ಹುಯ್ಯೋ ಹುಯ್ಯೋ ಮಳೆರಾಯ

ಲೇಖಕರು : ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಹೊಸಪಾಳ್ಯ

ಮಳೆ ನಮ್ಮ ಬೇಸಾಯದ ಹತ್ತಿರದ ನೆಂಟ. ಯಾವ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಮಳೆ ಬೀಳುತ್ತದೆ, ಯಾವ ಮಳೆ ಬಂದಾಗ ಯಾವ ಕೃಷಿ ಚಟುವಟಿಕೆ ಆರಂಭಿಸಬೇಕು, ಯಾವ ಬೀಜ ಬಿತ್ತಬೇಕು ಎಂಬ ಲೆಕ್ಕಾಚಾರದಲ್ಲಿ ರೈತ ಸಮುದಾಯ ತಪ್ಪುವುದಿಲ್ಲ. ಹಳ್ಳಿಗರ ಪಾಲಿಗೆ ಮಳೆ ಕೇವಲ ನೀರಲ್ಲ. ಬದುಕಿನ ಜೀವ ಧಾರೆ. ಪ್ರಕೃತಿಯ ಒಡಲಿನ ವಿದ್ಯಮಾನಗಳನ್ನು ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಿಂದ ಗಮನಿಸಿ, ಮಳೆಯ ಸಂಭವನೀಯತೆಯನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸುವ ಕೃಷಿಕರ ಬದುಕಿನ ಶೈಲಿ ಅನನ್ಯ.

ಮಳೆ ಕುರಿತ ಆಚರಣೆಗಳು

ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಮಳೆ ಬಾರದಿದ್ದಾಗ ರೈತ ಬಲು ಕಂಗಾಲು. ಆದರೆ ಅಂತಹ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಆತ ಕೇವಲ ಮುಗಿಲು ನೋಡುತ್ತಾ ಕೂರುವುದಿಲ್ಲ. ತನ್ನ ಸುತ್ತ-ಮುತ್ತಲ ಪಶು-ಪಕ್ಷಿ, ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸತೊಡಗುತ್ತಾನೆ. ಇಡೀ ದಿನ ಹೊಲಗದ್ದೆಗಳಲ್ಲಿ ಸುತ್ತಾಡಿ ಗಿಡ-ಮರ, ಪ್ರಾಣಿ ಪಕ್ಷಿ ಮತ್ತು ಕೀಟಗಳ ನಡವಳಿಕೆಗಳನ್ನು ಅಭ್ಯಸಿಸಿ, ಆ ಅನುಭವದ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಮಳೆಯ ಆಗು-ಹೋಗುಗಳನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಏಕೆಂದರೆ ನೆಲದ ಜೊತೆ ಅವಿನಾಭಾವ ಸಂಬಂಧ ಹೊಂದಿದ ಕ್ರಿಮಿ ಕೀಟಗಳಿಗೆ ಮಳೆ ಬರುವ ಹಾದಿಯ ಖಚಿತತೆ ತಿಳಿದಿರುತ್ತದೆ. ಪಕ್ಷಿಗಳ ವರ್ತನೆ, ಇರುವೆಗಳ ತರಾತುರಿ, ಜಾನುವಾರುಗಳ ದಿನಚರಿಗಳು ಒಂದು ನಿರ್ಧಿಷ್ಟ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಬದಲಾಗುವುದಕ್ಕೂ ಮಳೆ ಬರುವುದಕ್ಕೂ ಅಂತರ್ ಸಂಬಂಧವಿದೆ. ಈ ಅಂತರ್ ಸಂಬಂಧದ ವರ್ತಮಾನವನ್ನು ನಮ್ಮ ರೈತ ವರ್ಗ ಶತ-ಶತಮಾನಗಳಿಂದ ಗಮನಿಸಿ ಅನುಭವಿಸಿದೆ. ಆ ಅನುಭವದ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಮಳೆ ನಂಬಿಕೆಗಳು ರೂಢಿಗೆ ಬಂದಿವೆ, ಚಾಲ್ತಿಯಲ್ಲಿವೆ.

ಮನುಷ್ಯರಿಗಿಂತ ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಹೆಚ್ಚು ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಮತ್ತು ಸಂವೇದನೆಯುಳ್ಳವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಹಾಗಾಗಿ ಅವು ಪ್ರಕೃತಿ ಮತ್ತು ವಾತಾವರಣದಲ್ಲಾಗುವ ಬದಲಾವಣೆಯನ್ನು ಬಹು ಬೇಗ ಗುರುತಿಸುತ್ತವೆ ಮತ್ತು ಅದನ್ನು ತಮ್ಮ ಹಾವಭಾವಗಳಿಂದ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತವೆ. ಈ ವರ್ತನೆಗಳನ್ನು ಅನುಭವದಿಂದ ಬಲ್ಲ ರೈತ ಸಮುದಾಯ ಅವುಗಳನ್ನಾಧರಿಸಿ ಮಳೆ-ಬೆಳೆಯ ಮುನ್ಸೂಚನೆಯನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಅಧುನಿಕ ವಿಜ್ಞಾನದ ಅಳತೆಗೋಲಿಗೆ ಸಿಕ್ಕದ, ತಲೆ-ತಲೆಮಾರುಗಳ ಮೂಲಕ ಹಾದು ಬಂದ ಹಳ್ಳಿಗರ ಮಳೆನಂಬಿಕೆಗಳು ಹೀಗಿವೆ.

- ಹುಲ್ಲಿನ ಮೇಲೆ ಎಂಜಲು ಉಗಿದಂತೆ ಕಾಣುವ ನುರುಗು ಹುಳು ಹುಲ್ಲಿನಲ್ಲಿ ಜಾಸ್ತಿ ಇದ್ದರೆ ಮಳೆ ಬರುವುದು ವಿಳಂಬವಾಗುತ್ತದೆ, ಅದೇ ಹುಳು ರಾಗಿ ಹೊಲದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿದ್ದರೆ ಒಂದು ವಾರದೊಳಗೆ ಮಳೆ ಗ್ಯಾರಂಟಿ.
- ಉಗನೀ ಬಳ್ಳಿ ತುಂಡಾಗದೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಹಂಬು ಬೆಳೆದ ವರ್ಷ ಒಳ್ಳೆ ಮಳೆಯನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸಬಹುದು.
- ಮಳೆ ಇಲ್ಲದ ದಿನ ಬೆಟ್ಟಗಳಲ್ಲಿ ಮಂಜು ಅಥವಾ ಕಾವಳ ಹಿಡಿದರೆ ವಾರದೊಳಗೆ ಮಳೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಜಡಿಮಳೆ ಇದ್ದು ಬೆಟ್ಟಗಳಲ್ಲಿ ಮಂಜು ಹಿಡಿದರೆ (ಮುಸುಕಿದರೆ) ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಮಳೆ ಬಿಡುತ್ತದೆ ಇಲ್ಲವೇ ಜಾಸ್ತಿಯಾಗುತ್ತದೆ.
- ಕೊಡತಿ ಹುಳು (ಡ್ರಾಗನ್ ಫ್ಲೈ) ಗುಂಪಾಗಿ ನೆಲ ಕಚ್ಚಿದರೆ ಅಥವಾ ನೆಲ ಮೂಸುತ್ತಿದ್ದರೆ ಅಥವಾ ಉತ್ತರದಿಂದ ದಕ್ಷಿಣಕ್ಕೆ ಹಿಂಡುಗಟ್ಟಲೆ ಹಾರಿ ಹೋದರೆ ೩ ದಿನದೊಳಗೆ ಮಳೆ ಬರುತ್ತದೆ.
- ಹುಣಸೇ ಮರ ಜಬರದಸ್ತಾಗಿ ಹೂ ಬಿಟ್ಟ ವರ್ಷ ಮಳೆಯ ಪ್ರಮಾಣ ಕೂಡ ಅಧಿಕ.

- ನಂದಿ ಮೂಲೆ ಅಥವಾ ದೇವ ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ ಮಿಂಚು ಹುಟ್ಟಿದರೆ ತಪ್ಪದೆ ಮಳೆ ಬರುತ್ತದಂತೆ, ನಿಖರವಾದ ಮಳೆ ನಂಬಿಕೆಯಿದು ಮತ್ತು ವ್ಯಾಪಕವಾಗಿ ನಾಡಿನ ಹಲವಾರು ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಇದು ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿರುವುದು ವಿಶೇಷ.
- ತೆಳುವಾಗಿ ಹರಿಯುತಿರುವ ಹಳ್ಳದ ನೀರು ಇದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ ಭೂಮಿಯೊಳಗೆ ಇಂಗಿ ಹೋದರೆ ಮಳೆ ಬರುತ್ತದೆ ಎಂದು ನಂಬಲಾಗುತ್ತದೆ.
- ಕಪ್ಪು ಇರುವೆಗಳು ತಮ್ಮ ಗೂಡಿನಿಂದ ಮೊಟ್ಟೆಗಳು ಮತ್ತು ಆಹಾರವನ್ನು ಬೇರೆಡೆಗೆ ಸಾಗಿಸುತ್ತಿದ್ದರೆ ೩ ದಿನದೊಳಗೆ ನಿಶ್ಚಿತವಾಗಿ ಮಳೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಇರುವೆಗಳು ತಮ್ಮ ಸ್ಥಳ ಬದಲಾಯಿಸುವಿಕೆಯು ಮಳೆ ಬರುವ ಸೂಚನೆ.
- ಕೆಂಬೂತ (ಸಂಬಾರ್ ಕಾಗೆ) ಹಾಗೂ ಕೋಗಿಲೆಗಳು ಕೂಗುತ್ತಿದ್ದರೆ ಶೀಘ್ರದಲ್ಲಿ ಮಳೆ ಯೋಗ ಇದೆಯೆಂದು ಅರ್ಥ.
- ಸೂರ್ಯ ಹುಟ್ಟುವ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಿನ ಮೊದಲು ಪೂರ್ವದಿಂದ ಪಶ್ಚಿಮಕ್ಕೆ ಬಿಳಿ ಮೋಡ ಕಾಲುವೆ ರೀತಿ ಗೋಚರಿಸಿದರೆ ಅಂದು ಮಳೆ ಬರುತ್ತದೆ.
- ಮನೆಯ ಕೋಳಿಯು ರೆಕ್ಕೆ ಹರಡಿ ಬಿಸಿಲು ಕಾಯಿಸುತ್ತಿದ್ದರೆ ಮಳೆಯ ಮುನ್ಸೂಚನೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಮದ್ಯಾಹ್ನದ ಹೊತ್ತಲ್ಲಿ ಹುಂಜ ಕೂಗಿದರೆ ಹಾಗೂ ಕೋಳಿಗಳು ಕಚ್ಚಾಡಿದರೆ ಅಂದು ಮಳೆ ಬರುತ್ತದೆ.
- ಒಣ ಭೂಮಿಯ ಕಲ್ಲಿನ ಕೆಳಗೆ ಕಪ್ಪೆ ಒಂದೇ ಸಮ ವಟಗುಟ್ಟುತ್ತಿದ್ದರೆ ಮಳೆ ಬರುವ ಸಂಭವ ಹೆಚ್ಚು.
- ಸೂರ್ಯನ ಸುತ್ತ ವೃತಾಕಾರದ ಉಂಗುರಗಳು ಮೂಡುತ್ತವೆ. ಇವು ಸೂರ್ಯನಿಗೆ ಹತ್ತಿರದಲ್ಲಿದ್ದರೆ ಬೇಗ ಮಳೆ ಬರುತ್ತದೆ, ಉಂಗುರ ದೂರದಲ್ಲಿದ್ದರೆ ತಡವಾಗಿ ಮಳೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ಕೆಲವೆಡೆ ಸೂರ್ಯನಿಗೆ ಗುಡಿ ಕಟ್ಟುವುದು ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಚಂದ್ರನಿಗೆ ಈ ರೀತಿ ಉಂಗುರ ಅಥವಾ ಗುಡಿ ಮೂಡಿದಾಗಲೂ ಇದೇ ರೀತಿಯ ನಂಬಿಕೆಗಳಿವೆ.
- ಕಾಡು-ಮೇಡುಗಳಲ್ಲಿ ಶತಾವರಿ ಬಳ್ಳಿ (ಅಜ್ಜಿತಲೆ ಗಿಡ) ಚೆನ್ನಾಗಿ ಹರಿದ ವರ್ಷ ಮಳೆ-ಬೆಳೆ ಉತ್ತಮವಾಗುತ್ತದೆ.
- ನವಿಲು ಹಾಗೂ ಕಾಡುಕೋಳಿಗಳು ಕೂಗಿಕೊಂಡರೆ ೩ ದಿನದೊಳಗೆ ಮಳೆ ಬರುತ್ತದೆ.
- ಕಡ್ಡಿ ಜೇನಿನ ತುಪ್ಪ ಗಟ್ಟಿಯಾದರೆ ಮಳೆ ವಿಳಂಬವಾಗುತದೆ. ಅದೇ ಜೇನು ತುಪ್ಪ ತೆಳುವಾಗಿದ್ದರೆ ಮಳೆ ಬರುವ ಸಂಭವ ಜಾಸ್ತಿ.
- ಗೊಟ್ಟಿಮರ ಕಾಯಿ ಜಾಸ್ತಿ ಬಿಟ್ಟ ವರ್ಷ ಬರಗಾಲ ಬರುತ್ತದೆ.
- ಅಗ್ನಿ ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ ಮಿಂಚಿದರೆ ಆ ದಿನ ಮಳೆ ಬರುವುದಿಲ್ಲ.
- ನಿಶ್ಚಿತ ಪ್ರಮಾಣದ ಹಾಲು ಕರೆಯುತ್ತಿರುವ ಹಸು-ಎಮ್ಮೆಗಳು ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ ಕಡಿಮೆ ಹಾಲು ಕರೆದರೆ ಮುಂದಿನ ಎರಡು ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಮಳೆ ಬರುತ್ತದೆ.
- ದನ-ಕರುಗಳು ಒಂದು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ದಿಕ್ಕಿಗೆ ತಲೆ ಎತ್ತಿ ನಿಂತುಕೊಂಡು, ಬಾಯಿಯನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ತೆರೆದು ಮೂಗಿನ ಹೊರಳೆ ಅಗಲಿಸಿ ಗಾಳಿಯನ್ನು ಜೋರಾಗಿ ಎಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರೆ ಮಳೆಯಾಗುತ್ತದೆ.
- ರಣಹದ್ದುಗಳು, ಕಾಗೆಗಳು ಮುಗಿಲಲ್ಲಿ ತುಂಬಾ ಹೊತ್ತು ಹಾರಾಡುತ್ತಿದ್ದರೆ, ಹದ್ದುಗಳು ರೆಕ್ಕೆ ಬಡಿಯದೆ ಮುಗಿಲಲ್ಲಿ ತುಂಬಾ ಹೊತ್ತು ತೇಲಾಡುತ್ತಿದ್ದರೆ ಮಳೆ ಬರುವ ಸೂಚನೆ.
- ಮುತ್ತುಗದ ಮರ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿರುವ ಮರ-ಮುಟ್ಟುಗಳಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಹಿರಿಯದು ಎನ್ನುವ ನಂಬಿಕೆ ನಮ್ಮ ರೈತರಲ್ಲಿದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಅವರು ನೀಡುವ ಕಾರಣ ಅದರ ಹೆಸರೇ ಮುದುಕದ ಮರ ಎಂಬುದು. ಈ ಮರ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಹೂ ಕಾಯ್ದು ಕಾಯಿ ಜೋತಿಡಿದರೆ ಆ ವರ್ಷ ಹಿಂಗಾರು ಮತ್ತು ಮುಂಗಾರು ಎರಡೂ ಸಹ ಸಮೃದ್ಧವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಕಾಯಿಯಲ್ಲಿರುವ ರುಪಾಯಗಲದ ಬೀಜ ಕಾಯಿಯ ತೊಟ್ಟಿನ ಭಾಗದಲ್ಲಿದ್ದರೆ ಹಿಂಗಾರು ಉತ್ತಮ, ತುದಿಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿದ್ದರೆ ಮುಂಗಾರು ಉತ್ತಮ ಮತ್ತು ಸರಿಯಾಗಿ ಕಾಯಿಯ ಮಧ್ಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿದ್ದರೆ ಹಿಂಗಾರು -ಮುಂಗಾರು ಎರಡೂ ಉತ್ತಮ ಎಂಬುದು ರೈತರ ನಂಬಿಕೆ. ಫೆಬ್ರವರಿ-ಮಾರ್ಚ್ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಅಂದರೆ ಇನ್ನೇನು ಮುಂಗಾರು ಆರಂಭವಾಗುತ್ತದೆನ್ನುವಾಗ ಕೆಂಪು ವರ್ಣದ ಹೂ ಬಿಡುವ ಮುತ್ತುಗ ರೈತರಿಗೆ ಆ ವರ್ಷದ ಏರಿ-ಪೇರುಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸುವ ಭವಿಷ್ಯಕಾರ.

ಹೀಗೆ ಹತ್ತು-ಹಲವು ನಂಬಿಕೆ, ವಾಡಿಕೆಗಳನ್ನು ನಮ್ಮ ರೈತಾಪಿಗಳ ನಿತ್ಯದ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು.

ಮಳೆ ನಕ್ಷತ್ರಗಳು

ಕ್ರಮ ಸಂಖ್ಯೆ	ಮಳೆ ಹೆಸರು	ಅವಧಿ
೧	ಉತ್ತರಾಷಾಢ	ಜನವರಿ ೧೧ ರಿಂದ ೨೩
೨	ಶ್ರಾವಣ	ಜನವರಿ ೨೪ ರಿಂದ ಫ಼ೆಬ್ರುವರಿ ೫
೩	ಧನಿಷ್ಠ	ಫ಼ೆಬ್ರುವರಿ ೬ ರಿಂದ ಫ಼ೆಬ್ರುವರಿ ೧೮
೪	ಶತಭಿಷ	ಫ಼ೆಬ್ರುವರಿ ೧೯ ರಿಂದ ಮಾರ್ಚ್ ೩
೫	ಪೂರ್ವಾಭಾದ್ರ	ಮಾರ್ಚ್ ೪ ರಿಂದ ಮಾರ್ಚ್ ೧೬
೬	ಉತ್ತರಾಭಾದ್ರ	ಮಾರ್ಚ್ ೧೭ ರಿಂದ ಮಾರ್ಚ್ ೨೯
೭	ರೇವತಿ	ಮಾರ್ಚ್ ೩೦ ರಿಂದ ಏಪ್ರಿಲ್ ೧೨
೮	ಅಶ್ವಿನಿ	ಏಪ್ರಿಲ್ ೧೩ ರಿಂದ ಏಪ್ರಿಲ್ ೨೬
೯	ಭರಣಿ	ಏಪ್ರಿಲ್ ೨೭ ರಿಂದ ಮೇ ೧೦
೧೦	ಕೃತ್ತಿಕಾ	ಮೇ ೧೧ ರಿಂದ ಮೇ ೨೩
೧೧	ರೋಹಿಣಿ	ಮೇ ೨೪ ರಿಂದ ಜೂನ್ ೬
೧೨	ಮೃಗಶಿರ	ಜೂನ್ ೭ ರಿಂದ ಜೂನ್ ೨೦
೧೩	ಆರಿದ್ರಾ	ಜೂನ್ ೨೧ ರಿಂದ ಜುಲೈ ೪
೧೪	ಪುನರ್ವಸು	ಜುಲೈ ೫ ರಿಂದ ಜುಲೈ ೧೯
೧೫	ಪುಷ್ಯ	ಜುಲೈ ೨೦ ರಿಂದ ಆಗಷ್ಟ್ ೨
೧೬	ಆಶ್ಲೇಷ	ಆಗಷ್ಟ್ ೩ ರಿಂದ ಆಗಷ್ಟ್ ೧೬
೧೭	ಮಗೆ	ಆಗಷ್ಟ್ ೧೭ ರಿಂದ ಆಗಷ್ಟ್ ೨೯
೧೮	ಹುಬ್ಬೆ	ಆಗಷ್ಟ್ ೩೦ ರಿಂದ ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ್ ೧೨
೧೯	ಉತ್ತರೆ	ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ್ ೧೩ ರಿಂದ ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ್ ೨೬
೨೦	ಹಸ್ತ	ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ್ ೨೭ ರಿಂದ ಅಕ್ಟೊಬರ್ ೯
೨೧	ಚಿತ್ತೆ	ಅಕ್ಟೋಬರ್ ೧೦ ರಿಂದ ಅಕ್ಟೋಬರ್ ೨೪
೨೨	ಸ್ವಾತಿ	ಅಕ್ಟೋಬರ್ ೨೫ ರಿಂದ ನವಂಬರ್ ೬
೨೩	ವಿಶಾಖ	ನವಂಬರ್ ೭ ರಿಂದ ನವಂಬರ್ ೧೮
೨೪	ಅನುರಾಧ	ನವಂಬರ್ ೧೯ ರಿಂದ ಡಿಸೆಂಬರ್ ೧
೨೫	ಜೇಷ್ಠ	ಡಿಸೆಂಬರ್ ೨ ರಿಂದ ಡಿಸೆಂಬರ್ ೧೪
೨೬	ಮೂಲಾ	ಡಿಸೆಂಬರ್ ೧೫ ರಿಂದ ಡಿಸೆಂಬರ್ ೨೭
೨೭	ಪೂರ್ವಾಷಾಢ	ಡಿಸೆಂಬರ್ ೨೮ ರಿಂದ ಜನವರಿ ೧೦

ಒಟ್ಟು ೨೭ ಮಳೆ ನಕ್ಷತ್ರಗಳು ಚಾಲ್ತಿಯಲ್ಲಿವೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ೧೨ ಮಳೆಗಳು ಮಾತ್ರ ಮಳೆ ತರುತ್ತವೆ, ಎಲ್ಲ ಪ್ರದೇಶಗಳ ಕೃಷಿ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ಈ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿಯೇ ನಡೆಯುತ್ತವೆ. ಈ ಮಳೆಗಳ ಅವಧಿ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ೧೫ ದಿವಸಗಳಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಉಳಿದ ಮಳೆ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಅಲ್ಪ-ಸ್ವಲ್ಪ ಮಳೆ ಬಂದರೂ ಸಹ ಅದು ನಿಶ್ಚಿತವಲ್ಲ. ಹಾಗಾಗಿ ಮಳೆ ತರುವ ೧೨ ಮಳೆಗಳನ್ನು ಕಾಲ ಮೇಘಗಳೆಂತಲೂ, ಉಳಿದವುಗಳನ್ನು ಅಕಾಲ ಮೇಘಗಳೆಂತಲೂ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಬಾಲ್ಯದಲ್ಲಿಯೇ ಮಳೆಗಳ ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ಕಲಿಸುವುದನ್ನು ಹಿಂದೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು, ಆದರೆ ಈಗ ಆ ಸಂಪ್ರದಾಯ ಮರೆಯಾಗಿದ್ದು ಮಕ್ಕಳಿಗಿರಲಿ ಯುವ ಜನಾಂಗಕ್ಕೇ ಅದರ ಅರಿವಿಲ್ಲದಂತಾಗಿದೆ.

ನಮ್ಮ ಮಳೆಗಳ ಹೆಸರು ಮತ್ತು ಅವುಗಳ ಕಾಲವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ನೀಡಲಾಗಿದೆ.

ಈ ಮಳೆಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದೊಂದಕ್ಕೂ ರೈತರು ತಮ್ಮದೇ ಆದ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ನೀಡುತ್ತಾರೆ. ಕೆಲವು ಮಳೆ ಬಂದರೆ ಒಳ್ಳೆಯದು ಮತ್ತೆ ಕೆಲವು ಕೇಡು ಎಂಬ ನಂಬಿಕೆಯೂ ಇದೆ. ವಿಶಾಖ ಮಳೆ ಬಂದರೆ ಬೆಳೆಗಳ ಕೀಟ-ರೋಗಾದಿಗಳು ನಾಶವಾಗುತ್ತವೆಂದು ಹೇಳಲಾಗುತ್ತದೆ. ಅನುರಾಧ ಮಳೆ ಬಂದರೆ ಒಳ್ಳೆಯದಲ್ಲ, ಅದು ಕಟಾವಿಗೆ ಸಿದ್ಧವಾದ ಮತ್ತು ಕಟಾವಾದ ಬೆಳೆಗೆ ಮಾರಕ ಎಂಬುದಾಗಿ ರೈತರ ಅನಿಸಿಕೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಅನೊರಾಗಿ ಬಂದು ಮನೆ ರಾಗಿ ಹೊತ್ಕೊಂಡೋಯ್ತು ಎಂಬ ಗಾದೆ ಮಾತು ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡಿದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಮೂಲಾ ಮಳೆ ಬಂದರೆ ಕೇಡು ಎಂದೂ ಹೇಳಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಮಳೆಗಳ ಹುಟ್ಟು ಇತ್ಯಾದಿಗಳ ಕುರಿತು ಕತೆ, ಕಥನ, ಸುಧೀರ್ಘ ಹಾಡುಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಲಾಗಿದೆ. ಗಾದೆಗಳು, ನುಡಿಕಟ್ಟುಗಳು, ಒಡಪುಗಳು ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡಿವೆ. ಕೆಲವು ಮಳೆಗೆ ಅದರದೇ ಆದ ವಿಶಿಷ್ಟ ಆಚರಣೆಗಳೂ ಇವೆ. ಕೆಲವನ್ನು ನೋಡುವುದಾದರೆ;

ಕೃತ್ತಿಕಾ

ಎಳ್ಳು ಬಿತ್ತಲು ಈ ಮಳೆ ಒಳ್ಳೆಯ ಕಾಲ. ಕೃತ್ತಿಕೇಲಿ ಬಿತ್ತಿದ್ರೆ ಕೋರಿದಷ್ಟು ಎಳ್ಳು ಎಂದು ಗಾದೆಯೇ ಇದೆ. ರೈತರ ಆಡುಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಕುರ್ತಿಕೆ ಎಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುತ್ತದೆ. ಹೊಲಕ್ಕೆ ಗೊಬ್ಬರ ಸಾಗಿಸುವ, ಉಳುಮೆ ಮಾಡುವ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ಚಾಲ್ತಿಯಲ್ಲಿರುತ್ತವೆ.

ಪುನರ್ವಸು

ಕ್ಯಾಲೆಂಡರು, ಪಂಚಾಂಗಗಳಲ್ಲಷ್ಟೇ ಪುನರ್ವಸು ಎಂದು ಕರೆಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಈ ಮಳೆಗೆ ಹಳ್ಳಿಗರಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಪಕವಾಗಿ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿರುವ ಹೆಸರು ದೊಡ್ಡಸ್ಲೆ, ದೊಡ್ಡ ಬಸವ, ದೊಡುಸ್ಲು ಇತ್ಯಾದಿ.

ಇದು ಬಿತ್ತನೆ ಮಳೆ. ದಕ್ಷಿಣ ಕರ್ನಾಟಕದ ಬಹು ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಬೀಜ ಬಿತ್ತನೆಗೆ ಈ ಮಳೆ ಶ್ರೇಷ್ಠವೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಪುಬ್ಬೆ ಅಥವಾ ಉಬ್ಬೆ:

ಗೌರಿ ಹಬ್ಬಕ್ಕೂ ಮಗೆ-ಉಬ್ಬೆ ಮಳೆಗಳಿಗೂ ಹತ್ತಿರದ ನಂಟು. ತವರು ಮನೆಗೆ ಅರ್ಥಾತ್ ಭೂಮಿಗೆ ಬರುವ ಗೌರಮ್ಮ ಮಗೆ ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ಹುಬ್ಬೆ ತುಳುಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಾಳೆ ಎಂದು ರೈತಾಪಿ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಗೌರಿಹಬ್ಬದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಒಂದೆರಡು ಹನಿಯಾದರೂ ಮಳೆ ಬೀಳಬೇಕು, ಇದು ಗೌರಮ್ಮ ತವರಿನಿಂದ ಹೋಗುವಾಗ ಕಣ್ಣೀರಿಡುವುದರ ಸಂಕೇತ. ಮಳೆ ಬರದಿದ್ದರೆ ಗೌರಮ್ಮ ತವರಿನ ಮೇಲೆ ಸಿಟ್ಟು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ ಎಂದು ನಂಬಿಕೆ ಇದೆ.

ಮಗೆ ಅಥವಾ ಮಖಾ

ಮಗೆ ಮಳೆಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಮಲೆನಾಡಿನಾದ್ಯಂತ ಒಂದು ವಿಶಿಷ್ಟ ಆಚರಣೆಯಿದೆ. ಅದೇ ಮಗೆ ಮುಂಡುಗನನ್ನು ಹಾಗುವುದು. ಮಗೆ ಮಳೆ ಬರುವ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಭತ್ತ ನೆಟ್ಟಿ ಹಾಕಿ ೧೦-೧೫ ದಿನ ಕಳೆದಿರುತ್ತದೆ. ಬೆಳವಣಿಗೆ ಹಂತದಲ್ಲಿರುವ ಭತ್ತದ ತಾಕುಗಳಿಗೆ ಮುಂಡುಗನ ಗಿಡದ ಕೊಂಬೆಗಳನ್ನು ನೆಡುತ್ತಾರೆ. ಮುಂಡುಗ ಎಂಬುದು ನೀರಿನ ಒರತೆ ಇರುವ ಕಡೆ, ಹಳ್ಳದ ದಂಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯುವ ಪೊದೆಯಂತಹ ಗಿಡ. ಮಗೆ ಮಳೆ ಹುಟ್ಟುವ ಹಿಂದಿನ ದಿನ ಕೆಲವರು ಇದನ್ನು ಆಚರಿಸಿದರೆ ಬಹಳಷ್ಟು ಜನ ಮಳೆ ಅವಧಿಯ ಯಾವುದಾದರೊಂದು ದಿನ ನೆಡುತ್ತಾರೆ. ಬೆಳಗಿನ ಜಾವ ಸೂರ್ಯ ಹುಟ್ಟುವ ಮುಂಚೆ ನೆಟ್ಟು ಬರುವುದು ವಾಡಿಕೆ. ಬರಿ ಮೈಯಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ ನೆಟ್ಟು ಬರಬೇಕೆಂತಲೂ ಹಿರಿಯರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಮುಂಡುಗ ಹಾಕುವವನ ಆಯಸ್ಸು ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತದಂತೆ. ಖಂಡುಗಕ್ಕೆ (ಭತ್ತದ ಗದ್ದೆಯ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಪ್ರದೇಶ) ಒಂದು ಮುಂಡುಗ ಹಾಕಿದರೆ ಶ್ರೇಯಸ್ಸು ಎಂಬ ರೂಢಿ ಮಾತು ಮಲೆನಾಡಿನಾದ್ಯಂತ ರೂಢಿಯಲ್ಲಿದೆ.

ಉತ್ತರೆ

ಇದು ಒಕ್ಕಲಿಗನಿಗೆ ಭಾಷೆ ಕೊಟ್ಟ ಮಳೆ. ಇದು ಬರದಿದ್ದರೆ ಮಕ್ಕಳು ಹೆತ್ತ ತಾಯಿಗೆ ಹಿಟ್ಟಿಕ್ಕುವುದಿಲ್ಲ (ಅನ್ನ ಹಾಕುವುದಿಲ್ಲ) ಹಾಗಾಗಿ ಉತ್ತರೆ ಮಳೆ ಬಂದೇ ಬರುತ್ತದೆ ಎಂಬ ನಂಬಿಕೆ ರೈತರಲ್ಲಿದೆ. ಅತ್ಯಂತ ನಂಬಿಕಸ್ತ ಮಳೆ. ಬಿಸಿಲಿನ ಝಳ ಜಾಸ್ತಿ, ಹಾಗೆಯೇ ಮಳೆಯ ಆರ್ಭಟವೂ ಹೆಚ್ಚು. ಈ ಮಳೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರಚಲಿತವಿರುವ ಕಥೆ ಕುತೂಹಲಕರ.

ಉತ್ತರಾದೇವಿ ಎಂಬ ಹೆಣ್ಣು ಮಗಳಿಗೆ ಆಕೆಯ ಅತ್ತೆ ವಿಪರೀತ ಕಾತ ಕೊಡುತ್ತಿರುತ್ತಾಳೆ. ಆಕೆ ಕುಂತರೂ ತಪ್ಪು, ನಿಂತರೂ ತಪ್ಪು. ಆಕೆಯ ಗಂಡ ಮುತ್ತಿನ ವ್ಯಾಪಾರಿ. ಸದಾ ವ್ಯಾಪಾರದ ಓಡಾಟದಲ್ಲಿ ನಿರತ. ಹಾಗಾಗಿ ಹೆಂಡತಿಯ ಕಡೆ ಗಮನಹರಿಸಲು ಪುರುಸೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಒಂದು ದಿನ ಅತ್ತೆಯು ಸೊಸೆಗೆ ಮೊಂಡು ಮಚ್ಚು, (ಹರಿತವಿಲ್ಲದ ಮಚ್ಚು) ಗಂಟ್ಲು ಹಗ್ಗ ಕೊಟ್ಟು ಕಾಡಿಗೆ ಸೌದೆ ತರಲು ಕಳಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಮನೆಗೆ ಬಂದ ಮಗನಿಗೆ ಸೊಸೆಯ ಕುರಿತು ಚಾಡಿ ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ. ತಾಯಿಯ ಚಾಡಿ ಮಾತಿನಿಂದ ಸಿಟ್ಟಾದ ಗಂಡ ಕಾಡಿಗೆ ಹೋಗಿ ಇನ್ನೇನು ಹೆಂಡತಿಗೆ ಹೊಡೆಯಬೇಕೆನ್ನುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಆತನೇ ಜೀವ ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಇದನ್ನು ಕಂಡು ದಿಗ್ಭ್ರಮೆಗೊಂಡ ಉತ್ತರಾದೇವಿ ಗಂಡನ ಶವವನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಶೋಕಿಸುವಾಗ ಶಿವ ಪಾರ್ವತಿಯರು ಬಂದು ಜೀವಗಾಳಿಯನ್ನು ನೀಡಿ ಆತನನ್ನು ಬದುಕಿಸುತ್ತಾರೆ. ಉತ್ತರೆಯು ತನ್ನ ಕಷ್ಟವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಶಿವ-ಪಾರ್ವತಿಯರಿಗೆ ಹೇಳಿದಾಗ ಅವರು ಅತ್ತೆಯ ಕಾಟದಿಂದ ರೋಸಿಹೋದ ನೀನು ಮಳೆಯಾಗಿ ರೂಪತಾಳು ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಉತ್ತರಾದೇವಿ ಉತ್ತರೆ ಮಳೆಯಾಗುತ್ತಾಳೆ.

ವಿಷಯ ತಿಳಿದ ಅತ್ತೆ ಸುಮ್ಮನಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆಕೆಯೂ ಇನ್ನೊಂದು ಮಳೆಯಾಗಿ ರೂಪತಾಳಿ ಅತ್ತೆಯ ಬೆನ್ನು ಹತ್ತುತ್ತಾಳೆ. ಅದೇ ಹಸ್ತ ಅಥವಾ ಅತ್ತೆ ಮಳೆ. ಉತ್ತರೆ ಮಳೆ ನಂತರವೇ ಅತ್ತೆ ಮಳೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಈ ಉತ್ತರಾದೇವಿ ಕಥೆ ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಬಲು ಜನಪ್ರಿಯ. ಇದನ್ನು ವಿವರಿಸುವ ಸುಧೀರ್ಘ ಕಥನ ಕಾವ್ಯಗಳೇ ಇವೆ. ರಾಗಿ ಬೀಸುವಾಗ, ಕಳೆ ತೆಗೆಯುವಾಗ ಗುಂಪಿನಲ್ಲಿ ಇದನ್ನು ಹಳ್ಳಿಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳು ಹಾಡುತ್ತಾರೆ. ದಕ್ಷಿಣ ಕರ್ನಾಟಕದ ಅತಿ ಮುಖ್ಯ ಜಾನಪದ ವ್ಯಕ್ತಿಯಾದ ಕರಿಭಂಟನೇ ಉತ್ತರಾದೇವಿಯ ಗಂಡ ಎನ್ನುವ ಮತ್ತೊಂದು ಕಥೆಯೂ ಇದೆ.

ಹಸ್ತ ಅಥವಾ ಅತ್ತೆ

ದಕ್ಷಿಣ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಅತ್ತೆ ಮಳೆ ವಂಗಲು ಎಂಬ ಆಚರಣೆ ಈ ಮಳೆಯಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಹೊಲದ ಬಯಲಲ್ಲೇ ನಡೆಯುವ ಕ್ರಿಯೆ ಇದು. ಬೆಳೆದು ನಿಂತ ಬೆಳೆಗಳಿಗೆ ದೃಷ್ಟಿಯಾಗದಿರಲಿ, ಕಣ್ಣೆಸರಾಗದಿರಲಿ ಎಂಬ ಕಾರಣದಿಂದ ಈ ಆಚರಣೆ. ಕೆಲವರು ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಬಲಿ ಕೊಡುತ್ತಾರೆ, ಕೆಲವರು ಕೆಂಪನ್ನ, ತಂಗಳು ಅಡಿಗೆಯನ್ನು ಹೊಲಗಳಿಗೆ ಎರಚುತ್ತಾರೆ.

ಆದ್ರಿ ಮಳೆ ಹಬ್ಬ

ಜೂನ್ ತಿಂಗಳಿನಲ್ಲಿ ಬರುವ ಆದ್ರಿ ಬಿರುಸಿನ ಮಳೆ. ಅದರಲ್ಲೂ ಮಲೆನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಇದರ ಆರ್ಭಟ ವಿಪರೀತ. ನೆಲ-ಮುಗಿಲು ಒಂದಾಗುವಂತೆ ಸುರಿಯುವ ಈ ಮಳೆಯಲ್ಲಿ ಮಲೆನಾಡಿಗರು ವಿಶಿಷ್ಟ ಹಬ್ಬ ಆಚರಿಸುತ್ತಾರೆ. ದಂಡಾಡಿ ಬಂದವರಿಗೊಂದು ಎಡೆ ಇಡುವ ಈ ಹಬ್ಬದಲ್ಲಿ ಹಲಸಿನ ಹಣ್ಣು ಮತ್ತು ಕೋಳಿಸಾರು ವಿಶೇಷ ಭಕ್ಷ್ಯಗಳು. ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ದೀವರ ಜನಾಂಗದವರು ಇದನ್ನು ಆಚರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇದು ಅವರಿಗೆ ಸಂಭ್ರಮದ ಆಚರಣೆ. ನೆಂಟರಿಷ್ಟರು, ಆಪ್ತರು, ಮದುವೆಯಾಗಿ ಹೋಗಿರುವ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳು ಹಬ್ಬಕ್ಕೆ ಬರುವುದರಿಂದ ಎಲ್ಲರ ಸಂಭ್ರಮ ದುಪ್ಪಟ್ಟಾಗುತ್ತದೆ. ಇದೊಂದು ಸಾಮೂಹಿಕ ಹಾಗೂ ಕೌಟುಂಬಿಕ ಆಚರಣೆ. ಈ ಹಬ್ಬ ಮಾಡುವ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಹೊಲದಲ್ಲಿ ಬಿತ್ತನೆಯಾದ ಬೀಜ ಮೊಳಕೆಯೊಡೆದು ಸಸಿಯಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ಹಬ್ಬದ ದಿನ ಊರ ಗಂಡುಮಕ್ಕಳು ಸುರಿವ ಮಳೆ, ರಭಸ ಗಾಳಿಯನ್ನೂ ಲೆಕ್ಕಿಸದೆ ಮುಖಕ್ಕೆ ಗ್ರಾಮದೇವತೆಯ ಹಾಗೂ ದೀವರ ದೈವವಾದ ಕುಮಾರರಾಮನ ಮುಖವಾಡ ಧರಿಸಿ ಬೀದಿ-ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಮೆರವಣಿಗೆ ಹೊರಡುತ್ತಾರೆ. ತಂತಮ್ಮ ಮನೆ ಮುಂದೆ ಮೆರವಣಿಗೆ ಬಂದಾಗ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳು ಆರತಿ ಬೆಳಗುತ್ತಾರೆ. ಮೆರವಣಿಗೆಯ ಜೊತೆಯಲ್ಲೆ ನಡೆಯುವ ಯುವಕರ ಡೊಳ್ಳು ಕುಣಿತ ಮತ್ತೊಂದು ಪ್ರಮುಖ ಆಕರ್ಷಣೆ ಮತ್ತು ರೋಮಾಂಚನ ಹುಟ್ಟಿಸುವ ದೃಶ್ಯ. ಗುಡುಗಿನ ಸದ್ದನ್ನೂ ಮರೆಮಾಚುವ ಡೊಳ್ಳಿನ ಮೊರೆತ, ಕುಣಿತಗಾರರ ಲಯಬದ್ಧ ಹೆಜ್ಜೆ, ಮುಗಿಲು ಮುಟ್ಟುವ ಕೇಕೆಯನ್ನು ನೋಡುವುದು ಒಂದು ಅಪೂರ್ವ ಅನುಭವ. ಕಾಲಡಿ ಹರಿಯುವ ಕೆನ್ನೀರು ಮುಗಿಲಿಂದ ಬೀಳುವ ಮಳೆ ಹನಿಗಳು ಹಬ್ಬಕ್ಕೆ ಮತ್ತಷ್ಟು ಮೆರುಗು ನೀಡುತ್ತವೆ. ಸುರಿವ ಮಳೆಯಲ್ಲಿ ಹಬ್ಬ ಮಾಡುವ ಕಲ್ಪನೆಯೇ ವಿಶಿಷ್ಟ.

ಮೆರವಣಿಗೆ ಮುಗಿದು ಪೂಜೆ ಮಾಡಿ ಭಕ್ತರು ತಮ್ಮ ಹರಕೆ ಪೂರೈಸುತ್ತಾರೆ. ಗ್ರಾಮದ ಒಳಿತನ್ನು ಕೋರಿ ಕುರಿ-ಕೋಳಿ ಬಲಿ ನೀಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಅದೇ ದಿನ ಸಂಜೆ ನಡೆಯುವ ಮತ್ತೊಂದು ವಿಶೇಷ ಕ್ರಿಯೆ ಕೊಂಡ ಹಾಯುವುದು. ಈ ಕ್ರಿಯೆಗೆ ಬಿಂಗಿ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ನಿಗಿ-ನಿಗಿ ಹೊಳೆಯುವ ಕೆಂಡದ ರಾಶಿಯ ಮೇಲೆ ಭಕ್ತಾದಿಗಳು, ಡೊಳ್ಳು ಕುಣಿತಗಾರರು ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ನಡೆಯುತ್ತಾರೆ. ಮಲೆನಾಡಿನ ಶ್ರೀಮಂತ ಜನಪದ ಪರಂಪರೆಯ ಪ್ರತೀಕ ಈ ಆದ್ರಿ ಮಳೆ ಹಬ್ಬ.

ಹಿಂದೆ ಈ ಹಬ್ಬ ಕುಮಾರರಾಮನ ವಿಜಯದ ಸಂಕೇತವಾಗಿ ಆಚರಣೆಗೆ ಬಂದಿದೆ ಎಂಬ ಐತಿಹ್ಯವಿದ್ದರೂ ಸಹ ಕ್ರಮೇಣ ತನ್ನ ಸ್ವರೂಪ ಬದಲಿಸಿಕೊಂಡು ಈಗ ಗ್ರಾಮದ ಹಬ್ಬವಾಗಿ ಮಾರ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ೧೩ ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಬಳ್ಳಾರಿಯ ಕಂಪ್ಲಿಯನ್ನು ಬೇಡರ ಅರಸ ಕುಮರ್ರ್ರರರಾಮ ಆಳುತಿದ್ದ. ಮೊಘಲ್ ದೊರೆಗಳ ಜೊತೆ ನಡೆದ ಕದನದಲ್ಲಿ ವೀರಾವೇಶದಿಂದ ಹೋರಾಡಿ ಮಡಿಯುತ್ತಾನೆ. ಮಲೆನಾಡಿನ ಹಳೆಪೈಕದವರು ಆತನ ಸೈನ್ಯದಲ್ಲಿರುತ್ತಾರೆ, ಅವರು ಕುಮಾರರಾಮನ ಮುಖವಾಡ ಮಾಡಿ ಪೂಜಿಸುವ ಕ್ರಿಯೆ ಶುರುಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಆದ್ರಿ ಮಳೆಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಆಚರಿಸುವ ಈ ಹಬ್ಬದಲ್ಲಿ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಹೋಗುವ, ಬೆಂಕಿಗೆ ಹಾರುವ ಸಾಂಕೇತಿಕ ಆಚರಣೆಗಳನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತಾರೆ.

ಶಿವಮೊಗ್ಗ ಜಿಲ್ಲೆ ಸಾಗರ-ಸೊರಬ ತಾಲೂಕುಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಹಬ್ಬದ ಖದರು ಜೋರು.

ಈ ರೀತಿ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಮಳೆಯ ಬಗೆಗೂ ಅದರದೇ ಆದ ನಂಬಿಕೆಗಳಿದ್ದು, ಕೆಲವು ಮಳೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಸಾಮೂಹಿಕವಾದ ಮತ್ತು ವೈಯಕ್ತಿಕ ನೆಲೆಯ ಆಚರಣೆಗಳನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.

ಮಳೆ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳು

ಉಳುಮೆ, ಬಿತ್ತನೆ, ನಾಟಿ, ಅಂತರ ಬೇಸಾಯ ಮುಂತಾದ ಪ್ರಮುಖ ಕೃಷಿ ಕೆಲಸಗಳು ಆಗಬೇಕಾದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಹದವಾಗಿ ಮಳೆಯಾಗದಿದ್ದರೆ ರೈತರ ಪಾಡು ಹೇಳ ತೀರದು. ಸಕಾಲಕ್ಕೆ ಬೀಜ ಭೂಮಿಗೆ ಬೀಳದಿದ್ದರೆ ಮುಂದಿನ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ತಾವು ಮತ್ತು ತಮ್ಮನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿದ ಜೀವಾದಿಗಳ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ನೆನೆದೇ ಆತನಿಗೆ ದಿಗಿಲಾಗುತ್ತದೆ. ಮಳೆ ಬಾರದಿದ್ದುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೇನಿರಬಹುದು ಎಂಬ ಜಿಜ್ಞಾಸೆ ಕಾಡತೊಡಗುತ್ತದೆ. ದೇವರು ಕೋಪಗೊಂಡಿರಬಹುದು ಅಥವಾ ತಮ್ಮಿಂದ ಯಾವುದೋ ಅಚಾತುರ್ಯವಾಗಿರಬಹುದು ಎಂದು ಚಿಂತಿಸುವ ಅವರು ಅವುಗಳ ಪರಿಹಾರಕ್ಕೆ ನಾನಾ ವಿಧವಾದ ಆಚರಣೆಗಳ ಮೊರೆ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಶಾಸ್ತ್ರ ಕೇಳುವುದು, ಪೂರ ಮಾಡುವುದು, ಭಜನೆ ಮಾಡುವುದು, ಕಥೆ ಓದಿಸುವುದು ಮುಂತಾದ ಅನೇಕ ವಿಧಿ-ವಿಧಾನಗಳಿಗೆ ಜೀವ ಬರುತ್ತದೆ. ಈ ಆಚರಣೆಗಳನ್ನು ಎಲ್ಲ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಕಾಣಬಹುದು. ಕೆಲವುಗಳ ಆಚರಣಾ ವಿಧಾನ ಬೇರೆ-ಬೇರೆಯಾಗಿದ್ದರೂ ಸಹ ಉದ್ದೇಶ ಮಾತ್ರ ಒಂದೇ ಆಗಿರುತ್ತದೆ.

ವೈವಿಧ್ಯಮಯ ಮಳೆ ಶಾಸ್ತಗಳ ವಿವರ ಇಲ್ಲಿದೆ.

ಮಳೆಗಾಗಿ ಭಿಕ್ಷೆ:

ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ವಿಶೇಷ ಆಚರಣೆ. ಮಳೆ ಬಾರದಿದ್ದಾಗ ಓಣಿ-ಓಣಿ ತಿರುಗಿ ಜೋಳಿಗಿ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಭಿಕ್ಷೆ ಬೇಡುವ ಆಚರಣೆ ವಿಶೇಷವಾಗಿದೆ. ಭಿಕ್ಷೆ ಬೇಡಿದರೆ ಮಳೆ ಬರುತ್ತದೆ ಎಂಬ ಧೃಢ ನಂಬಿಕೆ ಈ ಆಚರಣೆಗೆ ಮೂಲ ಕಾರಣ. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಊರಿನ ಯುವಕರು ಇದರಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖ ಪಾತ್ರ ವಹಿಸುತ್ತಾರೆ. ಎಂಟಾನೆಂಟು ದಿವಸ ಮಳೆ ಬಾರದಿದ್ದಾಗ ಯುವಕರು ಒಂದೆಡೆ ಸೇರಿ ಒಬ್ಬನಿಗೆ ಸೀರೆ ಉಡಿಸಿ ಕುಪ್ಪಸ ತೊಡಿಸಿ, ಬಳೆ ಹಾಕಿ ಕುಂಕುಮ ಇಟ್ಟು ಹೆಣ್ಣಿನ ರೂಪ ಧರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆತ ಒಂದು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಕೋಲು, ಮತ್ತೊಂದು ಕೈಯಲ್ಲಿ ನೀರು ತುಂಬಿದ ಗಡಿಗೆ ಹಿಡಿದು ಕಂಕುಳಲ್ಲಿ ಮಗುವೊಂದನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಭಿಕ್ಷೆ ಬೇಡುವ ಹೆಂಗಸಿನಂತೆ ಬೀದಿಗೆ ಹೊರಡುತ್ತಾನೆ. ಆತನ ಹಿಂದೆ ಉಳಿದವರೆಲ್ಲಾ ಹೊರಡುತ್ತಾರೆ. ಮನೆ-ಮನೆಯ ಮುಂದೆ ನಿಂತು ದೊಡ್ಡ ಗಂಟಲಿನಲ್ಲಿ,

ಯವ್ವ ನೀಡವ್ವ, ಯಕ್ಕ ನೀಡವ್ವ,
ಮಕ್ಕಳು ಮರಿ ಹಸಗೊಂಡಾವೆ,
ಮೂರು ದಿನದಿಂದ ಅನ್ನ ನೀರು ಕಂಡಿಲ್ಲ,
ಯವ್ವ ನೀಡವ್ವ, ಯಕ್ಕ ನೀಡವ್ವ
ನಿಮ್ಮ ಮನಿ ತಣ್ಣಗಿರತೈತಿ,
ನಿಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳು ಮರಿಗೆ ಪುಣ್ಯ ಬರತೈತಿ

ಎಂದು ಹಾಡುತ್ತಾರೆ.

ಹೀಗೆ ಮನೆ ಭೇಟಿ ಮಾಡುವಾಗ ಒಂದು ಕುತೂಹಲಕಾರಿ ಅಂಶವಿದೆ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಮಳೆಯೂ ಒಂದೊಂದು ಜನಾಂಗದ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ವಾಸವಾಗಿರುತ್ತದೆ ಎಂಬ ನಂಬಿಕೆ; ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಅಶ್ವಿನಿಯು ಹೂಗಾರರ ಮನೆ, ಕೃತ್ತಿಕೆಯು ತಳವಾರರ ಮನೆ, ಭರಣಿಯು ಅಗಸರ ಮನೆ, ರೋಹಿಣಿಯು ಬಣಜಿಗರ ಮನೆ, ಮೃಗಶಿರವು ಕ್ಷಾಮಟರ (ವೈಶ್ಯ) ಮನೆಯಲ್ಲಿ ವಾಸವಾಗಿರುತ್ತದಂತೆ. ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ನಂಬಿಕಸ್ತ ಮಳೆಯಾದ ಮೃಗಶಿರವು ಕ್ಷಾಮಟರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಇದ್ದರೆ ಅದು ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಬರುವುದು ಅಸಾಧ್ಯದ ಮಾತು,

ಹೇಗಾದರೂ ಮಾಡಿ ಅದನ್ನು ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರ ತರಬೇಕೆಂದು ಪಣತೊಟ್ಟು ಯುವಕರ ಗುಂಪು ಅವರ ಮನೆ ಮುಂದೆ ಹೋಗಿ ಮತ್ತದೇ ಹಾಡನ್ನು ಪುನರಾವರ್ತಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಯವ್ವ ಸಣ್ಣ ಮಗು ಹಸಗೊಂಡ್ಯೆತಿ
ನೀರು, ನೀರು ಅಂತ ಅಳತ್ಯೆತಿ
ತುತ್ತು ಅನ್ನ, ಹನಿ ನೀರು ಹಾಕವ್ವ

ಎಂದು ಹೇಳಿದಾಗ ಆ ಮನೆಯವರು ಬೈಯುತ್ತಾ ಇವರಿಗೆ ಭಿಕ್ಷೆ ಹಾಕಲು ಹೊರಗೆ ಬಂದು ಮತ್ತೆ ಒಳ ಹೋಗುವಾಗ ನೀರು ತುಂಬಿದ ಗಡಿಗೆಯನ್ನು ದೊಪ್ಪನೆ ಎತ್ತಿ ಹಾಕಿ ಓಡಿ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ.

ಗುರ್ಜಿ

ಇದೇ ಭಾಗದಲ್ಲಿರುವ ಮತ್ತೊಂದು ಮಳೆ ಆಚರಣೆ. ಇಲ್ಲೂ ಸಹ ಭಿಕ್ಷೆ ಬೇಡುವ ಕ್ರಿಯೆ ಇದೆ. ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಕಪ್ಪೆಯನ್ನು ಹೊತ್ತು ನೀರು ಸುರಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಬೀದಿ-ಬೀದಿ ತಿರುಗಿ ಭಿಕ್ಷೆ ಬೇಡುತ್ತಾ ಮಳೆ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಒಬ್ಬ ಯುವಕನ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ರೊಟ್ಟಿ ಹಾಕುವ ಹೆಂಚು(ಕಾವಲಿ) ಇಟ್ಟು, ಆ ಹೆಂಚಿನ ಮೇಲೆ ಸಗಣಿಯ ಉಂಡೆಯನ್ನಿಟ್ಟು ಅದರೊಳಗೆ ಒಂದು ಕಪ್ಪೆ ಇಡುತ್ತಾರೆ. ಇದೇ ಗುರ್ಜಿ. ಈ ಗುರ್ಜಿಯನ್ನೊತ್ತ ಯುವಕನನ್ನು ಮುಂದೆ ಬಿಟ್ಟು ಯುವಕರ ಗುಂಪು ತಾಟು, ಜೋಳಿಗೆ ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನಿಡಿದು ಆತನನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸುತ್ತಾರೆ. ಮೆರವಣಿಗೆ ಊರವರ ಮನೆಯ ಮುಂದೆ ನಿಂತಾಗ

ಗುರ್ಜಿ, ಗುರ್ಜಿ ಎಲ್ಲಾಡಿ ಬಂದೆ
ಹಳ್ಳ-ಕೊಳ್ಳ ತಿರುಗ್ಯಾಡಿ ಬಂದೆ
ಹದ್ನಾರ ಎಮ್ಮಿ ಕಾಯಾಲಾರೆ
ಬಿಸಿ-ಬಿಸಿ ಸಗಣಿ ತುಳಿಯಾಲಾರೆ
ಬಣ್ಣ ಕೊಡ್ತಿನಿ ಬಾರೆಲೆ ಮಳೆಯೇ
ಸುಣ್ಣ ಕೊಡ್ತಿನಿ ಸುರಿಯಲೆ ಮಳೆಯೇ

ಹೀಗೆ ಸಾಗುವ ಹಾಡನ್ನೇಳುತ್ತಾ ಎಲ್ಲಾ ಮನೆಗಳನ್ನು ದಾಟಿ ಗರಗರನೆ ತಿರುಗುತ್ತಾ ಎಲ್ಲರಿಂದ ನೀರು ಹಾಕಿಸಿಕೊಂಡು, ಮನೆಯವರಿಂದ ಜೋಳ ಇತ್ಯಾದಿ ಹಾಕಿಸಿಕೊಂಡು ಮುಂದೆ ಸಾಗುತ್ತಾರೆ. ಈ ಕ್ರಿಯೆ ಸತತ ಐದು ದಿನ ಕಾಲ ನಡೆಯುತ್ತದೆ.

ಐದನೇ ದಿನ ಮನೆ-ಮನೆಯಿಂದ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದ ಕಾಳಿನಿಂದ ಅಡುಗೆ ಮಾಡಿ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಊಟ ಹಾಕುತ್ತಾರೆ.

ಎತ್ತಿನ ಶಾಸ್ತ್ರ

ಬೆಂಗಳೂರು ಗ್ರಾಮಾಂತರ, ಕನಕಪುರ ಮತ್ತು ಅದರ ಗಡಿಯಲ್ಲಿರುವ ತಮಿಳುಗನ್ನಡ ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಚಲಿತವಿರುವ ಆಚರಣೆ. ತುಂಬಾ ದಿನ ಮಳೆ ಬಾರದಿದ್ದರೆ ಗ್ರಾಮಸ್ಥರು ಒಂದೆಡೆ ಸೇರಿ ಎತ್ತಿನ ಶಾಸ್ತ್ರ ಮಾಡುವ ತೀರ್ಮಾನ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಒಂದು ಎತ್ತನ್ನು ಪೂಜಿಸಿ ಅದನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರ ನಡೆದಾಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆ ಎತ್ತು ಹಾಗೆ ನಡೆಯುವಾಗ ಬೇಗ ಗಂಜಲ ಹುಯ್ದರೆ ಬೇಗ ಮಳೆ ಬರುತ್ತದೆ ಎಂತಲೂ, (ಹತ್ತಿರದ

ಮಳೆ) ಅದಕ್ಕೆ ಬದಲಾಗಿ ತುಂಬಾ ಹೊತ್ತಿನ ನಂತರ ಗಂಜಲ ಹುಯ್ದರೆ ತಡವಾಗಿ ಮಳೆ ಬರುತ್ತದೆ (ದೂರದ ಮಳೆ) ಎಂತಲೂ ತೀರ್ಮಾನಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಾರೆ.

ಮಳೆಯಪ್ಪ: ಇದೂ ಸಹ ಎತ್ತಿನ ಶಾಸ್ತ್ರ ಪ್ರಚಲಿತವಿರುವ ಭಾಗದಲ್ಲೇ ರೂಢಿಯಲ್ಲಿರುವ ಕ್ರಿಯೆ. ಎಕ್ಕದ ಎಲೆಯೊಂದನ್ನು ತಂದು ಅದನ್ನು ನೀರು ತುಂಬಿದ ತಂಬಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ, ಒಂದು ಮಗುವನ್ನು ಅದರ ಮೇಲೆ ಕೂರಿಸಿ ಯಾವಾಗ ಮಳೆ ಬರುತ್ತದೆಂದು ಅಪ್ಪಣೆ ಕೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಮಳೆ ದೇವರನ್ನು ಮಾಡುವುದು

ವಿಶೇಷವಾಗಿ ದಕ್ಷಿಣ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಮಳೆ ದೇವರನ್ನು ಮಾಡುವುದು ರೂಢಿಯಲ್ಲಿದೆ. ಇದನ್ನು ಪೊರ ಮಾಡುವುದು ಎಂದೂ ಸಹ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಜೇಡಿ ಮಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ಮಳೆ ದೇವರ ಮೂರ್ತಿಯೊಂದನ್ನು ಮಾಡಿ ಗ್ರಾಮಸ್ಥರು ಬೀದಿ-ಬೀದಿಗಳಲ್ಲಿ ಮೆರವಣಿಗೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರೂ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಲಯಬದ್ಧವಾಗಿ ಹೇಳುವ ಅಥವಾ ಮಳೆಯನು ಕರೆಯುವ ಪದಗಳು ಆಕರ್ಷಕ ಮತ್ತು ಅರ್ಥಪೂರ್ಣ.

ಹುಯ್ಯೊ ಹುಯ್ಯೊ ಮಳೆರಾಯ ಹುವ್ವಿನ ತೋಟಕೆ ನೀರಿಲ್ಲ
ಬಾರೊ ಬಾರೊ ಮಳೆರಾಯ ಬಾಳೆ ತೋಟಕೆ ನೀರಿಲ್ಲ
ಕುಟ್ಕೋ ಕುಟ್ಕೊ ಮಳೆರಾಯ ಕಟ್ಟೆ-ಕೆರೆಯಲ್ಲಿ ನೀರಿಲ್ಲ
ಬಾರಪ್ಪೊ ಮಳೆರಾಯ ನೀನ್ ಬಂದರೆ ಬರವಿಲ್ಲ

ಎಂದು ಹಾಡುತ್ತಾ ಮನೆ-ಮನೆ ಸುತ್ತಿ ಬತ್ತೇವು (ಅಕ್ಕಿ, ಅಸೀಟು, ಬೇಳೆ, ಬೆಲ್ಲ ಇತ್ಯಾದಿ) ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಕೊನೆಯ ದಿನ ಊರ ದೇವಸ್ಥಾನದ ಹತ್ತಿರ ಅಥವಾ ಊರ ಹೊರಗೆ ಅಡುಗೆ ಮಾಡಿ ಬಂದವರಿಗೆ ಅನ್ನ ಹಾಕುತ್ತಾರೆ.

ಮಾರಮ್ಮನ ಗಡಿ ದಾಟಿಸುವಿಕೆ: ಸಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮಳೆ ಬಾರದಿದ್ದಾಗ ತುಮಕೂರು, ಚಿತ್ರದುರ್ಗ ಸೀಮೆಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಚಲಿತವಿರುವ ಕುತೂಹಲಕರ ಆಚರಣೆ. ಈ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಗಡಿ ಮಾರಮ್ಮ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಬೊಂಬೆಯೊಂದನ್ನು ತಯಾರಿಸಿ ಊರವರೆಲ್ಲಾ ಸೇರಿ ಅದಕ್ಕೆ ಪೂಜೆ ಮಾಡಿ ತಮ್ಮ ಗ್ರಾಮದ ಗಡಿಯವರೆಗೂ ಕೊಂಡೊಯ್ದು ಗಡಿಯನ್ನು ದಾಟಿಸಿ ಪಕ್ಕದ ಗ್ರಾಮದ ಗಡಿಯೊಳಕ್ಕೆ ಇಟ್ಟು ಬರುತ್ತಾರೆ, ಹೀಗೆ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ತಮ್ಮೂರಿಗೆ ಮಳೆ ಬರುತ್ತದೆ ಎಂಬ ಬಲವಾದ ನಂಬಿಕೆ ಇದೆ. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ಬೊಂಬೆಯಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ ಚಿಕ್ಕ ಗಾಡಿಯೊಂದರಲ್ಲಿ ಬಳಸಿ ಹಳೆಯದಾದ ವಸ್ತುಗಳಾದ ಹಾಗೂ ಅನಿಷ್ಟದ ವಸ್ತುಗಳೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸುವ ಹಳೆಯ ಮೊರ, ಮೊಂಡು ಪೊರಕೆ, ಹಳೆಯ ಬುಟ್ಟಿ ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಆ ಬೊಂಬೆಯ ಜೊತೆ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಮೆರವಣಿಗೆ ಮಾಡಿ-ಅದೂ ರಾತ್ರಿ ಹೊತ್ತು ಮೆರವಣಿಗೆ ಮಾಡಿ ಊರ ಗಡಿ ದಾಟಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಸುತ್ತ-ಮುತ್ತಲ ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಮಳೆ ಹುಯ್ದು ತಮ್ಮ ಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ಮಳೆ ಬಾರದಿದ್ದಾಗ ನಮ್ಮೂರಿಗೆ ಕೇಡಾಗಿದೆ ಎಂದು ಭಾವಿಸಿ ಈ ಆಚರಣೆಯನ್ನು ಮಾಡುವುದು ವಾಡಿಕೆ.

ಮಳೆ ಬಾರದಿದ್ದಾಗ ಇಂತಹ ಹಲವಾರು ವೈವಿಧ್ಯಮಯ ಆಚರಣೆಗಳನ್ನು ನಾಡಿನ ಎಲ್ಲ ಭಾಗಗಳ ಗ್ರಾಮೀಣ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು, ಕೆಲವೆಡೆ ಮಳೆ ಹೆಚ್ಚಾದಾಗ ಅದರ ರಭಸ ಕಡಿಮೆಯಾಗಲಿ, ಮಳೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ನಿಲ್ಲಲಿ ಎಂಬ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಕೆಲವು ಆಚರಣೆಗಳನ್ನು ಮಡುತ್ತಾರೆ. ಹೋಗು ಎಂಬರ್ಥ ಬರುವಂತೆ ಬಾಯಲ್ಲಿ ವಿಚಿತ್ರ ಸದ್ದು ಹೊರಡಿಸುತ್ತಾ ಒಲೆಯ ಕೆಂಡವನ್ನು ಮನೆ ಮುಂದೆ ನಿಂತು ಮೇಲಕ್ಕೆ ಎಸೆಯುತ್ತಾರೆ.

ಜೋಕುಮಾರನ ಹಬ್ಬ

ಭಾದ್ರಪದ ಶುದ್ಧ ಅಷ್ಟಮಿಯ ದಿನ ಜೋಕುಮಾರನು ಬಂದು ಒಕ್ಕಲು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಉತ್ತರಿ ಮಳೆ ತರುವನೆಂಬ ನಂಬುಗೆಯಿದೆ. ಆತ ಚತುರ್ದಶಿಯ ದಿನ ತಾನು ಬಂದ ಕಾರ್ಯ ಮುಗಿಸಿ ಹೊರಡುವ ಮುನ್ನ ಮನೆ-ಮನೆಗೆ ಭೇಟಿ ನೀಡಿ ಜೋಳದ ನುಚ್ಚು ಕೊಟ್ಟು ಹೋಗುತ್ತಾನೆ, ಅದನ್ನು ಹೊಲದಲ್ಲಿ ಬಿತ್ತಿದರೆ ಜೋಳದ ಫಸಲು ಹುಲುಸಾಗುತ್ತದೆಯಂತೆ. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಬೆಸ್ತ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳು ಬುಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಬೇವಿನ ಸೊಪ್ಪಿನ ಸಂಗಡ ಮಣ್ಣಿನ ಮೂರ್ತಿಯೊಂದನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಮನೆ-ಮನೆಗಳಿಗೆ ತಿರುಗಿ ಪದ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಜೋಕುಮಾರ ಕುದುರೆ ಏರಿ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಾ ಭೂಮಿಗೆ ಮಳೆ ಬರಿಸುತ್ತಾನೆ, ಕೆರೆ-ಕಟ್ಟೆಗಳಿಗೆ ಜೀವ ತುಂಬುತ್ತಾನೆ ಎಂಬುದು ಅವರ ಪದಗಳ ಸಾರಾಂಶ.

ಈ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳು ಬುಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಹೊತ್ತು ತರುವ ಮೂರ್ತಿ ಅಗಲವಾದ ಮುಖವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದು ದೊಡ್ಡ ಕಣ್ಣುಗಳಿರುತ್ತವೆ, ಬಾಯಿ ಅಗಲವಾಗಿದ್ದು ತಲೆಗೆ ಕಿರೀಟವಿರುತ್ತದೆ. ಹಣೆಗೆ ಕುಂಕುಮವಿದ್ದು ಹುರಿಮೀಸೆ ನೋಡಲು ಅಕರ್ಷಕ.

ಜೋಕುಮಾರ ಪೌರಾಣಿಕ ವ್ಯಕ್ತಿ, ಅವನ ಹುಟ್ಟು-ಸಾವಿನ ಕುರಿತಾದ ಐತಿಹ್ಯ ಕುತೂಹಲಕಾರಿಯಾದದ್ದು. ಬೆಸ್ತ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳ ಪದಗಳಲ್ಲಿ ಜೋಕುಮಾರನ ಜೀವನದ ಸಂಗತಿಗಳೂ ಸಹ ಪ್ರಸ್ತಾಪವಾಗುತ್ತವೆ. ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾಗಿ ಹೇಳುವುದಾದರೆ;

ಜೋಕ ಮತ್ತು ಎಳೆಗೌರಿ ದಂಪತಿಗಳಿಗೆ ಬಹು ಕಾಲ ಮಕ್ಕಳಾಗದ ಕಾರಣ ಅವರು ಶಿವನನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆಗ ಶಿವನು ಒಬ್ಬ ಮಗನನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಆ ಮಗುವಿಗೆ ಏಳೇ ದಿವಸಗಳ ಆಯಸ್ಸು ಇರುತ್ತದೆ. ಅದರೆ ಅವನದು ಶೀಘ್ರ ಬೆಳವಣಿಗೆ. ಹೀಗಿರಬೇಕಾದರೆ ಒಮ್ಮೆ ಮಳೆ ಹೋಗಿ ಇಟ್ಟ ಬೆಳೆಗಳೆಲ್ಲಾ ಒಣಗಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸುತ್ತವೆ. ಜನರ ಸಂಕಟ ಮುಗಿಲು ಮುಟ್ಟುತ್ತದೆ. ಆಗ ಜೋಕುಮಾರ ತನ್ನ ಕುದುರೆಯನ್ನೇರಿ ಹೊರಟು ಹೊಲಗದ್ದೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸತೊಡಗುತ್ತಾನೆ. ಅವನು ತನ್ನ ಮೇಲು ಹೊದಿಕೆಯನ್ನು ಒಮ್ಮೆ ಜೋರಾಗಿ ಬೀಸಿದಾಗ ಅದರ ಸೆಳಕಿಗೆ ಚದುರಿದ ಮೋಡಗಳು ಮಳೆ ಸುರಿಸುತ್ತವೆ. ಯತೇಚ್ಛವಾಗಿ ಬಿದ್ದ ಮಳೆಯಿಂದಾಗಿ ಬೆಳೆಗಳು ಸಮೃದ್ಧವಾಗಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತವೆ. ಬತ್ತಿ-ಬರಿದಾದ ಕೆರೆಗಳು ತುಂಬಿ ಹರಿಯುತ್ತವೆ.

ಇದರಿಂದ ಸಂತಸಗೊಂಡು ಜೋಕುಮಾರನು ಹಾಗೇ ಹೊಲಗದ್ದೆಗಳಲ್ಲಿ ಅಡ್ಡಾಡುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಲಾವಣ್ಯವತಿಯಾದ ಒಬ್ಬ ಯುವತಿಯನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾನೆ. ಆಕೆ ಅಗಸರ ಯುವತಿ. ಅವಳನ್ನು ಇಷ್ಟಪಟ್ಟ ಜೋಕುಮಾರನನ್ನು ಸಹಿಸದ ಆ ಯುವತಿಯ ತಂದೆಯು ಜೋಕುಮಾರನ ತಲೆಯನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿ ನದಿಗೆ ಎಸೆದುಬಿಡುತ್ತಾನೆ. ಆ ತಲೆಯು ಒಬ್ಬ ಬೆಸ್ತರವನಿಗೆ ದೊರಕುತ್ತದೆ. ಆತನು ಜೋಕುಮಾರನನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ, ತಮ್ಮ ಬೆಳೆಗಳನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿ ತಮ್ಮ ಬದುಕಿಗೆ ಆಧಾರವಾದ ಜೋಕುಮಾರನ ತಲೆಯನ್ನು ಊರಿಗೆ ತರುತ್ತಾನೆ. ಊರವರೆಲ್ಲಾ ಸೇರಿ ಜೋಕುಮಾರನಿಗೆ ಪೂಜೆ ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅಂದಿನಿಂದ ಈ ಜೋಕುಮಾರನ ಪೂಜೆ ಆಚರಣೆಗೆ ಬಂತೆಂದು ಪ್ರತೀತಿ ಇದೆ. ಆಚರಣೆಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಬೆಸ್ತ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳು ಹೇಳುವ ಪದಗಳು ಬಹು ಅರ್ಥಗರ್ಭಿತವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಕೆಲವು ಸಾಲುಗಳನ್ನು ನೋಡುವುದಾದರೆ.

ಅಡ್ಡಡ್ಡ ಮಳೆ ಬಂದು ದೊಡ್ಡದೊಡ್ಡ ಕೆರೆ ತುಂಬಿ
ಗೊಡ್ಡುಗಳೆಲ್ಲಾ ಹೈನಾಗಿ ನಿನ್ನ ಕುಮಾರ್ನ ಗಡ್ಡಕ್ಕೆ ಬೆಣ್ಣೆಲ್ಲೊ ಜವಕುಮಾರ
ಮಡಿವಾಳರ ಕೇರಿ ಹೊಕ್ಕಾನೆ ಜೋಕುಮಾರ
ಮುಡಿ ತುಂಬಾ ಹೂ ಮುಡಿದಂತ ಚಲುವಿ ತನ್ನ ಮಡದಿಯಾಗಬೇಕಂದ ಸುಕುಮಾರ.

ಹಳ್ಳಿಗರ ಪ್ರಕಾರ ಮಳೆ ಬರಿಸುವವನು ದೇವೇಂದ್ರ ರಾಯ. ಅವನು ರಥದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಆಕಾಶ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಹೋಗುವಾಗ ಹೊಮ್ಮುವ ಶಬ್ದವೇ ಗುಡುಗು-ಸಿಡಿಲುಗಳು, ಅವನು ತನ್ನ ಕುದುರೆಗಳಿಗೆ ಹುರಿದುಂಬಿಸಲು ಬೀಸುವ ಛಾಟಿಯೇಟಿನ ಛಳಕೇ ಮಿಂಚು. ಮಳೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಅವರು ಕಟ್ಟಿರುವ ಪುರಾಣ, ಹೇಳುವ ಕಥೆಗಳು, ಹಾಡುವ ಪದಗಳು, ಮಾಡುವ ಪೂಜೆಗಳು ಅಸಂಖ್ಯ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಮಳೆಯ ಬಗ್ಗೆ, ಮಳೆಯ ಬರುವಿಕೆ-ಹೋಗುವಿಕೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಅವರ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ನೂರಾರು ವರ್ಷಗಳ ಅನುಭವದ ಸಾರ.

ಮಳೆಗಾದೆಗಳು

- ಉಡಿಯ ಕಾಳಿಗಿಂತ ಹಿಡಿಯ ಕಾಳು ಉತ್ತಮ
- ನಾಟಿ ಹಾಕಿದ ನೆಲ ಚೆಂದ ಮೇಟಿ ನೆಟ್ಟ ಕಣ ಚೆಂದ
- ಹದ ನೋಡಿ ಹರಗು, ಬೆದೆ ನೋಡಿ ಬಿತ್ತು
- ರೋಹಿಣಿ ಮಳೆಯಾದರೆ ಓಣಿಯೆಲ್ಲಾ ಜೋಳ
- ಆರಿದ್ರ ಆದಾಂಗ ಹಿರಿ ಸೊಸಿ ಬಾಳಿವಿ ಮಾಡಿದಾಂಗ
- ಮಗಿ ಮಳೆ ಬಂದರೆ ರೈತನಿಗೆ ಉಡಿದಾರ ಕಟ್ಟಿದಾಂಗ
- ಉತ್ತರೆ ಮಳೆ ಉಟ್ಟಿದ್ದೆಲ್ಲ ಒದಿ
- ಮುಂಗಾರು ಮಳೆಗೆ ಸಿಗಬೇಡ ಮರೆತು ಮಾತಿಗೆ ಸಿಗಬೇಡ

ಭೂಮಿ ಕುರಿತಾದ ಆಚರಣೆಗಳು

ನಮ್ಮ ಜನಪದರಿಗೆ ಭೂಮಿ ಕೇವಲ ಮಣ್ಣಲ್ಲ. ಕೋಟ್ಯಂತರ ಜೀವಿಗಳಿಗೆ ಆಹಾರ, ರಕ್ಷಣೆ ನೀಡಿ ಸಲಹುವ ಮಹಾಮಾತೆ. ಹಾಗಾಗಿ ಭೂಮಿ ತಾಯಿಯ ಆರಾಧನೆಗೆ ವಿವಿಧ ರೀತಿಯ ಕ್ರಿಯೆಗಳು ಆಚರಣೆಗಳು, ಮಾರ್ಗಗಳು ಭಾರತದ ಎಲ್ಲಾ ಕಡೆ ಪ್ರಚಲಿತದಲ್ಲಿವೆ. ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದ ಸೀಗಿ ಹುಣ್ಣಿಮೆ, ಮಲೆನಾಡಿನ ಭೂಮಿ ಹುಣ್ಣಿಮೆ, ಬಯಲು ಸೀಮೆಯ ಹೊನ್ನಾರು, ಕೊಂತಿಹಬ್ಬ, ತುಳುನಾಡಿನವರ ಖೆಡ್ಡಾಸ, ಸೋಲಿಗ ಆದಿವಾಸಿಗಳ ಭೂಮ್ತಾಯಿ ಪೂಜೆ, ಅಲ್ಲದೆ ದೇಶದ ಇತರ ರಾಜ್ಯಗಳಾದ ರಾಜಸ್ಥಾನದ ಹಿರ್ಸೋತಿ, ಪಶ್ಚಿಮ ಬಂಗಾಳದ ಹಲ್ ಚಲ್ ಇವೆಲ್ಲಾ ಭೂಮಿಗೆ ಧನ್ಯವಾದ ಸಲಿಸುವ ಆಚರಣೆಗಳೇ.

ಪಂಚಭೂತಗಳಾದಿಯಾಗಿ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಎಲ್ಲಾ ಘಟಕಗಳಲ್ಲೂ ನಮ್ಮ ರೈತ ಮಕ್ಕಳು ದೈವತ್ವವನ್ನು ಕಂಡು ಗೌರವಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಅವರಿಗೆ ನೆಲೆ, ಅನ್ನ, ಆಶ್ರಯ ನೀಡುವ ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ಅಪಾರ ಗೌರವ, ಭಕ್ತಿ, ಶ್ರದ್ಧೆಗಳನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುತ್ತಾರೆ. ಎಷ್ಟರ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಎಂದರೆ ಯಾರಿಗಾದರೂ ಏನನನ್ನಾದರೂ ಧೃಢೀಕರಿಸಬೇಕಾದರೆ ಭೂಮ್ತಾಯಿ ಮೇಲೆ ಆಣೆ ಹಾಕುವುದು ಹಳ್ಳಿಗರಲ್ಲಿ ಸರ್ವೇ ಸಾಮಾನ್ಯ. ಹಾಗಾಗಿ ಭೂಮಿ ಕುರಿತಾದ ಅವರ ಆಚರಣೆಗಳೂ ಸಹ ನಾಡಿನಾದ್ಯಂತ ಸಮೃದ್ಧವಾಗಿವೆ.

ಹೊನ್ನಾರು

ಹೊನ್ನಾರು ಅಥವಾ ಹೊನ್ನೇರು ಎಂದು ಕರೆಯುವ ಇದು ಕೃಷಿ ವರ್ಷದ ಮೊದಲ ಆಚರಣೆ ಎನ್ನಬಹುದು. ದಕ್ಷಿಣ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

ಹೊನ್ನೇರು ಎಂದರೆ ಹೊನ್ನಿನ ಏರು, ಅರ್ಥಾತ್ ಬಂಗಾರದ ನೇಗಿಲು. ಮೊದಲ ಮಳೆ ಬಿದ್ದ ಹೊತ್ತಲ್ಲಿ ರೈತರಿಗೆ ನೆಲ ಉಳುವ ಸಂಭ್ರಮ. ನೆಲ ಉಳುವ ಮುನ್ನ ಭೂಮ್ತಾಯಿಯನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿ, ನೇಗಿಲು, ಮೇಣಿ, ನೊಗ ಹಾಗೂ ಜೋಡೆತ್ತುಗಳಿಗೆ ಅರಿಶಿಣ-ಕುಂಕುಮದ ಬೊಟ್ಟಿಟ್ಟು, ಅರಿಶಿನ ಲೇಪಿಸಿದ ಅಂಗುನೂಲು ಕಟ್ಟಿ, ಅಕ್ಷತೆ ಇಟ್ಟು ಹೂವಿನ ಎಳೆಯನ್ನು ಸುತ್ತಿ ಪೂಜೆ ಸಲ್ಲಿಸುವ ಆಚರಣೆ ಎಲ್ಲೆಡೆ ಕಾಣಬಹುದು. ರಾತ್ರಿ ನೆನೆಸಿಟ್ಟ ಅಕ್ಕಿ ಮತ್ತು ಎಳ್ಳಿಗೆ ಕಾಯಿ ಬೆಲ್ಲ ಹಾಕಿ ಕಲಸಿದ ಎಡೆಯನ್ನು ಮೊದಲು ದನಗಳಿಗೆ ತಿನ್ನಿಸುತ್ತಾರೆ, ಉಳಿದಿದ್ದನ್ನು ಬಂದವರಿಗೆ ಹಂಚಲಾಗುತ್ತದೆ. ಇಷ್ಟೆಲ್ಲಾ ಮಾಡುವುದು ಮನೆಯ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳು. ಪೂಜಾ ವಿಧಾನಗಳು ಮುಗಿದ ನಂತರ ಹೊಲವನ್ನು ಸಾಂಕೇತಿಕವಾಗಿ ಮೂರು ಸುತ್ತು ಉಳುಮೆ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಕೆಲವರು ಹೊಲದಲ್ಲಿ ತೇವವಿದ್ದರೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೆಚ್ಚೇ ಉಳುಮೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

ಜೀನ್ ಮಲ್ಲತ್ತದ ವಿಶೇಷ ಹೊನ್ನೇರು: ಜೀನ್ ಮಲ್ಲತ್ತ ಒಂದು ಚಿಕ್ಕ ಗ್ರಾಮ. ಕನಕಪುರದ ಹತ್ತಿರ ಕರ್ನಾಟಕ-ತಮಿಳು ನಾಡು ಗಡಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಡಿನ ಒಳಗಿರುವ ಇದು ಭೌಗೋಳಿಕವಾಗಿ ತಮಿಳು ನಾಡಿಗೆ ಸೇರಿದ್ದರೂ ಸಹ ಜನರು ಕನ್ನಡಿಗರೇ. ಭಾಷೆ, ವೇಷ, ಊಟ, ಉಪಚಾರ ಎಲ್ಲವೂ ಕನ್ನಡಮಯ. ನೆಂಟಸ್ತಿಕೆಯೂ ಸಹ ಕನ್ನಡನಾಡಿನ ಜೊತೆಗೇ. ಇಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಹೊನ್ನೇರು ಪೂಜೆ ಬೇರೆ ಪ್ರದೇಶಗಳಿಗಿಂತ ಭಿನ್ನ. ಬೇರೆ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಪೂಜೆಯು ವೈಯಕ್ತಿಕ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಆಚರಿಸಲ್ಪಟ್ಟರೆ ಜೀನ್ ಮಲ್ಲತ್ತ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಸಾಮೂಹಿಕ ಕ್ರಿಯೆಯಾಗಿ ಆಚರಿಸಲ್ಪಡುತ್ತದೆ.

ಇಲ್ಲಿರುವ ಮಾರಮ್ಮ ಸುತ್ತ ಹನ್ನೆರಡು ಹಳ್ಳಿಗಳಿಗೂ ಗ್ರಾಮದೇವತೆ. ಯುಗಾದಿ ಕಳೆದ ಹದಿನೈದು ದಿನಗಳಿಗೆ ಗ್ರಾಮದ ಎಲ್ಲರೂ ಸೇರಿ ಮಾರಮ್ಮನ ಹಬ್ಬವನ್ನು ಒಂದು ವಾರ ಕಾಲ ನಡೆಸುತ್ತಾರೆ. ಪ್ರತಿ ದಿನ ಒಂದೊಂದು ವಿಧಿ-ವಿಧಾನಗಳ ಆಚರಣೆಯಿರುತ್ತದೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಮೊದಲ ದಿನ ರಾತ್ರಿ ಹೊನ್ನಾರು ಅಥವಾ ಹೊನ್ನೇರು ಪೂಜೆಯನ್ನು ಅತ್ಯಂತ ವಿಶಿಷ್ಟವಾಗಿ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಸುತ್ತ-ಮುತ್ತಲ ಹದಿನಾರು ಹಳ್ಳಿಗಳಿಗೂ ಈ ಜಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವುದೇ ಅಧಿಕೃತ ಹೊನ್ನೇರು. ಇಲ್ಲಿ ಹೊನ್ನೇರು ಪೂಜೆ ಮುಗಿಯುವವರೆಗೆ ಎಂತಹ ಹದ ಮಳೆಯಾಗಿದ್ದರೂ ಸಹ ಹೊಲಕ್ಕೆ ಏರು ಕಟ್ಟುವಂತಿಲ್ಲ.

ಹೊನ್ನೇರು ಪೂಜೆ ನಡೆಯುವುದು ಸರಿರಾತ್ರಿ ಎರಡು ಗಂಟೆ ಸಮಯಕ್ಕೆ.

ಇತರೆಡೆಗಳಲ್ಲಿ ನಿಜವಾದ ನೇಗಿಲು, ಜೋಡೆತ್ತುಗಳನ್ನು ಹೂಡಿ ಪೂಜೆ ಮಾಡಿದರೆ ಇಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯರನ್ನೇ ಎತ್ತುಗಳನ್ನಾಗಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ತಲೆಗೆ ಪೇಟ ಕಟ್ಟಿ, ಕೊಂಬುಗಳನ್ನು ಹೋಲುವಂತೆ ಎರಡು ಕಡ್ಡಿಗಳನ್ನು ಸಿಗಿಸಿಕೊಂಡ ಇಬ್ಬರ ಮೇಲೆ ನೇಗಿಲು-ನೊಗ ಹೂಡಿ ಒಬ್ಬ ಗಡ್ಡಧಾರಿ ವ್ಯಕ್ತಿ ಉಳುವವನಂತೆ ನಟಿಸುತ್ತಾನೆ. ನೇಗಿಲ ಮುಂದೆ ಕಂಕುಳಲ್ಲಿ ಹುಲ್ಲಿನ ಕಂತೆ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡ ಮತ್ತೊಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿ ಸ್ವಲ್ಪ-ಸ್ವಲ್ಪ ಹುಲ್ಲನ್ನು ಎಸೆಯುತ್ತಾ ನಡೆಯುತ್ತಾನೆ. ದೇವಾಲಯದ ಮುಂದೆ ವೃತ್ತಾಕಾರದಲ್ಲಿ ಸುತ್ತುವ ಇವರನ್ನು ನೋಡಲು ಜನ ಸುತ್ತಲೂ ನೆರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಇವರು ಸುತ್ತುತ್ತಾ ಇರಬೇಕಾದರೆ ಊರ ತೋಟಿ ಮತ್ತು ಇವರ ನಡುವೆ ನಡೆಯುವ ಹಾಸ್ಯ ಲೇಪಿತ ಸಂಭಾಷಣೆ ಹೀಗಿರುತ್ತದೆ.

ತೋಟಿ- ಯಾವೂರು?
ವೇಷಧಾರಿಗಳು- ನಮ್ದು ಉತ್ತರ ದೇಶ.
ತೋಟಿ- ಅಲ್ಲಿಂದ ಬಂದು ಇಲ್ಯಾಕೆ ಏರು ಕಟ್ಟಿದ್ದೀರಿ?
ವೇಷಧಾರಿಗಳು- ಮಳೆ ಬಂದ್ಬುಟ್ಟಲ್ಲ ಅದಕ್ಕೆ.
ತೋಟಿ- ನಮ್ ಹೊಲದಲ್ಯಾಕೆ ಬಂದಿದ್ದೀರಿ?

ವೇಷಧಾರಿಗಳು- ಹೊಟ್ಟೇ ತುಂಬಿಸ್ ಬೇಕಲ್ಲ ಅದಿಕ್ಕೆ … .. … ಈ ರೀತಿ ಅದೂ-ಇದೂ ಮಾತನಾಡುತ್ತಾ, ನಗಸಾರ ಮಾಡುತ್ತಾ ಬೆಳಗಿನ ಜಾವದವರೆಗೂ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ನಂತರ ಮೆರವಣಿಗೆ ಮಾಡಿ ಮದುವೆ ಮಾಡುವ ಸಾಂಕೇತಿಕ ವಿಧಿಯೊಂದಿಗೆ ಹೊನ್ನೇರು ಪೂಜೆ ಮುಗಿಯುತ್ತದೆ.

ಮಣ್ಣಿನ ಋಣ ತೀರಿಸುವ `ಭೂಮಿ ಹುಣ್ಣಿಮೆ'

ಭತ್ತದ ಕದಿರು ಹೊರಬರುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಭೂಮಾತೆ ಗರ್ಭಿಣಿ ಆದಳೆಂದು ಭಾವಿಸಿ, ಅವಳಿಗೆ ಸೀಮಂತ ಮಾಡಿ ಆಕೆಯ ಸುಪ್ತ ಬಯಕೆಗಳನ್ನು ತೀರಿಸುವ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣ ಆಚರಣೆಯೇ ಈ ವಿಶಿಷ್ಟ `ಭೂಮಿ ಹುಣ್ಣಿಮೆ'. ಇದು ರೈತ ಬಂಧುಗಳು ಭೂಮಿಗೆ ಋಣ ತೀರಿಸುವ ಅನನ್ಯ ವಿಧಾನ. ಭೂಮಿಯನ್ನು ಸ್ತ್ರೀಗೆ ಹೋಲಿಸುವುದು ಜಗತ್ತಿನ ಎಲ್ಲ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಭೂಮಿ ಹುಣ್ಣಿಮೆ ಅದರ ಒಂದು ರೂಪ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಮಲೆನಾಡಿಗರು ಬತ್ತದ ಗದ್ದೆಯ ತಾಕಿನಲ್ಲಿ ಇದನ್ನು ಆಚರಿಸಿದರೆ ಉತ್ತರಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಹೊಲಗಳಲ್ಲಿ ಆಚರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ `ಶೀಗೆ ಹುಣ್ಣಿಮೆ' ಎಂದೂ ಮಲೆನಾಡು ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ `ಭುಮ್ಮಣಿ ಹಬ್ಬ' ಎಂದೂ ಇದನ್ನು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.

ಹಚ್ಚಮ್ಲಿ ಹಾಲಮ್ಲಿ
ಹಿತ್ಲಾಗಿನ ಹೀರೆಕಾಯಿ ಹಾಹೂಹು…
ಮುಂದಿನ ಸಾಲಾಗೆ
ಮತ್ತಷ್ಟು ಬೆಳೆ ಬಲ್ಲಿ ಹಾಹೂಹು…

ಎಂಬುದು ಈ ಆಚರಣೆಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಹೇಳುವ ವಾಡಿಕೆ ಪದ.

`ಭುಮ್ಮಣಿ' ಬುಟ್ಟಿಯ ಚಿತ್ತಾರ: ಮಲೆನಾಡಿನಾದ್ಯಂತ ಮತ್ತು ಅರೆಮಲೆನಾಡಿನ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಹಬ್ಬ ನಡೆಯುವುದು ಸೀಗೆ (ಶೀಗೆ) ಹುಣ್ಣಿಮೆಯ ದಿವಸ. ಆ ಹುಣ್ಣಿಮೆಗಿಂತ ಒಂದು ವಾರ ಮೊದಲೇ ಬರುವ ವಿಜಯ ದಶಮಿಯಂದೇ ಹಬ್ಬಕ್ಕೆ ಚಾಲನೆ. ಭೂಮಿ ಹುಣ್ಣಿಮೆ ಹತ್ತಿರ ಬರುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಮನೆಯ ಗಂಡಸರು ಒಂದೆರಡು ಬಿದಿರನ್ನು ಕಡಿದು, ನೀಟಾಗಿ ಸಿಗಿದು ಬುಟ್ಟಿ ಹೆಣೆಯುತ್ತಾರೆ, ನಂತರ ಆ ಬುಟ್ಟಿಗಳು ಸೀದಾ ಮನೆಯ ಹೆಂಗಸರ ಕೈಗೆ ಹೋಗುತ್ತವೆ. ಅವುಗಳನ್ನು ಪೂಜಿಸಿದ ನಂತರ ಸಾರಿಸಿ, ಚೆನ್ನಾಗಿ ಒಣಗಿಸಿ ಎತ್ತಿಡುತ್ತಾರೆ. ಇವು ಹಬ್ಬದ ಮುಖ್ಯ ಪರಿಕರಗಳು. ಬುಮ್ಮಣ್ಣಿ ಬುಟ್ಟಿ ಮತ್ತು ಹಚ್ಚಂಬ್ಲಿ ಬುಟ್ಟಿಗಳೆಂದು ಕರೆಯುವ ಇವುಗಳನ್ನು ಒಂದು ವಾರ ಮುಂಚೆಯೇ ನೆನೆ ಹಾಕುತ್ತಾರೆ. ಮಾರನೇ ದಿನ ಬುಟ್ಟಿಗಳಿಗೆ ಮಣ್ಣು ಕಟ್ಟಿ ಸಗಣಿಯಿಂದ ಸಾರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಮರುದಿನ ಜೇಡಿ ಮಣ್ಣು ಕಟ್ಟಿ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಒಣಗಿದ ಮೇಲೆ ಚಿತ್ತಾರ ಬಿಡಿಸುವ ಕೆಲಸ.

ಈ ಚಿತ್ತಾರ ಬಿಡಿಸುವ ಕೆಲಸ ಬಹು ಆಕರ್ಷಣೀಯ ಮತ್ತು ಬಹು ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಕೌಶಲ್ಯವೂ ಹೌದು. ಹಾಗಾಗಿ ಭೂಮಿ ಹುಣ್ಣಿಮೆಯು ಕೇವಲ ಹಬ್ಬ ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ಗ್ರಾಮೀಣ ಕಲೆಯೊಂದರ ಹೆಜ್ಜೆ ಗುರುತೂ ಹೌದು. ಚಿತ್ತಾರ ಅಂದರೆ ಕುಂಚದ ಕಲೆ ಅಲ್ಲ. ಇದು ಅಪ್ಪಟ ಗ್ರಾಮೀಣ ಕಲೆ.

ಗೇರುಕಾಯಿ, ಅಕ್ಕಿ ಮತ್ತು ಉದ್ದಿನ ಕಾಳನ್ನು ಕಪ್ಪಗೆ ಹುರಿದು ಪುಡಿ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಕುದಿಯುವ ನೀರಿಗೆ ನೇರಳೆ ಚಕ್ಕೆ ಹಾಕಿ ಈ ಪುಡಿಯನ್ನು ಬೆರೆಸಿದರೆ ಬುಟ್ಟಿಗಳ ಮೇಲೆ ಚಿತ್ರ ಬರೆಯಲು ಬಣ್ಣ ತಯಾರು. ಅಕಸ್ಮಾತ್ ಈ ಬಣ್ಣವೇನಾದರೂ ಗಟ್ಟಿಯಾದರೆ ಸ್ವಲ್ಪ ತೊಂಡೆ ಸೊಪ್ಪಿನ ಹಸಿರು ರಸ ಹಾಕುತ್ತಾರೆ. ಹೊಳೆಯಲ್ಲಿ ಸಿಗುವ ಕೆಂಪು ಕಲ್ಲನ್ನು ಅರೆದುಕೊಂಡರೆ ಅಪ್ಪಟ ಕೆಂಪು ಬಣ್ಣ ತಯಾರು. ಭತ್ತದ ಗರಿಕೆ, ಬಾಳೆ ದಿಂಡಿನಿಂದ ಮಾಡಿದ ಸಣ್ಣ ಕಡ್ಡಿ ಅಥವಾ ಪುಂಡಿ ನಾರನ್ನೇ ಬ್ರಷ್ಯಾಗಿಸಿಕೊಂಡು ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳು ಚಿತ್ರ ಬಿಡಿಸಲು ಕೂರುತ್ತಾರೆ.

ಮೊದಲು ಬಿಳಿ ಬಣ್ಣವನ್ನು ಬುಟ್ಟಿಯ ಮೇಲ್ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ಕೆಳಭಾಗದಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ಸುತ್ತು ಬರುವಂತೆ ಗೆರೆ ಎಳೆಯುತ್ತಾರೆ. ಇದೇ ರೀತಿ ಬುಟ್ಟಿಯ ತಳಭಾಗದಲ್ಲೂ ಎರಡು ಗೆರೆ ಎಳೆಯುತ್ತಾರೆ. ನಂತರ ಕೆಮ್ಮಣ್ಣಿನಿಂದ ನಾಜೂಕಾಗಿ ಬಿಳಿಗೆರೆಗೆ ತಾಗಿಕೊಂಡಂತೆ ಕೆಂಪು ಗೆರೆ ಎಳೆದು ಅಂದಗೊಳಿಸುತ್ತಾರೆ.

ನಂತಗರ ಒಂದೊಂದೇ ಬದಿಗೆ ಗಿಡ, ಮರ, ಮನೆ, ಹೊಲ, ಗದ್ದೆ, ನೇಗಿಲು, ಕುಂಟೆ, ಬಾಲಕ-ಬಾಲಕಿ, ರಸ್ತೆ, ಹೊಳೆ, ಕೆರೆ ಸೂರ್ಯ, ಚಂದ್ರ, ನಕ್ಷತ್ರ, ಆಕಾಶ, ಎತ್ತು ಗಾಡಿ, ಆಕಳು, ಎತ್ತು, ಎಮ್ಮೆ ಹಗ್ಗ,

ಸೂರ್ಯ-ಚಂದ್ರ, ಪ್ರಾಣಿ-ಪಕ್ಷಿ, ಗಿಡ-ಮರ, ಮಕ್ಕಳು, ದಂಪತಿಗಳು, ಏಣಿ, ಹುಲ್ಲಿನ ಬಣವೆ, ಹಾವು, ಬೇಸಾಯೋಪಕರಣಗಳು ಹೀಗೆ ತಮ್ಮರಿವಿಗೆ ನಿಲುಕಿದ ಎಲ್ಲವನ್ನು ಬುಟ್ಟಿಗಳ ಮೇಲೆ ಬಿಡಿಸುತ್ತಾ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಬಿಳಿ ಜೇಡಿ ಮಣ್ಣಿನಿಂದ ಚಿತ್ರ ಬಿಡಿಸಿದ ನಂತರ ಆ ಚಿತ್ರಗಳ ಅಂಚಿಗೆ ಕೆಮ್ಮಣ್ಣು ಹಚ್ಚಿ ಇನ್ನಷ್ಟು ಮೆರುಗು ನೀಡುತ್ತಾರೆ. ಬುಟ್ಟಿಯ ಮೇಲೊಮ್ಮೆ ಕಣ್ಣಾಡಿಸಿದರೆ ಅಪ್ಪಟ ಗ್ರಾಮೀಣ ಪರಿಸರದ ಚಿತ್ರಗಳೇ ಅಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸುತ್ತವೆ. ಬುಟ್ಟಿಯ ಒಳಮೈಯಲ್ಲೂ ಭತ್ತದ ಸಸಿ, ತರಕಾರಿ ಬಳ್ಳಿ, ಬಾವಿ, ಹಗ್ಗ ಹೀಗೆ ಗ್ರಾಮೀಣ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಹಾಸುಹೊಕ್ಕಾಗಿರುವ ಪರಿಕರ, ಕಸುಬುಗಳ ಎಲ್ಲ ವಿಧದ ಚಿತ್ತಾರಗಳನ್ನು ಬಿಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ಬಿದಿರಿನಿಂದ ಹೆಣೆದ ಸಾದಾ ಬುಟ್ಟಿಗಳು ಇವರ ಕುಸುರಿ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಸಿಲುಕಿ ಕ್ರಮೇಣ ಬುಮ್ಮಣ್ಣಿ ಬುಟ್ಟಿಗಳಾಗಿ ಮಾರ್ಪಾಟಾಗುತ್ತವೆ. ಮೂರು ನಾಲ್ಕು ದಿವಸಗಳ ಈ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಮತ್ತು ಶ್ರದ್ಧೆಯ ಕೆಲಸ ಮನೆಯ ಹೆಂಗಸರದ್ದು.

ಹಬ್ಬದ ದಿನ ಈ ಬುಟ್ಟಿಯೊಳಗೆ ಮಾತ್ರ ಆಹಾರ ಪದಾರ್ಥಗಳು ಮತ್ತು ಪೂಜೆಯ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಗದ್ದೆಗೆ ಹೋಗಬೇಕೆಂಬುದು ಸಂಪ್ರದಾಯ. ಇತರ ಯಾವುದೇ ಬುಟ್ಟಿ ಅಥವಾ ಪಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವಂತಿಲ್ಲ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಎರಡು ಬುಟ್ಟಿಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವುದು ವಾಡಿಕೆ, ದೊಡ್ಡ ಕುಟುಂಬವಾದರೆ ಮೂರ್‍ನಾಲ್ಕು ಬುಟ್ಟಿ ಕೊಂಡೊಯ್ಯುತ್ತಾರೆ. ಅಷ್ಟರ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಈ ಭುಮ್ಮಣಿ ಬುಟ್ಟಿಗಳಿಗೆ ವಿಶೇಷ ಮಹತ್ವವಿದೆ. ಗದ್ದೆಯಲ್ಲಿ ಪೂಜೆಯ ಕ್ರಿಯೆಗಳೆಲಾ ಮುಗಿದು ಹೊಲಕ್ಕೆ ಬಾಗಿನ ಅರ್ಪಿಸಿದ ನಂತರ ವಾಪಸಾಗುವಾಗಲೂ ಇವೇ ಬುಟ್ಟಿಗಳಲ್ಲಿ ಉಳಿದ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಾರೆ.

ಇನ್ನು ಭೂಮಿ ಹುಣ್ಣಿಮೆಯಲ್ಲಿ ಮಾಡುವ ಅಡುಗೆ ವೈವಿಧ್ಯವೊ! ಬಣ್ಣನೆಗೆ ನಿಲುಕದ್ದು. ಇತರೆ ಹಬ್ಬಗಳಲ್ಲಿ ಅಮ್ಮಮ್ಮಾ ಎಂದರೆ ಏಳೆಂಟು ಬಗೆಯ ಅಡುಗೆ ಇದ್ದೀತು. ಆದರೆ ಭೂಮಿ ಹುಣ್ಣಿಮೆಗೆ ಕಡಿಮೆ ಎಚೆದರೂ ಇಪ್ಪತ್ತೈದು ತರಹದ ಅಡುಗೆಗಳಿರುತ್ತವೆ. ಹಬ್ಬಕ್ಕೆ ಮಾಡುವ ತರಾವರಿ ಅಡುಗೆಗಳನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಅಚ್ಚರಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಅಲಸಂದೆ ಪಲ್ಯ, ಚೌಳಿಕಾಯಿ ಪಲ್ಯ, ಅಮ್ಟೆಕಾಯಿ ಪಲ್ಯ, ಹೀರೆಕಾಯಿ ಪಲ್ಯ, ಸೌತೆಕಾಯಿ ಪಚಡಿ, ಸೌತೆಕಾಯಿ ಕಡಬು, ಕೆಸುವಿನ ಕಡುಬು, ಅರಿಶಿನದ ಎಲೆ ಕಡುಬು.. ಬಾಯಲ್ಲಿ ನೀರು ಬಂತೆ? ಇನ್ನೂ ಮುಗಿದಿಲ್ಲ, ಹೋಳಿಗೆ, ಪಾಯಸ, ಹೆಸರು ಬೇಳೆ, ನೆಲ್ಲಕ್ಕಿ ಅನ್ನ, ಕೂಟು, ಸಾಂಬಾರು... ಇತ್ಯಾದಿ ಇತ್ಯಾದಿಗಳ ಜತೆಗೆ ಉಪ್ಪು ಹಾಕದೆ ಬೇಯಿಸಿದ ಸಾವಿರ ಸೊಪ್ಪಿನ ಪಲ್ಯ ಭೂಮಿ ತಾಯಿಗೆ ಎಡೆ ಹಾಕಲು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಬಯಲಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಹೊಲಗಳಲ್ಲಿ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬೀಳುವ ಎಲ್ಲಾ ಜಾತಿ ಸೊಪ್ಪುಗಳನ್ನೂ ಸ್ವಲ್ಪ-ಸ್ವಲ್ಪ ತಂದು ಉಪ್ಪು ಹಾಕದೆ ಬೇಯಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಕುಂಬಳ ಮತ್ತು ಬದನೆ ಎಲೆಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಹಾಕುವಂತಿಲ್ಲ. ಭೂಮಿ ತಾಯಿಗೆ ಅದು ನಿಷಿದ್ಧ ಎಂಬ ನಂಬಿಕೆ.

ಇದಲ್ಲದೆ ಭೂಮಿಗೆ ಚೆಲ್ಲಲು ಚರಗ ಅಥವಾ ಹಚ್ಚಂಬ್ಲಿ ಕಡ್ಡಾಯವಾಗಿ ಇರಲೇಬೇಕು. ಮಜ್ಜಿಗೆ, ಹಸಿ ಶುಂಠಿ ಹಾಕಿ ಮಾಡಿದ ಅನ್ನದ ಉಂಡೆಯನ್ನು ಹಚ್ಚೆಂಬ್ಲಿ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಇಷ್ಟೆಲ್ಲಾ ತರಹೇವಾರಿ ಅಡುಗೆಗೆ ಹೊಂದಿಸಿಕೊಳ್ಳಲೇ ಒಂದು ವಾರ ಬೇಕು. ಭೂಮಿ ಹುಣ್ಣಿಮೆಯ ಹಿಂದಿನ ಇಡೀ ರಾತ್ರಿ ಮನೆ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಅಡುಗೆ ಮಾಡುವುದೇ ಕೆಲಸ.

ಹುಣ್ಣಿಮೆಯ ದಿವಸ ಬೆಳ್ಳಂಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಚಿತ್ತಾರಗೊಂಡ ಬುಮ್ಮಣ್ಣಿ ಬುಟ್ಟಿಗಳಲ್ಲಿ ಎಡೆ, ಪೂಜಾ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ತುಂಬಿಕೊಂಡು ಮನೆ ಮಂದಿಯೆಲ್ಲಾ ಗದ್ದೆಗೆ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಒಂದು ನಿಗದಿತ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಬಾಳೆ ಕಂದು, ಕಬ್ಬಿನ ಜಲ್ಲೆಗಳನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿ ಚಪ್ಪರ ಮಾಡಿ ಅದಕ್ಕೆ ಮಾವಿನ ತೋರಣ ಕಟ್ಟಿ, ಒಂದು ಹಿಡಿ ಬತ್ತದ ಪೈರನ್ನು ಒಟ್ಟುಕೂಡಿಸಿ ಅದಕ್ಕೆ ಬಳೆ-ಬಿಚ್ಚೋಲೆ ಮತ್ತು ತಾಳಿಯನ್ನು ತೊಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅದರ ಮುಂದೆ ಕಳಸ ಇಟ್ಟು ಮಾಡಿದ ಎಲ್ಲಾ ಅಡುಗೆಗಳ ಎಡೆ ಇಟ್ಟು ಪೂಜಿಸುತ್ತಾರೆ. ಶಂಖ-ಜಾಗಟೆಯ ಸದ್ದು ಇಡೀ ಗದ್ದೆ ತುಂಬ ಮೊಳಗುತ್ತದೆ.

ಇಲ್ಲಿ ಇಲಿಗಳಿಗೂ ಎಡೆ ಉಂಟು! ಅಕಸ್ಮಾತ್ ಎಡೆ ಇಡದಿದ್ದರೆ ಅವು ಗದ್ದೆಯನ್ನೆಲ್ಲಾ ಕಡಿಯುತ್ತದೆಂದು ನಂಬಿಕೆ. ಇಲಿಗಳಲ್ಲದೆ ಕಾಗೆಗಳಿಗೂ ಎಡೆ ಹಾಕುತ್ತಾರೆ. ಕಾಗೆಗಳಿಗೆ ಎಡೆ ಇಟ್ಟು `ಗುಳಿಯೋ ಬಾ ಗುಳಿಯೋ ಬಾ' ಎಂದು ಕೂಗುತ್ತಾರೆ. ಇದಾದ ನಂತರ ಭೂಮಿಗೆ ಮೀಸಲಾದ ಎಡೆಯನ್ನು ಗದ್ದೆಯ ಒಂದು ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ ಹೂಳುತ್ತಾರೆ. ಆ ಸ್ಥಳವನ್ನು ನೆನಪಿನಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಕುಯಿಲಿನ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಇದನ್ನು ಈಚೆ ತೆಗೆದು ಸುಟ್ಟು ಬತ್ತ ತುಂಬುವ ಕಣಜಕ್ಕೆ ಹಾಕುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಕಣಜದಲ್ಲಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದ ಭತ್ತಕ್ಕೆ ಹುಳು ಬೀಳುವುದಿಲ್ಲವಂತೆ

ಎಡೆ ಹಾಕುವ ಕ್ರಿಯೆಯ ನಂತರ ಗಂಡಸರು ಎಲ್ಲಾ ಬೆಳೆಗಳಿಗೂ ಹಚ್ಚಂಬ್ಲಿ ಎರಚಿಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಾರೆ. ಪೂಜೆಯ ನಂತರ ಎಲ್ಲರೂ ಪರಸ್ಪರ ಕೈಗೆ ಕೆಂಪುದಾರ ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಈ ದಾರವನ್ನು ಭತ್ತದ ಒಕ್ಕಣೆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ತೆಗೆದು ಭತ್ತ ತುಳಿಸುವ ರೋಣುಗಲ್ಲಿಗೆ ಕಟ್ಟಬೇಕು. ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ತೆಗೆಯುವಂತಿಲ್ಲ. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ ಸಾವಿರ ಸೊಪ್ಪು ಬೇಯಿಸಿದ ಪಾತ್ರೆಯನ್ನು ದೀಪಾವಳಿಯ ಮರು ದಿನವೇ ತೊಳೆಯಬೇಕು. ಅಂದರೆ ಈ ಆಚರಣೆ ಕೇವಲ ಒಂದೆರದು ದಿವಸದ್ದಲ್ಲ. ಇದರ ವ್ಯಾಪ್ತಿ ಇಡೀ ಅರ್ಧ ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಆವರಿಸಿಕೊಂಡಿರುತ್ತದೆ.

ಮಲೆನಾಡಿನ ಕುಣಬಿ ಜನಾಂಗದವರಲ್ಲಿ ಹೊತ್ತು ಮೂಡುವ ಮುನ್ನವೇ ಗದ್ದೆಗೆ ಹಚ್ಚಂಬ್ಲಿ ಚೆಲ್ಲುವ ಪದ್ಧತಿ ಇದೆ.

ಪೂಜೆಯ ನಂತರ ಎಲ್ಲರೂ ಅಲ್ಲೇ ಊಟ ಮಾಡಿ ಮನೆಗೆ ಮರಳುತ್ತಾರೆ. ಮರಳಿದ ನಂತರ ಗಂಡಸರು ಸೋಬೇಟೆ ಆಡಲು ಕಾಡಿಗೆ ಹೊರಟರೆ ಹೆಂಗಸರು ಮನೆಯಲ್ಲಿ ವಿವಿಧ ರೀತಿಯ ಆಟವಾಡುತ್ತಾ ವಿರಮಿಸುತ್ತಾರೆ. ಸಂಜೆಗೆ ಮಾಂಸದಡಿಗೆಯ ವಿಶೇಷ.

ಈ ಆಚರಣೆಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಮಲೆನಾಡಿನಾದ್ಯಂದ ರಮಣೀಯ ವಾತಾವರಣವಿರುತ್ತದೆ. ಎಲ್ಲೆಲ್ಲೂ ಹಚ್ಚಹಸುರು, ಆಗೊಮ್ಮೆ-ಈಗೊಮ್ಮೆ ಹನಿಯುವ ಮಳೆ, ಎಳನೀರಿನಂತೆ ಶುಭ್ರವಾಗಿ ಹರಿಯುವ ನೀರು... ಇಂತಹ ಹೊತ್ತಲ್ಲಿ ಬೆಳ್ಳಂಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಇಬ್ಬನಿ ಆರುವ ಮುಂಚೆಯೇ ನಡೆಯುವ ಭೂಮ್ತಾಯಿಗೆ ನಮಿಸುವ ಭೂಮಿಹುಣ್ಣಿಮೆ ಅತ್ಯಂತ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣ ಆಚರಣೆ.

ಮಕ್ಕಳ 'ಗುಡ್ಡೆ ಹುಣ್ಣಿಮೆ'

ಮಲೆನಾಡಿನ ಕೆಲವು ಭಾಗದ ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳೇ ಸೇರಿಕೊಂಡು ಆಚರಿಸುವ ವಿಶಿಷ್ಟ ಹಬ್ಬ `ಗುಡ್ಡೆ ಹುಣ್ಣಿಮೆ'. ಉತ್ತಿ ಬಿತ್ತಿದ ಹೊಲಕ್ಕೆ ಕುಟುಂಬದ ಹಿರಿಯರು ಭೂಮಿ ಹುಣ್ಣಿಮೆಯ ಮೂಲಕ ಬಾಗಿನ ಅರ್ಪಿಸಿದಂತೆ ಗುಡ್ಡೆ ಅಥವಾ ಊರ ಹೊರಗಿನ ಬೇಣದ ಹುಲ್ಲಿಗೆ ಪೂಜೆ ಸಲ್ಲಿಸುವ ಪರಿ ಇದು. ಇದನ್ನು ಮಕ್ಕಳೇ ಆಚರಿಸುವುದು ವಿಶೇಷ. ಹೊಲದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ದೊಡ್ಡವರ ಭೂಮಿ ಹುಣ್ಣಿಮೆ ಹಬ್ಬದಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳೂ ಇರುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಇಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳೇ ತಮಗೆ ತಿಳಿದಂತೆ ಹಬ್ಬವನ್ನು ಆಚರಣೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

ಹಬ್ಬದ ದಿನ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಪ್ರತಿ ಮನೆಗೂ ಒಬ್ಬರಂತೆ ಮಕ್ಕಳು ಗುಂಪಾಗಿ ಸೇರಿ ಪೂಜೆಗೆ ಬೇಕಾಗುವ ಬಾಳೆ ಎಲೆ, ಸಣ್ಣ ಬಳೆ, ಹಬ್ಬದ ಅಡಿಗೆ, ಹೋಳಿಗೆ ಸೇರಿದಂತೆ ಇನ್ನಿತರ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಭುಮ್ಮಣಿ ಬುಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಹೊರಡುತ್ತಾರೆ. ಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ಹತ್ತಿರದ ಬೇಣಕ್ಕೆ ಹೊರಟು, ಅಲ್ಲಿ ಪೂಜೆ ನೆರವೇರಿಸಿ, ಬಾಗಿನ ಅರ್ಪಿಸಿ ಮದ್ಯಾಹ್ನದ ಸುಮಾರಿಗೆ ಎಲ್ಲ ಮಕ್ಕಳೂ ಮನೆಗೆ ಹಿಂತಿರುಗುತ್ತಾರೆ.

ಗುಡ್ಡದ ಬಳಿ ಸಾಗುವ ಮಕ್ಕಳ ದಂಡು ಅಲ್ಲಿನ ಸಪಾಟಾಗಿರುವ ಸ್ವಲ್ಪ ಜಾಗವನ್ನು ಸ್ವಚ್ಛ ಮಾಡಿ ಮನೆಯಿಂದ ತಂದಿರುವ ಕಂಬಳಿಯನ್ನು ಸಾಲಾಗಿ ಹಾಸಿ ಎಲ್ಲರೂ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ನಂತರ ಹುಲುಸಾಗಿ ಬೆಳೆದಿರುವ ಹುಲ್ಲಿಗೆ ವಿನಮ್ರವಾಗಿ ಪೂಜೆ ಸಲ್ಲಿಸುವ ಕಾರ್ಯ ಆರಂಭ. ಗುಡ್ಡೆಗೆ ಬಾಗಿನ ಅರ್ಪಿಸುವುದಕ್ಕೆ ನಾ ಮೊದಲು-ನೀಮೊದಲು ಎಂದು ಸ್ಪರ್ಧೆಯೇ ನಡೆಯುವುದು ಸಾಮಾನ್ಯ. ಪೂಜೆ ಮುಗಿಸಿದ ಮಕ್ಕಳು ತಾವು ಮನೆಯಿಂದ ತಂದಿದ್ದ ಅಡುಗೆ, ಹಣ್ಣು-ಹಂಪಲುಗಳನ್ನು ನಾಲ್ಕೈದು ಬಾಳೆ ಎಲೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ (ಎಡೆ) ಸಾಲಾಗಿ ಇಡುತ್ತಾರೆ. ತೆಂಗಿನ ಕಾಯಿ ಒಡೆದು ಎಲ್ಲರೂ ಕೈ ಮುಗಿದರೆ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಗುಡ್ಡೆಗೆ ಬಾಗಿನ ಅರ್ಪಿಸುವ ಸಂಪ್ರದಾಯ ಮುಗಿದಂತೆ. ಇದಾದ ನಂತರ ಹಾಕಿದ ಎಡೆಯನ್ನು ಊಟ ಮಾಡುವುದು ನಡೆಯುತ್ತದೆ.

ಈ ಗುಡ್ಡೆ ಹುಣ್ಣಿಮೆಗೆ ದೊಡ್ಡವರ ಸಂಪರ್ಕವೇ ಇರದು. ಆಚರಣೆಯ ಮೊದಲಿನಿಂದ ಹಿಡಿದು ಕೊನೆಯ ತನಕವೂ ಮಕ್ಕಳದೇ ಜವಾಬ್ದಾರಿ, ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕರೂ ಅವರೇ, ಮಾಡುವವರೂ ಅವರೇ. ಇದೆಲ್ಲಾ ಮುಗಿದ ನಂತರ ಸಣ್ಣ ರಂಪಾಟ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಮನೆಗೆ ಮರಳುತ್ತದೆ ಈ ಮಕ್ಕಳ ದಂಡು. ಬಹುಶಃ ತಮ್ಮ ದನ, ಎಮ್ಮೆ ಮುಂತಾದ ಜಾನುವಾರುಗಳಿಗೆ ಸದಾ ಹಚ್ಚ ಹಸುರಾದ ಮೇವುಣಿಸುವ ಗುಡ್ಡವನ್ನು ಗೌರವಿಸುವ ಸಲುವಾಗಿ ಈ ಆಚರಣೆ ಬೆಳೆದು ಬಂದಿರಬಹುದು.

ತುಳು ನಾಡಿನ ಖೆಡ್ಡಾಸ

ಖೆಡ್ಡಾಸ ಎಂಬುದು ತುಳುನಾಡಿನವರ ಭೂಮಿ ಪೂಜೆ. ನಮ್ಮ ರಾಜ್ಯದ ಪಶ್ಚಿಮ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಅರಬ್ಬೀ ಸಮುದ್ರದ ಕರಾವಳಿಗೆ ಚಾಚಿಕೊಂಡಿರುವ ಪ್ರದೇಶವೇ ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ ಮತ್ತು ಉಡುಪಿ ಜಿಲ್ಲೆಗಳು. ಇಲ್ಲಿನ ಬಹುತೇಕ ಜನಪದರ ಮಾತೃ ಭಾಷೆ ತುಳು. ಹಾಗಾಗಿ ಈ ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ಮುಂಚಿನಿಂದಲೂ ತುಳುನಾಡು ಎಂಬ ಮತ್ತೊಂದು ಹೆಸರಿನಿಂದಲೂ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಈ ತುಳು ನಾಡಿನ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಅತ್ಯಂತ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದದ್ದು, ಇಲ್ಲಿನ ಕೃಷಿಕರಲ್ಲಿ ಹತ್ತು ಹಲವು ಅಪರೂಪದ ಬೇಸಾಯ ಸಂಬಂಧಿ ಆಚರಣೆಗಳನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಮುಖ್ಯವಾದದ್ದು ಖೆಡ್ಡಾಸ. (ಈ ಪುಸ್ತಕದ ಬೇರೆ-ಬೇರೆ ಅಧ್ಯಾಯಗಳಲ್ಲಿ ತುಳುನಾಡಿನ ಇನ್ನಿತರೆ ಕೃಷಿ ಆಚರಣೆಗಳ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿದೆ.)

ಖೆಡ್ಡಾಸ ಆಚರಣೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳದೇ ಪ್ರಧಾನ ಪಾತ್ರ. ಅವರು ಹೊತ್ತು ಮೂಡುವ ಮುನ್ನ ಅಂಗಳವನ್ನು ಸಾರಿಸಿ ಸ್ವಚ್ಛಗೊಳಿಸಿ ಅಲ್ಲಿ ಮೊರದಗಲದ ವೃತ್ತವೊಂದನ್ನು ಬರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಆ ವೃತ್ತಕ್ಕೆ ಸರೋಳಿ, (ಒಂದು ರೀತಿಯ ಮರ) ಮಾವಿನ ಚಿಗುರು, ಹಲಸಿನ ಚಿಗುರುಗಳನ್ನಿಟ್ಟು ಮಣ್ಣಿನ ದೀಪ ಹಚ್ಚಿಡುತ್ತಾರೆ. ಖೆಡ್ಡಾಸದ ಮೂರು ದಿನ ಭೂಮಿ ತಾಯಿ ಬ್ರಹಿಷ್ಠೆಯಾಗಿರುತ್ತಾಳೆಂಬ ನಂಬಿಕೆಯಿಂದ ಭೂಮಿಯ ಉಳುಮೆಯಾಗಲೀ, ಅಗೆತವಾಗಲೀ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ ಗಿಡ-ಮರಗಳನ್ನೂ ಸಹ ಕಡಿಯುವಂತಿಲ್ಲ. ಖೆಡ್ಡಾಸದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ನನ್ನೆರಿ ಅಕ್ಕಿ ಎಂಬ ವಿಶಿಷ್ಟ ಅಡುಗೆಯನ್ನು ತಯಾರಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಭೂಮಿ ಮತ್ತು ರೈತನ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಗಟ್ಟಿಗೊಳಿಸುವ ಭೂಮಿ ಕುರಿತಾದ ಆಚರಣೆಗಳು ಒಟ್ಟಾರೆ ಕೃಷಿ ಆಚರಣೆಗಳ ಪೈಕಿ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಮುಖವಾದವು.

ಬೆಳೆ ಸಂಬಂಧಿ ಆಚರಣೆಗಳು

ರೈತರು ನೆಲಕ್ಕೆ ಬೀಜ ಬಿತ್ತುವುದರಿಂದ ಹಾಗೂ ಸಸಿ ಮಡಿ ಹಾಕುವುದರಿಂದ ಮೊದಲುಗೊಂಡು ಬೆಳೆ ಕುಯಿಲಾಗುವ ತನಕ ಹೊಲದಲ್ಲಿ ವಿವಿಧ ರೀತಿಯ ಬೆಳೆ ಸಂಬಂಧಿ ಆಚರಣೆಗಳನ್ನು ನೆರವೇರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಬೆಳೆಯ ವಿವಿಧ ಹಂತಗಳಲ್ಲಿ ಇವು ಜರುಗುತ್ತವೆ. ಇವುಗಳ ಉದ್ದೇಶ ಸ್ಪಷ್ಟ, ಮಾಡಿದ ಆರಂಬ ಕೈ ಹತ್ತಲಿ, ಬಿತ್ತಿದ ಬೀಜ ಮೊಳೆಯಲು ಯಾವುದೇ ಆತಂಕ ಅಡ್ಡಿಯಾಗದಿರಲಿ, ಬೆಳೆದ ಪೈರಿಗೆ ಕೀಟ–ರೋಗಾದಿಗಳ ಬಾಧೆ ತಗುಲದಿರಲಿ, ಅದರ ಹಸುರಿಗೆ ನೋಡುಗರ ಕಣ್ಣೆಸರು ತಾಗದಿರಲಿ ಮುಂತಾದ ಕಾರಣಗಳಿಂದ ಇವುಗಳನ್ನು ಆಚರಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಕಾರಬ್ಬ

ದಕ್ಷಿಣ ಕರ್ನಾಟಕದ ರೈತಾಪಿಗಳಲ್ಲಿ ಆಚರಿಸಲ್ಪಡುವ ಬಹುಮುಖ್ಯವಾದ ಆಚರಣೆ. ಇದು ತುಂಬಾ ಸರಳವಾಗಿ ಆಚರಿಸಲ್ಪಡುವ ಕ್ರಿಯೆ. ಆದರೆ ಈ ಆಚರಣೆಯೇ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ವರ್ಷದ ಬೇಸಾಯದ ಕೆಲಸಗಳಿಗೆ ಮುನ್ನುಡಿ. ಗೊಲ್ಲ ಸಮುದಾಯಗಳಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಕಾಣಬಹುದು. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಮೃಗಶಿರ, ಆರಿದ್ರಾ ಮಳೆಗಳ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಕಾರಬ್ಬವನ್ನು ಆಚರಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ರಾಗಿ ಅಥವಾ ಭತ್ತದ ಸಸಿ ಮಡಿ (ಒಟ್ಲು ಬಿಡುವುದು) ಹಾಕುವ ಮುನ್ನ ಇದನ್ನು ಆಚರಿಸುವುದು ವಾಡಿಕೆ.

ಸಸಿ ಮಡಿ ಹಾಕುವ ದಿವಸದ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಕರಿನ ಸೊಪ್ಪನ್ನು ತಂದು ತೋರಣ ಮಾಡಿ ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಕಟ್ಟುತ್ತಾರೆ. ಕರಿನ ಸೊಪ್ಪೆಂದರೆ ಮಾವು, ಬೇವು ಮತ್ತು ಲಕ್ಕಿ -ಈ ಮೂರು ಸೊಪ್ಪುಗಳ ಸಂಗ್ರಹ. ಬೇಸಾಯದ ಸಲಕರಣೆಗಳಾದ ನೇಗಿಲು ನೊಗ ಮೇಣಿ ಇತ್ಯಾದಿ ಮುಟ್ಟುಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ತೊಳೆದು ಅವುಗಳಿಗೆ ಸುಣ್ಣ-ಕೆಮ್ಮಣ್ಣು ಹಚ್ಚಿ, ಅಂಗುನೂಲು (ಹರಿಶಿನದ ದಾರ) ಕಟ್ಟಿ, ಎಡೆಹಾಕಿ ಪೂಜಿಸುತ್ತಾರೆ. ಎತ್ತು-ಕರಗಳಿಗೂ ಮೈತೊಳೆದುವುಗಳ ಹಣೆಗೆ, ಗೋಪುರಕ್ಕೆ, ಮುಂಗೊರಸಿಗೆ ಅಕ್ಷತೆ (ಅಕ್ಕಸ್ತೆ) ಇಟ್ಟು, ಕೊರಳಿಗೆ ಅಂಗುನೂಲು ಕಟ್ಟಿ ಎಡೆ ತಿನ್ನಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅದೇ ದಿನ ಸಾಯಂಕಾಲ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕುಕ್ಕೆಯೊಂದಕ್ಕೆ (ಬಿದಿರಿನಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಬುಟ್ಟಿ) ಬಿತ್ತನೆ ರಾಗಿ ತೋಡಿಕೊಂಡು, ನಡುಮನೆಯಲ್ಲಿ ನೆಲ ಸಾರಿಸಿ ರಂಗೋಲಿ ಬಿಡಿಸಿದ ಜಾಗದಲ್ಲಿ ಆ ಬುಟ್ಟಿಯನ್ನು ಇಟ್ಟು ಅದಕ್ಕೂ ಸಹ ಅಂಗುನೂಲು, ಅಕ್ಸತ್ತೆ ಇಟ್ಟು, ವಿಭೂತಿ ಧರಿಸಿ ಕುಕ್ಕೆ ಸಮೇತ ಹೊಲಕ್ಕೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ರಾಗಿ ಒಟ್ಲು ತೊಳೆಯುತ್ತಾರೆ.

ಶೆಟ್ಟಿಕೆರೆಯ ವಿಶೇಷ ಕಾರಬ್ಬ: ತುಮಕೂರು ಜಿಲ್ಲೆ ಚಿಕ್ಕನಾಯಕನಹಳ್ಳಿ ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ಶೆಟ್ಟಿಕೆರೆಯಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಕಾರಬ್ಬ ವಿಶೇಷವಾದುದು. ಆ ವರ್ಷ ಯಾವ ಬೆಳೆ ಹುಲುಸಾಗುತ್ತದೆ, ಯಾವ ಬೆಳೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಹುಲುಸುವರಿಯುವುದಿಲ್ಲ ಎಂಬುದನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಧಾನ್ಯದ ಗಡಿಗೆ ಒಡೆಯುವ ಕ್ರಿಯೆಯ ಮೂಲಕ ರೈತಾಪಿಗಳು ತಿಳಿಯುತ್ತಾರೆ. ಹಳ್ಳಿಗರು ಕಾರಬ್ಬ ಮಾಡಿದ ಮರುದಿವಸ ಮೂಲಾ ನಕ್ಷತ್ರದಂದು ಇಲ್ಲಿ ಕಾರಬ್ಬ ನಡೆಯುತ್ತದೆ.

ಅಂದು ಊರಿನ ಸಕಲಾದಿ ಜನರೂ ಮತ್ತು ಸುತ್ತ-ಮುತ್ತಲ ಗ್ರಾಮಗಳ ಒಕ್ಕಲುಗಳೂ ಶೆಟ್ಟಿಕೆರೆಯ ಆಚಿಜನೇಯ ದೇವಾಲಯದ ಬಳಿ ಸೇರಿರುತ್ತಾರೆ. ಒಂದು ಮಣ್ಣಿನ ಗಡಿಗೆಯಲ್ಲಿ (ಕರಗ) ತಾವು ಬೆಳೆಯುವ ಸಕಲ ಧಾನ್ಯಗಳನ್ನೂ ಒಂದೊಂದು ಹಿಡಿಯಷ್ಟು ತುಂಬಿ ಆ ಗಡಿಗೆಗೆ ಕರಿನ ಸೊಪ್ಪು, ಅಂಗುನೂಲು, ಅಕ್ಷತೆಗಳನ್ನಿಟ್ಟು ಪೂಜಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ ಪೂಜಿಸಿದ ನಂತರ ಎಲ್ಲರ ಅಪ್ಪಣೆ ಪಡೆದು ಪೂಜಾರಪ್ಪನು ಅಥವಾ ನಿಗದಿತ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಆ ಧಾನ್ಯ ತುಂಬಿದ ಕರಗವನ್ನು ಜೋಡೇತ್ತಿನ ನೇಗಿಲಿನಿಂದ ಹೊಡೆಯುತ್ತಾನೆ. ಹಾಗೆ ಹೊಡೆದ ರಭಸಕ್ಕೆ ಒಳಗಿನ ಧಾನ್ಯಗಳೆಲ್ಲಾ ದೂರಕ್ಕೆ ಚಲ್ಲಾಡುತ್ತವೆ. ಹೀಗೆ ಚೆಲ್ಲಿದ ಧಾನ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದು ಎಲ್ಲಕ್ಕಿಂತ ಮುಂದೆ ಬಿದ್ದಿರುತ್ತದೆಯೋ ಆ ಧಾನ್ಯ ಈ ವರ್ಷ ಉತ್ತಮ ಫಸಲು ಕೊಡುತ್ತದೆಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಪಡುತ್ತಾರೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಮುಂಗಾರು ಒಳ್ಳೆಯದೋ ಅಥವಾ ಹಿಂಗಾರು ಒಳ್ಳೆಯದೋ

ಎಂಬುದನ್ನೂ ಸಹ ಈ ಆಚರಣೆಯಲ್ಲಿಯೇ ತಿಳಿಯುತ್ತಾರೆ. ಅಂದರೆ ಕರಗ ಹೊಡೆದಾಗ ಕಾಳುಗಳು ಮುಂದೆ ಬಿದ್ದಿದ್ದರೆ ಹಿಂಗಾರು ಒಳ್ಳೆಯದು ಮತ್ತು ರಾಗಿ ಮುಂದೆ ಬಿದ್ದಿದ್ದರೆ ಮುಂಗಾರು ಒಳ್ಳೆಯದು ಎಂದರ್ಥ.

ಕೂರಿಗೆ ಪೂಜೆ

ಕೂರಿಗೆಯು ಬೀಜ ಬಿತ್ತನೆಗೆ ಬಳಸುವ ಒಂದು ಪ್ರಮುಖ ಉಪಕರಣ. ರಾಗಿ, ಜೋಳ, ಅಕ್ಕಡಿ ಕಾಳುಗಳು ಮುಂತಾದವನ್ನು ಸಾಲು ಬಿತ್ತನೆ ಮಾಡಲು ಕೂರಿಗೆಯನ್ನು ಬಳಸುತ್ತಾರೆ, ಇದು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ದಕ್ಷಿಣ ಮತ್ತು ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಚಾಲ್ತಿಯಲ್ಲಿದೆ. ಐದು ಮತ್ತು ಏಳು ತಾಳುಗಳುಳ್ಳ, ಅಂದರೆ ಐದು ಮತ್ತು ಏಳು ಸಾಲು ಬಿತ್ತುವ ಕೂರಿಗೆಗಳಿವೆ, ಕೂರಿಗೆಯ ದಿಂಡನ್ನು ಗಟ್ಟಿ ಮರದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ್ದರೆ ಕೊಳವೆಗಳನ್ನು ಬಿದಿರಿನಲ್ಲಿ ಮಾಡಿರುತ್ತಾರೆ.

ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ದಕ್ಷಿಣ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ರಾಗಿ ಬಿತ್ತುವ ದಿವಸ ಹಾಗೂ ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಜೋಳ ಬಿತ್ತುವ ದಿವಸ ಕೂರಿಗೆ ಪೂಜೆ ಮಾಡುವುದು ರೂಢಿ. ಎರಡೂ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿನ ಆಚರಣೆಯ ಉದ್ದೇಶ ಒಂದೇ ಆದರೂ ಸಹ ಮಾಡುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ತುಸು ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿದೆ.

ದಕ್ಷಿಣದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕುಟುಂಬಕ್ಕೆ ಸೀಮಿತವಾದ ಆಚರಣೆಯಾಗಿದ್ದು ಕೆಳಗೆ ವಿವರಿಸಿದ ರೀತಿ ಕೂರಿಗೆ ಪೂಜೆ ನಡೆಯುತ್ತದೆ.

ಬಿತ್ತನೆಗೆ ಸೂಕ್ತ ಹದವಿರುವ ದಿನ ಜನ-ಜಾನುವಾರು-ಬಿತ್ತನೆ ಸಮೇತ ಹೊಲಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಅಲ್ಲಿ ಕೂರಿಗೆಗೆ ಎತ್ತುಗಳನ್ನು ಹೂಡಿ ನಿಲ್ಲಿಸಿ, ಮನೆ ಹೆಣ್ಣು ಮಗಳು ಎತ್ತುಗಳಿಗೆ ಹಾಗೂ ಕೂರಿಗೆಗೆ ಅರಿಶಿನ ಕುಂಕುಮ ಇಟ್ಟು, ಕೈಗಳನ್ನು ಕಣ್ಣಿಗೆ ಮುಟ್ಟಿಸಿ ಸಣಮಾಡಿಕೊಂಡು ರಾಗಿ ಬಿತ್ತಲು ನಿಂತವರ ಮಡಿಲಿಗೆ ಮೂರು ಬೊಗಸೆ ಬಿತ್ತನೆಯನ್ನು ಹಾಕುತ್ತಾಳೆ. ರಾಗಿ ಬಿತ್ತುವ ವ್ಯಕ್ತಿ ಸೊಂಟಕ್ಕೆ ರಾಗಿ ತುಂಬುವ ಜೋಳಿಗೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡಿರುತ್ತಾರೆ. ಆ ಜೋಳಿಗೆಯಲ್ಲಿ ವಿವಿಧ ಪದರಗಳಿದ್ದು ಅದರಲ್ಲಿ ಒಂದರಲ್ಲಿ ರಾಗಿ ಉಳಿದವುಗಳಲ್ಲಿ ಅವರೆ, ತೊಗರಿ, ಹುರುಳಿ ಇತ್ಯಾದಿ ಅಕ್ಕಡಿ ಕಾಳುಗಳನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಂಡಿರುತ್ತಾರೆ. ಹೆಣ್ಣುಮಗಳು ಮೂರು ಬೊಗಸೆ ಬಿತ್ತನೆಯನ್ನು ಹಾಕಿದ ನಂತರ ಒಳ್ಳೇದಾಗ್ಲಿ ಎಂದು ಉದ್ಘರಿಸುವುದರೊಂದಿಗೆ ಬಿತ್ತನೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ.

ಉತ್ತರದಲ್ಲಿ ಈ ಆಚರಣೆಯ ರೀತಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಭಿನ್ನ. ಅಲ್ಲಿ ಇದುಂದು ಸಾಮುದಾಯಿಕ ಕ್ರಿಯೆ. ಅವರು ಕೂರಿಗೆಯನ್ನು ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಇಟ್ಟು ಪೂಜಿಸಿ ನಂತರ ಹೊಲಕ್ಕೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಬಿತ್ತಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸುತ್ತಾರೆ, ಅಲ್ಲದೆ ಈ ಪೂಜೆಗೆ ಊರಿನ ಹಿರಿ-ಕಿರಿಯರನ್ನು ಪ್ರಸಾದಕ್ಕೆ ಬರಹೇಳುವುದು ರೂಢಿ. ವಿಶೇಷ ಅಡುಗೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಬಂದವರಿಗೆ ನೀಡುತ್ತಾರೆ. ಬೆಳೆ ಉತ್ತಮವಾಗಿ ಬರಬೇಕಾದರೆ ಬೀಜ ಬಿತ್ತನೆ ಸಾವಕಾಶವಾಗಿ, ಸಮರ್ಪಕವಾಗಿ, ಹೊಲದ ನಾಲ್ಕೂ ಮೂಲೆಗೆ ಒಂದೇ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಬೀಳಬೇಕು, ಹಾಗೆ ಬೀಜ ಬೀಳಬೇಕಾದರೆ ಬಿತ್ತುವ ಹತಾರ, ಅಂದರೆ ಕೂರಿಗೆ ಸರಿಯಾಗಿರಬೇಕು. ಹೀಗಾಗಿ ಆ ಕೂರಿಗೆ ಸರಿಯಾಗಿದೆಯೋ ಇಲ್ಲವೋ ಎಂದು ಪರೀಕ್ಷಿಸುವ ಸಲುವಾಗಿ ಕೂರಿಗೆ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಪೂಜೆಯ ನೆಪದಲ್ಲಿ ಕೂರಿಗೆಯನ್ನು ಬಿಚ್ಚಿ ಅದರ ಕೊಳವೆಗಳು, ಕೊಳವೆಯ ರಂದ್ರಗಳು ಸರಿಯಾಗಿವೆಯೋ, ಸದೃಢವಾಗಿವೆಯೋ ಎಂದು ನೋಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಒಂದು ವೇಳೆ ದೋಷವೇನಾದರೂ ಕಂಡು ಬಂದರೆ ಬಡಗಿಯನ್ನು ಕರೆಸಿ ಸರಿಪದಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ ಅಥವಾ ಮನೆಯವರೇ ಸರಿಪಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ನಂತರ ಕೂರಿಗೆ ಪೂಜೆಗೆ ಅಣಿಯಾಗುತ್ತಾರೆ.

ಮನೆಯ ಪಡಸಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಕಂಬಳಿ ಅಥವಾ ಬಟ್ಟೆಯನ್ನು ಹಾಸಿ ಕೂರಿಗೆಯನ್ನಿಡುತ್ತಾರೆ. ಅದರ ಈಚು ಅಥವಾ ದಂಡಿಗೆಗಳಿಗೆ ಹೂವಿನ ಮಾಲೆಗಳನ್ನು ಹಾಕಿ, ದಿಂಡು ಮತ್ತು ಮೇಣಿಗೆ ಸೇರಿಸಿ ಸೀರೆ ಉಡಿಸುತ್ತಾರೆ, ಕುಪ್ಪಸ ತೊಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ಕೂರಿಗೆಯ ಕೊಳವೆಯ ಭಾಗಕ್ಕೆ ಉಡಿಚೀಲವನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ಅದಕ್ಕೆ ಬಿತ್ತನೆ ಜೋಳವನ್ನು ಹಾಕುತ್ತಾರೆ. ಕೆಲವರು ಚಿನ್ನದ ಆಭರಣವನ್ನೂ ಸಹ ಕಟ್ಟುವುದುಂಟು. ಹೀಗೆ ಅಲಂಕರಿಸಿದ ಕೂರಿಗೆಗೆ ಹಿರಿಯರಿಂದ ಪೂಜೆ ಸಲ್ಲಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ನಂತರ ದಿವಿನಾದ ಊಟ. ಊಟಕ್ಕೆ ಅವರವರ ಇಷ್ಟಾನುಸಾರ

ಭಕ್ಷ್ಯಗಳಿರುತ್ತವೆ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಜೋಳ ಮತ್ತು ಸಜ್ಜೆಯ ಕಡುಬು, ಶೇಂಗಾ ಹೋಳಿಗೆ, ಎಣ್ಣೆಗಾಯಿ ಬದನೆಕಾಯಿ, ಅಗಸಿ ಚಟ್ನಿ, ಉಳ್ಳಾಗಡ್ಡಿ ಚಟ್ನಿ, ವಿವಿಧ ರೀತಿಯ ಪಲ್ಯಗಳು ಇರುವುದು ವಾಡಿಕೆ.

ಉತ್ತಮ ಫಸಲಿಗೆ ಉತ್ತಮ ಬಿತ್ತನೆಯೇ ಮೂಲ ಎಂಬುದನ್ನು ಅನುಭವದಿಂದ ತಿಳಿದಿರುವ ರೈತರು ಈ ಆಚರಣೆಯ ಮೂಲಕ ವಿಧಿವತ್ತಾಗಿ ಅದನ್ನು ನೆರವೇರಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಕೊಡಗಿನ ಹುತ್ತರಿ

ರಾತ್ರಿ ಎಂಟೂವರೆಯ ಸಮಯ, ಹುಣ್ಣಿಮೆ ಬೆಳದಿಂಗಳು ಎಲ್ಲೆಲ್ಲೂ ಹರಡಿದ ತಣ್ಣನೆಯ ವಾತಾವರಣ. ಡಿಸೆಂಬರ್ ತಿಂಗಳ ಕೊರೆ ಬೀಳುವ ಕಾಲ. ಕೊಡಗಿನಲ್ಲಿ ಭತ್ತದ ಹೊಲಗಳು ಹಾಲುದುಂಬಿ ತೆನೆಗಟ್ಟುವ ಸಮಯ. ಇಂತಹ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಕೊಡಗಿನಾದ್ಯಂತ ಹುತ್ತರಿ ಹಬ್ಬದ ಸಂಭ್ರಮ. ಕೊಡವರಿಗೆ ಹುತ್ತರಿ ದೀಪಾವಳಿಗಿಂತಲೂ ಮಿಗಿಲಾದ ಹಬ್ಬ. ಬಯಲು ಸೀಮೆಯವರಿಗೆ ಸಂಕ್ರಾಂತಿ ಸುಗ್ಗಿಯ ಆಚರಣೆಯಾದರೆ ಹುತ್ತರಿ ಕೊಡವರಿಗೆ ಸುಗ್ಗಿಯ ಕ್ಷಣ.

ಕೊಡವರಿಗೆ ಹುತ್ತರಿ ಹಬ್ಬ ಬಂತೆಂದರೆ ಹೊಸ ಸೊಸೆ ಮನೆ ತುಂಬಿದಷ್ಟೇ ಸಂಭ್ರಮ. ಹುಣ್ಣಿಮೆಯ ಪರಿಶುಭ್ರ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ, ಶುಭ ಸಂದರ್ಭವನ್ನು ನೋಡಿ ಈಡು ಹಾರಿಸುತ್ತಾ, ಪಟಾಕಿ ಸಿಡಿಸುತ್ತಾ ಭತ್ತದ ಕದಿರು ಕೊಯ್ಯುವುದರೊಂದಿಗೆ ಆಚರಿಸಲಾಗುವ ಹುತ್ತರಿ ಕೊಡವರ ಕೌಟುಂಬಿಕ ಪ್ರೀತಿ ಮತ್ತು ಸೌಹಾರ್ದತೆಯ ಸಂಕೇತ. ಹುತ್ತರಿ ಕೊಡವರ ನಾಡಹಬ್ಬವೆಂದೇ ಪ್ರಚಲಿತ. ಚಿಕ್ಕ ಮಕ್ಕಳಿಂದ ಮೊದಲ್ಗೊಂಡು ವಯೋವೃದ್ಧರವರೆಗೆ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರೂ ಪಾಲ್ಗೊಂಡು ಆಚರಿಸಲ್ಪಡುವ ಹುತ್ತರಿ ಕ್ಯಾಲೆಂಡರುಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾನ ಪಡೆದಿರುವ ಬೆರಳೆಣಿಕೆಯ ಆಚರಣೆಗಳಲ್ಲೊಂದು. ಎಲ್ಲಾ ಪ್ರಮುಖ ಕ್ಯಾಲೆಂಡರುಗಳಲ್ಲಿ ಹುತ್ತರಿ ನಡೆಯುವ ದಿನಾಂಕವನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದು. (ಡಿಸೆಂಬರ್ ತಿಂಗಳಿನಲ್ಲಿ)

ಕೊಡವ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಪುತ್ತರಿ (ಪುದಿಯ -ಅಕ್ಕಿ- ಹೊಸ ಅಕ್ಕಿ) ಎಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುವ ಈ ಹಬ್ಬಕ್ಕೆ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಹುತ್ತರಿ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗೆಂದರೆ ಈಗಾಗಲೇ ಹೇಳಿದಂತೆ ಹೊಸ ಅಕ್ಕಿ ಎಂದರ್ಥ. ಹುತ್ತರಿ ಹಬ್ಬವು ಧಾನ್ಯ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯನು ಮನೆಗೆ ಬರಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಒಂದು ವಿಧಾನ. ಅಂದರೆ ಭತ್ತದ ಕದಿರುಗಳನ್ನು ಕಡಿದು ತಂದು ಶಾಸ್ತ್ರೋಕ್ತವಾಗಿ ಮನೆತುಂಬಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಹಬ್ಬದ ದಿನ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಪ್ರತಿ ಮನೆ-ಮನೆಯ ಕಿಟಕಿ ಬಾಗಿಲುಗಳು ಮಾವಿನ ತೋರಣ, ಚೆಂಡು ಹೂವಿನ ಮಾಲೆಗಳಿಂದ ಅಲಂಕೃತಗೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಸಂಜೆ ಪೂರ್ವ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಚಂದ್ರ ಉದಯವಾಗುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಹುತ್ತರಿಯ ಆಚರಣೆಗೆ ರಂಗೇರುತ್ತದೆ. ನೆಲ್ಲಕ್ಕಿ ಬಾಡೆಯಿಂದ ಇದು ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ. ಕದಿರು ಕಡಿಯಲು ಹೋಗುವ ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಕುಲ ದೇವರಾದ ಇಗ್ಗುತಪ್ಪನಿಗೆ ನಮಿಸಿ ಈ ಶುಭ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಅಡ್ಡಿ ಆತಂಕಗಳು ಎದುರಾಗದಂತೆ ಕಾಪಾಡು ಎಂದು ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಈ ಹಬ್ಬದ ಆಚರಣೆಗೆ ಕೊಡವರು ತಮ್ಮ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಉಡುಪು ಧರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅ ಉಡುಪಿನ ಜೊತೆಗೆ ಸೊಂಟಕ್ಕೆ ರೇಷ್ಮೆಯ ನಡುಪಟ್ಟಿ ಕಟ್ಟಿ ಅದರೊಳಕ್ಕೆ ಕತ್ತಿ ಸಿಗಿಸಿ ಮನೆಯ ಯಜಮಾನರಾದವರು ನೆಲ್ಲಕ್ಕಿ ಬಾಡೆಯಲ್ಲಿರುವ ಬೆಳಗುವ ದೀಪಕ್ಕೆ ಕೈಜೋಡಿಸಿ ನಮಿಸುತ್ತಾರೆ. ನಂತರ ಗುಂಪು-ಗುಂಪಾಗಿ ಭತ್ತದ ತಾಕಿನ ಕಡೆಗೆ ಸಾಗುತ್ತದೆ ಮೆರವಣಿಗೆ. ಡೋಲು ವಾದ್ಯಗಳು, ಕೋಲಾಟದ ತಂಡಗಳು ಜೊತೆಗೂಡುವುದರಿಂದ ಮೆರವಣಿಗೆ ಮತ್ತಷ್ಟು ಖದರು ಪಡೆಯುತ್ತದೆ.

ಗದ್ದೆಯ ಬಳಿ ತೆರಳಿ ಅಲ್ಲಿ ನಿಗದಿಪಡಿಸಿದ ಒಂದು ತಾಕಿನಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರೂ ಒಟ್ಟುಗೂಡಿ, ಹಾಲು-ಜೇನು ಹಾಗೂ ಹಣ್ಣು-ಕಾಯಿಯನ್ನು ಇಟ್ಟು, ಎಡೆಯನ್ನು ಭತ್ತದ ಪೈರಿನಡಿಗೆ ಸುರಿದು, ಸಾಂಬ್ರಾಣಿಯ ಹೊಗೆ ಕೊಟ್ಟು ಒಂದು ಹಿಡಿಯಷ್ಟು ಭತ್ತದ ಪೈರಿನ ಬುಡವನ್ನು ಕಟ್ಟಿ

ಬಂದೂಕಿನಿಂದ ಗುಂಡು ಹಾರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಬಳಿಕ ಮನೆ ಹಿರಿಯರು ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯನನ್ನು ನೆನೆದು ಕದಿರು ಕೊಯ್ಯುತ್ತಾರೆ. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಪೊಲಿ ಪೊಲಿದೇವ ಪೊಲಿಯೇ ಬಾ ಎಂಬ ಕೂಗು ಮುಗಿಲು ಮುಟ್ಟುತ್ತದೆ, ಈ ಆಚರಣೆಯ ವಿಶೇಷ ತಿಂಡಿಗಳಾದ ತಂಬಿಟ್ಟು, ಏಳಕ್ಕಿಪುಟ್‌ಗಳನ್ನು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಹಂಚಲಾಗುತ್ತದೆ. ನಂತರ ಕೊಯ್ದ ಭತ್ತದ ಕದಿರುಗಳನ್ನು ತಂದು ಮನೆತುಂಬಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಬಪ್ಪಕ ಪುತ್ತರಿ ಬಣ್ಣತೆ ಬಾತ್
ಪೋಪಕ ಪುತ್ತರಿ ಎಣ್ಣತೆ ಪೋಚ್
ದಮ್ಮಯ್ಯ ಪುತ್ತರಿ ಒಮ್ಮೆಲು ಪೋತೆ

ಎಂಬ ಹಾಡನ್ನು ಹಬ್ಬದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಈ ಹಾಡಿನ ಅರ್ಥ; ಬರುವಾಗ ಹುತ್ತರಿ ಸಡಗರದಿಂದ ಬಂತು, ಹೋಗುವಾಗ ಹುತ್ತರಿ ಯಾರಿಗೂ ಹೇಳದೆ ಹೋಯಿತು, ಆದರೆ ಹುತ್ತರಿ ನೀನು ಒಮ್ಮೆಯೂ ಹೋಗದಿರು.

ಹುತ್ತರಿಯಂದು ವಿಶೇಷ ಅಡುಗೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಆಗ ತಾನೇ ಗದ್ದೆಯಿಂದ ಕುಯ್ದು ತಂದ ಭತ್ತದ ಕಾಳನ್ನು ಸುಲಿದು ಅಕ್ಕಿಯನ್ನು ಪಾಯಸಕ್ಕೆ ಸೇರಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಇದು ಹೊಸ ಅಕ್ಕಿ ಪಾಯಸ. ಇದನ್ನು ಬೇಯಿಸುವಾಗ ಐದಾರು ಪುಟ್ಟ-ಪುಟ್ಟ ಕಲ್ಲಿನ ಚೂರುಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಊಟಕ್ಕೆ ಕುಳಿತಾಗ ಯಾರಿಗೆ ಈ ಕಲ್ಲಿನ ಚೂರುಗಳು ಸಿಗುತ್ತವೋ ಅವರಿಗೆ ಕಲ್ಲಾಯುಷ್ಯ (ಧೀರ್ಘಾಯುಷ್ಯ) ಲಭಿಸುತ್ತದೆನ್ನುವ ನಂಬಿಕೆ ಇದೆ. ಪಾಯಸದ ಜೊತೆಗೆ ಬಾಳೆ ಹಣ್ಣಿನಿಂದ ತಯಾರಿಸಿದ ತಂಬಿಟ್ಟು, ಘಮಘಮಿಸುವ ಏಲಕ್ಕಿ ಪೂಟ್, ವಿವಿಧ ರೀತಿಯ ಎಣ್ಣೆ ಖಾದ್ಯಗಳ ಸತ್ಕಾರ ನಡೆಯುತ್ತದೆ.

ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ನೃತ್ಯಗಳು ಹಾಗೂ ಕ್ರೀಡೆಗಳ ಪ್ರದರ್ಶನ ಹುತ್ತರಿಯ ಮತ್ತೊಂದು ಆಕರ್ಷಣೆ. ಕೊಡವ ರೈತಾಪಿಗಳು ವಾರಗಟ್ಟಳೆ ಇದರಲ್ಲಿ ಪಾಲ್ಗೊಂಡು ತಮ್ಮ ಕೌಶಲ್ಯ ಮತ್ತು ಶೌರ್ಯ ಮೆರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಮುಂಚೆ ಕ್ರೀಡಾ ಪ್ರದರ್ಶನಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಊರ ಹೊರಗೆ ಕ್ರೀಡಾಂಗಣವೊಂದನ್ನು ಮಾಡಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಅದಕ್ಕೆ ಮಂದ್ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಊರ ಎಲ್ಲರೂ ಸೇರಿ ಜನಪದ ಗೀತೆಗಳನ್ನಾಡುತ್ತಾ ಗುಂಪಾಗಿ ಕೂಡಿ ಎರಡೂ ಕೈಗಳಲ್ಲಿ ಬೆತ್ತದ ಬಾರುಕೋಲುಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದು ಅವುಗಳನ್ನು ವಿವಿಧ ಭಂಗಿಗಳಲ್ಲಿ ಲಯಬದ್ಧವಾಗಿ ತಿರುವುತ್ತಾ, ಬೀಸುತ್ತಾ ಕುಣಿಯುವ ಪರಿ ನೋಡಲು ಅದ್ಭುತ. ಇದಕ್ಕೆ ಹುತ್ತರಿ ಕೋಲಾಟ ಎಂದೇ ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ಕೊಡವ ನೃತ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಇದು ಅತ್ಯಂತ ಜನಪ್ರಿಯ. ಹುತ್ತರಿಯ ಮತ್ತೊಂದು ಆಕರ್ಷಣೆ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳು ಭಾಗವಹಿಸುವ ಉಮ್ಮತ್ತಾಟ್ ನೃತ್ಯ.

ಕೃಷಿ ಆಚರಣೆಗಳಲ್ಲಿ ಕೊಡಗಿನ ಹುತ್ತರಿಗೆ ವಿಶಿಷ್ಟ ಸ್ಥಾನವಿದೆ. ಸುಗ್ಗಿಯನ್ನು ಅತ್ಯಂತ ಭಕ್ತಿ, ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಆಚರಿಸುವ ಹಾಗೂ ತಮ್ಮ ಜಾನಪದ ನೃತ್ಯ ಸಂಗೀತಗಳನ್ನು ತಲೆಮಾರಿನಿಂದ ತಲೆಮಾರಿಗೆ ಒಯ್ಯುವ ಸಾಧನವಾಗಿಯೂ ಸಹ ಈ ಆಚರಣೆ ಬಳಕೆಯಾಗುತ್ತಿರುವುದು ಮಹತ್ವದ ಸಂಗತಿ.

ಆದರೆ ಕೊಡಗಿನಲ್ಲಿ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಬೆಳೆಯಾದ ಭತ್ತದ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ನಿಧಾನಕ್ಕೆ ವಾಣಿಜ್ಯ ಬೆಳೆಗಳಾದ ಶುಂಠಿ ಮುಂತಾದವು ಆಕ್ರಮಿಸುತ್ತಿವೆ. ಇದು ಹುತ್ತರಿಗೆ ಶಾಶ್ವತ ಕುತ್ತು ತರುವ ಬದಲಾವಣೆಯಾಗಿದೆ. ಒಂದು ಬೆಳೆಯ ಬದಲಾವಣೆ ಸಮಗ್ರವಾಗಿ ನೋಡಿದರೆ ಚಿಕ್ಕ ಕ್ರಿಯೆಯಂತೆ ಕಂಡರೂ ಸಹ ಅದು ಒಂದು ಶ್ರೀಮಂತ ಕೃಷಿ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಕೊಂಡಿಯನ್ನೇ ಕಳಚಿ ಹಾಕುತ್ತಿರುವ ರೀತಿ ಭಯ ಹುಟ್ಟಿಸುವಂತಹುದು.

ಬೆಳೆ ರಕ್ಷಣೆಗೆ ಕಾಸರಕದ ಕೊಂಬೆ ನೆಡುವಿಕೆ

ತುಳುವರಿಗೆ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಆಟಿ ತಿಂಗಳು (ಜುಲೈ-ಆಗಸ್ಟ್) ಬಹು ಮಹತ್ವದ ತಿಂಗಳುಗಳು. ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಗಳಿಗೆ ಮತ್ತು ಮನುಷ್ಯರಿಗೆ ರೋಗಗಳು ಬರುವುದು ಸರ್ವೇ ಸಾಮಾನ್ಯ. ಇದರ ನಿವಾರಣೆಗಾಗಿ ಕೆಲವು ವಿಶಿಷ್ಟ ಆಚರಣೆಗಳು ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿವೆ.

ಈ ತಿಂಗಳಿನಲ್ಲಿ ಬರುವ ಅಮಾವಾಸ್ಯೆಯ ದಿನ ಬೆಳಗಿನ ಜಾವದಲ್ಲಿ ಭತ್ತದ ಗದ್ದೆಗೆ ಕಾಸರಕದ ಗಿಡದ ರೆಂಬೆಗಳನ್ನು ನೆಡುತ್ತಾರೆ, ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ವರ್ಷದ ಮೊದಲನೇ ಬೇಳೆ- – ಅಂದರೆ ಎಣಿಲು ಬೆಳೆ ಚಾಲ್ತಿಯಲ್ಲಿರುತ್ತದೆ. ಹಾಗೂ ಈ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ತಿಂಗಳಿನಲ್ಲಿ ನಾಟಿ ಹಾಕಿದ ಭತ್ತದ ಸಸಿಗಳು ಇನ್ನೂ ಎಳೆಯದಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಹಾಗಾಗಿ ಹುಳುಗಳ ಕಾಟ ಹೆಚ್ಚು. ಇದರಿಂದ ರಕ್ಷಣೆ ಪಡೆಯಲು ಆಚರಿಸುವುದೇ ಈ ಆಚರಣೆ.

ಈ ಕಾಸರಕದ-ತುಳುವಿನಲ್ಲಿ ಕಾಯೆರ್- ರೆಂಬೆ ನೆಡುವ ಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಕಾಪು (ರಕ್ಷಣೆ) ಎನ್ನಲಾಗುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಬೆಳೆಗೆ ಅಮರಿಕೊಳ್ಳುವ ಮಾರಿ ಅರ್ಥಾತ್ ಹುಳಗಳ ಕಾಟವನ್ನು ಕಾಯೆರ್ ತಡೆಗಟ್ಟುತ್ತದೆ, ಆ ಮೂಲಕ ಬೆಳೆಯನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುತ್ತದೆ, ನಮಗೆ ಸಮೃದ್ಧಿ ತರುತ್ತದೆ ಎಂಬ ನಂಬಿಕೆ ರೈತಾಪಿಗಳಲ್ಲಿದೆ. ಈ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿಯೇ ಮನುಷ್ಯರಿಗೆ ಮತ್ತು ಗ್ರಾಮಗಳಿಗೆ ಬರುವ ಮಾರಿಯನ್ನು ಓಡಿಸಲು ಆಚರಿಸಲಾಗುವ ಆಟಿಕಳೆಂಜ ಕ್ರಿಯೆಯೂ ಸಹ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿರುವುದನ್ನು ನಾವು ಕಾಣಬಹುದು.

ಹಾಲೆ ಮರದ ಹಾಲು ಕುಡಿಯುವುದು

ಕರಾವಳಿಯ ತುಳು ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಸಾಮೂಹಿಕವಾಗಿ ಹಾಲೆಮರದ ಮದ್ದು (ಹಾಲು) ಕುಡಿಯುವ ಸಂಪ್ರದಾಯವೂ ಸಹ ಇದೇ ಆಟಿ ಮಾಸದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಇರುವುದು ವಿಶೇಷ. ತುಳುವಿನಲ್ಲಿ ಪಾಲೆ ಎಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುವ ಹಾಲೆಯ ಸಸ್ಯ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಹೆಸರು Alstonia Scholaris.

ಆಟಿ ಮಾಸದಲ್ಲಿಯೇ ಹಾಲೆ ಮರದ ಹಾಲನ್ನು ಕುಡಿಯಲು ಒಂದು ಪ್ರಬಲವಾದ ಕಾರಣವಿದೆ, ಏನೆಂದರೆ; ತುಳುವರಿಗೆ ಮೇ-ಜೂನ್-ಜುಲೈ ತಿಂಗಳುಗಳು ಮಳೆಗಾಲದ ಆರಂಭದ ತಿಂಗಳುಗಳಾಗಿದ್ದು ಈ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಉಳುಮೆ ಕೆಲಸ, ಬೀಜ ಹಾಕುವ ಹಾಗೂ ಭತ್ತದ ಸಸಿಗಳನ್ನು ನಾಟಿ ಹಾಕುವ ಕೆಲಸವಿರುತ್ತದೆ. ಈ ಕೆಲಸಗಳನ್ನೆಲಾ ಅವರು ಹೆಚ್ಚು-ಕಡಿಮೆ ಬಿರು ಮಳೆಯಲ್ಲಿದ್ದುಕೊಂಡೇ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಸದಾ ನೆನೆಯುವ ದೇಹವು ಛಳಿಯನ್ನು ತಾಳಿಕೊಳ್ಳಲು ಹುರಿದ ಹುಣಸೆ ಬೀಜಗಳನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ತಿನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಈ ಕಾರಣದಿಂದ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಹುಳದ ಬಾಧೆ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಈ ತೊಂದರೆಯಿಂದ ಮುಕ್ತಿ ಪಡೆಯಲು ಅವರು ಅನುಭವದಿಂದ ಕಂಡುಕೊಂಡದ್ದು ಹಾಲೆ ಮರದ ಹಾಲು ಕುಡಿಯುವ ಪರಿಹಾರ.

ಹಾಲೆ ಮರದಿಂದ ಹಾಲು ಸಂಗ್ರಹಿಸುವ ವಿಧಾನವೂ ಸಹ ವಿಚಿತ್ರವಾಗಿದೆ. ಅಮಾವಾಸ್ಯೆಯ ರಾತ್ರಿ ಬೆಳಕು ಮೂಡುವ ಮುಂಚೆಯೇ ಬೆತ್ತಲೆಯಾಗಿ ಹಾಲೆ ಮರದ ಬಳಿ ಬಂದು ಮರಕ್ಕೆ ಮೂರು ಸುತ್ತು ಹಾಕಿ ತೊಗಟೆಯನ್ನು ಕಲ್ಲಿನಿಂದ ಕೆತ್ತಿ ತೆಗೆಯುತ್ತಾರೆ. ಮೈಮೇಲೆ ಬಟ್ಟೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಹೋದರೆ ಹಾಲಿನಲ್ಲಿರುವ ಔಷದಿಯ ಅಂಶ ಹೋಗಿಬಿಡುತ್ತದಂತೆ. ಮತ್ತೊಂದು ನಿಷಿದ್ಧವೆಂದರೆ, ಹಾಲೆ ಮರದ ತೊಗಟೆ ತೆಗೆಯಲು ಕಬ್ಬಿಣ ಇಲ್ಲವೇ ಇನ್ನಾವುದೇ ಆಯುಧ ಬಳಸುವಂತಿಲ್ಲ. ಹಾಗಾಗಿಯೇ ಕಲ್ಲನ್ನು ಬಳಸುತ್ತಾರೆ. ತೊಗಟೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡ ನಂತರ ಮನೆಗೆ ಬರಬೇಕು. ಅಲ್ಲದೆ ಹಿಂದಿನ ದಿನವೇ ಮರದ ಬಳಿ ಹೋಗಿ ನಾಳೆ ಬರುತ್ತೇವೆ ಮದ್ದು ಕೊಡು ಎಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿ ಹೋಗಿರುತ್ತಾರೆ.

ತೊಗಟೆ ತಂದ ನಂತರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳು ಅದನ್ನು ಜಜ್ಜಿ ರಸ ತೆಗೆದು ಅದಕ್ಕೆ ಬೆಳ್ಳುಳ್ಳಿ, ಮೆಣಸು ರಸವನ್ನು ಬೆರೆಸುತ್ತಾರೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಒಂದು ಬೆಣಚು ಕಲ್ಲನ್ನು ಒಲೆಗೆ ಹಾಕಿ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಕಾಯಿಸಿ ಬಿಸಿ ಮಾಡಿ ಆ ರಸಕ್ಕೆ ಒಗ್ಗರಣೆ ಹಾಕುತ್ತಾರೆ. (ಹೀಗೆ ಬೆಣಚು ಕಲ್ಲಿನ ಒಗ್ಗರಣೆ

ಕೊಡುವ ಪದ್ಧತಿ ಬಯಲು ಸೀಮೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಸಹ ಪ್ರಚಲಿತದಲ್ಲಿದೆ, ಅಲ್ಲಿ ಬಿದಿರು ಕಳಲೆ ಸಾರು ಮಡುವಾಗ ಹೀಗೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ) ನಂತರ ಖಾಲಿ ಹೊಟ್ಟೆಗೆ ಎಲ್ಲರೂ ಅದನ್ನು ಕುಡಿಯುತ್ತಾರೆ. ಹಾಲೆ ಮರದ ರಸ ಉಷ್ಣ ಎಂಬ ಭಾವನೆಯಿರುವುದರಿಂದ ಅದನ್ನು ಕುಡಿದ ನಂತರ ಮೆಂತ್ಯದ ಗಂಜಿಯನ್ನು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಕೊಡುವುದು ರೂಡಿ.

ಬಲಿಪಾಡ್ಯಮಿಯ ವಿವಿಧ ಆಚರಣೆಗಳು

ದೀಪಾವಳಿ ಸಮಯದಲ್ಲಿ; ಅಂದರೆ ಅಕ್ಟೋಬರ್-ನವಂಬರ್ ತಿಂಗಳಿನಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲೆಡೆ ಕುಯಿಲಿಗೆ ಸಿದ್ಧವಾಗುವ ಬೆಳೆಗಳನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ರೈತಾಪಿಗಳಿಗೆ ವರ್ಷದ ದುಡಿಮೆ ಕೈಗೆ ಬರುವ ಸಮಯ. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ವಿವಿಧ ರೀತಿಯ ಕೃಷಿ ಆಚರಣೆಗಳೂ ಗರಿಗೆದರುತ್ತವೆ. ಬಯಲು ಸೀಮೆಯಲ್ಲಿ ಇವು ಸ್ವಲ್ಪ ಕಡಿಮೆಯಾದರೂ ಮಲೆನಾಡು ಮತ್ತು ಕರಾವಳಿ/ತುಳುನಾಡುಗಳಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವಾದ ಕೃಷಿ ಆಚರಣೆಗಳಿವೆ.

ಇದು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಭತ್ತದ ಬೆಳೆ ತೆನೆ ಹೊಡೆದು ಕಾಳು ಕಟ್ಟುವ ಸಮಯ, ಅಡಿಕೆ ತೋಟದ ಕೆಲಸಗಳು ಇನ್ನೂ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಸ್ವಲ್ಪ ಬಿಡುವಿನ ಮತ್ತು ನಿರಾಳತೆಯ ಕಾಲ. ಎಲ್ಲೆಲ್ಲೂ ಹಸಿರು, ಮಳೆಯ ಬಿರುಸು ಕಡಿಮೆಯಾಗಿದ್ದರೂ ಅದರ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಹೊಲ-ಗದ್ದೆಗಳಲ್ಲಿ, ಹಳ್ಳ-ಕಾಲುವೆಗಳಲ್ಲಿ ನೀರು ಹರಿಯುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಇಂತಹ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಕಾಲಿಡುವ ಬೆಳಕಿನ ಹಬ್ಬ ದೀಪಾವಳಿ ಹತ್ತು-ಹಲವು ಕೃಷಿ ಆಚರಣೆಗಳಿಗೆ ವೇದಿಕೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಮಲೆನಾಡಿನಲ್ಲಿ ನದೆಯುವ ಕೆಲವು ಆಚರಣೆಗಳನ್ನು ನೋಡುವುದಾರೆ;

ಬಲೀಂದ್ರ ಪೂಜೆ

ದೀಪಾವಳಿ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಬಲಿಪಾಡ್ಯಮಿಯ ದಿವಸ ತುಳುನಾಡು ಮತ್ತು ಮಲೆನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಭೂಮಿ ಪುತ್ರನಾದ ಬಲೀಂದ್ರನನ್ನು ಭೂಮಿಗೆ ಬರಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಆಚರಣೆಯೇ ಬಲೀಂದ್ರ ಪೂಜೆ. ಅಂದು ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳು ಮನೆಯ ಮುಂದಿನ ತುಳಸಿ ಕಟ್ಟೆಯ ಬಳಿ ಕಳಸ ಹೂಡಿ, ಅದಕ್ಕೆ ಅಡಿಕೆ ಹಿಂಗಾರದಿಂದ ಅಲಂಕರಿಸಿ ವಿವಿಧ ಅಡುಗೆಗಳ ಎಡೆ ಹಾಕುತ್ತಾರೆ. ಕೆಲವು ಕಡೆ ಬಾಳೆ ದಿಂಡಿನಲ್ಲಿ ಬಲೀಂದ್ರನ ಪ್ರತಿಮೆ ಮಾಡಿ ತುಳಸಿ ಕಟ್ಟೆಯ ಬಳಿ ಸ್ಥಾಪಿಸುವ ಸಂಪ್ರದಾಯವನ್ನೂ ಸಹ ಕಾಣಬಹುದು.

ಅದೇ ದಿನ ಸಂಜೆ ಇನ್ನೇನು ಹೊತ್ತು ಮುಳುಗುತ್ತದೆ ಎನ್ನುವಾಗ ಗದ್ದೆಗೆ ದೀಪದ ಕೋಲುಗಳನ್ನಿಡುವ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ಹಾಗೂ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾದ ಆಚರಣೆ ನಡೆಯುತ್ತದೆ, ಗಂಡಸರು ಹೊಲಕ್ಕೆ ದೀಪ ಹಚ್ಚಲು ಹೊರಡುತ್ತಾರೆ, ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಅದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಉದ್ದನೆಯ ಬಿದಿರು ಕೋಲುಗಳಿರುತ್ತವೆ, ಇವು ಅಂದಾಜು ನಾಲ್ಕರಿಂದ ಐದು ಅಡಿ ಉದ್ದವಿರುತ್ತವೆ, ಇವುಗಳ ತುದಿಗೆ ಎಣ್ಣೆ ಸವರಿದ ಬಟ್ಟೆಯನ್ನು ಸುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ. ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರು ಏಳೆಂಟು ಕೋಲುಗಳನ್ನು ಕಂಕುಳಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಅವರವರ ಗದ್ದೆಯಲ್ಲಿ ಓಡಾಡುತ್ತಾ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ನೆಡುತ್ತಾರೆ, ಒಂದು ಕಡೆ ಎರಡರಿಂದ ಮೂರು ಕೋಲುಗಳಂತೆ ಗದ್ದೆಯ ವಿವಿಧ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ನೆಡುವುದು ವಾಡಿಕೆ, ಹೀಗೆ ನೆಡುವಾಗ ಬಲಿಯೇ ಬಾ.. ಬಲಿಯೇ ಕೂ.. ಎಂದು ತಾರಕ ಸ್ವರದಲ್ಲಿ ಕೂಗುತ್ತಾರೆ.

ಶಿವಮೊಗ್ಗದ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಈ ಆಚರಣೆಯನ್ನು ದೀವೋಳಿಗೆ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಆಚರಣೆಯ ಉದ್ದೇಶ ಹಾಗೂ ವಿಧಾನ ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ಒಂದೇ ಆದರೂ ಕೂಗುವುದರಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿದೆ, ಇವರು ಓಳಿಗೆ.. ದೀಪೋಳಿಗೆ... ಎಂದು ಗದ್ದೆಗಳಲ್ಲಿ ಲಯಬದ್ಧವಾಗಿ ಕೂಗುತ್ತಾ ಸಾಗುತ್ತಾರೆ.

ಎಲ್ಲರ ಗದ್ದೆಗಳಲ್ಲಿ ಹತ್ತಿ ಉರಿಯುವ ದೀಪದ ಕೋಲುಗಳನ್ನು ನೋಡುವುದು ಅತ್ಯಂತ ಮನೋಹರ.

ಗದ್ದೆಗೆ ಹೂ ಹಾಕುವುದು

ಇದೇ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಆಚರಿಸಲ್ಪಡುವ ಗದ್ದೆಗೆ ಹೂ ಹಾಕುವ ಆಚರಣೆಯೂ ಸಹ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾದುದು. ಬಲಿಪಾಡ್ಯಮಿಯ ಸಂಜೆ ಗದ್ದೆಗಳಿಗೆ ಮುಂಡುಗದ ಹೂ, ಕಕ್ಕೆ ಹೂ ಮತ್ತು ಹುಲಿಗಿಡದ ಹೂಗಳನ್ನು ಹಾಕುತ್ತಾರೆ, ಹೀಗೆ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಗದ್ದೆಗೆ ಕಾಟಕೊಡುವ ಹುಳುಗಳು ಮತ್ತು ಕೀಟಗಳು ಈ ಹೂಗಳಿಗೆ ಆಕರ್ಷಿತವಾಗುತ್ತವೆ ಎಂದು ರೈತಾಪಿಗಳ ಅನಿಸಿಕೆ.

ಅಂಟಿಗೆ-ಪಂಟಿಗೆ

ಬಲಿಪಾಡ್ಯಮಿಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿಯೇ ಮಲೆನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಕಾಣಬರುವ ಮತ್ತೊಂದು ವಿಶೇಷ ಕ್ರಿಯೆ ಅಂಟಿಗೆ-ಪಂಟಿಗೆ. ಬಲಿಪಾಡ್ಯಮಿಯಿಂದ ಮುಂದಿನ ಮೂರು ದಿವಸ ಕಾಲ ಯುವಕರ ಹಿಂಡು ಹಳ್ಳಿಯ ಪ್ರತಿ ಮನೆಗೂ ಭೇಟಿ ನೀಡಿ ದೀವೋಳಿಗೆ ಪದಗಳನ್ನು ಹಾಡುತ್ತಾರೆ. ಇದು ಮಲೆನಾಡಿನ ಸಮೃದ್ಧ ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಉಳಿಸುವ ಗಾಯನ ಪದ್ಧತಿಯಾಗಿದೆ.

ಬೂರಿಹಬ್ಬ

ಸತತ ಐದು ದಿನಗಳ ಕಾಲ ನಡೆಯುವ ವಿಶಿಷ್ಟ ಹಬ್ಬ. ದೀಪಾವಳಿಯ ಹಿಂದಿನ ದಿನ ಪ್ರಾರಂಭ. ಪ್ರತಿ ದಿನ ಒಂದೊಂದು ಆಚರಣೆ, ಚಿಕ್ಕವರು ದೊಡ್ಡವರಾದಿಯಾಗಿ ಎಲ್ಲರೂ ಪಾಲ್ಗೊಂಡು ಖುಷಿ ಪಡುವ ರೀತಿ ಅನನ್ಯವಾದುದು.

ಮೊದಲ ದಿನ ಭೂತಗಳಿಗೆ ಕೋಳಿಯ ಬಲಿ ನಡೆಯುತ್ತದೆ, ಅವುಗಳನ್ನು ಸಂತೃಪ್ತಗೊಳಿಸಿದರೆ ಉಳಿದಿದ್ದೆಲ್ಲವೂ ಸುಸೂತ್ರ ಎಂದು ಜನಪದರ ನಂಬಿಕೆ, ಹಾಗಾಗಿ ಅವಕ್ಕೆ ಮೊದಲ ಆದ್ಯತೆ. ಅಂದು ಬೆಳಿಗ್ಗೆಯೇ ಅಡಿಕೆ ಹಿಂಗಾರ, ಪಚ್ಚೆತೆನೆ ಹಗೂ ಹಣ್ಣಡಿಕೆಗಳನ್ನು ಸುಟ್ಟು ಬೂದಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಹುಡುಗರು ಖುಷಿಗಾಗಿ ಕಳ್ಳತನ ಮಾಡುವ ಪ್ರಸಂಗ ವಿಶೇಷವಾದದ್ದು. ತೆಂಗಿನ ಕಾಯಿಗಳನ್ನು ಕದಿಯುತ್ತಾರೆ, ಹಸೆಕಲ್ಲನ್ನೇ ಎತ್ತಿ ಬಚ್ಚಿಟ್ಟುಬಿಡುತ್ತಾರೆ, ಅರೆಯಲು ಕಲ್ಲಿಲ್ಲದೆ ಹೆಂಗಸರ ಪರದಾಟ ಇವರಿಗೆ ನಗೆಪಾಟಲಿನ ಸಂಗತಿ. ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲಿಸಿದ್ದ ಗಾಡಿಯ ಚಕ್ರವನ್ನೇ ಬಿಚ್ಚಿ ಬೇರೆಡೆ ಸಾಗಿಸಿಬಿಡುತ್ತಾರೆ.

ಮರುದಿನ ಅಮಾವಾಸ್ಯೆ, ಅಂದು ಜಾನುವಾರುಗಳ ಹಬ್ಬ, ಅವುಗಳಿಗೆ ಮೈತೊಳೆದು, ಅಲಂಕಾರ ಮಾಡಿ ಬೆದರಿಸುತ್ತಾರೆ-ಅಂದರೆ ಓಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅದರ ಮರುದಿನ ಪಾಡ್ಯ, ಅಂತಹ ವಿಶೇಷವೇನಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ನಂತರದ ದಿನ-ಅಂದರೆ ನಾಲ್ಕನೆಯ ದಿನ ಅತ್ಯಂತ ಮುಖ್ಯವಾದುದು, ಅಂದು ಕರಿ ಹಬ್ಬ. ಬಲೀಂದ್ರನ ಪೂಜೆ, ಆಯುಧಗಳಿಗೆ ಪೂಜೆ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಎತ್ತಿನ ಗಾಡಿ, ನೇಗಿಲು, ನೊಗ, ಮಚ್ಚು, ಕುಡುಗೋಲು ಮುಂತಾದ ಸಕಲೆಂಟು ಹತಾರಗಳನ್ನು ಸ್ವಚ್ಛವಾಗಿ ತೊಳೆದು ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟಾಗಿ ಜೋಡಿಸಿ ಅರಿಶಿನ-ಕುಂಕುಮ ಹೂ-ಪತ್ರೆಗಳನಿಟ್ಟು ಪೂಜೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

ಐದನೇ ದಿನ ಹಾಗೂ ಕೊನೆಯ ದಿನ ವರ್ಷದ ತೊಡಕು. ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಸಿಹಿ ಅಡುಗೆ. ಗದ್ದೆಯಿಂದ ಹೊಸ ಕದಿರು ತಂದು ಅಕ್ಕಿಯನ್ನು ಬಿಡಿಸಿ ಅದರಿಂದ ವಿಶೇಷ ತಿನಿಸುಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಊಟ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಜೊತೆಗೆ ಭತ್ತದ ಕದಿರುಗಳನ್ನು ತಂದು ಮನೆಯ ವಿವಿಧ ಜಾಗಗಳಲ್ಲಿಡುವುದು ಸಂಪ್ರದಾಯ.

ಹೀಗೆ ಭೂತಗಳಿಗೆ ಬಲಿ ಕೊಡುವುದರಿಂದ ಶುರುವಾಗುವ ಬೂರಿ ಹಬ್ಬ ಭತ್ತದ ಹೊಸ ಕದಿರನ್ನು ತರುವ ಕ್ರಿಯೆಯೊಂದಿಗೆ ಮುಕ್ತಾಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಭರ್ತಿ ಐದು ದಿನ ಕಾಲ ಬೇಸಾಯದ ವಿವಿಧ ಅವಿಭಾಜ್ಯ ಅಂಗಗಳಿಗೆ ನಮಿಸಿ ಧನ್ಯತೆ ಹೊಂದುವ ರೀತಿಯೇ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದದ್ದು.

ಚರಗ ಚೆಲ್ಲುವುದು

ಬೆಳೆಗಳಿಗೆ ಅಂಟುವ ಪೀಡೆ ಪರಿಹಾರಾರ್ಥವಾಗಿ, ರೋಗ ನಿವಾರಣಾರ್ಥವಾಗಿ ಚರಗ ಚಲ್ಲುವ ಆಚರಣೆ ವ್ಯವಸಾಯಗಾರರಲ್ಲಿ ದಟ್ಟವಾಗಿ ನೆಲೆಯೂರಿದೆ. ಚರಗ ಪದವನ್ನು ಕೇಳಿದಾಕ್ಷಣ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಪ್ರಾಣಿಬಲಿಯ ನಂತರದ ರಕ್ತದ ಅನ್ನ ಹಾಗೂ ತಂಗಳು ಅಡುಗೆ ಪದಾರ್ಥಗಳಿಂದ ಮಾಡಿದ ಮಿಶ್ರಣ ನೆನಪಿಗೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಪ್ರಾಣಿಬಲಿಯನ್ನು ನೀಡಿ ಮಾಡಿದ ಚರಗವು ಸಮಗ್ರವಾಗಿ ಊರಿನ ಕ್ಷೇಮವನ್ನು ಕಾಪಾಡುತ್ತದೆ ಎಂದು ಭಾವಿಸುವುದಾದರೆ, ಪ್ರತಿ ರೈತ ತನ್ನ ಹೊಲಗದ್ದೆಗಳಿಗೆ ಚಲ್ಲುವ ಚರಗ ಅವನ ಆರಂಬವನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುತ್ತದೆ.

ಕೆಲವು ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಚರಗದ ಕುಡಿಕೆಯೊಂದನ್ನು ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಸದಾ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುತ್ತಾರೆ. ಬೆಳೆಗಳಿಗೆ ಅಮಾವಾಸ್ಯೆಗೊಮ್ಮೆ ಹುಣ್ಣಿಮೆಗೊಮ್ಮೆ ಮುದ್ದೆ, ಅನ್ನ ಇಂತಹ ಯಾವುದಾದರೂ ಅಡಿಗೆಯನ್ನು ನೀರಿಗೆ ತೆಳ್ಳಗೆ ಕಲಸಿಕೊಂಡು ಹೊಲದ ಸುತ್ತ ಚಲ್ಲುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗೆ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಬೆಳೆಗಳಿಗೆ ಅಪಾಯಕಾರಿಯಾಗುವ ಹುಳು-ಹುಪ್ಪಟೆಗಳ ನಿವಾರಣೆ ಮತ್ತು ಪೀಡೆ ಪರಿಹಾರ ಮಾಡಿದಂತಾಗುತ್ತದೆ ಎಂಬ ಭಾವನೆ ರೈತಾಪಿಗಳಲ್ಲಿದೆ. ಎಲೆ ತೋಟ, ಬಾಳೆ ತೋಟಗಳಿಗಂತೂ ನಿಯಮಿತವಾಗಿ ಚರಗ ಚಲ್ಲುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು, ಈ ಕ್ರಿಯೆ ಕ್ರಮಬದ್ಧವಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತದೆ.

ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಹೀಗೆ ಚರಗ ಚೆಲುವುದು ಇಬ್ಬರ ಕೆಲಸ. ಮುಂದಿರುವ ನ ವ್ಯಕ್ತಿ ಒಂದು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಬೆಂಡುಗೊಳ್ಳಿ ಮತ್ತೊಂದು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಕುಡುಗೋಲು ಹಿಡಿದು ಹೊರಟರೆ, ಹಿಂದಿನವನು ಚರಗದ ಕುಡಿಕೆ ಹಿಡಿದು ಅದನ್ನು ಚಲ್ಲುತ್ತಾ 'ಹೋಲಿಗ್ಯ ಹೋಲಿಗ್ಯ ಎಂದು ಉದ್ಘರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಹೋಲಿಗ್ಯ ಎಂಬ ಕೂಗು ಎಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಕೇಳಿಸುತ್ತದೆಯೋ ಅಷ್ಟು ವ್ಯಾಪ್ತಿಯ ಬೆಳೆಗಳಿಗೆ ಒಳ್ಳೆಯದಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ನಂಬಿಕೆ. ಒಂದು ಸುತ್ತು ಚರಗ ಚಲ್ಲಿದ ಮೇಲೆ ಮುಂದಿದ್ದವನು ಕುಡುಗೋಲಿನಿಂದ ಬಾಳೆಯ ಗಿಡವೊಂದನ್ನು ಕಡಿದು ಹಾಕು ಬೆಂಡುಗೊಳ್ಳಿಯನ್ನು ಬಿಸಾಕುತ್ತಾನೆ.

ಒಕ್ಕಣೆ ಮಾಡುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಒಕ್ಕುವ ಕಣದಲ್ಲಂತೂ ಚರಗದ ಕುಡಿಕೆ ಸದಾ ತುಂಬಿರುತ್ತದೆ. ಪ್ರತಿ ಹಂತದಲ್ಲೂ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ, ಸಂಜೆ ಚರಗ ಚಲ್ಲಿಯೇ ಕೆಲಸ ಆರಂಭವಾಗುವುದು. ಚರಗ ಚೆಲ್ಲುವ ಈ ಆಚರಣೆಯಿಂದ ಲೌಕಿಕ ಉಪಯೋಗವೂ ಇದೆ. ಚರಗದಲ್ಲಿರುವ ರಕ್ತ, ಅನ್ನದಗುಳು, ಮುದ್ದೆ ಚೂರು ಮುಂತಾದ ಆಹಾರದ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ತಿನ್ನಲು ಬರುವ ಹಕ್ಕಿಗಳು ಅಲ್ಲಿರುವ ಆಹಾರವನು ತಿಮ್ದು ಮುಗಿಸಿದ ನಂತರ ಅಲಿಯೇ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬೀಳುವ ಹುಳುಗಳನ್ನು ತಿಂದು ಹಾಕುತ್ತವೆ. ಹಾಗಾಗಿ ಚರಗ ಚೆಲ್ಲುವುದು ಕೀಟ ನಿವಾರಣೆ ಮಾಡುವ ಸರಳ ವಿಧಾನವೂ ಆಗಿದೆ. ಔಡಲ ಗಿಡಗಳಿಗೆ, ಹೆಸರು ಗಿಡಗಳಿಗೆ ಹತ್ತಿದ ಹುಳಗಳನ್ನು ಚರಗ ಹಾಕಿ ಪಕ್ಷಿಗಳನ್ನು ಆಕರ್ಷಿಸಿ ನಿವಾರಣೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡ ಉದಾಹರಣೆಗಳೂ ಸಾಕಷ್ಟು ಸಿಗುತ್ತವೆ.

ಎಳ್ಳಮವಾಸ್ಯೆ

ವರ್ಷದ ಜನವರಿ ಅಥವಾ ಡಿಸೆಂಬರ್ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಆಚರಿಸಲ್ಪಡುವ ಸಂಭ್ರಮದ ಆಚರಣೆ ಎಳ್ಳಮಾವಾಸ್ಯೆ. ಈ ತಿಂಗಳುಗಳು ಮುಂಗಾರಿನ ಬೆಳೆಗಳ ಕಟಾವು ಮತ್ತು ಹಿಂಗಾರಿ ಬೆಳೆಗಳ ಬಿತ್ತನೆಗಳೆರಡೂ ಏಕಕಾಲಕ್ಕೆ ನಡೆಯುವ ಸಂಭ್ರಮದ ಮತ್ತು ಸಂಧಿಗ್ದದ ಸಮಯ. ಒಂದೆಡೆ ಮುಂಗಾರಿನ ಪ್ರಮುಖ ಬೆಳೆಯಾದ ಜೋಳದ ಕಟಾವು ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದರೆ, ಮತ್ತೊಂದೆಡೆ ಹಿಂಗಾರು ಬೆಳೆಗಳಾದ ಶೇಂಗಾ, ಕಡಲಿ, ಸೂರ್ಯಕಾಂತಿ, ಬೇಸಿಗೆ ಸಜ್ಜೆ ಮುಂತಾದ ಬೆಳೆಗಳ ಬಿತ್ತನೆ ನಡೆಯುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಇದೇ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಹಾಜರಾಗುವುದು ಎಳ್ಳಮವಾಸ್ಯೆಯ ಸಡಗರ. ಅಂದು ಎಲ್ಲಿ ನೋಡಿದರೂ ರಂಗುರಂಗಿನ ಬಟ್ಟೆ ತೊಟ್ಟ ಹೆಂಗಳೆಯರನ್ನು ಕರೆದೊಯ್ಯುವ ಸಾಲಂಕೃತ ಸಾಲು-ಸಾಲು ಎತ್ತಿನ ಗಾಡಿಗಳು ಎಲ್ಲರ ಗಮನ ಸೆಳೆಯುತ್ತವೆ. ಈ ಆಚರಣೆಯ ದಿವಸ ಎಳ್ಳಿನ ಅಡುಗೆಗಳ ವಿಶೇಷ.

ಅಂದು ಮೊದಲ ಕೋಳಿ ಕೂಗುವಾಗಲೇ ಊರಿಡೀ ಎಚ್ಚೆತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಯುವಕರು ಬಂಡಿ ತೊಳೆದು ಅದರ ಚಕ್ರಕ್ಕೆ ಕೀಲೆಣ್ಣೆ ಹಾಕಿ, ಕೊಲ್ಲಾರಿ ಕಟ್ಟಿ, ಎತ್ತುಗಳ ಮೈ ತೊಳೆದು, ಕೋಡುಗಳಿಗೆ ಬಣ್ಣ ಹಚ್ಚಿ ಕೊಂಬು ಗುಣುಸು ಹಾಕಿ, ಹಣೆ ಗೆಜ್ಜೆ, ಕೊರಳು ಗಂಟೆ ಕಟ್ಟಿ, ಮೈ ತುಂಬ ಚಿತ್ತಾರದ ಜೂಲ ಹಚ್ಚುತ್ತಿದ್ದರೆ… ಅತ್ತ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳಿಂದ ಅಡುಗೆಮನೆ ಘಮಘಮಗುಟ್ಟುತ್ತಿರುತ್ತದೆ.

ಎತ್ತು-ಗಾಡಿಗಳನ್ನು ಅಲಂಕರಿಸಿ ಮನೆಯ ಎಲ್ಲರೂ ಸೇರಿ ಹೊಲದತ್ತ ಸಾಗುತ್ತಾರೆ. ಅವರು ತಂತಮ್ಮ ಹೊಲಗಳಿಗೆ `ಚರಗ' ಆಚರಿಸಲು ಹೊರಟ ಪರಿ ಇದು. ಹಚ್ಚ ಹಸರಿನ ಬೆಳೆ ಹೊತ್ತ ಭೂಮಿ ತಾಯಿಗೆ ಇಂದು `ಸೀಮಂತ' ಮಾಡಿ ಸಂತಸ ಹಂಚಿಕೊಳ್ಳುವ ಶುಭ ದಿನ ಈ ಎಳ್ಳು ಅಮಾವಾಸ್ಯೆ. ಅಂದು ಹೊಲಕ್ಕೆ ಯಾರೇ ಬಂದರೂ ಅವರು ಅತಿಥಿಗಳು.

ಎಳ್ಳಮವಾಸ್ಯೆಯ ಅಡುಗೆ ವೈವಿಧ್ಯ ಅಪಾರ. ಹಿಂದಿನ ದಿನ ಇಡೀ ರಾತ್ರಿ ತಯಾರಿಸಿದ ಎಳ್ಳು ಹೋಳಿಗೆ, ಎಳ್ಳು ಬಜಿ, ಕಡಕ್ ಸೆಜ್ಜೆ ರೊಟ್ಟಿ, ಕರಿಗಡಬು, ತರಾವರಿ ಮಸಾಲೆ ಉಸುಳಿ, ಖಾರಸಾರು, ಎಣ್ಣೆಗಾಯಿ ಬದನೆಕಾಯಿ ಪಲ್ಯೆ, ಕೆನೆ ಮೊಸರು, `ಚರಗ'ದ ನೈವೇದ್ಯಕ್ಕೆ ತಯಾರಿಸಿದ ಜೋಳ, ಅವರೆ, ಅಕ್ಕಿ ಕಿಚಡಿ. ಈ ಎಲ್ಲಾ ಭಕ್ಷ್ಯಾನ್ನಗಳ ಬಿದಿರು ಬುಟ್ಟಿ ಭರ್ತಿಯಾಗಿ ಬಂಡಿ ಏರಿರುತ್ತವೆ. ಹೊಲಕ್ಕೆ ಸಾಗುವ ಬಂಡಿಗಳ ಸಂಭ್ರಮ ಮಾತಿಗೆ ನಿಲುಕದ್ದು. ನಾ ಮುಂದೆ- ತಾ ಮುಂದೆ ಎಂಬ ಸ್ಪರ್ಧೆಯೂ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಹೊಸದಾಗಿ ಮದುವೆಯಾದ ಜೋಡಿಗಳೂ ಅಂದು ಈ ಆಚರಣೆಯಲ್ಲಿ ಪಾಲ್ಗೊಳ್ಳಬೇಕು.

'ಕಡಬು ಬಜಿ' ಇಂದಿನ ಅತ್ಯಂತ ವಿಶೇಷ ತಿನಿಸು. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕಾಳು, ಕಾಯಿ ಪಲ್ಲೆ ಮತ್ತು ತರಕಾರಿಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಿ ಬೇಯಿಸಿದ್ದೇ ಕಡಬು ಬಜಿ. ಎಲ್ಲ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನೂ ಸಹ ಸೇರಿಸುವುದರಿಂದ ಇದು ಅತ್ಯಂತ ರುಚಿಯಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಜೋಳದ ಕಬ್ಬು (ಕಾಂಡ) ತಿನ್ನುವುದು ಇಂದಿನ ದಿನದ ಪದ್ಧತಿ. ಬೇರೆ ದಿನಗಳಲ್ಲಿಯೂ ತಿನ್ನುತ್ತಾರೆ ಆದರೆ ಎಳ್ಳಮವಾಸ್ಯೆಯಂದು ತಿಂದರೆ ತುಂಬಾ ರುಚಿಯಾಗಿರುತ್ತದೆ ಎಂಬುದು ಹಿರಿಯರ ಅನಿಸಿಕೆ.

ಹೊಲಕ್ಕೆ ಸಾಗಿದ ನಂತರ ಬನ್ನಿ ಗಿಡದ ಕೆಳಗಡೆ ಭರಮ ದೇವರೆಂದು ಕರೆಯುವ ಐದು ಕಲ್ಲುಗಳನ್ನು ಇಟ್ಟು ಪೂಜಿಸುತ್ತಾರೆ. ನೈವೇದ್ಯವನ್ನು ಹೊಲದ ನಾಲ್ಕು ದಿಕ್ಕಿಗೂ `ಉಲ್ಲುಲ್ಲಗೋ… ಚಳಂಬ್ರಿಗೋ' ಎನ್ನುತ್ತಾ ಉಗ್ಗುತ್ತಾರೆ. ಹೊಲದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದಿರುವ ಜೋಳದ ತೆನೆಗಳಿಗೆ ಅರಿಶಿನ -ಕುಂಕುಮ ಇಟ್ಟು, ಆರತಿ ಬೆಳಗಿ ಮನೆಯ ಹ್ಗಿರಿಯರು ಅಥವಾ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳು ಪೂಜಿಸುತ್ತಾರೆ, ಅಲ್ಲದೆ ಹೊಲದಲ್ಲಿರುವ ಬಾವಿ, ಬೋರ್ ವೆಲ್ ಗಳಿಗೂ ಸಹ ಪೂಜಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಹೊಲದಲ್ಲಿರುವ ಇತರ ಬೆಳೆಗಳಿಗೂ ಸಹ ಪೂಜಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಎಳ್ಳಮವಾಸ್ಯೆಯ ಮತ್ತೊಂದು ವಿಶೇಷವೆಂದರೆ ಅಂದು ಜೇನು ತಿಂದರೆ ಒಳ್ಳೆಯದೆಂಬ ಭಾವನೆಯಿದೆ. ಗಂಡಸರು ಹೊಲದಲ್ಲಿ ಜೇನು ಕಟ್ಟಿದ್ದರೆ ಕಿತ್ತು ತಂದು ತುಪ್ಪವನ್ನು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಹಂಚುತ್ತಾರೆ. ಹೊಲದಲಿ ಜೇನಿರುವ ಸ್ಥಳ ಮುಂಚಿತವಾಗಿ ತಿಳಿದಿದ್ದರೂ ಸಹ ಎಳ್ಳಮವಾಸ್ಯೆಯ ದಿವಸವೇ ಕೀಳುವುದು ಪದ್ಧತಿ. ಇದಾದ ನಂತರ `ಹುಲಸಾಗಿ ಬೆಳೆ ಬರಲಿ' ಎಂದು ಭೂಮಿ ತಾಯಿಗೆ ಉಡಿ ತುಂಬಿ ಎಲ್ಲರೂ ಒಂದೆಡೆ ಕುಳಿತು ಊಟ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

ಸಂಜೆಯಾಗುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಚಕ್ಕಡಿಗಳು ಮತ್ತೆ ಒಂದೊಂದಾಗಿ ಊರ ದಾರಿ ಹಿಡಿಯುತ್ತವೆ.

ಮಗೆ ಮುಂಡುಗನನ್ನು ಹಾಕುವುದು

ನಾಟಿಯಾದ ಸಸಿಗಳು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಚಿಗುರತೊಡಗಿದಾಗ ಮಲೆನಾಡಿನ ವ್ಯವಸಾಯಗಾರರು `ಎರಕಲು ಗೂಟ'ದ ಆಚರಣೆಗೆ ತೊಡಗುತ್ತಾರೆ. ಮಗೆ ಮಳೆ ಶುರುವಾಗುತ್ತದೆ ಎನ್ನುವಾಗ ಹಿಂದಿನ ಸಂಜೆಯೇ ಹಳ್ಳಗಳ ದಂಡೆಯಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯುವ ಮುಂಡುಗದ ತುಂಡುಗಳನ್ನು ಕಡಿದು ತಂದು ಗದ್ದೆಯ ಪ್ರತಿ ಹಾಳೆಯಲ್ಲೂ ಇಟ್ಟು ಬರುತ್ತಾರೆ. ರಾತ್ರಿಯ ಹೊತ್ತು ಒಬ್ಬ ಗಂಡಸು ಮೈಮೇಲೆ

ನೂಲೆಳೆಯಿಲ್ಲದಂತೆ ಬೆತ್ತಲೆಯಾಗಿ ಹೋಗಿ ಆ ತುಂಡುಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿ ಹಾಳೆಯಲ್ಲಿ ನೆಟ್ಟು ಬರುತ್ತಾನೆ. ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಬೆತ್ತಲೆ ಹೋಗುವ ಮನುಷ್ಯ ಕರಿ ಕಂಬಳಿ ಹೊದೆಯಬಹುದೆಂಬ ರಿಯಾಯಿತಿ ನೀಡಿದ್ದಾರೆ. ಹೀಗೆ ಎರಕಲು ಗೂಟ ನೆಡುವುದರಿಂದ ಭೂಮಿ ತನ್ನ ಫಲವಂತಿಕೆಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲವೆಂತಲೂ, ಪೈರಿಗೆ ಯಾವ ರೋಗ ರುಜಿನ, ಹುಳು, ಉಪ್ಪಟೆಯ ಕಾಟವಿರುವುದಿಲ್ಲವೆಂತಲೂ, ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಂದ ತೊಂದರೆ ಬರುವುದಿಲ್ಲವೆಂತಲೂ ನಂಬಲಾಗುವುದು. ಕೆಲವರು ಮುಂಡಗದ ತುಂಡಿನ ಬದಲು ಕವೆಕೋಲುಗಳನ್ನು ನೆಟ್ಟು ಅದರ ಮೇಲೆ ಬಿಳಿಕಲ್ಲಿಟ್ಟು `ಕಣ್ಣಾಸರು' ಎಂದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ.

ಕರಿಕೊಳ್ಳಿ ಹಾಕುವುದು

ಗದ್ದೆಯನ್ನು ಕೊಯ್ಲು ಮಾಡುವಾಗ ಪೈರನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಕಟಾವು ಮಾಡದಿರುವುದು ಒಂದು ವಿಶೇಷ. ಮಲೆನಾಡಿನ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಐದು ಸಸಿಗಳನ್ನು ಉಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ಕೊಯ್ಲು ಮಾಡಿದ ಹುಲ್ಲನ್ನು ಹೊರೆ ಮಾಡಿ ಬಣವೆಗೆ ಹೊತ್ತು ಸಾಗಿಸುತ್ತಾರೆ. ಐದು ಸಸಿಗಳ ಜಾಗದ ಹತ್ತಿರದ ಕೊನೆಯ ಹೊರೆಯನ್ನು ನಿಶ್ಚಿತ ಮನುಷ್ಯನೊಬ್ಬ ಹೊತ್ತು ಹೊರಡುತ್ತಾನೆ. ಆಗ ಅವನು ಯಾರು ಮಾಡನಾಡಿಸಿದರೂ ಮಾತನಾಡದೆ ಬಣವೆಗೆ ಹಾಕಿ, ಮನೆಯ ಒಲೆಯಲ್ಲಿ ಕೊಳ್ಳಿಯೊಂದನ್ನು ತಂದು ಪ್ರಸ್ತುತ ಗದ್ದೆಗೆ ಹಣಿದು ಬರುತ್ತಾನೆ. ಇದಕ್ಕೆ `ಕರಿಕೊಳ್ಳಿ ಹಾಕುವುದು' ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಇಷ್ಟು ದಿವನ ಪೈರಿನಿಂದ ತುಂಬಿ ತುಳುಕಿದ ಗದ್ದೆ ಬೋಳಾಗಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡು ಯಾರೂ ಕಣ್ಣು ಹಾಕಬಾರದೆಂದು ಈ ಆಚರಣೆ.

ಬಯಲು ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಐದು ಸಸಿ ಉಳಿಸಿ ಪೂಜಿಸುವುದನ್ನೇ `ಬೆಳೆಮುಂಬು' ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಕೊನೆಯಲ್ಲಿನ ಸಸಿಗಳನ್ನು ತುದಿಗಂಟು ಹಾಕಿ ಕಟ್ಟಿ ಕುಡುಗೋಲು ಮಸಗಲ್ಲುಗಳನ್ನಿಟ್ಟು ಪೂಜಿಸಿ ಎಡೆ ಹಿಡಿದು ಊಟ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಬೆಳೆಮುಂಬು ಆಚರಣೆಗೆ ದಾಸಯ್ಯ ಪೂಜಾರಿಗಳನ್ನೂ ಆಹ್ವಾನಿಸುವುದುಂಟು. ಆಗ ಜೊತೆ – ಜೊತೆಗೆ ಮಂತ್ರ ಹೇಳುವುದು, ಶಂಖ ಊದುವುದು, ಜಾಗಟೆ ಬಾರಿಸುವುದು ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಬೆಳೆ ಮುಂಬನ್ನೇ ಹೋಲುವಂತಹ ಹತ್ತಿದೇವರ ಆಚರಣೆ ಒಂದಿದೆ. ಮೊದಲ ಬಾರಿಗೆ ಹತ್ತಿ ಬಿಡಿಸುವಾಗ ಆಯ್ದ ಗಿಡವೊಂದಕ್ಕೆ ಪೂಜಿಸಿ ಬಿಡಿಸಿದ ಮೊದಲ ಹತ್ತಿಯನ್ನು ಏರಿಸುತ್ತಾರೆ. ನಂತರ ಪ್ರತಿ ಸಾರಿ ಹಾಗೆಯೇ ಇರುತ್ತದೆ. ಎಲ್ಲ ಗಿಡಗಳನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿ ಹಾಕಿದರೂ ಹತ್ತಿ ದೇವರ ಗಿಡ ಮಾತ್ರ ಮುಂದಿನ ಉಳುಮೆಯಾಗುವ ತನಕ ಹಾಗೆಯೇ ಇರುತ್ತದೆ.

ಪ್ರಸ್ತುತ ಬೆಳೆಮುಂಬು ಮತ್ತು ಹತ್ತಿ ದೇವರ ಪೂಜೆ ಆಚರಣೆಯು ಪ್ರಾಕ್ತನ ಮಾನವನ ನಂಬಿಕೆಯ ಪಳೆಯುಳಿಕೆಯಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಧಾನ್ಯಗಳಲ್ಲಿ, ಬೆಳೆಗಳಲ್ಲಿ ಆತ್ಮವಿದೆ. ಅದನ್ನು ಪೂರ್ಣ ಕೊಯ್ದು ಹಾಕಿದರೆ ಪುನಃ ನಮಗೆ ಸಿಕ್ಕಲಾರದು ಎಂಬ ನಂಬಿಕೆಯ ಪರಿಣಾಮವೂ ಇದ್ದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಪ್ರಪಂಚದಾದ್ಯಂತ ಹರಡಿರುವ ಇಂತಹ ಅನೇಕ ಆಚರಣೆಗಳನ್ನು ಫ್ರೇಜರ್‌ರವರು ಗಮನಿಸಿ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಆದಿವಾಸಿಗಳ ಪ್ರಕಾರ ಒಂದು ಹೊಲದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆ ಬೆಳೆದಿದ್ದರೆ ಹಾಗಾಗಲು ಅದರಲ್ಲಿ ಧಾನ್ಯಮಾತೃವಿನ ಆತ್ಮ ಇರುವುದೇ ಕಾರಣ. ಬೆಳೆಯನ್ನು ಕೊಯ್ಯುವವರೆಗೆ ಮಾತ್ರ ಧಾನ್ಯಮಾತೃ ಹೊಲವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಎಲ್ಲಿಯೂ ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಬೆಳೆಯನ್ನು ಕೊಯ್ಯುತ್ತಾ ಬಂದಂತೆ ಸಾಯುವುದನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಒಂದರಿಂದ ಇನ್ನೊಂದು ಪೈರಿಗೆ ಓಡುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಹೊಲದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಪೈರನ್ನೂ ಕೊಯ್ದು ಇನ್ನೊಂದು ಮಾತ್ರ ಉಳಿದಿದ್ದರೆ ಅದರಲ್ಲಿಯೇ ಧಾನ್ಯಮಾತೃ ಇರುವುದೆಂದು ಅವರ ನಂಬಿಕೆ. ಆದುದರಿಂದ ಧಾನ್ಯಮಾತೃ ಆ ಕೊನೆಯ ಪೈರಿನಲ್ಲಿ, ಕೊನೆಯ ಕಂತೆಯಲ್ಲಿ, ಕೊನೆಯ ಪೈರನ್ನು ಕೊಯ್ಯುವ ವ್ಯಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ, ಕೊನೆಯ ಕಂತೆ ಕಟ್ಟುವ ವ್ಯಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಇರಲು ಸಾಧ್ಯ. ಈ ಧಾನ್ಯಮಾತೃವನ್ನು ಹೊರಗೆ ಹೋಗದಂತೆ ಸಾಯಿಸಿದರೆ ಅದರ ಶಕ್ತಿ ಹೊಲದಲ್ಲಿಯೇ ಉಳಿದು ಮುಂದಿನ ವರ್ಷ ಬೆಳೆ ಬೆಳೆಯಲು ಸುಗಮವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಮಾತುಗಳ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ನಮ್ಮ ಬೆಳೆಮುಂಬು ಈ ಹೊಲದ ಧಾನ್ಯದ ಆತ್ಮವನ್ನು ತನ್ನಲ್ಲೇ ಉಳಿಸಿಕೊಂಡು ಮುಂದಿನ ಫಲಶಕ್ತಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗುವ ಸಂಕೇತವಾಗಿದೆ. ಹತ್ತಿ ದೇವರ ಪೂಜೆ ಆಚರಣೆಯೂ ಇದನ್ನೇ ನೆನಪಿಸುತ್ತದೆ. ಪ್ರಾಯಶಃ ಬಲಿ ಕೊಡುವ ಪದ್ಧತಿ ಸುಧಾರಣೆ ಆಗಿ ಆಗಿ ಬೆಳೆ ಉಳಿಸುವ ಕ್ರಮಕ್ಕೆ ಬಂದು ನಿಂತಿದೆ.

ವೀಳ್ಯದೆಲೆಗೆ ಗೌರಿ ಪೂಜೆ

ವೀಳ್ಯದೆಲೆಗೆ ನಮ್ಮ ಗ್ರಾಮೀಣ ಸಮುದಾಯ ನೀಡುವ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆ ನಮಗೆಲ್ಲರಿಗೂ ತಿಳಿದದ್ದೇ. ಶುಭ ಕಾರ್ಯವಾಗಲೀ, ಅಶುಭ ಕಾರ್ಯವಾಗಲೀ, ಭೂತ ಬಿಡಿಸುವುದಿರಲಿ, ಬಾಗಿನ ಕೊಡುವುದಿರಲಿ `ಎರಡೆಲೆ ಎರಡಡಿಕೆ' ಇರಲೇಬೇಕು. ಏನೇ ಕೊಡು-ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದಿರಲಿ ಎಲೆಯಡಿಕೆ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿಟ್ಟೇ ಕೊಡಬೇಕೆಂಬುದು ಒಂದು ಸಂಪ್ರದಾಯ, ತಾಂಬೂಲಕ್ಕಂತೂ ವೀಳ್ಯದೆಲೆಯೇ ಮೂಲ. ಹಾಗಾಗಿ ವೀಳ್ಯದೆಲೆ ಎಂದರೆ ರೈತರಿಗೆ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಗೌರಿ. ವೀಳ್ಯದೆಲೆ ತೋಟವನ್ನು ಅವರು ವಿಶೇಷ ಗೌರವದಿಂದಲೇ ಕಾಣುತ್ತಾರೆ. ಅಲ್ಲಿ ಚಪ್ಪಲು ಮೆಟ್ಟಬಾರದು, ಔಷಧ ಸಿಂಪರಣೆ ಕೂಡದು ಎಂಬ ನಿಷೇಧಗಳಿವೆ.

ವೀಳ್ಯದೆಲೆಯನ್ನು ಗೌರಿಯ ಅವತಾರ ಎಂದು ನಂಬುವುದು ಎಲ್ಲ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು. ಎಲೆ ತೋಟವಂತೂ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ದೇವಾಲಯದಂತೆಯೇ ಪರಿಗಣಿಸುತ್ತಾರೆ. ದೇವಾಲಯದ ಸಕಲ ನಿರ್ಬಂಧಗಳೂ ಇಲ್ಲಿವೆ. ಕೃಷಿ ಏನೆಲ್ಲ ಆಧುನೀಕರಣಗೊಂಡಿದ್ದರು ಸಹ ಎಲೆ ತೋಟಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ರಾಸಾಯನಿಕಗಳು ಸೋಂಕುವಂತಿಲ್ಲ. ವೀಳ್ಯದೆಲೆ ವಾಣಿಜ್ಯ ಬೆಳೆಯಾಗಿದ್ದರೂ ಈಗಲೂ ರೈತರಲ್ಲಿ ಎಲೆತೋಟದ ಬಗೆಗಿನ ಭಕ್ತಿ, ಗೌರವ, ನಂಬಿಕೆಗಳು ಬದಲಾಗಿಲ್ಲ. ತೋಟವಿರುವ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರೂ ಗೌರಿ ಹಬ್ಬದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಗೌರಿಪೂಜೆ ಮತ್ತು ಬೊಮ್ಮಪ್ಪನ ಪೂಜೆಯನ್ನು ತೋಟದಲ್ಲೇ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಾಗಿ ಸ್ವಾರಸ್ಯವಾದ ಕಥೆಯೊಂದು ಹೀಗಿದೆ:

ಪಾಂಡವರ ತಾಯಿ ಕುಂತಿದೇವಿಯು ಗಜಗೌರಿ ವ್ರತವನ್ನು ಮಾಡಲು ದೇವಲೋಕದಿಂದ ತರಿಸಿದ ಐರಾವತ ಮುಂತಾದ ಅನೇಕ ವಸ್ತುಗಳಲ್ಲಿ ವೀಳ್ಯದೆಲೆ ಅಂಬು ಸಹ ಒಂದು. ಪೂಜೆ ಮುಗಿದ ನಂತರ ಮುಂಚೆಯೇ ಆದ ಕರಾರಿನಂತೆ ಅವು ದೇವಲೋಕದ ಕಡೆ ಹೊರಟವು. ಆದರೆ ಅವುಗಳನ್ನು ದೇವಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೋಗಲು ಬಿಡದೆ ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರು ಒಂದೊಂದನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ಹಾಕಿದರು. ಭೀಮ – ಐರಾವತವನ್ನು, ಧರ್ಮರಾಯ ಅವರೆಕಾಳನ್ನು, ನಕುಲ – ಸಹದೇವರು ಭತ್ತವನ್ನು ಹಿಡಿದು ಕಟ್ಟಿಹಾಕಿದರೆ ವೀಳ್ಯದೆಲೆ ಅಂಬನ್ನು `ಬೊಮ್ಮಪ್ಪ'ನೆಂಬ ಗಂಗ ಮತಸ್ಥ ಬೆಸ್ತರವನು ಕಟ್ಟಿ ಹಾಕಿದನಂತೆ. ಹಾಗಾಗಿ ಅವೆಲ್ಲಾ ಭೂ ಲೋಕದಲ್ಲಿಯೇ ಉಳಿದವಂತೆ. ಈಗಲೂ ಸಹ ವೀಳ್ಯದೆಲೆ ಅಂಬು ಆಕಾಶದತ್ತ ಹರಿಯುವುದು ದೇವಲೋಕದ ಆಸೆಗಾಗಿಯೇ! ಅದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಪ್ರತಿ ವರ್ಷ ಎಲೆ ಅಂಬನ್ನು ಇಳಿಸುವ ಪದ್ಧತಿ ಇದೆ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಮತ್ತು ವೀಳ್ಯದೆಲೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ಹಾಕಿದ ಬೊಮ್ಮಪ್ಪನ ನೆನಪಿಗಾಗಿ ವರ್ಷಕ್ಕೊಮ್ಮೆ ಎಲೆ ಅಂಬನ್ನು ಇಳಿಸಿ ಎಡೆ ಹಾಕಿ ಪೂಜೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಜೊತೆಗೆ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಗೌರಿಯೇ `ವೀಳ್ಯದೆಲೆ'ಯಾಗಿದ್ದಾಳೆ ಎಂದು ನಂಬಿದ ರೈತರು ಅದೇ ಸಮಯಕ್ಕೆ `ಗೌರಿ ಪೂಜೆ'ಯನ್ನೂ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

ಗೌರಿ ಹಬ್ಬದ ದಿನ ಅಥವಾ ಹಬ್ಬ ಮುಗಿದ ಒಂಭತ್ತು ದಿವಸಕ್ಕೆ ತೋಟದ ದೇವ ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ ಮೂಡಣ ದಿಕ್ಕಿಗೆ ಚಿಕ್ಕ ಚಪ್ಪರ ಹಾಕಿ ಬಾಳೆಕಂದು ಕಟ್ಟಿ ಕಳಸವಿಟ್ಟು ಗೌರಿಯ ಮುಖವನ್ನು ಬರೆದ ತೆಂಗಿನ ಕಾಯಿಯನು ಕಳಸದ ಬಾಯಿಗಿಡುತ್ತಾರೆ. ಆ ತೆಂಗಿನಕಾಯಿಗೆ ವಾಲೆ, ಜುಮುಕಿ, ಬಳೆ, ಸರ... ಮುಂತಾದ ಒಡವೆಗಳನ್ನು ತೊಡಿಸಿ, ಹೊಸ ಸೀರೆ, ಕುಬುಸದ ಕಣ ಉಡಿಸಿ ಎಳ್ಳಿನ ಚಿಗಳಿ, ಅಕ್ಕಿಯ ತಂಬಿಟ್ಟು, ಅಕ್ಷತೆ, ಸಿಹಿ ಅಡುಗೆ ಎಡೆ ಇಡುತ್ತಾರೆ. ತೋಟದಲ್ಲಿ ಬಳಸುವ ಕುಡುಗತೋಲು, ಏಣಿ, ಎಲೆ ಕುಯ್ಯುವ ಉಗುರು, ನೀರು ಹುಯ್ಯುವ ಗುಂಬ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಇಟ್ಟು ಸಿಂಗರಿಸಿ ಸಮೃದ್ಧವಾಗಿ ಸೇವಂತಿಗೆ ಹೂ ಮುಡಿಸಿ ಮೊದಲು ಗೌರಮ್ಮನ ತಂಗಿಯಾದ ಗಂಗೆಯನ್ನು ಪೂಜಿಸುತ್ತಾರೆ. ನಂತರ ಗೌರಿಗೆ ಪೂಜೆ ಮಾಡಿ ಮುತ್ತೈದೆಯರು ಅಕ್ಷತೆ ಹಚ್ಚಿ ಬಾಗಿನ ಕೊಡುತ್ತಾರೆ.

ಪೂಜೆಯೆಲ್ಲಾ ಹೆಂಗಸರ ಕೆಲಸ. ಆದರೆ ಬೊಮ್ಮಪ್ಪನಿಗೆ ಎಡೆ ಹಾಕುವುದು ಗಂಡಸರ ಕೆಲಸ. ಬೊಮ್ಮಪ್ಪನಿಗೆಂದೇ ಜೀರಿಗೆ ಮೆಣಸು ಹಾಕಿ ಮಾಡಿದ ಕಿಚಡಿ ಅನ್ನ, ನೀರು ಮತ್ತು ಗಂಧದ ಕಡ್ಡಿ. ಇವು ಮೂರನ್ನೂ ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು

`ಬೊಮ್ಮಪ್ಪೋ, ಬೊಮ್ಮಪ್ಪೋ,
ವರಗುಡ್ಲು ಮಡಗಿವ್ನಿ, ಗುಂಬ ಮಡಗಿವ್ನಿ,
ನಿಂಗೆ ಬೇಕಾದ್ದೆಲ್ಲ ಮಡಗಿವ್ನಿ

ಊಟ ಮಾಡಿ ಬೊಮ್ಮಪ್ಪೋ, ಒಳ್ಳೇದು ಮಾಡು ಬೊಮ್ಮಪ್ಪೋ...' ಎನ್ನುತ್ತಾ, ಅನ್ನ-ನೀರು ಎರಚುತ್ತಾ ತೋಟ ಮೂರು ಸುತ್ತು ಹಾಕುತ್ತಾರೆ. ಸಂಜೆ ಹೊತ್ತು ಈ ಪೂಜೆ ನಡೆಯುತ್ತದೆ.

ಇಳಿಗತ್ತಲ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಹಳ್ಳಿಯ ಎಲ್ಲರೂ ವೀಳ್ಯದೆಲೆ ತೋಟದಲ್ಲಿ ಸೇರಿ ಗೌರಿಗೆ ಹಸೆ ಹಚ್ಚಿ, ಬೊಮ್ಮಪ್ಪನಿಗೆ ಎಡೆ ಹಾಕಿ, ಆ ಮೂಲಕ ತಮ್ಮ ಬೇಸಾಯವೆಂಬ ಕಾಯಕಕ್ಕೆ ದೈವತ್ವದ ಸ್ವರೂಪ ನೀಡಿ ಖುಷಿಪಡುತ್ತಾರೆ.

ನೇಗಿಲು ಪೂಜೆ : ಬಿತ್ತನೆ ಬೀಜ ಪರೀಕ್ಷಿಸುವ ಆಚರಣೆ

ಬೆಂಗಳೂರು ಗ್ರಾಮಾಂತರ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಹೊಸಕೋಟೆ, ಕನಕಪುರ ಮತ್ತು ತಮಿಳುನಾಡು ಪ್ರದೇಶದ ಕೆಲವು ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಯುಗಾದಿ ಹಿಂದೆ – ಮುಂದೆ ನೇಗಿಲು ಪೂಜೆ ಎಂಬ ವಿಶಿಷ್ಟ ಆಚರಣೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಹಸಿ ಸಗಣಿಯಲ್ಲಿ ಬಟ್ಟಲಾಕಾರ ಮಾಡಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಒಣಗಿಸಿ ಅದಕೆ ಕೆಮ್ಮಣ್ಣು ಹಾಕಿ ತಾವು ಮುಂದಿನ ವರ್ಷ ಬಿತ್ತುವ ೫, ೭ ಅಥವಾ ೯ ಜಾತಿಯ ಬೀಜಗಳನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ-ಸ್ವಲ್ಪ ಬಿತ್ತುತ್ತಾರೆ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಅವರೆ, ತೊಗರಿ, ರಾಗಿ, ಭತ್ತ, ಜೋಳ, ನವಣೆ, ಹರಳು, ಹುರುಳಿ ಮುಂತಾದವನ್ನು ಬಿತ್ತುವುದು ರೂಢಿ.

ಬಿತ್ತಿದ ನಂತರ ಈ ಸಗಣಿ ಬಟ್ಟಲನ್ನು ಎರಡು ಮರದ ನೇಗಿಲುಗಳಿಗೆ ಕಟ್ಟುತ್ತಾರೆ. ನೇಗಿಲುಗಳು ಹೊಸತಾಗಿರಬೇಕು, ಹಳೆಯವನ್ನು ಬಳಸುವುದಿಲ್ಲ. ಹೀಗೆ ಬಿತ್ತಿದ ನಂತರ ಒಂಭತ್ತನೇ ದಿನದವರೆಗೆ ನೀರು ಹಾಕಿ ಕೊನೆಯ ದಿನ ಮನೆ ಹಿರಿಯರು ಮತ್ತು ಗ್ರಾಮದ ಹಿರಿಯರು ಸೇರಿ ಮೊಳಕೆಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಾರೆ. ಯಾವ ಬೆಳೆ ಎಷ್ಟೆಷ್ಟು ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಮೊಳಕೆ ಬಂದಿದೆಯೋ ಅಷ್ಟು ಬೆಳೆ ಮುಂದಿನ ವರ್ಷ ಆಗುತ್ತದೆ ಎಂಬುದು ನಿರೀಕ್ಷೆ.

ಉದಾಹರಣೆಗೆ ರಾಗಿ ಐವತ್ತು ಪೈಸೆ (ಅರ್ಧ ಭಾಗ) ಮೊಳಕೆ ಬಂದಿದ್ದರೆ ಎಂಟಾಣೆ ಬೆಳೆ, ಮುಕ್ಕಾಲು ಭಾಗ ಬಂದಿದ್ದರೆ ಹನ್ನೆರಡಾಣೆ ಬೆಳೆ ಆಗುತ್ತದೆ. ಈ ರೀತಿ ನಿರ್ಧರಿಸಿ ಯಾವುದು ಹೆಚ್ಚು ಹುಲುಸಾಗಿ ಮೊಳಕೆ ಬಂದಿರುತ್ತದೆಯೋ ಅದನ್ನು ಈ ವರ್ಷ ಜಾಸ್ತಿ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ (ಒಂದ್ ಕೈ ಮುಂದೆ ಮಾಡಿ ಬಿತ್ಬೇಕು) ಬಿತ್ತಬೇಕೆಂದು ತೀರ್ಮಾನಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಹೇಗೆಂದರೆ ಹೆಸರು ಕಾಳು ಉತ್ತಮವಾಗಿ ಮೊಳಕೆಯಾಗಿದ್ದರೆ ಅಕ್ಕಡಿ ಸಾಲಿಗೆ ಬೇರೆ ಕಾಳುಗಳನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಿ ಹೆಸರುಕಾಳು ಜಾಸ್ತಿ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ತೊಗರಿ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಮೊಳಕೆ ಬಂದಿದ್ದರೆ ಅದನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ತೀರ್ಮಾನ ಮುಗಿದ ನಂತರ ಊರವರೆಲ್ಲರೂ ಸಾಮೂಹಿಕವಾಗಿ ತೆರಳಿ ಎಲ್ಲಾ ಮೊಳಕೆ ಬಂದ ಬಟ್ಟಲುಗಳನ್ನು ಗಂಗಮ್ಮನಿಗೆ (ನೀರಿನ ಸೆಲೆ) ಬಿಡುತ್ತಾರೆ.

ಇದನ್ನು ಆಚರಣೆಯ ಮಟ್ಟಕ್ಕಿಂತ ಆಚೆ ನಿಂತು ನೋಡಿದರೆ ಹೀಗನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಯುಗಾದಿ ಮಾರ್ಚ್-ಏಪ್ರಿಲ್‌ನಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತದೆ. ಡಿಸೆಂಬರ್, ಜನವರಿಯಲ್ಲಿ ಕುಯಿಲು, ಒಕ್ಕಣೆ ಮಾಡಿ ಸಂಗ್ರಹ ಮಾಡಿದ ಬೀಜಗಳನ್ನು ಜೂನ್-ಜುಲೈ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ತೆಗೆದು ಬಿತ್ತನೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಈ ಎರಡು ಅವಧಿಯ ನಡುವೆ ನೇಗಿಲು ಪೂಜೆ ನೆಪದಲ್ಲಿ ಸಂಗ್ರಹವಾದ ಬೀಜಗಳನ್ನು ಒಮ್ಮೆ ಬಿಚ್ಚಿ ನೋಡಿದಂತಾಗುತ್ತದೆ. ಹುಳ-ಗಿಳ ಬಿದ್ದಿದ್ದರೆ ಹುಷಾರಾಗಬಹುದು. ಜೊತೆಗೆ ನೇಗಿಲು ಪೂಜೆಯಲ್ಲಿ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಮೊಳಕೆ ಬರದಿದ್ದಾಗ ಬೀಜ ಹಾಳಾಗಿದೆ ಎಂಬ ಅಂಶ ತಿಳಿದುಬಂದು ಅದನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸಬಹುದು ಮತ್ತು ಮೊಳಕೆ ಪ್ರಮಾಣ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿದ್ದು ಗೊತ್ತಾಗಿ ಬಿತ್ತುವ ಬೀಜದ ಪ್ರಮಾಣವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಬಹುದು. ಅಂದರೆ ಎಕರೆಗೆ ೧೪ ಕೆ.ಜಿ. ಬಿತ್ತುವ ಕಡೆ ೧೬ ಕೆ.ಜಿ. ಬಿತ್ತುವುದು... ಹೀಗೆ. ಆಗ ಅಲ್ಲಿಗಲ್ಲಿಗೆ ಸರಿಹೋಗುತ್ತದೆ.

ತಮಿಳುನಾಡಿನ ಹುಲಿಬಂಡೆ ಎಂಬ ಕಾಡುಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಇಡೀ ಗ್ರಾಮದ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಮನೆಯವರೂ ನೇಗಿಲು ಪೂಜೆಯನ್ನು ಅತ್ಯಂತ ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಕ್ರಮಬದ್ಧವಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

ಬಿತ್ತನೆ ಬೀಜಗಳ ಮೊಳಕೆ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸುವ ಈ ಆಚರಣೆ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದುದು ಮತ್ತು ರೈತರ ಜಾಣತನಕ್ಕೆ ಉತ್ತಮ ನಿದರ್ಶನ. ಆದರೆ ಈ ಆಚರಣೆ ಇಂದು ತೀರಾ ಅಪರೂಪವಾಗುತ್ತಿದೆ.

ಬೆಳೆ ಹರಕೆಗಳು

ತನಗೆ ಖಾಯಿಲೆ-ಕಸಾಲೆ ಬಂದಾಗ ಅದು ವಾಸಿಯಾಗಲೆಂದು ಹೇಗೆ ಹರಕೆ ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೋ ಅದೇ ರೀತಿ ತನ್ನ ಬೆಲೆಗಳಿಗೂ ರೋಗ-ರುಜಿನಗಳು ಬಾರದಿರಲೆಂದು ಹರಕೆ ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ದವಸ ಧಾನ್ಯಗಳಿಗೆ ದೆವ್ವ, ಪೀಡೆಯ ಕಾಟ ಬರದಿರಲೆಂದು, ಕಳ್ಳ-ಕಾಕರ ಕಾಟವಿರದಿರಲೆಂದು, ರೋಗ-ರುಜಿನಗಳು ಮುತ್ತದಿರಲೆಂದು ಹರಕೆ ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಅದು ಈಡೇರಿದರೆ ತಪ್ಪದೆ ಹರಕೆ ತೀರಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಔಡಲಕ್ಕೆ ಕೊಂಡಲ ಹುಳ ಬಿದ್ದರೆ ಮನೆ ದೇವರಿಗೆ ಹರಳೆಣ್ಣೆ ತಂದು ಒಪ್ಪಿಸುವುದಾಗಿ ಹರಕೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ದೇವರ ತೀರ್ಥ ತಂದು ಹಾಕುತ್ತಾನೆ. ಜೋಳಕ್ಕೆ ಜೋನಿ ಬೀಳದಿರಲೆಂದು, ತೆಂಗಿನಕಾಯಿಯ ಹರಳುದುರದಿದ್ದರೆ ಸೂರೆ ಹಬ್ಬ ಮಾಡುತ್ತೇನೆಂದು, ಹೊಗೆಸೊಪ್ಪಿಗೆ ತೊಂಡ್ಲೆ ಹುಳ ಬೀಳದಿದ್ದರೆ ಬೆಳ್ಳಿಯ ಅಥವಾ ಬಂಗಾರದ ತೊಂಡ್ಲೆ ಮಾಡಿಸಿಕೊಡುತ್ತೇವೆಂದು ಹರಕೆ ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಪೈರು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬೆಳೆದರೆ ಕಣ್ಣಾಸರು ಆಗದಿರಲಿ ಎಂದು ಬೆರ್ಚು ನಿಲ್ಲಿಸುತ್ತಾರೆ. ಬೆರ್ಚು, ಬೆಳ್ತಲೆ, ಚಂದಪ್ಪ, ಬೆಕ್ಕಿನ ಸೋರೆ ಗಡಿಗೆ, ಮಡಕೆ ಎಂದೆಲ್ಲ ಕರೆಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಈ ಸುಣ್ಣ ಹಚ್ಚಿದ ಬೋರಲು ಮಡಕೆ ಪ್ರತಿ ಹೊಲಗದ್ದೆಗಳಲ್ಲೂ ಕಾಣಸಿಗುತ್ತದೆ. ಅಡಿಕೆ, ಬಾಳೆ, ತೆಂಗಿನ ತೋಟಗಳಲ್ಲಂತೂ ಆಳೆತ್ತರದ ಮನುಷ್ಯನ ಆಕಾರವೇ ಬೆರ್ಚು ಆಗಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತದೆ. ಬೆರ್ಚು ನಿಲ್ಲಿಸುವ ಪದ್ಧತಿ ಬಹಳ ಹಿಂದಿನಿಂದಲೇ ಇರುವಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಜನ್ನ ಕವಿ ತನ್ನ ಯಶೋಧರ ಚರಿತೆಯಲ್ಲಿ `ಪಾಪದ ಜೋಳದ ಬೆಳಸಿಂಗೆ ಬೆರ್ಚುಗಟ್ಟಿದ ತೆರದಿಂ' ಎಂದು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಋಗ್ವೇದದ ಕಾಲದಲ್ಲೂ ಸಹ ಜೋಳದ ಜಮೀನಿನಿಂದ ಹಕ್ಕಿಗಳನ್ನು ದೂರವಿರಿಸಲು ಬೆದರುಗೊಂಬೆಗಳನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು ಎಂದು ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತದೆ.

ಹೊಸ ಪೈರಿನ ಹಬ್ಬ

ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಕ್ರೈಸ್ತ ಬಂಧುಗಳು ಮಾತೆ ಮೇರಿಯ ಹುಟ್ಟಿದ ಹಬ್ಬವನ್ನು ಹೊಸ ಪೈರಿನ ಹಬ್ಬವನ್ನಾಗಿ ಆಚರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಆಗಸ್ಟ್-ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ್ ತಿಂಗಳಿನಲ್ಲಿ ಈ ಹಬ್ಬವನ್ನು ಆಚರಿಸುವುದು ವಾಡಿಕೆ. ಅಂದು ಮನೆಯನ್ನು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಅಲಂಕರಿಸಿ ವಿವಿಧ ರೀತಿಯ ತರಕಾರಿ ಮತ್ತು ವೈವಿಧ್ಯಮಯ ಬೆಳೆಗಳ ತೆನೆಗಳನ್ನು ಮನೆಗೆ ತಂದು ಮಾತೆ ಮೇರಿಯ ಮೂರ್ತಿಯ ಮುಂದಿರಿಸಿ ಶಾಖಾಹಾರಿ ಅಡುಗೆ ತಯಾರಿಸಿ ಎಲ್ಲ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಕಲೆತು ಊಟ ಮಾಡಿ ಸಂಭ್ರಮಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಕೊನೆ ಮಹೂರ್ತ

ಮಲೆನಾಡಿನ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಅಡಕೆ ಬೆಳೆಯುವ ಕುಟುಂಬಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಚಲಿತವಿರುವ ಆಚರಣೆ. ವಿಜಯದಶಮಿಯ ದಿವಸ ಸಾಂಕೇತಿಕವಾಗಿ ಅಡಿಕೆ ಗೊನೆ ಇಳಿಸುತ್ತಾರೆ, ಹಾಗೆ ಮೊದಲ ಗೊನೆ ಇಳಿಸುವಾಗ ಮಡುವ ಆಚರಣೆಯೇ ಕೊನೆ ಮಹೂರ್ತ. ಒಂದು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಅಡಿಕೆ ಮರವನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ ಅದಕ್ಕೆ ಪೂಜೆ ನೆರವೇರಿಸಿ ಆ ಮರದಿಂದ ಐದು ಗೊನೆಗಳನ್ನು ಇಳಿಸಿ ಆ ಗೊನೆಗಳನು ತುಳಸಿಕಟ್ಟೆಯ ಮುಂದೆ ಇಟ್ಟು ಜಾಗಟೆ ಬಾರಿಸುವ ಮೂಲಕ ಪೂಜಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಗೌರಿ ಹಬ್ಬ

ಗೌರಿ ಮತ್ತು ಗಣೇಶನ ಹಬ್ಬ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಭೂಮಿ ಮತ್ತು ಜಲ ಸಂಬಂಧದ ಆಚರಣೆಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿವೆ. ಹೊಲಗದ್ದೆಗಳಲ್ಲಿ ಪೈರು ಮೊಳೆತು ಬೆಳೆ ಏಳುವುದರ ಆರಂಭಕಾಲದಲ್ಲಿ ಗೌರಿ-ಗಣೇಶ ಹಬ್ಬ ಕಾಲೂರುತ್ತದೆ. ಇದು ಹುಬ್ಬೆ-ಉತ್ತರೆ ಮಳೆಗಳ ತುಂಬು ಮಳೆಗಾಲ. ಬಯಲು ಸೀಮೆಯಲ್ಲಿ ರಾಗಿ, ಶೇಂಗಾ ಕಳೆ ತೆಗೆಯುವ ಹಂತದಲ್ಲಿರುತ್ತವೆ. ಈಗ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವ ಆಬ್ಬರದ, ಆರ್ಭಟದ ಹಬ್ಬಕ್ಕೂ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕವಾದ ಹಬ್ಬಕ್ಕೂ ಅಜಗಜಂತರ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿದೆ. ಕೃಷಿಕರ ಗೌರಿ-ಗಣೇಶ ಆಚರಣೆಯ ಆಶಯವೇ ಬೇರೆ.

ಗಣೇಶನ ಇನ್ನೊಂದು ಹೆಸರು ವಿಘ್ನೇಶ್ವರ ಎಂಬುದು ನಮಗೆಲ್ಲ ತಿಳಿದಿದೆ. ಬಹಳ ಹಿಂದೆ ರೈತರು ಹೊಲಗದ್ದೆಗಳ ಕಡೆಯಿಂದಲೇ ಮರಳು ಮಿಶ್ರಿತ ಕೆಂಪು ಮಣ್ಣನ್ನು ತಂದು, ಅದರಿಂದಲೇ ಗಣೇಶನನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿ ಪೂಜಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಪೂಜಾ ಸಾಮಗ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾದುದು ಗರಿಕೆ. ತೋಟಗಳಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಗೆ ತೊಂದರೆ ಕೊಡುವ ಮುಖ್ಯ ಕಳೆ ಗರಿಕೆ. ಈ ಗರಿಕೆಯ ಜತೆಗೆ ಧಾನ್ಯ ಶತ್ರು ಇಲಿಯೂ ಇರುತ್ತದೆ. ಗಣೇಶನ ಕಾಲ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಇಲಿ, ಗಣೇಶನ ಒಂದು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಧಾನ್ಯದ ತೆನೆ, ಇನ್ನೊಂದು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಅದೇ ಧಾನ್ಯದಿಂದ ತಯಾರಿಸಿದ ಕಡುಬು ಇರುತ್ತದೆ. ಜನಪದ ಗೀತೆಗಳಲ್ಲಿ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಸ್ತುತಿಸುವಾಗ ಎಳ್ಳು ಬೆಳೆಯುವ ಭೂಮಿ ಎಂದು ಹೇಳಲಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಎಳ್ಳಿನಿಂದ ತಯಾರಿಸಿದ ಉಂಡೆ ಗಣೇಶನಿಗೆ ಪ್ರಿಯ. ಇದರ ಜತೆಗೆ ಗಣೇಶನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಊಟ ಮಾಡಿದ್ದರಿಂದ ಆತನ ಹೊಟ್ಟೆ ದಪ್ಪವಾಗಿ, ಆ ಹೊಟ್ಟೆ ಒಡೆಯಬಾರದೆಂದು ಹಾವು ಸುತ್ತಿಕೊಂಡಿರುತ್ತಾನೆ ಎಂದು ಕಥೆ ಪ್ರಚಲಿತದಲ್ಲಿರುವುದು ಎಲ್ಲರೂ ತಿಳಿದ ವಿಷಯ. ಒಟ್ಟಾರೆ ಇಡೀ ಗಣೇಶನಲ್ಲಿ ಪ್ರಕ್ರಿತಿಯ ವಿವಿಧ ಅಂಗಗಳಿರುವುದನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಹುದು.

ಗಣೇಶನ ಸಮೃದ್ಧಿಯ ಊಟ, ಒಂದು ಕೈಯ ತೆನೆ, ಇನ್ನೊಂದು ಕೈಯ ಕಡುಬು, ಕಾಲ ಕೆಳಗಿನ ಗರಿಕೆ ಮತ್ತು ಇಲಿ ಹಾಗೂ ಈ ಹಬ್ಬ ಬೆಳೆಗಳೆಲ್ಲಾ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಹಂತದಲ್ಲಿರುವಾಗ ಬರುವುದು, ಇದೆಲ್ಲಾ ಭೂಮಿಯ ಮತ್ತು ಮಣ್ಣಿನ ವ್ಯವಸಾಯ ಸಂಬಂಧದ ಆಚರಣೆಯಾಗಿ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ.

ಆದರೆ ಕಾಲಕ್ರಮೇಣ ಗಣೇಶನ ರೂಪ ಮತ್ತು ಇನ್ನಿತರ ವಿವರಗಳ ಮೇಲೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಕಥೆಗಳು ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಪ್ರಚಾರಕ್ಕೆ ಬಂದವು.

ಗಣೇಶನ ಹಬ್ಬ ಭೂಮಿ ಮತ್ತು ಪ್ರಕೃತಿ ಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನು ಸಂಕೇತಿಸಿದರೆ, ಇದರೊಡನೆ ಹೊಂದಿಕೊಂಡು ಬರುವ ಗೌರಿಹಬ್ಬ ನೀರಿನ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಗಣೆಶನ ಹಬ್ಬಕ್ಕಿಂತ ಒಂದು ದಿನ ಮುಂಚೆ ಗೌರಿ ಹಬ್ಬ ಬರುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಹಳ್ಳಿಗರು ನೀಡುವ ಕಾರಣ. ತವರು ಮನೆಗೆ ಬರುವ ಗೌರಮ್ಮನನ್ನು ಕೈಲಾಸಕ್ಕೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಲು ಮಗನಾದ ಗಣೇಶ ಒಂದು ದಿನ ತಡೆದು ಬರುತ್ತಾನೆ.

ಹಬ್ಬದ ದಿನ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಪ್ರತಿ ಮನೆಯ ಹೆಂಗಸರು ನೀರು ತುಂಬಿರುವ ಕೆರೆ, ಬಾವಿ ಅಥವಾ ಹರಿಯುವ ತೊರೆ ಕಡೆಗೆ ಹೋಗಿ ಆ ನೀರನ್ನು ಪೂಜಿಸಿ, ನೀರಿನೊಳಗೆ ಕೈಯಿಟ್ಟು ಒಂದು ಹಿಡಿ ಮರಳು ತರುತ್ತಾರೆ, ಅದನ್ನು ಮರಳು ಗೌರಮ್ಮ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಮತ್ತೆ ಕೆಲವೆಡೆ ಅರಿಷಿಣದ ಹುಂಡಿಯಿಂದ ತಯಾರಿಸಿದ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಗೌರಿಯೆಂದು ಮನೆಗೆ ತರುತ್ತಾರೆ. ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಇದು ಜಲಪೂಜೆಯೇ. ಈ ಗೌರಿ ಗಣೇಶನ ತಾಯಿಯೆಂದು ಹೆಸರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಎಂದರೆ ಧಾನ್ಯ ದೇವತೆ ಗಣೇಶನಿಗೆ ಜಲದೇವತೆಯನ್ನು ತಾಯಿಯಾಗಿ ಕಲ್ಪಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಗೌರಮ್ಮನನ್ನು ಕೂರಿಸಿ (ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪಿಸಿ) ಬಾಗಿನ ಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ಈ ಬಾಗಿನದಲ್ಲಿ ಕಾರೆ ಹಣ್ಣು, ಯಲಚಿ ಹಣ್ಣು (ಬೋರೆ ಹಣ್ಣು) ಬಿಕ್ಕೆ ಹಣ್ಣು, ಹಸಿ ಅಕ್ಕಿ ತಂಬಿಟ್ಟು, ಎಳ್ಳಿನ ಚಿಗುಳಿ ಪ್ರಮುಖವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಹೊಸದಾಗಿ ಮದುವೆಯಾದವರು ಗೌರಮ್ಮನಿಗೆ ಪೂಜಿಸಿ ಬಾಗಿನ ಅರ್ಪಿಸುತ್ತಾರೆ. ಈ ಹಬ್ಬಕ್ಕೆ ಮದುವೆಯಾಗಿ ಗಂಡನ ಮನೆಯಲ್ಲಿರುವ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳು ಕಡ್ಡಾಯವಾಗಿ ತವರಿಗೆ ಬರುತ್ತಾರೆ. ಮರು ದಿವಸ

ಗೌರಮ್ಮನ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿಯೇ ಗಣೆಶನ ವಿಗ್ರಹವನ್ನು ಕೂಡಿಸಿ ಕಡುಬಿನ ವಿಶೇಷ ಅಡುಗೆ ಮಾಡಿ ಅದರ ಮರುದಿನ ಇಬ್ಬರನ್ನೂ ನೀರಿಗೆ ಬಿಟ್ಟು ಬರುತ್ತಾರೆ.

ಭೂಮಿ ಮತ್ತು ಜಲ ಪೂಜೆಯ ಆಚರಣೆ ಹೊಂದಿರುವ ಗೌರಿ- ಗಣೇಶನ ಈ ಹಬ್ಬ ಇಂದು ತನ್ನ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಬದಲಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ.

ಕರಿಭಂಟನ ಪೂಜೆ

ಹುಬ್ಬೆ-ಉತ್ತರೆ ಮಳೆಯಲ್ಲಿ ಹುಲುಸಾಗಿ ಬೆಳೆದ ಬೆಳೆಗಳಿಗೆ ರೋಗ-ರುಜಿನ, ನೋಡುಗರ ಕೆಟ್ಟ ದೃಷ್ಟಿ ತಾಕದಿರಲಿ ಎಂಬ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಬಯಲು ಸೀಮೆ ಹಳ್ಳಿಗರು ಆಚರಿಸುವ ಕರಿಭಂಟನ ಆಚರಣೆ ಅತ್ಯಂತ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದದ್ದು. ಇಡೀ ಗ್ರಾಮ ಸಮುದಾಯ ಒಂದುಗೂಡಿ, ಮೂರು ದಾರಿ ಕೂಡುವಲ್ಲಿ ಬೂದಿಯಿಂದ ರಾಕ್ಷಸಿಯ ಚಿತ್ರ ಬರೆದು ಅದರ ಹೊಟ್ಟೆಯ ಮೇಲೆ ಹಾರೆಯಿಂದ ರಂಧ್ರ ಮಾಡಿ, ಹೊಲದಲ್ಲಿ ಪಚ್ಚಾಡಿ ಮರದ ಕೊಂಬೆಗಳನ್ನು ನೆಟ್ಟು ಹರಿಶಿಣದ ಬಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಿದ ನವಧಾನ್ಯಗಳನ್ನು ಗಂಟು ಕಟ್ಟಿ ಪೂಜೆ ಸಲ್ಲಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಕೋಳಿ ಇಲ್ಲವೇ ಕುರಿ ಬಲಿ ಕೊಟ್ಟು ಅದರ ರಕ್ತದ ಜೊತೆ ರಾಗಿ ಪೈರಿನ ಎಳೆ ಗರಿಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಿ ಹೊಲಕ್ಕೆ ಬಲಿಯೋ ಬಲಿ ಎಂದು ಕೂಗುತ್ತಾ ಎರಚಲಾಗುತ್ತದೆ. ಬೆಳೆಗಳು ಬೆಳವಣಿಗೆ ಹಂತದಲ್ಲಿರುವಾಗ ಇದನ್ನು ಆಚರಿಸುವುದರಿಂದ ಬೆಳೆಗಳಿಗೆ, ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ರಾಗಿ ಪೈರಿಗೆ ಬರುವ ಇಲುಕು ರೋಗ ನಿವಾರಣೆಯಾಗುತ್ತದೆ ಎಂಬ ನಂಬಿಕೆ ರೈತರಲ್ಲಿದೆ.

ಈ ಆಚರಣೆಯು ವೈಯಕ್ತಿಕ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಸಾಮೂಹಿಕವಾಗಿ ಇಡೀ ಗ್ರಾಮವು ಒಗ್ಗಟ್ಟಾಗಿ ಮಾಡುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ರಾಗಿ ಮುಖ್ಯ ಬೆಳೆಯಾಗಿ ಬೆಳೆಯುವ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಇದು ಅತ್ಯಂತ ವೈಭವಯುತವಾಗಿ, ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಆಚರಿಸಲ್ಪಡುತ್ತದೆ, ಉಳಿದ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಧಾರಣ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಹೊಲಕ್ಕೆ ಚರಗ ಚೆಲ್ಲಿ ಪಚ್ಚಾಡಿ ಕೊಂಬೆಗಳನ್ನು ನೆಡುವ ಮೂಲಕ ಆಚರಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಸಾಮೂಹಿಕ ಕರಿಭಂಟನ ಆಚರಣೆ: ಇಡೀ ಗ್ರಾಮ ಸಮುದಾಯ ಸೇರಿ ಮಾಡುವ ಕರಿಬಂಟನ ಪೂಜೆಯ ವಿಧಿ-ವಿಧಾನಗಳು ಈ ರೀತಿ ಇರುತ್ತವೆ:

ಹುಬ್ಬೆ ಮಳೆ ಹುಟ್ಟಿದಾಗ ಗ್ರಾಮಸ್ಥರು ಒಂದೆಡೆ ಕಲೆತು ಹಬ್ಬ ಮಾಡುವ ದಿನಾಂಕವನ್ನು ಗೊತ್ತುಪಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹಬ್ಬಕ್ಕಾಗಿ ಮನೆಗೆ ಇಂತಿಷ್ಟು ಹಣ ವಸೂಲು ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಹಬ್ಬದ ಹಿಂದಿನ ದಿನವೇ ಗ್ರಾಮದ ಹಿರಿಯರು ಜವಾಬ್ದಾರಿಗಳನ್ನು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಹಂಚಿಬಿಡುತ್ತಾರೆ. ಆ ಪ್ರಕಾರ ಕೆಲವರು ಮೂರು ತೆರನಾದ ಬೂದಿ ತರಬೇಕು, ಮತ್ತೆ ಕೆಲವರು ಪಚ್ಚಾಡಿ ಮರದ ಕೊಂಬೆಗಳನ್ನು ಕಡಿದು ತರಬೇಕು, ಉಳಿದವರು ಬಲಿ ಕೊಡಲು ಮರಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಬೇಕು ಮತ್ತು ರಾಗಿ ಗರಿಗಳನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿ ತರಬೇಕು. ಹಾಗೆಯೇ ಹಿಂದಿನ ದಿನವೇ ಊರಿನಲ್ಲಿ ಡಂಗೂರ ಸಾರುವ ಮೂಲಕ ಹಬ್ಬದ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಎಲ್ಲ ಮನೆಯವರೂ ರಾತ್ರಿ ಅಡುಗೆ ಉಳಿಕೆಯನ್ನು- ಅಂದರೆ ಮುದ್ದೆ, ಅನ್ನ ಇತ್ಯಾದಿ- ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ತಂದು ಒಂದೆಡೆ ಗುಡ್ಡೆ ಹಾಕಬೇಕು.

ಕರಿಬಂಟನ ಅಚರಣೆಗೆ ಮೂರು ರೀತಿಯ ಬೂದಿ ತರುವುದು ಕಡ್ಡಾಯ. ಒಂದು-ಕುಂಬಾರರ ಮನೆಯ ಬೂದಿ, ಎರಡು- ಕಮ್ಮಾರರ ಮನೆಯ ಬೂದಿ ಮತ್ತು ಮೂರು- ಮಡಿವಾಳರ ಮನೆ ಬೂದಿ. ಇವುಗಳಿಗೆ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಆವಿಗೆ ಬೂದಿ, ಕುಲುಮೆ ಬೂದಿ, ಮತ್ತು ಉಬ್ಬೆ ಬೂದಿ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಈ ಮೂರು ಬಗೆಯ ಬೂದಿಗಳನ್ನು ತಂದು ಮಿಶ್ರ ಮಾಡಿ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ.

ಪಚ್ಚಾಡಿ ಕೊಂಬೆ ನೆಡುವುದು ಈ ಆಚರಣೆಯ ಅತ್ಯಂತ ಮುಖ್ಯ ಕ್ರಿಯೆ. ಆಚಿಟbಚಿಡಿರಿiಚಿ ರಿಚಿಟiಛಿuಟಚಿಣಚಿ ಎಂಬ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಹೆಸರಿನ ಪಚ್ಚಾಡಿ ಮರ ಕುರುಚಲು ಕಾಡುಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಧಾರಣ ಎತ್ತರ ಬೆಳೆಯುವ ಮರ. ಕಾಂಡವು ಬಿಳುಪಾಗಿದ್ದು ಕಾಸಗಲದ ಎಲೆಗಳಿರುತ್ತವೆ. ಈ

ಮರದ ವಿಶೇಷವೆಂದರೆ ಕೊಂಬೆಯನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿ ಹೊಲದಲ್ಲಿ ನೆಟ್ಟರೆ ೨೪ ಗಂಟೆಗಳೊಳಗಾಗಿ ಎಲೆಗಳು ಕಪ್ಪನೆ ಬಣ್ಣಕ್ಕೆ ತಿರುಗುತ್ತವೆಯೇ ಹೊರತು ಒಣಗಿ ಉದುರುವುದಿಲ್ಲ. ಬಹಳ ದಿವಸಗಳ ನಂತರ ಒಣಗಿದ ಎಲೆಗಳು ಉದುರುತ್ತವೆ.

ಹಬ್ಬದ ದಿನ ಬೆಳಿಗ್ಗೆಯೇ ಒಂದು ನಿಗದಿತ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರೂ ಸೇರಿ ಚಪ್ಪರ ಹಾಕುತ್ತಾರೆ, ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಮೂರು ದಾರಿ ಕೂಡುವ ಸ್ಥಳವನ್ನು ಚಪ್ಪರ ಹಾಕಲು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಚಪ್ಪರಕ್ಕೂ ಸಹ ಪಚ್ಚಾಡಿ ಕೊಂಬೆಗಳನ್ನು ಬಳಸುತ್ತಾರೆ. ಅಷ್ಟೊತ್ತಿಗೆ ಎಲ್ಲ ಮನೆಯವರೂ ಉಳಿಕೆ ಅಡುಗೆಯನ್ನು ತಂದು ಅಲ್ಲಿ ಹಾಕುವುದು ನಡೆದಿರುತ್ತದೆ. ರಾಗಿ ಗರಿಗಳನ್ನು ತುಂಡು-ತುಂಡಾಗಿ ಕತ್ತರಿಸಿ ಅದಕ್ಕೆ ಮೂರು ರೀತಿಯ ಬೂದಿಯ ಮಿಶ್ರಣದಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪವನ್ನು ಬೆರೆಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಮೂರು ದಾರಿ ಕೂಡುವ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಬೂದಿಯಿಂದ ಒಂದು ರಾಕ್ಷಸಾಕೃತಿಯನ್ನು ಬರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಹಳ್ಳಿಗರ ಪ್ರಕಾರ ಅದು ಪುಂಡರೀಕಾಕ್ಷಿ ಎಂಬ ರಾಕ್ಷಸಿ. ಕೇವಲ ಊರಿನ ಮೂರು ದಾರಿ ಕೂಡುವಲ್ಲಲ್ಲದೆ ಆಯಾ ಹೊಲದವರು ತಮ್ಮ ಹೊಲಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸಹ ಈ ರಾಕ್ಷಸಿ ಚಿತ್ರವನ್ನು ಬರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗೂ ಊರಿನ ಬೇರೆ-ಬೇರೆ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸಹ ಚಿತ್ರ ಬರೆಯುವುದು ರೂಢಿ. ಇದೆಲ್ಲ ಮುಗಿಯುವ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಬಲಿ ಕೊಡುವ ಮರಿಯನ್ನು ತಂದು ಅದಕ್ಕೆ ಪೂಜೆ ಮಾಡಿ ಚಪ್ಪರದ ಮುಂದೆ ನಿಲ್ಲಿಸಿ ಊರವರ ಅಪ್ಪಣೆ ಕೇಳಿ ಬಲಿ ಕೊಡಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಬಲಿ ಕೊಟ್ಟ ಪ್ರಾಣಿಯ ರಕ್ತವನ್ನು ಬೂದಿ ಮತ್ತು ರಾಗಿ ಗರಿ ಮಿಶ್ರಣದೊಂದಿಗೆ ಮತ್ತು ಉಳಿಕೆ ಅಡುಗೆಯೊಂದಿಗೆ ಬೆರೆಸುತ್ತಾರೆ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಹೊಲದವರೂ ಒಂದೊಂದು ಬೋಕಿ ಬಿಂಚೆ (ಮಣ್ಣಿನ ಮಡಕೆಯ ಚೂರು) ಯನ್ನು ತಂದು ಹಿರಿಯರ ಕೈಲಿ ಆ ಚರಗವನ್ನು ಹಾಕಿಸಿಕೊಂಡು ತಮಗೆ ಎಷ್ಟು ಬೇಕೋ ಅಷ್ಟು ಪಚ್ಚಾಡಿ ಕೊಂಬೆಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೊರಡುತ್ತಾರೆ. ಕೈಯಲ್ಲೊಂದು ಹಾರೆಯೂ ಇರುತ್ತದೆ. ಇಬ್ಬರು ಮೂವರು ಗುಂಪಾಗಿ ಹೊರಟು ತಂತಮ್ಮ ಹೊಲಗಳಿಗೆ ಚರಗವನ್ನು ಚೆಲ್ಲುತ್ತಾ ಬಲಿಯೋ ಬಲಿ ಎಂದು ಕೂಗುತ್ತಾರೆ. ಹಾರೆಯಿಂದ ಒಂದು ದಸಿ ಹಾಕಿ ಪಚ್ಚಾಡಿ ಕೊಂಬೆಯನ್ನು ನೆಡುತ್ತಾರೆ, ಅಲ್ಲದೆ ರಾಕ್ಷಸಿ ಚಿತ್ರದ ಹೊಟ್ಟೆಯ ಭಾಗಕ್ಕೆ ಹಾರೆಯಿಂದ ತಿವಿಯುತ್ತಾರೆ.

ಎಲ್ಲರೂ ತಂತಮ್ಮ ಹೊಲಗಳಿಗೆ ಈ ರೀತಿ ಮಾಡಿ ಊರಿಗೆ ಹಿಂತಿರುಗುತ್ತಾರೆ, ನಂತರ ಬಲಿ ಕೊಟ್ಟ ಮರಿಯನ್ನು ಕೊಯ್ದು ಪಾಲು ಮಾಡಿ ಗುಡ್ಡೆ ಹಾಕಿ ಎಲ್ಲರೂ ಹಂಚಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಅಂದು ಎಲ್ಲರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷ ಅಡುಗೆ.

ಈ ಆಚರಣೆಗೆ ಹಸಿರುಬಲಿ, ಅತ್ತೆ ಮಳೆ ವಂಗಲು ಎಂಬ ಹೆಸರುಗಳೂ ಇವೆ. ಕೆಲವರು ಹಸಿರು ಬಲಿ ಮತ್ತು ಕರಿಬಂಟನ ಆಚರಣೆ ಬೇರೆ-ಬೇರೆ ಎನ್ನುತ್ತಾರಾದರೂ ಆಚರಿಸುವ ರೀತಿಯನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಹೆಚ್ಚು-ಕಡಿಮೆ ಒಂದೇ ರೀತಿ ಇರುತ್ತವೆ.

ಒಟ್ಟಾರೆ ಈ ಆಚರಣೆಯಿಂದ ರಾಗಿ ಬೆಳೆಗೆ ಬರುವ ಇಲುಕೆ ರೋಗ (ಈitಟಿgeಡಿ ಃಟಚಿsಣ) ನಿವಾರಣೆಯಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ರೈತಾಪಿಗಳ ದೃಢವಾದ ನಂಬಿಕೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಹುಲುಸಾಗಿ ಬೆಳೆದ ಪೈರಿಗೆ ನೋಡುಗರ ದೃಷ್ಟಿ ತಾಗದಿರಲಿ ಎಂಬ ಆಶಯವೂ ಇದರ ಹಿಂದಿದೆ.

ಆಚರಣೆಯ ಹಿಂದಿನ ಜನಪದ ನಂಬಿಕೆ

ಈ ಆಚರಣೆಯ ಕಾಲ, ಇಲ್ಲಿನ ವಿಧಿ ವಿಧಾನಗಳು, ಪಚ್ಚಾಡಿ ಕೊಂಬೆ ನೆಡುವಿಕೆ, ರಾಕ್ಷಸಿ ಚಿತ್ರ ಮುಂತಾದ ಕ್ರಿಯೆಗಳು ಕುತೂಹಲ ಮೂಡಿಸುತ್ತವೆ. ಈ ಎಲ್ಲವುಗಳಿಗೆ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಾಗಿ ಒಂದು ಅದ್ಭುತವಾದ ಜಾನಪದ ಕಥೆಯಿದೆ. ಮೈಸೂರು ಸೀಮೆಯಲ್ಲಿ ಕರಿಭಂಟನ ಕುರಿತಾಗಿ ಅನೇಕ ಸಾಹಿತ್ಯ, ಕಥನ ಕಾವ್ಯಗಳು ಲಭ್ಯವಿವೆ, ಕರಿಬಂಟನ ಕಾಳಗ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಬಯಲು ನಾಟಕ, ಯಕ್ಷಗಾನಗಳೂ ಸಹ ಅಭಿನಯಿಸಲ್ಪಡುತ್ತವೆ. ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತ ವಿವರಣೆಗಳನ್ನು ನೀಡುವುದಾರೆ...

ಕರಿಬಂಟ ಒಬ್ಬ ರಾಜ. ಮಾರಭೂಪ ಮತ್ತು ಬಲವಂತದೇವಿಯವರ ಮಗ. ವೀರ, ಶೂರ. ಆತ ಒಮ್ಮೆ ಬಲ್ಲಾಳರಾಯನೆಂಬ ರಾಜನ ಮಗಳಾದ ಧರಣಿಮೋಹಿನಿ ಎಂಬಾಕೆಯನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗುವ ಸಲುವಾಗಿ ತನ್ನ ರಾಜ್ಯದಿಂದ ಬಲ್ಲಾಳರಾಜನ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಪ್ರಯಾಣ

ಹೊರಡುತ್ತಾನೆ, ಹೊರಡುವಾಗ ಕೆಲವು ಅಪಶಕುನಗಳಾಗುತ್ತವೆ. ಆತನ ತಾಯಿ ಪ್ರಯಾಣ ಬೇಡವೆನ್ನುತ್ತಾಳೆ, ಅದಕ್ಕೊಪ್ಪದ ಕರಿಬಂಟ ಏಕಾಂಗಿಯಾಗಿ ದಾರಿಗೆ ಬುತ್ತಿ ಕಟ್ಟಿಸಿಕೊಂಡು ಹೊರಡುತ್ತಾನೆ. ಬಲ್ಲಾಳರಾಯನ ರಾಜ್ಯ ತಲುಪಲು ಒಂದು ಗೊಂಡಾರಣ್ಯವನ್ನು ದಾಟಬೇಕಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಆ ಗೊಂಡಾರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಉದ್ದಂಡಿ ಎಂಬ ರಾಕ್ಷಸಿಯು ವಾಸವಾಗಿರುತ್ತಾಳೆ, ಆಕೆಗೆ ಬೊಮ್ಮ ಎಂಬ ತಮ್ಮನಿರುತ್ತಾನೆ. ಕಾಡೆಲ್ಲಾ ಇವರಿಬ್ಬರದೇ, ಭಯಂಕರ ರೂಪದ ಇವರು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬರುವ ಮನುಷ್ಯರನ್ನು ಹಿಡಿದು ತಿನ್ನುತ್ತಾ ಕಾಲ ಕಳೆಯುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ. ರಾಕ್ಷಸಿಗೆ ಒಬ್ಬ ಮಗಳಿರುತ್ತಾಳೆ. ಹೆಸರು ಪುಂಡರೀಕಾಕ್ಷಿ. ಅವಳೋ ಈ ಅಮ್ಮ ಮತ್ತು ತಮ್ಮನ ಸ್ವಭಾವ, ರೂಪಗಳಿಗೆ ತದ್ವಿರುದ್ಧವಾದ ಗುಣದವಳು. ರೂಪ ಲಾವಣ್ಯವತಿ, ಸಾಧು ಸ್ವಭಾವ.

ಕರಿಬಂಟನು ಈ ರಾಕ್ಷಸರ ಹಾವಳಿಯಿರುವ ಕಾಡನ್ನು ದಾಟಬೇಕಾದರೆ ರಾಕ್ಷಸಿಯ ಮಗಳಾದ ಪುಂಡರೀಕಾಕ್ಷಿ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬೀಳುತ್ತಾನೆ. ಕರಿಬಂಟನ ರೂಪಿಗೆ ಮನಸೋತು ಅವನನ್ನೇ ವರಿಸುವ ಆಸೆಯಿಂದ ಉಪಾಯ ಮಾಡಿ ತನ್ನ ಮನೆಗೆ ಕರೆತರುತ್ತಾಳೆ. ರಾತ್ರಿ ಮನೆಗೆ ಬಂದ ಉದ್ದಂಡಿ ರಾಕ್ಷಸಿ ತನ್ನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ನರಮಾನವರ ವಾಸನೆ ಅರಿತು ಮಗಳನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಾಳೆ. ಮಗಳು ತನ್ನಾಸೆಯನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಂಡಾಗ ತನ್ನ ತಮ್ಮನಿಗೇ ಮಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಮದುವೆ ಮಾಡಬೇಕೆಂದಿದ್ದ ರಾಕ್ಷಸಿ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲೇ ಕ್ರೋಧಗೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ, ಆದರೂ ಹೊರಗೆ ತೋರ್ಪಡಿಸದೆ ಮಗಳ ಆಸೆಗೆ ಸಮ್ಮತಿಸಿದಂತೆ ಮಾಡಿ, ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ನಿಮ್ಮಿಬ್ಬರಿಗೂ ಮದುವೆ ಮಾಡಿಸುತ್ತೇನೆ, ಇಂದು ರಾತ್ರಿ ಅವನು ಬೊಮ್ಮನ ಜೊತೆ ಮಲಗಿರಲಿ ಈ ದಾರವನ್ನು ನಿನ್ನ ಗಂಡನಾಗುವವನ ಕಾಲಿಗೆ ಕಟ್ಟು ಎನ್ನುತ್ತಾಳೆ.

ಆದರೆ ಅಮ್ಮನ ಈ ವರ್ತನೆಯನ್ನು ಅನುಮಾನಿಸುವ ಮಗಳು ದಾರವನ್ನು ಕರಿಬಂಟನಿಗೆ ಬದಲಾಗಿ ಬೊಮ್ಮನ ಕಾಲಿಗೆ ಕಟ್ಟುತ್ತಾಳೆ.

ಅರ್ಧ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಎದ್ದ ಉದ್ದಂಡಿ ರಾಕ್ಷಸಿ ದಾರ ಕಟ್ಟಿರುವ ಕಾಲಿನವನೇ ಕರಿಬಂಟನೆಂದು ತಿಳಿದು ತಮ್ಮನಾದ ಬೊಮ್ಮನನ್ನು ಸಿಗಿದು ಕೊಂದು ಹಾಕುತ್ತಾಳೆ. ಇದನ್ನು ಕಂಡ ಮಗಳು ಕರಿಬಂಟನನ್ನು ಎಬ್ಬಿಸಿ ನೀನು ಬದುಕಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ನಮ್ಮಮ್ಮ ನಿನ್ನನ್ನು ಬಿಡುವುದಿಲ್ಲ ಹೊರಟು ಹೋಗು ಎಂದು ಕಳಿಸಿಬಿಡುತ್ತಾಳೆ.

ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಎದ್ದು ಮಹದಾನಂದದಿಂದ ತಮ್ಮನನ್ನು ಕಾಣಲು ಬಂದ ಉದ್ದಂಡಿ ರಾಕ್ಷಸಿ ಸತ್ತು ಬಿದ್ದಿರುವ ತಮ್ಮನನ್ನು ಕಾಣುತ್ತಾಳೆ, ಕ್ಷಣಾರ್ಧದಲ್ಲಿ ಆಕೆಗೆ ನಿಜಾಂಶ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಕರಿಬಂಟನ ಮೇಲೆ ರಣಕೋಪಗೊಂಡು ಆತನನ್ನು ಸಾಯಿಸೇ ತೀರುತ್ತೇನೆಂದು ಯೋಜನಾ ವೇಗದಲ್ಲಿ ಧಾವಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಆಕೆ ಕರಿಬಂಟನನ್ನು ಸಮೀಪಿಸುವಾಗ ಆತ ಒಂದು ಹಳ್ಳಿಯ ಬಳಿ ಹೋಗುತ್ತಿರುತ್ತಾನೆ. ಆಗ ರಾಕ್ಷಸಿ ಬಾಣಂತಿಯಂತೆ ವೇಷ ಧರಿಸಿ ಆ ಹಳ್ಳಿಯ ೭ ಜನ ಗೌಡರನ್ನು ಭೇಟಿ ಮಾಡಿ ಈತ ನನ್ನ ಗಂಡ ನನ್ನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಾನೆ, ಈತನನ್ನು ನನ್ನ ಜೊತೆ ಕಳಿಸಿಕೊಡಿ ಎಂದು ರೋಧಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಆದರೆ ಕರಿಬಂಟ ಈಕೆ ಯಾರೆಂಬುದೇ ನನಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ ನನಗಿನ್ನು ಮದುವೆಯೇ ಆಗಿಲ್ಲ ಎಂದು ವಾದ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಇದರಿಂದ ಗೊಂದಲಗೊಂಡ ಹಳ್ಳಿಯ ಗೌಡರು ಒಂದು ಸಲಹೆ ನೀಡುತ್ತಾರೆ. ಏನೆಂದರೆ, ಇಂದು ರಾತ್ರಿ ಇಬ್ಬರೂ ಈ ದೇವಾಲಯದಲ್ಲಿ ತಂಗಿರಿ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ತೀರ್ಪು ನೀಡುತ್ತೇವೆ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಅರ್ಧ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ತನ್ನ ನಿಜ ಸ್ವರೂಪ ತಾಳಿದ ರಾಕ್ಷಸಿ ಕರಿಬಂಟನನ್ನು ಕೊಂದು ದೇವಾಲಯದ ಸೂರನ್ನು ಮುರಿದುಕೊಂಡು ಪರಾರಿಯಾಗುತ್ತಾಳೆ.

ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಬಂದ ಗೌಡರು ಸತ್ತು ಬಿದ್ದಿರುವ ಕರಿಬಂಟನನ್ನು ಕಂಡು ಹೌಹಾರುತ್ತಾರೆ, ತಾವೇ ಕೈಯಾರ ಕರಿಬಂಟನನ್ನು ಕೊಂದಂತಾಯಿತಲ್ಲಾ ಎಂದು ಮರುಗಿದ ಅವರು ಅದಕ್ಕೆ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಸಾಮೂಹಿಕ ಅಗ್ನಿಪ್ರವೇಶಕ್ಕೆ ಊರ ಹೊರಗೆ ಕುಂಡ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿ ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರಾಗಿ ಎಲ್ಲರೂ ಅಗ್ನಿಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತಾರೆ. ತನ್ನಿಂದಾಗಿ ಕರಿಬಂಟ ಸತ್ತನೆಂಬ ಕಾರಣದಿಂದ ರಾಕ್ಷಸಿಯ ಮಗಳು ಪುಂಡರೀಕಾಕ್ಷಿಯೂ ಸಹ ಬೆಂಕಿಗೆ

ಹಾರುತ್ತಾಳೆ, ಬಲ್ಲಾಳರಾಯನ ಮಗಳಾದ ಧರಣಿಮೋಹಿನಿಯು ತನ್ನನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗಲು ಬಂದಿದ್ದರಿಂದಲೇ ಕರಿಬಂಟ ಸಾವಿನ ದವಡೆಗೆ ಹೋಗಬೇಕಾಯಿತೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ಅವಳೂ ಸಹ ಬಂದು ಬೆಂಕಿಗೆ ಹಾರುತ್ತಾಳೆ.

ಆಗ ಶಿವ-ಪಾರ್ವತಿಯರು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ಕರಿಬಂಟನ ಸಮೇತ ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಬದುಕಿಸುತ್ತಾರೆ. ಊರ ೭ ಜನ ಗೌಡರ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕತೆ ಎಲ್ಲರ ಜೀವ ಉಳಿಯಲು ಕಾರಣವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಇದರಿಂದ ಕೆರಳಿದ ರಾಕ್ಷಸಿ ಗೌಡರ ಮೇಲೆ ಕೋಪಗೊಂಡು ತಾನು ಪ್ರತಿ ವರ್ಷ ರೋಗವಾಗಿ ಬಂದು ಹಳ್ಳಿಗರ ಬೆಳೆ ಹಾಳು ಮಾಡುವುದಾಗಿ ಶಪಥ ಮಾಡುತ್ತಾಳೆ, ಆಗ ಕರಿಬಂಟ ತನ್ನಿಂದಾಗಿ ಹಳ್ಳಿಗರಿಗೆ ಈ ಸ್ಥಿತಿ ಬಂದೊದಗಿತಲ್ಲಾ ಎಂದುಕೊಂಡು ತಾನು ಪಚಾಡಿ ಮರವಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿ ರೈತರ ಹೊಲದಲ್ಲಿ ನಿಂತು ರೋಗ-ರುಜಿನಗಳಿಂದ ಬೆಳೆ ರಕ್ಷಿಸುವುದಾಗಿ ಪಣ ತೊಡುತ್ತಾನೆ.

ಇದು ಕರಿಬಂಟನ ಆಚರಣೆಯ ಹಿಂದಿನ ಕತೆ.

ಭತ್ತದ ಗದ್ದೆಗೆ ಗೊಡ್ಡೀಚಲು ಗರಿ ಇಡುವುದು

ಕರ್ನಾಟಕದ ಕನಕಪುರ, ಆನೇಕಲ್ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಚಲಿತವಿರುವ ವಿಶಿಷ್ಟ ಆಚರಣೆ ಗೊಡ್ಡೀಚಲು ಗಿಡದ ಕೊಂಬೆ ನೆಡುವುದು. ಭತ್ತದ ಗದ್ದೆ ನಾಟಿ ಮಾಡಿದ ೨೦ ದಿವಸ ಅಥವಾ ಒಂದು ತಿಂಗಳಿಗೆ ಇದನ್ನು ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ರೈತರು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಮುಂಗಾರು ಹಂಗಾಮಿನ ಭತ್ತದ ತಾಕಿಗೆ ಈ ಆಚರಣೆ ಮಾಡುವುದು ರೂಢಿ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಮಗೆ (ಮಖಾ) ಮಳೆಯ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಇದರ ಆಚರಣೆಯನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.

ಒಂದು ಗೊತ್ತಾದ ದಿನ ಹಳ್ಳಿಯ ಎಲ್ಲರೂ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಮುಂಚೆ ಹತ್ತಿರದ ಗುಡ್ಡಗಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಈಚಲು ಗರಿಗಳನ್ನು ತಂದು ತಮ್ಮ-ತಮ್ಮ ಗದ್ದೆಗಳಿಗೆ ನೆಡುತ್ತಾರೆ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಎಕರೆಗೆ ನಾಲ್ಕೈದು ಗರಿ ನೆಡುವುದು ವಾಡಿಕೆ. ಹೀಗೆ ನೆಟ್ಟ ಗರಿಗಳು ಬಹಳ ದಿವಸದವರೆಗೂ ಹಸಿರಾಗೇ ಇರುತ್ತವೆ. ಈ ಗರಿಗಳಲ್ಲಿ ಔಷಧೀಯ ಗುಣವಿದ್ದು ಅದು ಗಾಳಿಯ ಮೂಲಕ ಹಾದು ಭತ್ತದ ಪೈರುಗಳಿಗೆ ಸೋಕಿ ರೋಗ ನಿವಾರಣೆಯಾಗುತ್ತದೆ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ ರೈತರು. ಗರಿಗಳು ೧೫ ರಿಂದ ೨೦ ದಿವಸದ ನಂತರ ತುದಿಯ ಭಾಗದಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪ-ಸ್ವಲ್ಪವೇ ಒಣಗುತ್ತಾ ಬರುತ್ತವೆ. ಗರಿಗಳು ಹೀಗೆ ಒಣಗಿದಂತೆ ಭತ್ತದ ಗದ್ದೆಯ ರೋಗವೂ ನಿಧಾನವಾಗಿ ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತದೆ ಎಂಬ ನಂಬಿಕೆ ರೈತರಲ್ಲಿದೆ.

ಗದ್ದೆಗೆ ಗರಿಗಳನ್ನು ನೆಟ್ಟ ನಂತರ ಕೆಲವರು ಕೋಳಿಯನ್ನು ಸುಟ್ಟು ಗದ್ದೆಯ ಸುತ್ತಲೂ ಬರುತ್ತಾರೆ. ಅದರ ಹೊಗೆ ಭತ್ತದ ಪೈರುಗಳಿಗೆ ಸೋಕಿದರೆ ರೋಗ-ಕೀಟಗಳು ಬೇಗ ವಾಸಿಯಾಗುತ್ತವೆಯಂತೆ. ಕೆರೆ ಹಿಂಭಾಗದಲ್ಲಿ ಗದ್ದೆಯಿರುವವರು ಒಟ್ಟಾಗಿ ಕಪ್ಪು ಬಣ್ಣದ ಹಂದಿಯನ್ನು ಸುಟ್ಟು ಈ ರೀತಿ ಸುತ್ತು ಹಾಕುತ್ತಾರೆ.

ಗೊಡ್ಡೀಚಲು ಗಿಡ ಈಚಲು ಜಾತಿಗೆ ಸೇರಿದ ಸಸ್ಯ. ಕಾಡು, ಬಯಲುಗಳಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತದೆ. ಇದರ ಗರಿಗಳು ಈಚಲು ಗರಿಗಳನ್ನೇ ಹೋಲುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಈಚಲು ಗರಿಗಳಿಗಿರುವಂತೆ ತುದಿಯಲ್ಲಿ ಚೂಪಾದ ಮುಳ್ಳುಗಳಿರುವುದಿಲ್ಲ, ಮತ್ತು ಈಚಲು ಗರಿಗಳಿಗಿಂತ ಗಾಢ ಹಸಿರು ಹಾಗೂ ಮೃದುವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ನಗರಗಳಲ್ಲಿ ಮನೆಯ ಮುಂದೆ ಫ್ಯಾಷನ್‌ಗಾಗಿ ಗೊಡ್ಡೀಚಲು ಗಿಡಗಳನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಂಡಿರುತ್ತಾರೆ.

ಕಡ್ಲೆ ಕಾಯಿ ಹೊಲದಲ್ಲಿ ಕರಡಿ ಬೂತಪ್ಪ

ಕಡ್ಲೆಕಾಯಿ (ಶೇಂಗಾ) ಬೆಳೆಯುವ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಆಚರಣೆ. ಹೊಲಕ್ಕೆ ಬಿತ್ತಿದ ಕಡ್ಲೆಕಾಯಿ ಹೊಲಕ್ಕೆ ಕರಡಿಗಳು ಧಾಳಿ ಮಾಡಿ ಬೆಳೆ ಹಾಳು ಮಾಡದಿರಲಿ ಎಂಬ ಆಶಯದಿಂದ ಆಚರಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಕಡ್ಲೆ ಕಾಯಿ ಮುಖ್ಯ ಬೆಳೆಯಾದ ತುಮಕೂರು, ಹಿರಿಯೂರು ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಕರಡಿಗಳು ವಿಪರೀತ. ಇವು ಕಡ್ಲೆ ಬೀಜವನ್ನು ಹೊಲಕ್ಕೆ ಬಿತ್ತಿದ ಎರಡು-ಮೂರು ದಿವಸಕ್ಕೇ ಹೊಲಕ್ಕೆ ಧಾಳಿ ಇಡುತ್ತವೆ, ಇನ್ನೂ ಮೊಳಕೆಯಾಗದೆ ಇರುವ ಬೀಜಗಳನ್ನು ಮೂತಿಯಲ್ಲಿ ಮಣ್ಣು ಬಗೆದು ಆರಿಸಿ ತಿನ್ನುತ್ತವೆ. ಸಾಲು ಹಿಡಿದು ತಿನ್ನುತ್ತಾ ಹೋಗುವುದರಿಂದ ಅಷ್ಟು ಜಾಗ ಖಾಲಿ ಬೀಳುತ್ತದೆ.

ಇದಲ್ಲದೆ ಕಡ್ಲೆ ಗಿಡದಲ್ಲಿ ಕಾಯಿ ಬಲಿತ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಮತ್ತೆ ಧಾಳಿ ಶುರು. ಗಿಡವನ್ನು ಅನಾಮತ್ ಹೊರಳಿಸಿ ಕಾಯಿಗಳನ್ನು ಅಲ್ಲೇ ಕಡಿದು ಬೀಜ ತಿನ್ನುತ್ತವೆ. ಗಿಡ ಹಸಿರಾಗೇ ಇದ್ದರೂ ಸಹ ಬುಡದಲ್ಲಿ ಕಾಯಿ ಇರುವುದಿಲ್ಲ.

ಈ ಕರಡಿಗಳ ನಿಯಂತ್ರಣಕ್ಕಾಗೇ ಕರಡಿ ಭೂತಪ್ಪನ ಆಚರಣೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಹೊಲಕ್ಕೆ ಬೀಜ ಬಿತ್ತಿದ ಹತ್ತು ಹದಿನೈದು ದಿವಸದಲ್ಲಿ ಇದನ್ನು ನೆರವೇರಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಅದರ ವಿಧಾನ ಹೀಗಿದೆ.

ಕಡ್ಲೆ ಬೀಜಗಳನ್ನು ಹುರಿದು ತಂಬಿಟ್ಟು ಆರತಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಹೊಲಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಅಲ್ಲಿ ಪೂಜೆ ಮಾಡಿ ತಂಬಿಟ್ಟಿನ ಆರತಿಯನ್ನು ಕರಡಿಗಳು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಯಾವ ದಿಕ್ಕಿನಿಂದ ಬರುತ್ತವೆಯೋ ಆ ದಿಕ್ಕಿಗೆ ಬೆಳಗುತ್ತಾರೆ. ನಮ್ಮ ಹೊಲ ಹಾಳು ಮಾಡಬೇಡ ಸ್ವಾಮಿ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾ ಸಣ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ತಂಬಿಟ್ಟನ್ನು ಬಂದವರಿಗೆಲ್ಲ ಹಂಚಿ ಮನೆಗೆ ತೆರಳುತ್ತಾರೆ.

ಯಾರು ಕರಡಿ ಭೂತಪ್ಪನನ್ನು ಮಾಡಿರುತ್ತಾರೋ ಅವರ ಹೊಲಕ್ಕೆ ಕರಡಿಗಳು ಹಾನಿ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ ಎಂಬ ನಂಬಿಕೆ ಇದೆ.

ಓಲಿಗ ಸ್ವಾಮಿ ಓಲಿಗ-ಸುಗ್ಗಿ ಆಚರಣೆಗಳು

ಪ್ರಕೃತಿಯ ವೇಳಾಪಟ್ಟಿಯಂತೆ ರೈತನ ಕೃಷಿ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ಸಾಗುತ್ತವೆ. ಒಂದು ನಿಗದಿತ ವೇಳೆಗೆ ಆರಂಭವಾಗುತ್ತವೆ ಮತ್ತು ಅಂತಿಮಗೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಏಪ್ರಿಲ್ ತಿಂಗಳ ಎರಡನೇ ವಾರ ಬೀಳುವ ಅಶ್ವಿನಿ ಮಳೆಯಿಂದ ಕೃಷಿ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಿಗೆ ಚಾಲನೆ ದೊರೆತು ಅದೇ ತಿಂಗಳ ಕೊನೆಯ ವಾರ ಬೀಳುವ ಭರಣಿ ಮಳೆಯಿಂದ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಬೇಸಾಯದ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳು ಪ್ರಾರಂಭ.

`ಭರಣಿ ಮಳೆಯಲ್ಲಿ ಬಡವ ಏರು ಕಟ್ಟು' ಎಂಬ ವಾಡಿಕೆ ಮಾತಿದೆ. ಯುಗಾದಿ ಹಬ್ಬದ ಏಳು ದಿನಗಳ ಅಂತರದ ಹಿಂದು-ಮುಂದು ಮುಂಗಾರು ಮಳೆ ಬೀಳುತ್ತದೆ. ಮುಂಗಾರು ಮಳೆ ಬಿದ್ದ ಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ರೈತರು ಕೃಷಿ ಚಟುವಟಿಕೆಯನ್ನು ಆರಂಭಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ನೆಲ ನೆನೆಯಲು ಬಿಡುತ್ತಾರೆ. ಈ ನೆಲ ನೆನೆಯುವ ಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಕೆಲ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಜೀವಿಗಳು ಉತ್ಪತ್ತಿಯಾಗಿ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಹೊಂದುತ್ತವೆ. ಅವುಗಳು ಭೂಮಿಯ ಫಲವತ್ತತೆ ಹೆಚ್ಚಿಸುವಲ್ಲಿ ಸಹಕರಿಸುತ್ತವೆ. ಇಷ್ಟು ಹೊತ್ತಿಗೆ ಹೊಲಕ್ಕೆ ಗೊಬ್ಬರ-ಗೋಡು ಹಾಕುವುದು, ಉದಿ-ಬದು ಭದ್ರಪಡಿಸುವುದು, ಬೇಲಿ ಸವರುವುದು ಮುಂತಾದ ಕೆಲಸಗಳು ಮುಗಿದಿರುತ್ತವೆ. ಇದಾದ ನಂತರ ಬೀಳುವ ಮಳೆಯ ನಂತರ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಹೊನ್ನೇರು ಪೂಜೆಯೊಂದಿಗೆ ರೈತರು ಉಳುಮೆ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಆರಂಭಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಮೇ, ಜೂನ್, ಜುಲೈ, ಆಗಸ್ಟ್, ತಿಂಗಳುಗಳಲ್ಲಿ ಬಿತ್ತಿದ ಬೀಜ ಮೊಳೆತು, ಎರಡೆಲೆ ಇಟ್ಟು, ನೋಡ-ನೋಡುತ್ತಲೆ ನೆಲ ಕಾಣದಂತೆ ಬೆಳೆದು, ಹೊಟ್ಟೆಯೊಡೆದು, ಹೂಕಾಯ್ದು, ತೆನೆಯಾಗಿ, ಆ ತೆನೆ ಬಲಿತು ಹಣ್ಣಾಗಿ ಕಟಾವಿಗೆ ಸಿದ್ಧವಾಗುತ್ತದೆ. ಬೆಳೆ ಕಟಾವಾಗಿ ಕಣಕ್ಕೆ ಸಾಗಿದರೆ ರೈತನಿಗೆ ನಿಸೂರು. ಆ ನಿಸೂರಾದ ಭಾವದಲ್ಲಿ ಸುಗ್ಗಿ ಮಾಡಲು ಸಕಲ ತಯಾರಿ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ನಾಡಿನಾದ್ಯಂತ ಹತ್ತು-ಹಲವು ತೆರನಾದ ಸುಗ್ಗಿ ಆಚರಣೆಗಳನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ರಾಗಿ ಕಣದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಸುಗಿಯ ಖದರು ಒಂದು ತೆರನಾದರೆ, ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದ ಜೋಳದ ಹೊಲದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಸುಗ್ಗಿಯ ಸಿರಿ ಮತ್ತೊಂದು ತೆರನಾದದ್ದು. ಮಲೆನಾಡಿUರ ಭತ್ತದ, ಅಡಿಕೆಯ ಸುಗ್ಗಿಯ ಸೊಗಸೇ ಬೇರೆ.

ಸಂಕ್ರಾಂತಿ- ಸುಗ್ಗಿಯ ಸಂಭ್ರಮ

ಸಂಕ್ರಾಂತಿಗೆ ವಾರದ ಮುಂಚೆನಿಂದಲೇ ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಸಿದ್ಧತೆ. ಹದವಾಗಿ ಹುರಿದ ಎಳ್ಳು, ಸಮನಾಗಿ ಸಣ್ಣಗೆ ಹೆಚ್ಚಿದ ಕೊಬ್ಬರಿ-ಬೆಲ್ಲ, ಹುರಗಡಲೆ, ಕಂದು ಬಣ್ಣಕ್ಕೆ ಬಾರದಂತೆ ಜೋಪಾನವಾಗಿ ಹುರಿದ ಕಡಲೆ ಬೀಜದ ಮಿಶ್ರಣ. `ಎಳ್ಳು-ಬೆಲ್ಲದ' ಜೊತೆಗೆ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಪ್ರಿಯವಾದ ಸಕ್ಕರೆ ಅಚ್ಚು ಹಾಗೂ ಕಬ್ಬನ್ನು ತಮಗೆ ಪ್ರಿಯವಾದವರೆಲ್ಲರಿಗೆ ನೀಡುತ್ತಾ ಅಂದರೆ ಬೀರುತ್ತಾ, `ಎಳ್ಳು-ಬೆಲ್ಲ ತಿಂದು ಒಳ್ಳೆಯ ಮಾತನ್ನಾಡೋಣ' ಎಂದೋ `ತೀಳ್‌ಗುಳ್ ಘ್ಯಾ ಗೂಡಗೂಡ ಬೋಲ್' ಎಂದೋ ಕುಸುರಿ ಎಳ್ಳನ್ನು ಕೈಗಿಟ್ಟು ಸ್ನೇಹಭಾವ ಪ್ರದರ್ಶಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ತನ್ನ ಬಳಿ ಇರುವುದನ್ನು ಇತರರಿಗೂ ಕೊಟ್ಟು ಎಲ್ಲರೂ ಸಮರಸದಿಂದ ಬಾಳುವೆ ಬಾಳೋಣ ಎಂಬ ಸದ್ಭಾವನೆಯೂ ಇದರಲ್ಲಡಗಿದೆ. ಸಂಕ್ರಾಂತಿಯೆಂದರೆ ಸಮೃದ್ಧಿಯ ಸಂಕೇತ.

ನಮ್ಮ ಎಲ್ಲ ಹಬ್ಬಗಳಿರುವಂತೆಯೇ ಸಂಕ್ರಾಂತಿಗೂ ಒಂದು ಪೌರಾಣಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಿದೆ. ತಿಲಾಸುರನ ವಧೆ ಈ ಹಬ್ಬದಾಚರಣೆಗೆ ಮೂಲ ಕಾರಣ. ಅದರ ವಿವರ ಹೀಗಿದೆ.

ತಿಲಾಸುರನೆಂಬ ರಾಕ್ಷಸನೊಬ್ಬ ಬ್ರಹ್ಮನಿಂದ ವರ ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ. ಆ ವರದ ಬಲದಿಂದ ಉನ್ಮತ್ತನಾಗಿ ಲೋಕ ಪೀಡಕನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಆಗ ಸೂರ್ಯ ದೇವ `ಮಕರ' ಮತ್ತು `ಕರ್ಕ' ಎಂಬಿಬ್ಬರು ಮಹಿಳೆಯರ ಸಹಾಯದಿಂದ ಆ ತಿಲಾಸುರನನ್ನು ನಿವಾರಿಸಲು ಮುಂದಾಗುತ್ತಾರೆ. `ಮಕರ'ನು ತಿಲಾಸುರನ ಸಂಹಾರಕ್ಕಾಗಿ ಆತನ ಹೊಟ್ಟೆಯನ್ನು ತನ್ನ ಭಲ್ಲೆಯಿಂದ ತಿವಿದಾಗ ಅಲ್ಲಿಂದ ರಾಶಿ ರಾಶಿ ಎಳ್ಳು ಹೊರಬರುತ್ತವೆ. ಕೊನೆಗೆ ಅಸುರ ಮೃತಪಡುತ್ತಾನೆ. ಈ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ಭೂಮಿಗೆ ಎಳ್ಳಿನ ಪ್ರವೇಶವಾಗುತ್ತದೆ. ಆಗ ಸೂರ್ಯದೇವನು ಮಕರನನ್ನು ಆತನ ಸಾಹಸಕ್ಕಾಗಿ ಹೊಗಳಿ `ನಿನ್ನನ್ನು ಮತ್ತು ನೀನು ಶೋಧಿಸಿದ ಎಳ್ಳನ್ನು ಪೂಜಿಸಿದವರಿಗೆ ಒಳಿತಾಗಲಿ' ಎಂದು ಹಾರೈಸುತ್ತಾನೆ. ಈ ರೀತಿ ಎಳ್ಳು ಬೀರುವ ಸಂಪ್ರದಾಯ ಬಂದಿದೆ ಎನ್ನಲಾಗಿದೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಈ ಹಬ್ಬಕ್ಕೆ ಮಕರ ಸಂಕ್ರಾಂತಿ ಎಂತಲೂ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.

ಈ ಹಬ್ಬಕ್ಕೆ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಮಹತ್ವವೂ ಇದೆ. ಜೀವರಾಶಿಯ ಚೇತನ `ಸೂರ್ಯ' ಕರ್ಕಾಟಕ ರಾಶಿಯಿಂದ ಉತ್ತರಾಯಣ `ಮಕರ' ರಾಶಿಯತ್ತ ತನ್ನ ದಿಕ್ಕು ಬದಲಿಸುವ, ಹಾಗೆಯೇ ತನ್ನ ಪರಧಿಯಲ್ಲಿ ತಿರುವು ಪಡೆದು ಸೂರ್ಯನ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಸಾಗುವ- ಅಂದರೆ ಬೇಸಿಗೆಯತ್ತ ಭೂಮಿ ಸಾಗಲಾರಂಭಿಸುವ ಶುಭ ಕಾಲ ಜನವರಿ ೧೪. `ಸಂಕ್ರಮಣ' ಎಂದರೆ ಪರಿವರ್ತನೆ ಎಂದೂ ಆಗಬಹುದಾದ್ದರಿಂದ ನಕ್ಷತ್ರ-ಗ್ರಹಗಳ ಚಲನೆಯಲ್ಲಿನ ಪರಿವರ್ತನಾ ಕಾಲವನ್ನು ಶುಭವೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಿ ಅದಕ್ಕೆ ಹಬ್ಬದ ಮಹತ್ವ ಕೊಡಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಇನ್ನು ಸಾಮಾಜಿಕವಾಗಿ ಈ ಹಬ್ಬದ ಆಚರಣೆಯತ್ತ ನಾವು ಗಮನಹರಿಸುಬಹುದಾದರೆ, ಪ್ರಕೃತಿಯ ಮಡಿಲಲ್ಲಿ ಅದರ ಏರಿಳಿತಗಳಿಗೆ ಸ್ಪಂದಿಸುತ್ತಾ ಹಾಯಾಗಿರುವ ಮಾನವ ಚಳಿಗಾಲದ ಮೈ ಮರಗಟ್ಟಿಸುವ ಚಳಿಯಿಂದ ಹೊರ ಬಂದು, ಹೊಸ ಹುರುಪು, ಹೊಸ ಚೈತನ್ಯ ನೀಡುವ ಬೇಸಿಗೆಯತ್ತ ಸಾಗಲು ಇಲ್ಲಿಂದ ಮುಂದೆ ಉತ್ಸುಕನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಅದರಲ್ಲೂ ಜನವರಿ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ತುಂಬಾ ಅನುಕೂಲಕರ ಹಿತ ವಾತಾವರಣವಿರುತ್ತದೆ. ಇದು ಶಿಶಿರ ಋತುವಿನ ಕಾಲ. ಬೇಸಿಗೆಯ ನಿರೀಕ್ಷೆಯಿರುತ್ತದಾದರೂ ಸಹ ಈ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ವಿಪರೀತ ಛಳಿಯೂ ಇರುತ್ತದೆ. ಎಲ್ಲಿ ನೋಡಿದರೂ ಮರ ಗಿಡಗಳು ಎಲೆಯುದುರಿಸಿ ಬೋಳಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಈ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಸಂಕ್ರಾಂತಿ ಹಲವಾರು ಕಾರಣಗಳಿಂದ ಮಹತ್ವದ್ದು.

ತಮಿಳುನಾಡಿನಲ್ಲಿ `ಪೊಂಗಲ್' ಎಂದು ಕರೆಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಸಂಕ್ರಾಂತಿ ಮೇಲ್ನೋಟಕ್ಕೆ ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದ ಹಬ್ಬದಂತೆ ಕಂಡು ಬಂದರೂ ಈ ಹಬ್ಬದಾಚರಣೆ ದೇಶದ ವಿವಿಧ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಇದೆ. ಬಂಗಾಳ, ಉತ್ತರ ಪ್ರದೇಶ, ರಾಜಾಸ್ತಾನ, ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ, ತಮಿಳುನಾಡು, ಕೇರಳ, ಪಂಜಾಬ್ ಹೀಗೆ ಅನೇಕ ರಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯ – ಭೂಮಿಯರ ಚಲನೆಯಲ್ಲಿನ ಬದಲಾವಣೆಯನ್ನು ಜನ ಗುರುತಿಸಿ ಆ ದಿನವನ್ನು ಸಂಭ್ರಮದಿಂದ ಆಚರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಉತ್ತರ ಭಾರತದ ಹಲವಾರು ರಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಜನರು ತ್ರಿವೇಣಿ ಸಂಗಮದ ಸ್ನಾನಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರಯಾಗ,

ಕಾಶಿಯಂತಹ ಪವಿತ್ರ ಸ್ಥಳಗಳಿಗೆ ಧಾವಿಸಿ ನದಿಯಲ್ಲಿ ಮಿಂದು `ಸೂರ್ಯ'ನಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಿದರೆ, ಕೇರಳದಲ್ಲಿ ಲಕ್ಷಾಂತರ ಯಾತ್ರಿಗಳು `ಮಕರವಿಳಕ್ಕು' ಎಂಬ ಅಲೌಕಿಕ ಜ್ಯೋತಿಯ ದರ್ಶನಕ್ಕಾಗಿ ಶಬರಿಮಲೈಯತ್ತ ಧಾವಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದಲ್ಲಿ ಕುಸುರೆಳ್ಳನ್ನು ನೆಂಟರಿಷ್ಟರಿಗೆ ನೀಡಿ ಶುಭ ಹಾರೈಸಿದರೆ, ಪಂಜಾಬಿ ಮಹಿಳೆಯರು, ಸಂಕ್ರಾಂತಿಯ ಮುನ್ನಾದಿನ `ಲೋಡಿ' ಆಚರಿಸಲು ಮನೆಯ ಮುಂದಿನ ಬಯಲಲ್ಲಿ ಬೆಂಕಿ ಹಾಕಿ ಅದರ ಸುತ್ತ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಗುತ್ತಾ ಜೋಳ, ಕಡಲೆಕಾಯಿಗಳನ್ನು ಬೆಂಕಿಯಲ್ಲಿ ಹಾಕುತ್ತಾರೆ. ಪ್ರದಕ್ಷಣೆಯ ನಂತರ ದೇವರನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿ, ಸಂಭ್ರಮದಿಂದ ನರ್ತಿಸುತ್ತಾ ಎಲ್ಲರೂ ಸಹಭೋಜನ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಮಾರ್ವಾಡಿಗಳ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಂಗಸರು ೧೩ ಜನ ಮುತ್ತೈದೆಯರಿಗೆ ತಮ್ಮ ಕೈಲಾದ -ಅಂದರೆ ಹಣೆಬೊಟ್ಟಿನಿಂದ ಹಿಡಿದು ಸೀರೆಯವರೆಗೂ ಯಾವುದಾದರೂ ಸರಿ ಎಳ್ಳುಂಡೆಗಳೊಡನೆ ಅವರ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ನೀಡಿ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಬರುತ್ತಾರೆ.

ನೆರೆಯ ರಾಜ್ಯ ತಮಿಳುನಾಡಿನ ಬಹುದೊಡ್ಡ ಹಬ್ಬ `ಪೊಂಗಲ್'. ಮೂರು ದಿನಗಳ ಕಾಲ ಆಚರಿಸುವ ಈ ಹಬ್ಬದ ಮೊದಲ ದಿನ `ಬೋಗಿ'. ಅಂದು ಮನೆಯನ್ನೆಲ್ಲಾ ಶುಭ್ರಗೊಳಿಸಿ ಊರ ಹೊರಗೆ ಹಾಕಿದ ಬೆಂಕಿಯಲ್ಲಿ ಹಳೆಯ ಬಟ್ಟೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ರಾತ್ರಿ ಹೊತ್ತು ಸುಟ್ಟು ಅದರ ಸುತ್ತ ಹಾಡಿ ಕುಣಿದು ಖುಷಿಪಡುತ್ತಾರೆ. ಮರುದಿನ ಎಳ್ಳೆಣ್ಣೆ ಹಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿ ಹೆಸರುಬೇಳೆ, ಅಕ್ಕಿ ಬೆಲ್ಲದ ಸ್ವಾದಿಷ್ಟ `ಪೊಂಗಲ್' ಸಿದ್ಧ ಮಾಡಿ ಸಹ ಭೋಜನ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಅಣ್ಣಂದಿರು ತಂಗಿಯರಿಗೆ ಉಡುಗೊರೆ ನೀಡಿ ಶುಭ ಹಾರೈಸುತ್ತಾರೆ. ಹತ್ತಿರದವರೆಲ್ಲ ಒಂದೆಡೆ ಸೇರಿ ಹಬ್ಬವನ್ನಾಚರಿಸುವುದರಿಂದ ಅಲ್ಲಿ ನೂತನ ಸಂಬಂಧ ಬೆಳೆಯಲೂ ಅವಕಾಶವಿರುತ್ತದೆ.

ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಕೊಡಗಿನವರು ಸಂಕ್ರಾಂತಿ ಹಿಂದೆ-ಮುಂದೆ `ಹುತ್ತರಿ ಹಬ್ಬ' ಆಚರಿಸಿ ತಮ್ಮನ್ನು ಕಾಪಾಡುವ `ಇಗ್ಗುತಪ್ಪಾ'ನಿಗೆ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಬಹುತೇಕವಾಗಿ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದ ಕುಸುರೆಳ್ಳು ಸಂಪ್ರದಾಯವಿದ್ದು, ಅಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ, ಹೊಸದಾಗಿ ಮದುವೆಯಾದವರಿಗೆ ಕುಸುರೆಳ್ಳಿನಿಂದ ಮಾಡಿದ ಆಭರಣಗಳನ್ನು ತೊಡಿಸಿ ಸಂಭ್ರಮಿಸುತ್ತಾರೆ. ದಕ್ಷಿಣದ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಎಳ್ಳು, ಕಡಲೆ, ಹುರಗಡಲೆ, ಕೊಬ್ಬರಿ, ಬೆಲ್ಲದ ಮಿಶ್ರಣದ ಎಳ್ಳು-ಬೆಲ್ಲ ಬೀರುವ ಸಂಪ್ರದಾಯ. `ಪೊಂಗಲ್' ಹುಗ್ಗಿ ಗೊಜ್ಜಿನ ಸಿದ್ಧತೆ ಕೂಡ ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಶಸ್ತ್ಯ ಪಡೆಯುತ್ತದೆ. ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿನ ಕಣಜದ ಪೂಜೆ, ಭೂಮಿ ಪೂಜೆ, ಕುಣಿತಗಳು ನಗರಗಳಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲವಾದರೂ, ಸಂಕ್ರಾಂತಿಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲೆಡೆ ಗೋಪೂಜೆ ಸಾಮಾನ್ಯ, ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಹಸು, ಎತ್ತುಗಳನ್ನು ತೊಳೆದು ಕೊಂಬಿಗೆ ಬಣ್ಣ ಬಳಿದು `ಗೋವಿನ' ಅಲಂಕಾರ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಅವುಗಳ ಮೆರವಣಿಗೆಯೂ ಕೆಲವೆಡೆ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ವರ್ಷವಿಡೀ ತಮಗಾಗಿ ದುಡಿದ ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನು ಪೂಜಿಸಿ ಅವಕ್ಕೆ ದೃಷ್ಟಿ ತಾಗದಿರಲೆಂದು `ಕಿಚ್ಚು' ಹಾರಿಸುತ್ತಾರೆ.

ದೇಶದ ನಾನಾ ಕಡೆ ಅತ್ಯುತ್ಸಾಹದಿಂದ ಆಚರಿಸುವ ಈ ಹಬ್ಬದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅದರಲ್ಲೂ ನಮ್ಮ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಬಣ್ಣ ಬಣ್ಣದ ಉಡುಗೆ ತೊಟ್ಟು, ಅಲಂಕರಿಸಿಕೊಂಡು ಮನೆ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ಎಳ್ಳು ಬೆಲ್ಲ ಹಂಚಿ ಬರುವ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳ ಸಡಗರ ಕಂಡು ಹಿರಿಯ ಕವಿ ಹೃದಯಗಳೂ ಸ್ಪಂದಿಸಿ `ಮನೆ-ಮನೆಯ ಸುಖವನ್ನೆಲ್ಲ ಬೀರಿ ಬನ್ನಿ...' ಎಂದು ಹಾಡಿ ಸಂಭ್ರಮಿಸಿವೆ. ಎಳ್ಳು ಬೀರುವುದರ ಜೊತೆಗೇ ಇವು ನಮ್ಮನೆ `ಎಳ್ಳು-ಅಚ್ಚು' ಎಂದೆಲ್ಲಾ ಹೇಳಿಕೊಂಡು ಸಂಭ್ರಮಿಸುವ ಮಹಿಳೆಯರನ್ನು ಕಂಡಾಗ ಹಬ್ಬದಾಚರಣೆಯ ಖುಷಿ ಉಳಿದವರಲ್ಲೂ ಪಸರಿಸುತ್ತದೆ.

ಎಳ್ಳು-ಬೆಲ್ಲ ಅಥವಾ ಕುಸುರೆಳ್ಳು ಹಿಡಿದು ತಮಗೆ ಪಾಠ ಮಾಡುವ, ಮಾಡದಿರುವ ಎಲ್ಲ ಅಧ್ಯಾಪಕರಿಗೆ, ಹಿರಿಯರಿಗೆ, ನೆಂಟರಿಗೆ, ಮಿತ್ರರಿಗೆ ಅವರ ಮನೆಗೇ ಹೋಗಿ, ಇಲ್ಲವೇ ಎದುರಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಾಗ ಎಳ್ಳು ನೀಡಿ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ, ಆಶೀರ್ವಾದ ಪಡೆವ ಸಂಪ್ರದಾಯ, ಸಂಭ್ರಮ ಈಗ ಕಣ್ಮರೆಯಾಗುತ್ತಿದೆ. `ಎಳ್ಳು ಬೆಲ್ಲ ಕೊಳ್ಳಿ, ಒಳ್ಳೊಳ್ಳೆ ಮಾತನಾಡಿ' ಎಂದು ಉತ್ತಮ ಸಂವಹನದ ಹಾದಿಯನ್ನು ತೋರುವ ಹಬ್ಬ. `ಹೂವಾಗಿ ಬಾಳೋಣ, ಜಳ್ಳನ್ನು ಗಾಳಿಗೆ ತೂರೋಣ' ಎಂದು ಸಮರಸದ ಬದುಕಿಗೆ ಆಹ್ವಾನವಿರುವ ಈ ಹಬ್ಬ, ಒಡೆದ ಚರ್ಮಕ್ಕೆ ಕಾಂತಿ ನೀಡುವ ಎಳ್ಳು, ಕೊಬ್ಬರಿ, ಕಡಲೆಕಾಯಿ, ಬೆಲ್ಲ, ಕಬ್ಬು ಸವಿಯಿರಿಯೆನ್ನುವ ಈ ಹಬ್ಬ ಸಮೃದ್ಧಿಯ ಸಂಕೇತವೂ ಹೌದು.

ಜಾನುವಾರುಗಳ ಸಂಕ್ರಾಂತಿ

ಜನವರಿ ತಿಂಗಳ ಕೊರೆ ಬೀಳುವ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಆಚರಿಸಲ್ಪಡುವ ಸಂಕ್ರಾಂತಿ ಎಲ್ಲೆಡೆ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿರುವ ಸುಗ್ಗಿ ಹಬ್ಬ. ಸಂಕ್ರಾಂತಿ ಬರುವ ಕಾಲವಾದರೂ ಎಂತಹುದು? ಸಕಲೆಂಟು ಧಾನ್ಯಗಳೂ ಮನೆಯ ಮೂಲೆ-ಮೂಲೆಯಲಿರುವ ಚೀಲ, ಗುಡಾಣ, ಹರಿವಿ, ಮಡಕೆ ಸಾಲುಗಳು, ಕಣಜವೇ ಮುಂತಾದವುಗಳಲ್ಲಿ ತುಂಬಿ ಇಟ್ಟಾಡುವ ಕಾಲ. ಎಂತಹ ಬಡವರ ಮನೆಯಲ್ಲೂ ಕಾಳು-ಕಡಿಗಳು ತುಂಬಿ-ತುಳುಕುವ ಈ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಆ ಸಮೃದ್ಧಿಗೆ ಕಾರಣವಾದ ದನ-ಕರುಗಳನ್ನು ಗೌರವದಿಂದ ಕಾಣುವ ಸಲುವಾಗಿಯೇ ಬರುವುದು ಸಂಕ್ರಾಂತಿ. ಇಡೀ ವರ್ಷ ತಮ್ಮ ಜೊತೆ-ಜೊತೆಗೇ ದುಡಿದ ಬಸವನನ್ನು ನೆನೆವ ದಿನ.

ಇದು ರೈತನ ಆಧಾರವಾಗಿರುವ ದನಕರುಗಳ ಸಂಬಂಧದಲ್ಲಿ ಆಚರಿಸುವ ಹಬ್ಬ. ಈ ಹಬ್ಬದ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಹೊಲಗದ್ದೆಗಳ ಕೊಯ್ಲು ಮುಗಿದು ದನಕರುಗಳು ಕೂಡ ಕೊಂಚ ಬೇಸಾಯದ ಕೆಲಸದಿಂದ ವಿರಾಮ ಹೊಂದುತ್ತಿರುತ್ತವೆ. ಹಬ್ಬದಂದು ಕೊಟ್ಟಿಗೆ ಸಾರಿಸಿ, ದನ-ಕರುಗಳ ಮೈತೊಳೆದು ಸಿಂಗರಿಸಿ ಮೆರವಣಿಗೆ ಮಾಡಿ ಕಿಚ್ಚು ಹಾಯಿಸಿ, ಕಷ್ಟಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸುವ ಶಕ್ತಿ ಅವುಗಳಿಗೆ ಸಿಗಲಿ ಎಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತಾರೆ. ರೈತರು ದನಕರುಗಳನ್ನು ಪೂಜಿಸುವುದರೊಂದಿಗೆ ಅಂದು ಗೋವಿನ ಕಥೆಯನ್ನು ಓದಲಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಕಥೆ ಒಂದು ಹಸುವಿನ ಸತ್ಯ ಸ್ವಭಾವವನ್ನು, ಸಾಧುತ್ವವನ್ನು ವಿವರಿಸುವಂಥದ್ದು. ಹುಲಿ ನಮ್ಮ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ ಆಯಾ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಅಳೆಯುವ ಸಾಧನವಾಗಿದೆ ಎಂದರೆ ವೀರರೊಡನೆ ಅದು ಹೋರಾಡುವಂಥದ್ದು. ಸಾಧು ಶರಣರಿಗೆ, ಋಷಿಗಳಿಗೆ ಅದು ಚರ್ಮದ ಹಾಸಿಗೆಯಾದರೆ, ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಹುಲಿ ವಾಹನವೇ ಆಗಿ ಬಿಡುತ್ತದೆ. ಇಂಥ ಹುಲಿ ಜನಪದರು ಸೃಷ್ಟಿಸಿರುವ ಗೋವಿನ ಕಥೆಯಲ್ಲಿ, ಪುಣ್ಯಕೋಟಿಯ ಸತ್ಯಕ್ಕೆ ಮೆಚ್ಚಿ ಅದರ ಎದುರೇ ಆತ್ಮಹತ್ಯೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಗೋವು ಜನಪದರಿಗೆ ದೇವರು, ಸಾಧು-ಸಂತರು, ವೀರರಿಗಿಂತ ಪೂಜ್ಯ ಎಂದಾಯಿತು. ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ರೈತ ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಜೀವನಾಡಿಯಾಗಿ ಬಂದಿರುವ ಪಶು ಸಮೂಹದ ಬಗ್ಗೆ ಕಾಲಕ್ರಮೇಣ ಇಂಥ ಮಹತ್ವದ ಕಥೆಯೊಂದು ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಬಂದಿರುವುದರಲ್ಲಿ ಆಶ್ಚರ್ಯವಿಲ್ಲ.

ನಾಡೆಲ್ಲಾ ಸಂಕ್ರಾಂತಿ ಆಚರಿಸಿದರೂ ಅದಕ್ಕೊಂದು ವಿಶಿಷ್ಟತೆ ಬರುವುದು ಹಳ್ಳಿಗಾಡಿನಲ್ಲಿ. ನಗರದ ಜನತೆಗೆ ಸಂಕ್ರಾಂತಿ ಬರೀ ಎಳ್ಳು – ಬೆಲ್ಲ ತಿಂದು ಒಳ್ಳೆ ಮಾತಾಡುವ ದಿನವಾದರೆ ಹಳ್ಳಿಗರಿಗೆ ಇಡೀ ವರ್ಷದ ಸುಗ್ಗಿಯನ್ನು ಸಂಭ್ರಮಿಸುವ ದಿನ. ಈಗಾಗಲೇ ಹೇಳಿದಂತೆ ಎಂಥಾ ಬಡವರ ಮನೆಯಲ್ಲೂ ಮಡಿಕೆ – ಕುಡಿಕೆ, ಕಣಜಗಳು, ಕಾಳು-ಕಡ್ಡಿಯಿಂದ ತುಂಬಿರುವ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಸಂಕ್ರಾಂತಿ ನೆಮ್ಮದಿಯ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಆಚರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಹಬ್ಬ.

ಕರ್ನಾಟಕ, ತಮಿಳುನಾಡು, ಆಂಧ್ರಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಸರಿಸುಮಾರು ಒಂದೇ ಸಮಯಕ್ಕೆ ಆಚರಿಸಲ್ಪಡುವ ಸಂಕ್ರಾಂತಿ ಹಬ್ಬದ ಮೂಲ ಉದ್ದೇಶ ಒಂದೇ ಆದರೂ ಮಾಡುವ ವಿಧಾನದಲ್ಲಿ ತುಸು ಬದಲಾವಣೆಗಳಿವೆ. ತಮಿಳುನಾಡಿನಲ್ಲಿ `ಪೊಂಗಲ್' ಎಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುವ ಮಕರ ಸಂಕ್ರಾಂತಿ ಬಹುದೊಡ್ಡ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ಹಬ್ಬ. ಎರಡು ದಿನ ಆಚರಿಸಲ್ಪಡುವ ಹಬ್ಬದಲ್ಲಿ ಮೊದಲ ದಿನ ಹೊಸದಾಗಿ ಒಕ್ಕಣೆಯಾದ ಅಕ್ಕಿಯನ್ನು ವಿಧಿವತ್ತಾಗಿ ಬೇಯಿಸಿ ಸೇವಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹಸು ಹಾಗೂ ಹೋರಿಗಳಿಗೆ ಕೃತಜ್ಞತೆ ಸಲ್ಲಿಸುವ ಮರುದಿನದ ಹಬ್ಬಕ್ಕೆ ಇದು ನಾಂದಿಯಾಗುತ್ತದೆ.

ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿಯೂ ಸಹ ಬೇರೆ-ಬೇರೆ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ವಿವಿಧ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಸಂಕ್ರಾಂತಿ ಆಚರಿಸಲ್ಪಡುತ್ತದೆ. ಮೇಲ್ನೋಟಕ್ಕೆ ಒಂದೇ ಎನಿಸಿದರೂ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ, ವಿವರಗಳಲ್ಲಿ ನೋಡಿದರೆ ಈ ವೈವಿಧ್ಯತೆ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಗೋಚರಿಸುತ್ತದೆ. ತುಮಕೂರು, ಚಿತ್ರದುರ್ಗ ಮುಂತಾದ ಬಯಲುಸೀಮೆ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಈ ಹಬ್ಬ ಒಂದು ರೀತಿ ಸೊಗಸಿದರೆ ಬೆಂಗಳೂರು ಗ್ರಾಮಾಂತರ, ಮಂಡ್ಯ, ಮೈಸೂರು ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿನ ಐಸಿರಿಯೇ ಬೇರೆ ರೀತಿಯದು. ಅಂದಿನ ದಿನ ನಡೆಯುವ ಬಹುಮುಖ್ಯ ಕಾರ್ಯಗಳೆಂದರೆ ದನಗಳ ಮೆರವಣಿಗೆ, ದನ ಓಡಿಸುವುದು, ಕಿಚ್ಚು ಹಾಯಿಸುವುದು ಮುಂತಾದುವು. ಈ ಆಚರಣೆಗಳ ಮೂಲಕ ಯಶಸ್ವೀ ಸುಗ್ಗಿಗೆ ಕಾರಣೀಭೂತವಾದ ಜಾನುವಾರುಗಳಿಗೆ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣ ಕೃತಜ್ಞತೆಗಳನ್ನು

ಸಲ್ಲಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಹಬ್ಬದ ವಿವಿಧ ಹಂತಗಳಲ್ಲಿ ತುಂಬೆ ಹೂ, ಅಣ್ಣೆ ಹೂ, ತಂಗಡಿ ಹೂ, ಹೊನ್ನೆ ಹೂ, ಉಗುನಿ ಹೂ ಮುಂತಾದುವುಗಳನ್ನು ಬಳಸಿ ಪ್ರಕೃತಿಗೂ ಗೌರವವನ್ನು ನೀಡಲಾಗುತ್ತದೆ.

ದನಗಳ ಮೆರವಣಿಗೆ : ಹಬ್ಬದ ದಿನ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ತಂತಮ್ಮ ಎತ್ತು – ಹಸು ಕರುಗಳಿಗೆಲ್ಲಾ ಮೈತೊಳೆದು ಶೃಂಗರಿಸಿ ಮೆರವಣಿಗೆ ಮಾಡುವ ಮೂಲಕ ಸಂಕ್ರಾಂತಿ ಪ್ರಾರಂಭ. ಪಶುಪಾಲಕರು ಪೈಪೋಟಿಯ ಮೇಲೆ ಶಕ್ತ್ಯಾನುಸಾರ ತಮ್ಮ ರಾಸುಗಳನ್ನು ಅಲಂಕರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಕೊಂಬುಗಳಿಗೆ ನವಿಲುಗರಿ, ಕನ್ನಡಿ, ಬಣ್ಣದ ಪೇಪರಿನ ಪಟಾವಳಿ ಕಟ್ಟಿ, ಗೆಜ್ಜೆ ಸರ ಸುತ್ತಿ, ಹೂವಿನ ದಂಡೆ ಹಾಕಿ, ಕೊರಳಿಗೆ ಕರಿದಾರದ ಹುರಿಕಟ್ಟಿ ಅದಕ್ಕೆ ಗಂಟೆ, ಶಂಖಗಳನ್ನು ಪೋಣಿಸಿ, ಬೆನ್ನ ಮೇಲೆ ಹೊಳೆಯುವ ಗೌನನ್ನು ಹೊದಿಸಿದರೆ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ರಾಸೂ ದೇವಲೋಕದ ಐರಾವತದಂತೆ ಮತ್ತು ಅವುಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದ ಯಜಮಾನ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ದೇವೇಂದ್ರನಂತೆ ಕಂಗೊಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ಮಂಗಳವಾದ್ಯದೊಂದಿಗೆ ಊರೆಲ್ಲಾ ಒಂದು ಸುತ್ತು ಹಾಕಿ ಮೆರವಣಿಗೆ ಮುಗಿಯುತ್ತದೆ.

ದನ ಬಿಡುವುದು : ಇದೊಂದು ಮೈನವಿರೇಳಿಸುವ ನೋಟ ಮತ್ತು ಹಬ್ಬದ ಬಹುಮುಖ್ಯ ಆಕರ್ಷಣೆ. ದನ ಬಿಡುವುದರಲ್ಲಿ ಪಾಲ್ಗೊಳ್ಳಲು ಅಕ್ಕಪಕ್ಕದ ಊರುಗಳಿಂದೆಲ್ಲಾ ಜನರು ಹಾಜರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಮೆರವಣಿಗೆ ಆದ ನಂತರ ಮಧ್ಯಾಹ್ನದ ಊಟ ಮುಗಿಸಿ ದನ ಬಿಡಲು ಶುರು ಮಾಡಿದರೆ ಸೂರ್ಯ ಪಶ್ಚಿಮದಲ್ಲಿ ಕೆಂಪಾಗುವವರೆಗೂ ನಿಲ್ಲುವುದಿಲ್ಲ. ಇದೊಂದು ರೀತಿ ದನಗಳ ಮತ್ತು ಜನಗಳ ನಡುವಿನ ಸ್ಪರ್ಧೆ.

ದನ ಬಿಡುವುದೆಂದರೆ ಎತ್ತು, ಹಸು, ಹೋರಿಗಳ ಒಡೆಯರು ಅವುಗಳ ಕೊಂಬುಗಳಿಗೆ ಹೊಸಬಟ್ಟೆ ಅಥವಾ ದುಡ್ಡನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ಜೋರಾಗಿ ತಮಟೆ ಹೊಡೆಯುತ್ತಾ, ಕೂಗುತ್ತಾ ಹಿಂದಿನಿಂದ ಓಡಿಸುವುದು ಮತ್ತು ಅಡ್ಡ ನಿಂತ ಜನ ಅವುಗಳನ್ನು ಹಿಡಿಯುವುದು. ಊರಿನ ಪ್ರಮುಖ ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಇದನ್ನು ನೋಡಲು ಜನರು ಮಾಳಿಗೆಗಳ ಮೇಲೆ, ಮರಗಳ ಮೇಲೆ ಜೇನು ಹುಳುಗಳಂತೆ ಮುತ್ತಿಕೊಂಡಿರುತ್ತಾರೆ. ಒಬ್ಬರಾದ ನಂತರ ಒಬ್ಬರಂತೆ ಸರದಿ ಪ್ರಕಾರ ದನ ಬಿಡುತ್ತಿದ್ದರೆ ಅವು ದಿಢೀರ್ ತಮಟೆಯ ಸದ್ದಿಗೂ, `ಹೋ' ಎನ್ನುವ ಜನಗಳ ಕೇಕೆಗೂ ಏಕಾಏಕಿ ಬೆದರಿ, ಕೊಂಬುಗಳನ್ನು ಮುಂದಕ್ಕೆ ಚಾಚಿ ಸಿರ್ ಸಿರ್ ಎಂದು ಉಸಿರುಬಿಡುತ್ತಾ ನಾಗಾಲೋಟದಿಂದ ಓಡುತ್ತವೆ. ಹಸಿಮೇವು ತಿಂದು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಕೊಬ್ಬಿರುವ ಅವುಗಳ ಆಕಾರ ಮತ್ತು ನುಗ್ಗುವ ರಭಸಕ್ಕಂಜಿ ಅರ್ಧಕ್ಕರ್ಧ ದನಗಳನ್ನು ಹಿಡಿಯದೇ ಬಿಟ್ಟು ಬಿಡುತ್ತಾರೆ. ಆದರೂ ಕೆಲವರು ಕುಶಲತೆಯಿಂದ ಅವುಗಳ ಮೇಲೆ ಜಿಗಿದು, ಮೂಗುದಾರ ಎಳೆದು ಹಿಡಿದೇ ಬಿಡುತ್ತಾರೆ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ದನಗಳನ್ನು ಬಿಡುವವರು ಹಬ್ಬ ಮಾಡುವ ಅದೇ ಊರವರು ಮತ್ತು ದನಗಳನ್ನು ಹಿಡಿಯುವವರು ಅಕ್ಕ-ಪಕ್ಕದ ಊರವರಾದ್ದರಿಂದ ಇದು ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಯ ವಿಷಯವಾಗಿಬಿಡುತ್ತದೆ. ಈ ಸ್ಪರ್ಧೆಯನ್ನು ನೋಡುವುದೆಂದರೆ ಭಯ, ಕುತೂಹಲ, ರೋಮಾಂಚನ ಎಲ್ಲಾ ಒಟ್ಟೊಟ್ಟಿಗೇ ಆಗುತ್ತಿರುತ್ತದೆ.

ಕಾಟುಮ್ ರಾಯ : ಸಂಕ್ರಾಂತಿಯಲ್ಲಿ ಇದೊಂದು ಕುತೂಹಲಕರ ಅಂಶ. ಹಬ್ಬದ ದಿನ ಊರ ಹೊರಭಾಗದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಹಸಿ ಜೇಡಿ ಮಣ್ಣಿನ ಗುಡಿಯನ್ನು ಕಟ್ಟುತ್ತಾರೆ. ಪಿರಮಿಡ್ಡಿನಾಕಾರದಲ್ಲಿರುವ ಅದನ್ನು ಕಾಟುಮ್ ರಾಯ, ಕಾಟ್ ಮೆಟ್ರಾಯ, ಸಂಕ್ರಾಂತೆಮ್ಮನ ಗುಡಿ ಮುಂತಾಗಿ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಅದನ್ನು ಸಿಂಗರಿಸುವ ರೀತಿ ತುಂಬ ಸುಂದರ, ಕಾರೆ ಗಿಡದ ಕೊಂಬೆಗಳನ್ನು ಮುಳ್ಳು ಸಮೇತ ಕಿತ್ತು ತಂದು ಮುಳ್ಳುಗಳ ತುದಿಗೆ ಉಗುನಿ ಹೂವುಗಳನ್ನು ಚುಚ್ಚಿ ಗುಡಿಯ ನಾಲ್ಕೂ ಕಡೆ ಸಿಕ್ಕಿಸುತ್ತಾರೆ. ತಿಳಿ ಹಸಿರು ತೊಟ್ಟಿನಿಂದ ಕೂಡಿದ ಅಚ್ಚ ಬಿಳಿ ಬಣ್ಣದ ಉಗುನಿ ಹೂವು ಆಕರ್ಷಕ ರಚನೆ ಹೊಂದಿದ್ದು, ಮುಳ್ಳಿಗೆ ಜೋಡಿಸಿದ ಅವುಗಳನ್ನು ನೋಡುವುದೇ ಒಂದು ಚಂದ. ಜೊತೆಗೆ ಗುಡಿಯ ಮೇಲೆ ಉತ್ತರಾಣಿ ಕಡ್ಡಿಗಳನ್ನು ಚುಚ್ಚಿ ಅರಿಶಿನ – ಕುಂಕುಮ ಬಳಿದು ಅದರ ಮಧ್ಯದಲ್ಲೊಂದು ತೂತು ಮಾಡಿ ದೀಪ ಹಚ್ಚಿಟ್ಟು ಎಡೆಹಾಕಿ ಸಿಂಗರಿಸಿದ ದನಗಳನ್ನು ತಂದು ಅಲ್ಲಿ ಪೂಜಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಕಿಚ್ಚು ಹಾಯಿಸುವುದು : `ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಕಿಚ್ಚು ಹಚ್ಚುವುದೆಂದರೆ' ಇದೇ ಇರಬಹುದೆನ್ನುವ ಭಾವನೆ ಉಂಟು ಮಾಡುವ ಕ್ರಿಯೆ. ಹಬ್ಬದ ದಿನ ಸಂಜೆ ನಡೆಯುವ ಈ ಆಚರಣೆ ಎಷ್ಟು ಮನಮೋಹಕವೋ ಅಷ್ಟೇ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣ. ಕಾಟುಮ ರಾಯನಿಗೆ ಪೂಜೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದ ನಂತರ ಕಿಚ್ಚು ಹಾಯಿಸಲು ತಯಾರಿ ನಡೆಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ದೇವಸ್ಥಾನದ ಮುಂಭಾಗದಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಸ್ವಲ್ಪ ವಿಶಾಲವಾದ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಸುತ್ತಲೂ ಜನ ನಿಂತು ಒಂದು ಕಡೆ

ಮಾತ್ರ ದಾರಿ ಬಿಟ್ಟು ಆ ದಾರಿಗಡ್ಡಲಾಗಿ ಬೆಂಕಿ ಹಾಕಿ, ಉರಿಯುವ ಬೆಂಕಿಯ ಜ್ವಾಲೆಗಳ ಮೇಲೆ ದನಗಳನ್ನು ಹಾರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಏಳೆಂಟು ಅಡಿ ಎತ್ತರದ ಬೆಂಕಿ ಜ್ವಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಅಲಂಕೃತಗೊಂಡ ಎತ್ತುಗಳು ಮತ್ತು ಅವುಗಳ ಒಡೆಯ ನೆಗೆಯುವ ದೃಶ್ಯ ನಿಜಕ್ಕೂ ಅಪೂರ್ವವಾದುದು. ಮಬ್ಬುಗತ್ತಲು ಅದಕ್ಕೊಂದು ವಿಶಿಷ್ಟ ಮೆರಗನ್ನು ನೀಡಿರುತ್ತದೆ. ದೃಷ್ಟಿ ನಿವಾರಣೆಯಾಗಲಿ, ದನಗಳ ಮೈಮೇಲಿನ ಕ್ರಿಮಿ ಕೀಟಗಳು ನಾಶವಾಗಲಿ ಎಂಬುದು ಕಿಚ್ಚು ಹಾಯಿಸುವುದರ ಉದ್ದೇಶ. ಕಿಚ್ಚು ಹಾದು ಗಾಬರಿಗೊಂಡ ದನಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದು ಮೈದಡವಿ ಕೊಟ್ಟಿಗೆಗೆ ಕಟ್ಟಿ ಮನೆ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳು ಎಡೆ ತಿನ್ನಿಸುವುದರೊಂದಿಗೆ ಸಂಕ್ರಾಂತಿಯ ಸಡಗರಕ್ಕೆ ತೆರೆ ಬೀಳುತ್ತದೆ.

ಸುಗ್ಗಿಯ ಸಂಭ್ರಮದ ನಡುವೆ ಬರುವ ಸಂಕ್ರಾಂತಿ ಕೇವಲ ಒಂದು ದಿನಕ್ಕೆ ಮುಗಿಯುವ ಹಬ್ಬವಲ್ಲ. ಇಂದು ಈ ಹಳ್ಳಿ ನಾಳೆ ಮತ್ತೊಂದು ಹಳ್ಳಿ… ಹೀಗೆ ತಿಂಗಳುದ್ದಕ್ಕೂ ಅದರ ಸಡಗರ ಚಾಚಿಕೊಂಡಿರುತ್ತದೆ.

ದೇಸಿ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಪ್ರತಿಬಿಂಬ ರಾಶಿಪೂಜೆ

ಕಣಜ ತುಂಬುವಷ್ಟು ಧಾನ್ಯ ಕೊಟ್ಟ ಮಣ್ಣು, ನೀರು, ಗಾಳಿ, ಪಶು-ಪಕ್ಷಿ ಮೊದಲಾದ ಜೀವ ಸಂಕುಲದ ಸಕಲೆಂಟು ಘಟಕಗಳಿಗೂ ಗೌರವದಿಂದ ನಮಿಸುವ ವಿಶಿಷ್ಟ ಆಚರಣೆ ರಾಶಿ ಪೂಜೆ. ಇಲ್ಲಿ ಮೊರ ನೀರಿನ ಸಂ ಕೇತವಾದರೆ, ಮರ-ಗಿಡ ಎಲೆಗಳು ಕ್ಷಿಟಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುತ್ತವೆ. ನೆಲದ ಸಾರವನ್ನು ಪಿಳ್ಳೆರಾಯನ ಮೂಲಕ, ಕಳೆಯನ್ನು ಗರಿಕೆಯ ಮೂಲಕ ಸಮೀಕರಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಜೀವ ಸಂಕುಲದ ವಿವಿಧ ಘಟಕಗಳನ್ನು ಒಂದಾಗಿ ಕಾಣುವ, ರೈತ ತಾನು ಬೇಸಾಯ ಮಾಡಲು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ಮತ್ತು ಪರೋಕ್ಷವಾಗಿ ಸಹಕರಿಸಿದ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಜೀವಿ ಮತ್ತು ವಸ್ತುಗಳಿಗೂ ಗೌರವ ಸಲ್ಲಿಸುವ ರಾಶಿಪೂಜೆ ಬಯಲು ಸೀಮೆಯ ರಾಗಿ ಬೆಳೆವ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಇವತ್ತಿಗೂ ಸಾಮಾನ್ಯ. ಇಲ್ಲಿ ಅಡಂಬರವಿಲ್ಲ. ರಾಶಿ ಪೂಜೆಗೆ ಹೆಚು ಮಡುವುದು ಎಂಬ ಮತ್ತೊಂದು ಹೆಸರೂ ಇದೆ.

ರಾಶಿ ಪೂಜೆ ಎಂಬುದು ರೈತಬಾಂಧವರಿಗೆ ಸಂಭ್ರಮದ ಕೆಲಸ. ಮುಂಗಾರು ಮತ್ತು ಹಿಂಗಾರು ಹಂಗಾಮಿನಲ್ಲಿ ಆಯಾ ಕಾಲಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಬೆಳೆಯನ್ನು ಬೆಳೆದ ರೈತರು ಹೊಲದಲ್ಲಿ ರಾಶಿಪೂಜೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ರಾಶಿಯ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕಾಳೂ ಭೂತಾಯಿ ಕೊಟ್ಟ ವರವೆನ್ನುವಂತೆ ಸಂಭ್ರಮಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅದರಲಿಯೂ ಹಳೆ ಮೈಸೂರು ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಆಚರಿಸಲ್ಪಡುವ ರಾಗಿ ಕಣದ ರಾಶಿ ಪೂಜೆ ಮತ್ತು ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದ ಜೋಳದ ಗೂಡು ಪೂಜೆ ಅತ್ಯಂತ ವಿಶೇಷವಾದುವು.

ದಕ್ಷಿಣ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಅಕ್ಟೋಬರ್ ಕೊನೆಯ ವಾರದಿಂದ ಡಿಸೆಂಬರ್ ಮೊದಲನೆ ವಾರದವರೆಗೆ ವಿವಿಧ ಕಟಾವು ಕಾರ್ಯ ಆರಂಭವಾಗಿ ಅಂತಿನ ಹಂತಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಕಟಾವು ಮಾಡಿದ ಬೆಳೆಯನ್ನು ಒಕ್ಕಣೆ ಮಾಡುವವರೆಗೂ ಸುರಕ್ಷಿತವಾಗಿ ಇರಲೆಂದು ಹೊಲದಲ್ಲೇ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ತಯಾರಿಸಿದ ಕಣದಲ್ಲಿ ಪ್ರಧಾನ ಬೆಳೆಯಾದ ರಾಗಿ ಬೆಳೆಯನ್ನು ಬಣವೆ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಮೈಸೂರು ಸೀಮೆಯಲ್ಲಿ ಬಣವೆಯನ್ನು ಮೆದೆ ಎಂದೂ, ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಗೂಡು ಎಂದೂ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.

ಕಣ ಸಂಸ್ಕೃತಿ: ಕಣ ಅಂದರೆ ಧಾನ್ಯವನ್ನು ಒಕ್ಕುವ ಸ್ಥಳ ರೈತರ ದೇವರ ಮನೆಯೆಂದೇ ಕರೆಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಕಣಗಾಲದಲ್ಲಿ ತಿಂಗಳೊಪ್ಪತ್ತು ಕಾಲ ರೈತರು ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಸಿಗುವುದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಕಣದಲ್ಲಿ ಸಿಗುವುದೇ ಹೆಚ್ಚು. ಅವರಿಗೆ ಆ ಕಲದಲ್ಲಿ ಕಣವೇ ಮನೆ, ಕಣವೇ ಸರ್ವಸ್ವ.

ಕಣದ ವಿಧಗಳು: ರೈತರ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿ ಇಪ್ಪತ್ತು ಎತ್ತುಗಳ ಕಣ, ಹತ್ತು ಎತ್ತುಗಳ ಕಣ ಮುಂತಾಗಿ ಬೇರೆ-ಬೇರೆ ವ್ಯಾಸದ Pಣಗಳಿರುತ್ತವೆ, ೧೦-೧೫ ಎಕರೆ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯ ದೊಡ್ಡ ರೈತರು ಇಪ್ಪತ್ತು ಎತ್ತುಗಳ ಕಣ ಮಾಡಿದರೆ ಉಳ್ಳಿದವರು ಹತ್ತು ಎತ್ತುಗಳ ಕಣ ಮಾಡುವುದು ರೂಢಿ. ಹೊಲದಲ್ಲಿ ವಿಶಾಲವಾದ ಬಂಡೆ ಇದ್ದರೆ ಅದನ್ನೇ ಕಣದ ಉದ್ದೇಶಕ್ಕೆ ಬಳಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲವಾದರೆ ನೆಲದಲಿಯೇ ಕಣ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

ಮನೆ ಇಲ್ಲವೇ ಊರಿಗೆ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ಕಣ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಕಣ ಮಾಡಲು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಸ್ಥಳವನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ ಅಲ್ಲಿ ಹುಲ್ಲು ಕೆತ್ತು ಹಸನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ, ಇದಕ್ಕೆ ಬ್ರೇಸ್ತವಾರ ಅಥವಾ ಗುರುವಾರ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಎಂಬ ನಂಬಿಕೆ ಇದೆ. ನಂತರ ಚೆನ್ನಾಗಿ ನೀರು ಚಿಮುಕಿಸಿ ಧಮಸ್ ಮಾಡಿ ಕಣದ ಮಧ್ಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಮೇಟಿ ಕಂಬ ನೆಡುತ್ತಾರೆ. ನೆಡುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಪೂಜೆ ಸಲ್ಲಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಮೇಟಿ ಕಂಬ ಭದ್ರವಾಗಿರಬೇಕೆಂಬ ನಂಬಿಕೆಯಿಂದ ಆಯ್ದ ಮರವನ್ನೇ ನಿಲ್ಲಿಸುತ್ತಾರೆ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಮೇಟಿ ಕಂಬಕ್ಕೆ ಬ್ಯಾಟೆ (ಕಕ್ಕೆ) ಗಿಡದ ಕೊಂಬೆ ನೆಟ್ಟರೆ ಅತ್ಯಂತ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಎಂಬುದು ಹಿರಿಯರ ನಂಬಿಕೆ.

ಮೇಟಿ ಕಂಬ ನೆಟ್ಟ ಎರಡು ದಿನಗಳ ನಂತರ ಕಣಕ್ಕೆ ಮಂದವಾಗಿ ಸಗಣಿ ಬಗ್ಗಡವನ್ನು ಕದರಿ, ತೆಂಗು, ಅಡಕೆ ಗರಿ ಅಥವಾ ಇನ್ನಾವುದೇ ಸೊಪ್ಪಿನಿಂದ ಸರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಎರಡು-ಮೂರು ದಿನ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಒಣಗಿದ ನಂತರ ಒಕ್ಕಣೆಗೆ ಕಣ ಸಿದ್ಧ. ಒಂದೇ ಕಣವನ್ನು ನಾಲ್ಕೈದು ಕುಟುಂಬದವರು ಬಳಸುವುದೂ ಉಂಟು, ಅಂತಹ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರ ಒಕ್ಕಣೆ ಮುಗಿದ ನಂತರ ಮತ್ತೊಬ್ಬರು ಒಕ್ಕಣೆ ಶುರು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಕಣವನು ಬಳಸಿದ ಹಾಗೆಲ್ಲಾ ಕಿತ್ತು ಹೋಗುವುದರಿಂದ ಆಗಾಗ ಸಾರಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಈಗಾಗಲೇ ಹೇಳಿದಂತೆ ಕಣ ರೈತರಿಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಪವಿತ್ರವಾದುದು. ಚಪ್ಪಲಿ ಮೆಟ್ಟಿಕೊಂದು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬರುವಂತಿಲ್ಲ. ಕಣದಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವಾಗ ಎಲೆ-ಅಡಿಕೆ ಹಾಕುವಂತಿಲ್ಲ. ಉಶಿ ತೂರುವಾಗ ಮಾತನಾಡುವಂತಿಲ್ಲ, ಬಹುಶಃ ಕಣವು ತಿನ್ನುವ ಅನ್ನವನ್ನು ಒಕ್ಕುವ ಸ್ಥಳವಾದ್ದರಿಂದ ಅಲ್ಲಿ ಚಪ್ಪಲಿ ಮೆಟ್ಟಿ ಅಡ್ಡಾಡಿದರೆ, ಎಲೆಯಡಿಕೆ ಹಾಕಿದರೆ ಗಲೀಜಾಗುತ್ತದೆ, ಇನ್ನು ರಾಶಿ ತೂರುವಾಗ ಮಾತನಾಡಿದರೆ ಬಾಯೊಳಗೆ ಧೂಳು-ದುಂಬು ಹೋಗಿ ಉಸಿರಾಟಕ್ಕೆ ತೊಂದರೆಯಾಗುತ್ತದೆಂದು ಹೀಗೆ ನಿಯಮಗಳನ್ನು ಮಾಡಿರಬಹುದು.

ಇನ್ನು ಕಣದಲ್ಲಿ ಒಕ್ಕಣೆ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಬಳಸು ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಅವುಗಳ ನಿಜ ಹೆಸರಿನ ಮೂಲಕ ಕರೆಯುವುದು ನಿಷಿದ್ಧ. ಅವುಗಳ ಮೂಲ ಹೆಸರನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬೇರೆ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ಉದಹರಣೆಗೆ; ಹುಲ್ಲು ತುಳಿಸುವ ರೋಣುಗಲ್ಲಿಗೆ ರಥ (ಏಚಿii ರಥ ಸಚಿiiಗಿ ನಿಲ್ಸು) ರಾಗಿ ತೂರುವ ಉದ್ದಿಗೆಗೆ ಕುದುರೆ (ಕುದುರೆ ಎತ್ರ ಜಾಸ್ತಿ ಆಯ್ತು ರವಷ್ಟು ಕಮ್ಮಿ ಮಾಡಿ), ಊಟಕ್ಕೆ ಕವಳ (ಎಲ್ರೂ ಕವಳಕ್ಕೆ ಬರ್ರಿ), ಪೊರಕೆಗೆ ಬುದ್ಧಿವಂತ, (ಯತ್ತಾಗೋಯ್ತುಲ ಬುದ್ವಂತ) ತೂರುವ ಮೊರಕ್ಕೆ ಕೊಂಗ, (ಏ ಮಗ ಈ ಕೊಂಗ ಕಿತ್ತೋಗದೆ ಇನ್ನೊಂದ್ ಕೊಂಗ ತಕಬಾ) ಬೂದಿಗೆ ವಿಭೂತಿ, ಗುಡಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಬೆಳಗು, ರಾಗಿಗೆ ಕೃಷ್ಣ ಸ್ವಾಮಿ ಅಥವಾ ಕೆಂಪು ಅಥವಾ ರಜ, ಗುಂಡುಕಲ್ಲುಗೆ ರಥ, ಉದ್ದಿಗೆಗೆ ಕುದುರೆ, ಮೆರೆಗೋಲಿಗೆ ಮೆರೆಬಸವ, ಎತ್ತುಗಳಿಗೆ ಬಸವ, ಕತ್ತೆಗಳಿಗೆ ಮುತ್ತಿನ ಶೆಟ್ಟಿ, ಕುಡಿಗೋಲಿಗೆ ಬಸವಣ್ಣ ಅಥವಾ ಆಯುಧ... ಹೀಗೆ ಒಂದೊಂದಕ್ಕೆ ಒಂದೊಂದು ಹೆಸರಿಟ್ಟು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಕಣದ ಭಾಷೇಯೇ ವಿಶಿಷ್ಟ ಮತ್ತು ಕೇಳಲು ಚಂದ, ಆದರೆ ಹೊಸಬರು ಯಾರಾದರೂ ಕಣಕ್ಕೆ ಹೋದರೆ ತಬ್ಬಿಬ್ಬಾಗುವುದು ಖಚಿತ.

ಈ ರೀತಿ ನಿಯಮ ಬರಲು ಒಂದು ಪುಟ್ಟ ಕಥೆಯಿದೆ. ಏನೆಂದರೆ...

ಒಮ್ಮೆ ರೈತ ಮಹಿಳೆಯೊಬ್ಬಳು ಕಣದಲ್ಲಿ ಆಳುದ್ದ ಬಿದ್ದಿದ್ದ ರಾಗಿ ರಾಶಿಯನ್ನು ಕಂಡು ಬೆರಗಾಗಿ `ಇಷ್ಟೊಂದು ರಾಗಿ ರಾಶಿಯನ್ನು ಬೀಸಿ ಹಿಟ್ಟು ಮಾಡಿ ಮುದ್ದೆ ಕಟ್ಟುವುದು ನನ್ನಿಂದ ಸಾಧ್ಯವೇ?' ಎಂದು ಉದ್ಗಾರ ತೆಗೆದಳಂತೆ. ಆ ಕೂಡಲೇ ಕಣದಲ್ಲಿದ್ದ ರಾಗಿ ರಾಶಿಯು ಸೇರಿದಂತೆ ಒಕ್ಕಣೆ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಬಳಸಿದ ಎಲ್ಲಾ ವಸ್ತುಗಳು ಕಲ್ಲಾಗಿ ಬಿಟ್ಟವಂತೆ! ಆಗಿನಿಂದ ಅವುಗಳ ನಿಜ ಹೆಸರುಗಳಿಂದ ಕರೆಯುವುದನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಲಾಯಿತು ಎಂಬುದು ಪ್ರತೀತಿ.

ಒಂದು ವೇಳೆ ಯಾರಾದರೂ ಬಾಯಿತಪ್ಪಿ ಮೂಲ ಹೆಸರನ್ನು ಹೇಳಿಬಿಟ್ಟರೆ ತಕ್ಷಣವೇ `ಓಲಗ' ಅಥವಾ `ಬಿದ್ದು' ಎಂದು ಕೂಗಲಾಗುತ್ತದೆ. ಆ ರೀತಿ ಕೂಗುವುದು ಶಾಂತಿ ಸೂಚಕ ಎಂದು ಹಿರಿಯರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ವಾರ, ಹದಿನೈದು ದಿವಸಗಳವರೆಗೂ ಈ ರೀತಿ ಒಕ್ಕುವ ಕೆಲಸ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಒಕ್ಕಣೆ ಪೂರ್ತಿ ಮುಗಿದ ದಿವಸ ರಾಶಿ ಪೂಜೆ ಮಾಡಿ ಒಂದು ರಾತ್ರಿ ಕಣದಲ್ಲೇ ರಾಶಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಮರುದಿನ ಮನೆಗೆ ಕೊಂಡೊಯ್ಯುತ್ತಾರೆ.

ಪೂಜೆಯ ದಿನ ರಾಗಿಯನ್ನು ಐದು ರಾಶಿಗಳನ್ನಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಅವುಗಳೆಂದರೆ ದೊಡ್ಡ ರಾಶಿ, ದೇವರ ರಾಶಿ, ಬುದ್ಧಿವಂತ ರಾಶಿ, ಗೌರಮ್ಮನ ಗುಡ್ಡೆರಾಶಿ, ಕಡ್ಡಿ ರಾಶಿ ಇತ್ಯಾದಿ. ಕಣದ ಸುತ್ತಲೂ ಬೂದಿಯಿಂದ ರಂಗೋಲಿ ಬಿಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅಲ್ಲದೆ ರಾಶಿಯ ಸುತ್ತಲೂ ಹಸೆ ಬರೆಯುತ್ತಾರೆ, ನಂತರ ದೊಡ್ಡ ರಾಶಿಯ ಮೇಲೆ ಸೂರ್ಯ-ಚಂದ್ರ, ತ್ರಿಶೂಲ, ಸರ್ಪ ಮುಂತಾದವನ್ನು ಬಿಡಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಜೊತೆಗೆ ಕಣದಲ್ಲಿ ಹುಲಿ, ಹುದ್ದಿಗೆ, ಮೊರ, ಗುಂಡು ಮುಂತಾದ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನೂ ಸಹ ಬಿಡಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಬಿಳಿ ಕಣಗಿಲೆ ಹೂವು, ಬನ್ನಿ ಪತ್ರೆ, ತುಂಬೆ ಹೂವು, ಮಾವಿನ ಪತ್ರೆ, ಚೆಂಡು ಹೂವು, ಲಕ್ಕಿ ಪತ್ರೆ, ಅಣ್ಣೆ ಹೂವು, ಜೋಳದ ಬೆಚೆಡು, ಬಾಳೆ ಎಲೆ, ಮೇಟು ಕುಳಿ ಅಂಬು ಮುಂತಾದವುಗಳಿಂದ ರಾಶಿಯನ್ನು ಅಲಂಕರಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಒಕ್ಕಣೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸಿದ್ದ ಎಲ್ಲ ಕೃಷಿ ಉಪಕರಣಗಳನ್ನು ಅಲ್ಲಿ ಒಂದೆಡೆ ಇಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಅವುಗಳಿಗೂ ಸಹ ಅಲಂಕರಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಇತ್ತ ಕಣದ ಅಲಂಕಾರ ನಡೆಯುತ್ತಿರಬೇಕಾದರೆ, ಹೊಲದ ಒಡೆಯರು ಊರವರನ್ನು ಕಳದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ ಮಾಡಿದ್ದೀವಿ ಊಟಕ್ ಬರ್ರಿ ಎಂದು ಕರೆದು ಬರುತ್ತಾರೆ. ನಂತರ, ಬಿದರಿನ ಕೊಳಗದಲ್ಲಿ ಪೂಜಾ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳಾದ ಹಾಲು, ತುಪ್ಪ, ಊದ ಬತ್ತಿ, ಕರ್ಪೂರ, ಎಲೆ ಅಡಿಕೆ, ಹಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಇಟ್ಟು ಅದನ್ನು ರಾಶಿಯ ಸುತ್ತಲೂ ಮೂರು ಬಾರಿ ಬಳಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಕೆಲವು ಕಡೆ ಎಡಗೈಯ ಬೆರಳುಗಳನ್ನು ಬಲ ಮೊಣಕೈಯ ಮೇಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು, ಬಲಗೈಯಲ್ಲಿ ಮೊರ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಅದರ ತುದಿಯಿಂದ ಬರೆಯುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಮೂರು ಸುತ್ತು ಹಾಕುತ್ತಾರೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಕಣದ ಸುತ್ತಲೂ ಒಬ್ಬರು ನೀರು ಚಿಮುಕಿಸುತ್ತಾ ಹೆಚ್ಚೆಚ್ಚೆಚ್ಚು ಓಲಗ ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡು ಹೋದರೆ, ಅವರ ಹಿಂದೆ ಮತ್ತೊಬ್ಬರು ಬಲ್ ಬಲ್ ಬಲ್ ಓಲಗ ಎನ್ನುತ್ತಾ ಮೂರು ಸುತ್ತು ಹಾಕುತ್ತಾರೆ. ನಂತರ ಓಲಗನನ್ನು ಇಡುವುದು ಶುರುವಾಗುತ್ತದೆ,

ಓಲಗ ಹುಲಿ ದೇವ, ಓಲಗ ಶಂಕರ ದೇವ
ಕಾಡಕ್ಕಿ ಕುಣಿದಾಡಿದ ಕಣವೇ ಓಲಗ
ಉದ್ದಿಗೆ ಎದ್ದಾಡಿದ ಕಣವೇ ಓಲಗ
ರಾಗಳ್ಳಿ ಬೆಟ್ಟ ಬೆಳ್ದಂಗೆ ಬೆಳೆಯೋ ಓಲಗ
ಓಲಗ ಅಂದ್ರೆ ಹುಲುಸು ಕೊಡೋ ಓಲಗ ಓಲಗೋ

ಮುಂತಾಗಿ ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಹೇಳುವ ಪದ ತುಂಬಾ ಅರ್ಥ ಪೂರ್ಣವಾದುದು. ಒಬ್ಬರು ಓಲಗನನ್ನು ಇಟ್ಟರೆ ಉಳಿದವರು ಅವರು ಒಂದು ಸಾಲು ಹೇಳಿದ ಕೊನೆಗೆ ಓಲಗೋ ಎಂದು ಸೇರಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಇದಲ್ಲದೆ ಕಣದಲ್ಲಿರುವ ವಸ್ತುಗಳ ಬಗೆಗೂ ಸಹ ಪದ ಕಟ್ಟಿ ಹಾಡುತ್ತಾರೆ,

ಹುದ್ದಿಗೆ ಎದ್ದಾಡಿದ ಕಣವೇ ಓಲಗ ಓಲಗೊ
ಮೇಟಿ ಮೆರೆದಾಡಿದ ಕಣವೇ ಓಲಗ ಓಲಗೊ
ಮೊರವೆ ಮೆರೆದಾಡಿದ ಕಣವೆ ಓಲಗ ಓಲಗೊ…
ಹೀಗೆ ಮುಂದುವರಿದು ಹಕ್ಕಿ-ಪಕ್ಷಿಗಳಿಗೂ ಓಲಗನನ್ನು ಇಡಲಾಗುತ್ತದೆ.
ಸ್ವಾರಕ್ಕಿ ಸುಳಿದಾಡಿದ ಕಣವೆ ಓಲಗ ಓಲಗೊ
ಕಾಡಕ್ಕಿ ಕುಣಿದಾಡಿದ ಕಣವೆ ಓಲಗ ಓಲಗೊ… ಎಂಬ ಪದ ಹೇಳುವ ಕ್ರಿಯೆ ಬಹು ಕಾಲ ಮುಂದುವರಿಯುತ್ತದೆ.

ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ನೀರಿನ ಕೊಡವೊಂದರಿಂದ ನೀರನ್ನು ಚಿಮುಕಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ (ಚಳೇವು). ನಂತರ ಅಲಂಕೃತಗೊಂಡ ರಾಶಿಗೆ ಸಂಪ್ರದಾಯಬದ್ಧ ಪೂಜೆ ಸಲ್ಲಿಸಿ ನಂತರ ರಾಶಿಯಿಂದ ಕೆಲವರಿಗೆ ದಾನ ನೀಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಇದೆಲ್ಲಾ ನಡೆಯುವುದು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಸಂಜೆಯ ಹೊತ್ತು. ಹೀಗೆ ಪೂಜೆ, ಹಾಡು ಮುಗಿದ ನಂತರ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಕಣದಲ್ಲಿಯೇ ಊಟಕ್ಕೆ ಬಡಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ದೊಡ್ಡ ಆರಂಬಗಾರರಾದರೆ ರಾಶಿ ಪೂಜೆಗೆ ಮರಿ ಹೊಡೆಯುತ್ತಾರೆ. ಕೆಲವರು ಕೋಳಿ ಸಾರು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ, ಉಳಿದಂತೆ ಹಸಿ ಅವರೆ ಕಾಳಿನ ಸಾರು, ಬಿಸಿ-ಬಿಸಿ ಮುದ್ದೆ, ಕೊತ್ತಲಸಿನ ಕಾಯಿ ತಾಳದ, ಉಂಡಕ್ಕಿ ಪಾಯಸ ಮುಂತಾದ ಅಡುಗೆ ಮಾಡುವುದು ರೂಢಿ.

ಇವೆಲ್ಲಾ ಮುಗಿದ ಬಳಿಕ ರಾಶಿಯನ್ನು ಅಂದು ರಾತ್ರಿ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಬಿಡುತ್ತಾರೆ, ಮರುದಿನ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಮತ್ತೆ ಪೂಜೆ ಮಾಡಿ ರಾಗಿಯನ್ನು ಮನೆಗೆ ಸಾಗಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಪದ್ಧತಿಯಂತೆ ಬೆಳೆದ ಬೆಳೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದಿಷ್ಟನ್ನು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಬಿಡುತ್ತಾರೆ, ಅದು ಹಕ್ಕಿ-ಂಪqಗಳು ತಿನ್ನಲಿ ಎಂದು. ಈ ಎಲ್ಲಾ ಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಹೊಲದ ವಾರಸುದಾರ ಮತ್ತು ಆತನ ಕುಟುಂಬ ವರ್ಗದವರೊಂದಿಗೆ ಅಕ್ಕಪಕ್ಕದ ರೈತಾಪಿ ಜನರು ಸಹ ಸಕ್ರಿಯವಾಗಿ ಪಾಲ್ಗೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ.

ಇದೆಲ್ಲಾ ಏಕೆ ಎಂದು ಹಿರಿಯರನ್ನು ಕೇಳಿದರೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ, ಋಣ ತೀರಿಸಬೇಕಲ್ಲ ಭೂಮ್ ತಾಯಿದು, ವರ್ಷ್ಏಂಭತ್ತು ಕಾಲ ಗೆಯ್ಕಂಡು ಕೊನಿಗೆ ಆ ತಾಯಿಗೆ ಏನೇನ್ ಬೇಕೊ ಅದುನ್ನೆಲ್ಲ ಮಾಡಿ ಹೋಗ್ಲಿಲ್ಲ ಅದ್ರೆ ಮುಂದಿನ ವರ್ಷ ಕೈ ಬಿಟ್ ಬಿಡ್ತಳೆ.

ರಾಶಿಪೂಜೆಯ ನಂತರ ರೈತರು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಹೊಲಗಳನ್ನು `ಅಕ್ಕಲು' ಎಂದು ಘೋಷಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅಂದರೆ ಯಾವ ಜಾನುವಾರುಗಳಿಗೂ ನಿರ್ಬಂಧ ಇಲ್ಲದೆ ಅಳಿದುಳಿದಿರುವ ಬೆಳೆಯನ್ನು ಮೇಯಬಹುದು. ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಹೊಲಗಳ ಉಸ್ತುವಾರಿಗೆ ಯಾವ ಕಾವಲುಗಾರರೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲ.

ಕಣದಲ್ಲಿ ಬಳಸುವ ವಿವಿಧ ಹತಾರಗಳು ಮತ್ತು ಅವುಗಳ ಕೆಲಸ

ಕನಿಷ್ಟ ೧೫ ರಿಂದ ೨೦ ದಿವಸಗಳ ಕಾಲ ನಡೆಯುವ ಕಣದ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಹತ್ತು ಹಲವಾರು ಬಳಸಲ್ಪಡುತ್ತವೆ. ದಕ್ಷಿಣ ಕರ್ನಾತಕದ ರಾಗಿ ಕಣದಲ್ಲಿ ಬಳಸುವ ವಸ್ತುಗಳ ವೈವಿಧ್ಯತೆಯನ್ನೇ ನೋಡಿ.

೧. ಮೆರೆಗೋಲು- ಆರೇಳು ಅಡಿ ಉದ್ದದ ಬಿದಿರಿನ ಕೋಳು, ತುದಿ ಬಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಕಣಕ್ಕೆ ಹಾಸಿದ ಹುಲ್ಲನ್ನು ತಿರುವು ಹಾಕಲು ಬಳಸುತ್ತಾರೆ.

೨. ಕಲ್ಲುಗುಂಡು/ರೋಣಗಲ್ಲು- ಕಲ್ಲಿನದು. ಚಕ್ರದಂತಿರುತ್ತದೆ. ಕಾಳು ಬೇರ್ಪಡಿಸುವ ಮುಖ್ಯ ಸಾಧನ.

೩. ಮೊರ- ಕಾಳು ರಾಶಿ ಮಾಡಲು, ಏರು ಹಾಕಲು, ಗಾಬು ಹೊಡೆಯಲು, ತೂರುವೆದೇ ಮುಂತಾದ ಅನೇಕ ಕೆಲಸಗಳಿಗೆ ಉಪಯುಕ್ತ. ಕಣದಲ್ಲಿ ಒಂದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಮೊರಗಳಿರುತ್ತವೆ.

೪. ಕಡ್ಡಿವಂದರಿ- ಕಾಳುಗಳಲ್ಲಿನ ಕಡ್ಡಿ ಬೇರ್ಪಡಿಸುವುದು.

೫. ಸಣ್ಣವಂದರಿ- ಕಾಳುಗಳಲ್ಲಿನ ಸಣ್ಣ-ಸಣ್ಣ ಮಣ್ಣು ಧೂಳು ತೆಗೆಯಲು.

೬. ದೊಡ್ಡವಂದರಿ-ಜರಡಿ ಮಾಡಲು

೭. ಮುಳ್ಳುಗಡ್ಡಿ- ರಾಗಿ ಹುಲ್ಲು ತುಳಿಸಿದ ನಂತರ ದೊಡ್ಡ ಹುಲ್ಲನ್ನು ಕೈಯಿಂದ ತೆಗೆದು ಉಳಿದ ಸಣ್ಣ ಕಡ್ಡಿ, ಹುಬ್ಬಲು, ಗುಂಗು ಹ್ರೆಡೆಯಲು ಬಳಸುತ್ತಾರೆ. ಕಾರೆ ಗಿಡದ ಕೊಂಬೆಯನ್ನು ಮುಳ್ಳ್ಮ ಗಡ್ಡಿಯನ್ನಾಗಿ ಬಳಸುತ್ತಾರೆ.

೮. ಕುಕ್ಕೆ- ಎತ್ತುಗಳು ಹುಲ್ಲಿಗೆ ಬಾಯಿ ಹಾಕದಂತೆ ಮೂತಿಗೆ ಕಟ್ಟುವ ಸಾಧನ. ಚಾಗಡಿ ಬಳ್ಳಿಯಿಂದ ಹೆಣೆದಿರುತ್ತಾರೆ.

೯. ಬರಲು/ಸಾಣಿ/ಪೊರಕೆ- ಕಣ ಗುಡಿಸಲು. ಒಮ್ಮು ಕಣದಲ್ಲಿ ಹಂಚಿ ಪೊರಕೆ, ತೆಂಗಿನ ಪೊರಕೆ, ಬಂದರೆ ಪೊರಕೆ ಹೀಗೆ ಹಲವಾರು ಪೊರಕೆಗಳಿರುತ್ತವೆ. ಪ್ರತಿಯೊಂದರ ಕೆಲಸವೂ ಭಿನ್ನ.

೧೦. ಉದ್ದಗೆ- ರಾಗಿಯನ್ನು ತೂರಲು ನಿಲ್ಲುವ ಸಾಧನ.

೧೧. ಕುದುಗೋಲು- ಸಣ್ಣ-ಪುಟ್ಟ ಕೆಲಸಗಳಿಗೆ ಮತ್ತು ರಾಶಿ ಪೂಜೆಯಲ್ಲಿ ರಾಶಿತ ತುದಿಗೆ ಚುಚ್ಚಲು ಬಳಕೆ.

೧೨. ಗೂಡೆ- ಹುಬ್ಬಲನ್ನು ಎತ್ತಿ ಬೇರೆ ಕಡೆ ಹಾಕಲು.

೧೩. ಕೋಲುಗಳು- ರೋಣುಗಲ್ಲಿನಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡ ತೆನೆಗಳನ್ನು ಸಣ್ಣೇಟಿನಲ್ಲಿ ಬಡಿಯಲು ಬಳಸುತ್ತಾರೆ.

ಗೂಡು ಪೂಜೆ

ಇದು ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದವರ ರಾಶಿ ಪೂಜೆ. ನವಂಬರ್ ಡಿಸೆಂಬರ್ ತಿಂಗಳಿನಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಇಳ, ಸಜ್ಜೆ ಮುಂತಾದ ಬೆಳೆಗಳನ್ನು ತೆನೆ ಸಮೇತ ಕಟಾವು ಮಾಡಿ ಹೊಲದಲ್ಲಿಯೇ ಗೋಪುರಾಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಜೋಡಿಸಿರುತ್ತಾರೆ, ಇದನ್ನೇ ಗೂಡು ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಒಂದು ಶುಭದಿನ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಹೋರಿಗಳನ್ನು ಹೂಡಿದ ಬಂಡಿಯಲ್ಲಿ ಬುತ್ತಿ ಬಂಡಾರಗಳನ್ನು ತುಂಬಿಕೊಂಡು ಮನೆ- ಮಂದಿಯೆಲ್ಲಾ ಹೊಲಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಗೂಡಿಗೆ ಶ್ರದ್ಧೆ ಭಕ್ತಿಗಳಿಂದ ಪೂಜಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಮಿಂಚು ದೇವ ಪಂಚಕಲ್ಲುಗಳ
ಪಂಚ ಭೂಷಣದ ಮೆರುಗು
ಅವುಗಳೆಡೆಯಲಿ ಸಜ್ಜೆ ಕಡುಬಿನ ನೈವೇದ್ಯ
ಗಾಳಿ ದೇವಗ ಭೂದೇವಗ
ಭೂತಾಯಿ ಮಡಿಲೊಳಗೆ ಸಾಗೇತಿ ಗೂಡು ಪೂಜೆ

ಎಂದು ಪದ ಹಾಡುತ್ತಾ, ಹಿರಿಯರು ಹೊಲದ ಬದುವನ್ನು ಸುತ್ತುಹಾಕಿ, ಸಜ್ಜೆ ಕಡುಬಿನ ನೈವೇದ್ಯವನ್ನು ಗೂಡಿನ ಮುಂದಿಟ್ಟು ಬೀಜ ಹೊತ್ತು ಬೆಳೆಸಿದ ಭೂತಾಯಿಗೆ ನಮ್ಮ ಮೊದಲ ತುತ್ತು ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ.

ಕೃಷಿಕರ ಯುಗಾದಿ

ಯುಗಾದಿ ರೈತರ ಸಂಪೂರ್ಣ ಬಿಡುವಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬರುವಂಥದ್ದು. ಅಥವಾ ವಿರಾಮದ ಕೊನೆ ಮತ್ತು ದುಡಿಮೆಯ ಆರಂಭ ಇವೆರಡರ ನಡುವಣ ಹಬ್ಬ ಯುಗಾದಿ. ಅದರಿಂದಲೇ ಈ ಹಬ್ಬದಲ್ಲಿ ಬೇವು ಬೆಲ್ಲದ ಮಿಶ್ರಣವಿರುತ್ತದೆ. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಭೂಮಿ ತಾಯಿ ಕೂಡ ಬಹಿಷ್ಠೆಯಾಗಿರುತ್ತಾಳೆಂದು ರೈತರ ನಂಬಿಕೆ. ಯುಗಾದಿಯ ಮೂರನೇ ದಿನ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಜನಪದರು ಮಾಂಸದೂಟ

ಬಯಸುವುದುಂಟು. ಈ ಮಾಂಸ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಬೇಟೆಯಾಡಿ ತಂದ ಪ್ರಾಣಿಯದೇ ಆಗಿರಬೇಕು. ಆದ್ದರಿಂದ ಯುಗಾದಿಯ ಮರುದಿನ ಜನಪದರು ಬೇಟೆಗಾಗಿ ಕಾಡಿನ ಕಡೆ ಹೋಗಿ ಸಿಕ್ಕಿದ ಪ್ರಾಣಿಯನ್ನು ಬೇಟೆಯಾಡಿ ತರುವರು. ತಂದ ಬೇಟೆಯನ್ನು ಎಲ್ಲರೂ ಹಂಚಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಇದು ಪ್ರಾಚೀನ ಪದ್ಧತಿ. ಈಗಲೂ ಕೆಲವು ಅರಣ್ಯವಾಸಿ ಬುಡಕಟ್ಟುಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಪದ್ಧತಿ ಇದೆ.

ಯುಗಾದಿ ಯಾವುದೇ ದೇವ-ದೇವತೆಗಳ ಸೋಕಿಲ್ಲದ ನಿಸರ್ಗದ ಹಬ್ಬ. ಜನಪದರಿಗೆ ಹೊಸ ವರ್ಷದ ಮೊದಲ ದಿನ. ಹೊಸ ಮಳೆಗಾಲಕ್ಕೆ ಶ್ರೀಕಾರ. ಒಳ್ಳೆಯದು – ಕೆಟ್ಟದ್ದನ್ನು ಸಮನಾಗಿ ಸ್ವೀಕರಿಸುವ ಆಶಯದಿಂದ ಬೇವು-ಬೆಲ್ಲ ಬಾಯಿಗೆ ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಅಂದು ಹೊಸ ಬಟ್ಟೆ ತೊಟ್ಟು ಹೊಟ್ಟೆ ತುಂಬಾ ಒಬ್ಬಟ್ಟು ತಿಂದು ಆಗತಾನೇ ಎಳೆ ಚಿಗುರಿಡುತ್ತಿರುವ ಹೊಂಗೆ ಮರದ ನೆರಳಲ್ಲಿ ಹಳ್ಳಿಗರು ಮಲಗುವುದು ಸಾಮಾನ್ಯ. ಇಸ್ಪೀಟು ಈ ಹಬ್ಬಕ್ಕೆ ಹೇಗೆ ತಳುಕು ಹಾಕಿಕೊಂಡಿತೆಂಬುದು ತಿಳಿಯುತ್ತಿಲ್ಲ. ಯುಗಾದಿ ಮರುದಿನ ಹೊಸತಡುಕು, ಚಂದ್ರ ದರ್ಶನ. ಮಾಂಸಾಹಾರಿಗಳಿಗೆ ಸಡಗರ. ಕೆಲವೆಡೆ ಸಾಮೂಹಿಕ ಬೇಟೆಯೂ ಉಂಟು.

ಯುಗಾದಿ ಬರುವ ಸ್ವಲ್ಪ ದಿನ ಮುಂಚೆ ಕಾಮನ ಹಬ್ಬ ಬಂದಿರುತ್ತದೆ. ಕಾಮನ ಹಬ್ಬವನ್ನು ಹಳ್ಳಿಗರು ಕದಿರೆ ಹುಣ್ಣಿಮೆ ಎಂತಲೂ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಕಾಮನ ಹಬ್ಬ ನಿಸರ್ಗದ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಕೊನೆಯ ಹಬ್ಬ. ಹಳೆಯ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಸುಟ್ಟು ಹೊಸ ವಸಂತದ ಆಗಮನಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧವಾಗುವ ಪರ್ವ ಕಾಲ. ಇದಾದ ಸ್ವಲ್ಪ ದಿನಕ್ಕೆ ಬರುವ ಯುಗಾದಿ ನಿಸರ್ಗ ವರ್ಷದ ಮೊದಲ ಹಬ್ಬ. ಯುಗದ ಆದಿ. ಶಾಲಿವಾಹನ ಶಕೆಯ ಹೊಸ ಸಂವತ್ಸರದ ಶುರು.

ಯುಗಾದಿಯ ನೈಜತೆ ಉಳಿದಿರುವುದೇ ರೈತಾಪಿಗಳಲ್ಲಿ. ನಗರವಾಸಿಗಳಿಗೆ ಯುಗಾದಿ ಕೇವಲ ಒಂದು ಹಬ್ಬ ಅಷ್ಟೇ. ಅವರು ಹೆಚ್ಚೆಂದರೆ ಎರಡು ದಿವಸ ಹಬ್ಬ ಮಾಡಿಯಾರು. ಆದರೆ ರೈತರ ಹಬ್ಬದ ಸಂಭ್ರಮ ಹದಿನೈದು ದಿನ ಮುಂಚೆಯೇ ಶುರು. ಆಗ ಯಾರು ಏನು ಕೇಳಿದರೂ ಅವರ ಉತ್ತರ ಒಂದೇ ಹಬ್ಬ ಮುಗಿಲಿ ತಡಿರಿ. ಕೊಟ್ಟ ಸಾಲ ಕೇಳಲು ಬಂದವರಿಗೂ ಅಥವಾ ತಮ್ಮಿಂದ ಸಾಲ ಕೇಳುವವರಿಗೂ ಸಹ ಇದೇ ಉತ್ತರ. ಮನೆಂii ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳು ಎರಡು ವಾರ ಮುಂಚೆಯೇ ಮನೆ ಸ್ವಚ್ಚಗೊಳಿಸಲು ಶುರುಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ವಸ್ತುವನ್ನು ತೊಳೆದು ಬೆಳಗಿ ಹಸನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಅಟ್ಟ, ಗೋಡೆ, ಅಂಗಳ, ಮಾಡುಗಳ ಧೂಳೊಡೆಯುತ್ತಾರೆ. ಮನೆ ಮುಂಭಾಗದ ಗೋಡೆಗಳಿಗೆ ಕೆಮ್ಮಣ್ಣು-ಸಗಣಿಯಿಂದ ಸಾರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇಡೀ ಮನೆ ಸುಣ್ಣ-ಬಣ್ಣ ಕಾಣುತ್ತದೆ.

ಗಂಡಸರು ಹೊಸ ಬಟ್ಟೆ-ಬರೆ ತೆಗೆಯುವುದು, ಬೇಸಾಯಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಹೊಸ ಸಲಕರಣೆಗಳಾದ ನೇಗಿಲು, ನೊಗ, ಮೇಣಿ, ದೊಡ್ಡಮಿಣಿ, ಹಗ್ಗ, ಚೆಲಕ್ಕಣ್ಣಿ, ಮಕಾಡ, ಕೊಳದಂಡೆ, ಕುಂಟೆ, ಕುಳ, ಅಲುಗು, ಕೂರಿಗೆ ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ಹೊಂಚುವ ಧಾವಂತದಲ್ಲಿರುತ್ತಾರೆ. ದನಗಳ ಪರಿಶೆಗಳೂ ಇದೇ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಬರುವುದರಿಂದ ಮನೆಯ ದನಗಳನ್ನು ಮಾರುವುದು, ಹೊಸ ದನಗಳನ್ನು ಕೊಳ್ಳುವುದು ನಡೆಯುತ್ತಿರುತ್ತದೆ.

ಯುಗಾದಿ ಮೂರು ದಿನದ ಹಬ್ಬ. ಮೊದಲ ದಿನ ಮುಸುರೆ ಹಬ್ಬ. ಪಾತ್ರೆ-ಪಗಡಗಳನ್ನು ತೊಳೆದು ಹೊಸ ನೀರು ತಂದು ತುಂಬಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹದಿನೈದು ದಿನಗಳ ಸ್ವಚ್ಚತಾ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಅಂತಿಮ ರೂಪ. ಒಂದು ರೀತಿಯ ಫೈನಲ್ ಟಚ್ಚಿಂಗ್ ಎನ್ನಬಹುದು. ಎರಡನೇ ದಿನ ಸೀ ಹಬ್ಬ. ಮನೆ ಮಕ್ಕಳೆಲ್ಲಾ ಎಣ್ಣೆ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿ ಹೊಸ ಬಟ್ಟೆ ತೊಡುತ್ತಾರೆ. ಎಲ್ಲಾ ಬಾಗಿಲುಗಳ ಹೊಸ್ತಿಲಿಗೂ, ದನಗಳ ಕೊಟ್ಟಿಗೆಗೂ ಮಾವಿನ ಎಲೆ ತೋರಣ ಕಟ್ಟಿ ಬೇವಿನ ಚಿಕ್ಕ-ಚಿಕ್ಕ ಕೊಂಬೆಗಳನ್ನು ಮನೆಯ ಎಲ್ಲಾ ಕಡೆಗೂ ಸಿಗಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಮನೆ ಯಜಮಾನ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಬೇವು-ಬೆಲ್ಲ ಹಂಚುತ್ತಾರೆ. ಮನೆಗೆ ಯಾರೇ ಬಂದರೂ ಅವರಿಗೆ ಬೇವು-ಬೆಲ್ಲ ನೀಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಹೋಳಿಗೆ, ಗಟ್ಟಕ್ಕಿ ಪಾಯಸ, ಅಕ್ಕಿ ಪಾಯಸ, ಕಡುಬು ವಿಶೇಷ ಅಡುಗೆಗಳು. ಅಂದು ಕೆಲವೆಡೆ ಎತ್ತುಗಳಿಗೆ ಗೌಸು ಹೊದಿಸಿ, ಚೆಂಡು ಹೂವಿನ ಹಾರ ಹಾಕಿ, ಬಂಡಿ ಕಟ್ಟಿ ದೇವಾಲಯಕ್ಕೆ ಮೂರು ಸುತ್ತು ಬರುತ್ತಾರೆ. ಅವಕ್ಕೆ ವಿಶೇಷ ಎಡೆ ಇರುತ್ತದೆ. ಹೊಸ ಬಟ್ಟೆ ತೊಡುವ ಮುಂಚೆ ದನಗಳ ಬೆನ್ನ ಮೇಲೆ ಹಾಕುವುದು ರೂಢಿ. ಮೈಸೂರು ಸೀಮೆಯಲ್ಲಿ ಧವಸ ಧಾನ್ಯಗಳನ್ನು ಕಣದಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟಿ ಪೂಜಿಸುವುದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ.

ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದ ಕೆಲವೆಡೆ ಚಕ್ಕಡಿ (ಗಾಡಿ)ಗೆ ತರಾತರ ಬಣ್ಣ ಹಚ್ಚಿ ಸಿಂಗರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಚಕ್ಕಡಿಯ ಒಂದೊಂದು ಭಾಗಕ್ಕೆ ಒಂದೊಂದು ಬಣ್ಣ, ಗಾಲಿಗಳಿಗೆ ಕೆಮ್ಮಣ್ಣು, ಗಾಲಿ ಅಂಚಿಗೆ, ಗುಂಭಗಗೆ, ಗುಜ್ಜುಗಳಿಗೆ ಸುಣ್ಣ ಬಳಿಯುವುದು ವಾಡಿಕೆ. ಬಯಲು ಸೀಮೆಯಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಜನಾಂಗದವರು ಕೃಷಿ ಆಯುಧಗಳನ್ನಿಟ್ಟು ಪೂಜಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹಿರಿಯರ ಸಮಾಧಿಗಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಹಣ್ಣು-ಕಾಯಿ ಮಾಡಿ, ಎಡೆ ಹಾಕಿ ಸಣ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಅಂದು ಮನೆಯಲ್ಲಿನ ಹಳೆಯ ಮಣ್ಣಿನ ಮಡಕೆಗಳನ್ನು ಎಸೆದು ಹೊಸ ಮಡಕೆ ತರುತ್ತಾರೆ. ಈ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷ ಗಳೆ ಪೂಜೆ ಇರುತ್ತದೆ.

ಮೂರನೇ ದಿನ ಹೊಸತಡುಕು. ಇದಕ್ಕೆ ಕರಿ ಹಬ್ಬ ಎಂಬ ಜನಪ್ರಿಯ ಹೆಸರಿದೆ. ಅಂದು ಮಾಂಸದೂಟದ ಸಂಭ್ರಮ. ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಮೊದಲ ಎರಡು ದಿನಗಳು ಹೆಂಗಸರ ಸಡಗರವಾದರೆ ಮೂರನೇ ದಿನ ಗಂಡಸರದೇ ದರ್ಬಾರು. ಬೆಳಗಿನ ಜಾವ ಮೊದಲ ಕೋಳಿ ಕೂಗುವಾಗಲೇ ಮಾಂಸ ಬೇಯಿಸುವ ಪಾತ್ರೆಗಳು ಸದ್ದು ಹೊರಡಿಸುತ್ತವೆ. ಸಾಮೂಹಿಕ ಬೇಟೆಯ ಸಂಪ್ರದಾಯವಿದೆ. ಮನೆಗೆ ಒಂದಾಳಿನಂತೆ ಬೇಟೆಯಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಬೇಕು. ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಕಾಡುಹಂದಿ ಮತ್ತು ಮೊಲದ ಬೇಟೆ ಇರುತ್ತದೆ. ಈಗೀಗ ಬೇಟೆಗೆ ಹೋಗುವುದು ಇಲ್ಲವೇ ಇಲ್ಲ ಎನ್ನುವಷ್ಟು ಕಡಿಮೆ.

ಚಂದ್ರನ ನೋಡಿ ಮಳೆ-ಬೆಳೆ ನಿರ್ಧಾರ

ಯುಗಾದಿ ಎರಡನೇ ದಿನ ಸಂಜೆ ಚಂದ್ರನನ್ನು ನೋಡುವುದು ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ರೂಢಿ. ಅಮಾವಾಸ್ಯೆಯಾಗಿ ಒಂದು ದಿನವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಚಂದ್ರ ಕಂಡೂ ಕಾಣದಂತಿರುತ್ತಾನೆ. ಹಿರಿಯರ ಸಮ್ಮುಖದಲ್ಲಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಗಮನಿಸಿ ಚಂದ್ರನ ಯಾವ ಭಾಗ ಎದ್ದಿರುತ್ತದೆಯೋ ಆ ಭಾಗಕ್ಕೆ ಉತ್ತಮ ಫಸಲು, ಯಾವ ಭಾಗ ಬಿದ್ದಿರುತ್ತದೆಯೋ ಆ ಭಾಗಕ್ಕೆ ಸಾಧಾರಣ ಫಸಲು ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಚಂದ್ರನ ತುದಿಗಳನ್ನು ಕೋಡು ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಕೆಲವೆಡೆ ಆ ಕೋಡುಗಳನ್ನು ಅನ್ನದ ಕೋಡು, ಹೊನ್ನಿನ ಕೋಡು ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾ ಈ ವರ್ಷ ಅನ್ನದ ಬೆಲೆ ಜಾಸ್ತಿಯೋ, ಚಿನ್ನದ ಬೆಲೆ ಜಾಸ್ತಿಯೋ ಎಂದು ಚರ್ಚೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ದಾವಣಗೆರೆಯ ಕಡೆ ಚಂದ್ರನ ಎಡ ಭಾಗ ತುಸು ಮೇಲಕ್ಕೆ ಇದ್ದರೆ ಉತ್ತಮ ಮಳೆ-ಬೆಳೆ, ಬಲ ಭಾಗ ಮೇಲಕ್ಕೆ ಇದ್ದರೆ ಮಳೆ-ಬೆಳೆ ಕಡಿಮೆ ಎಂದು ನಂಬುತ್ತಾರೆ. ಚಂದ್ರ ದರ್ಶನದ ನಂತರ ಸಣ್ಣ ಮಕ್ಕಳು ದೊಡ್ಡವರ ಕಾಲಿಗೆ ಬೀಳುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಿದವರಿಗೆ ದುಡ್ಡು ಕೊಡುವುದು ವಾಡಿಕೆ. ತೊಟ್ಟಿರುವ ಹೊಸ ಬಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಎಳೆ ಕಿತ್ತು ಚಂದ್ರನಿಗೆ ಎಸೆಯುತ್ತಾರೆ.

ಪಂಚಾಂಗ ನೋಡಿ ಮಳೆ-ಬೆಳೆ ನಿರ್ಧಾರ

ಹಬ್ಬದ ಮೊದಲ ದಿನ ಊರಿನ ಪೂಜಾರಪ್ಪ, ಜ್ಯೋತಿಷಿ ಅಥವಾ ಹಿರಿಯರ ಸಮ್ಮುಖದಲ್ಲಿ ಪಂಚಾಂಗ ಓದಿಸುತ್ತಾರೆ. ಈ ವರ್ಷದ ಮಳೆ ಪ್ರಮಾಣ, ಬೆಳೆ ಪ್ರಮಾಣ ಹಾಗೂ ಅವರವರ ಭವಿಷ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ ಕೇಳಲಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಇದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತಿಲ್ಲ.

ಆನೆ ಪರುವು

ಕನಕಪುರದ ಕಾಡುಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಯುಗಾದಿ ಆದ ೨ ದಿನಕ್ಕೆ ಆನೆ ಪರುವು ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಆಚರಣೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಅಂದು ಊರವರೆಲ್ಲಾ ಸೇರಿ ಮಣ್ಣಿನ ಆನೆ ಮಾಡಿ ಪೂಜಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ ಮಾಡಿದರೆ ಮುಂದೆ ನಮ್ಮ ಹೊಲಗಳಿಗೆ ಆನೆಗಳ ಕಾಟವಿರುವುದಿಲ್ಲ ಎಂದು ರೈತರ ನಂಬಿಕೆ. ಕೆಲವರು ಪೂಜೆಯ ನಂತರ ಅಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡಿಯೊಂದನ್ನು ಇಡುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗೆ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಆನೆಗಳು ಆ ಹೊಲದತ್ತ ಸುಳಿಯುವುದಿಲ್ಲವಂತೆ.

ಸೋಲಿಗರ ರೊಟ್ಟಿ ಹಬ್ಬ

ಸೋಲಿಗ ಜನಾಂಗದವರು ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ರೊಟ್ಟಿ ಹಬ್ಬ ಎಂಬ ವಿಶೇಷ ಆಚರಣೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಎಲ್ಲರೂ ಒಂದೆಡೆ ಸೇರಿ ದೊಡ್ಡದಾಗಿ ಬೆಂಕಿ ಹಾಕಿ ಕೆಂಡ ಮಾಡಿ, ಒಂದು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಜಾತಿಯ ಮರದ ಎಲೆಗಳ ಮೇಲೆ ರೊಟ್ಟಿಯನ್ನು ತಟ್ಟಿ ಆ ಕೆಂಡದ ಮೇಲೆ ಹಾಕಿ ಸುಡುತ್ತಾರೆ. ಸುಟ್ಟ ನಂತರ ಅದನ್ನು ಪ್ರಸಾದವೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಿ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಹಂಚುತ್ತಾರೆ.

ಯುಗಾದಿಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಮಾಡುವ ಇಂತಹ ಎಷ್ಟೋ ಕೃಷಿ ಸಂಭಂಧಿ ಆಚರಣೆಗಳು ಇಂದು ತಮ್ಮ ಸ್ವರೂಪ ಬದಲಿಸಿಕೊಂಡಿವೆ, ಎಷ್ಟೋ ಆಚರಣೆಗಳು ಕಣ್ಮರೆಯಾಗಿವೆ. ಯುಗಾದಿ ಹಬ್ಬಕ್ಕೂ ಕೃಷಿಗೂ ಇರುವ ಸಂಬಂಧ ಅವಿನಾಭಾವಿಯಾದದ್ದು. ಹಬ್ಬದಂದು ರೈತಾಪಿಗಳ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕ್ರಿಯೆಗೂ ವಿಭಿನ್ನ ಅರ್ಥಗಳಿರುತ್ತವೆ. ಕಾಲಾನುಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಹಬ್ಬದ ಜಾಡು ತುಸು ಬದಲಾಗಿದೆ ಎನಿಸಿದರೂ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದಂತೆ, ಯುಗಾದಿಯ ಮೂಲ ಸ್ವರೂಪ, ಖುಷಿ, ಮುಗ್ಧತೆಗಳು ಇಂದಿಗೂ ಕೃಷಿಕರಲ್ಲಿ ಉಳಿದಿವೆ.

ಬೆಳದಿಂಗಳಪ್ಪನ ಪೂಜೆ

ತುಮಕೂರು ಸೀಮೆಯಲ್ಲಿ ಆಚರಣೆಯಲ್ಲಿರುವ ಕುತೂಹಲಕರ ಆಚರಣೆ, ಬೇಸಾಯಕ್ಕೆ ನೇರ ಸಂಬಂಧ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಸಹ ಹಳ್ಳಿ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳು ಇದರಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದರಿಂದ ಇದಕ್ಕೊಂದು ವಿಶಿಷ್ಟತೆಯಿದೆ. ಹಾಗೂ ಬೆಳದಿಂಗಳಿಗಾಗಿಯೇ ಒಂದು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಆಚರಣೆಯಿರುವುದು ಗಮನಿಸಬೇಕದ ಅಂಶ. ಅಲ್ಲದೆ ಈ ಆಚರಣೆ ಬೇಸಿಗೆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ, ಅಂದರೆ ಕೃಷಿಕರಿಗೆ ಬಿಡುವಿನ ಕಲದಲ್ಲಿ ಬರುವುದರಿಂದ ಇದನ್ನು ಸುಗ್ಗಿ ವಿಭಾಗದಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಕದಿರೆ ಹುಣ್ಣಿಮೆ (ಯುಗಾದಿ ಹಿಂದೆ-ಮುಂದೆ) ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಸತತ ಒಂದು ವಾರ ಕಾಲ ಬೆಳದಿಂಗಳಪ್ಪನ ಪೂಜೆ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ಚಂದ್ರಮ್ಮನನ್ನು ಹಾಕುವುದು ಎಂದೂ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಹುಣ್ಣಿಮೆಗೆ ಒಂದು ವಾರ ಮುಂಚೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿ ಹುಣ್ಣಿಮೆಯನ್ನು ಚಂದ್ರಮ್ಮನನ್ನು ಸಾಗಹಾಕುತ್ತಾರೆ. ಹದಿ-ಹರಯದ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳು ಖುಷಿಗಾಗಿ ಮಾಡುವ, ಆ ಮೂಲಕ ತಮಗೆ ಹಾಲಿನಂತಹ ಬೆಳ್ದಿಂಗಳನ್ನು ಚೆಲ್ಲುವ ಚಂದ್ರನಿಗೆ ನಮಿಸುವ ಆಚರಣೆ.

ಒಂದು ವಾರ ಪ್ರತಿ ದಿನ ಸಂಜೆ ಎಲ್ಲರ ಮನೆ ಮುಂದೆ ಹಾಗೂ ಬೀದಿಗಳಲ್ಲಿ ಸಾರಿಸಿ ರಂಗೋಲಿ ಬಿಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ರಂಗೋಲಿಗಳು ಹೆಚ್ಚು ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ರಾತ್ರಿ ಊಟದ ನಂತರ ಎಲ್ಲ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳು ಒಂದೆಡೆ ಕಲೆತು ಹಾಡು ಹೇಳುತ್ತಾ, ನಗಸಾರ ಮಾಡುತ್ತಾ ಕಾಲ ಕಳೆಯುತ್ತಾರೆ. ಸರಿ ಹೊತ್ತಿನವರೆಗೂ ಇದು ಸಾಗುತ್ತದೆ. ಕೊನೆಯ ದಿನ -ಹುಣ್ಣಿಮೆಯ ದಿನ ಇಬ್ಬರು ಹುಡುಗರನ್ನು ಗಂಡು-ಹೆಣ್ಣಿನಂತೆ ಸಿಂಗರಿಸಿ ಮದುವೆ ಶಾಸ್ತ್ರ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ನಂತರ ಅವರನ್ನು ಊರ ಹೊರಗೆ ಮೆರವಣಿಗೆ ಮಾಡುತ್ತಾ, ಹಾಡು ಹೇಳುತ್ತಾ ಸಾಗುತ್ತಾರೆ. ಒಂದು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಸಾಗಿ ಪೂಜೆ ಮಾಡಿ ವಾಪಸಾಗುತ್ತಾರೆ.

ಅಡಿಕೆ ಸುಗ್ಗಿ

ಹಿಂದಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮಲೆನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಘಟ್ಟದ ಕೆಳಗಿನವರು(ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯವರು) ಘಟ್ಟದ ಮೇಲೆ (ತೀರ್ಥಹಳ್ಳಿ ಇತ್ಯಾದಿ) ಹೋಗಿ ಅಡಿಕೆ ಸಂಭಾವನೆ ಪಡೆದು ಬರುವ ರೂಢಿ ಇತ್ತು. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ವರ್ಗದವರೂ ಈ ಕೆಲಸಕ್ಕೆಂದು ಹೋಗುತಿದ್ದರು. ಬೆಳೆಗಾರರು ದಾನ-ಧರ್ಮ ಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ಮನೋಭಾವದಿಂದ ತಾವು ಬೆಳೆದದ್ದರಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಭಾಗವನ್ನು ಈ ಸಂಭಾವನೆಗಾಗಿ ಮೀಸಲಿಟ್ಟಿರುತ್ತಿದ್ದರು. ಸಂಭಾವನೆಗೆ ಬಂದವರಿಗೆ ಬಂದವರ ಯೋಗ್ಯತೆಯಾನುಸಾರ ದಾನ ನೀಡುತಿದ್ದರು.

BOX MATTER

ಅವರೆಕಾಳು ಭೂಮಿಗೆ ಹೇಗೆ ಬಂತು?

ಪಾಂಡವರನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವ ಸಲುವಾಗಿ ಕೌರವರು ಅನೇಕ ಉಪಾಯ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಅರಗಿನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಉಪಾಯದಿಂದ ಕೂಡಿ ಹಾಕಿ ಬೆಂಕಿ ಹಚ್ಚುವ ಪ್ರಸಂಗ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ತಿಳಿದಿದೆ. ಈ ರೀತಿ ಬೆಂಕಿ ಹಚ್ಚಿದಾಗ ಅದರಿಂದ ಪಾಂಡವರು ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಬದುಕುಳಿಯುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗೆ ಬದುಕಿ ಬಂದವರು ತಾವು ಇನ್ನೂ ಬದುಕಿದ್ದೇವೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಸಾರಲು ಅವರೆಕಾಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿ ಮಾಡಿ ಪಾಂಡವರು ಇನ್ನೂ ಅವ್ರೆ ಎಂದು ಕೂಗುತ್ತಾ ಜಗತ್ತಿಗೆಲ್ಲಾ ಎರಚಿದರಂತೆ. ಇದನ್ನು ನೋಡಿದ ಕೌರವರು ಕಡು ರೋಷದಿಂದ ನೀವು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ ಅವರೆಗೆ ನಾವು ಹುಳುಗಳಾಗಿ ಕಾಡಿ ನಾಶ ಮಾಡುತ್ತೇವೆ ಎಂದು ಶಪಥ ಮಾಡಿದರಂತೆ.

ಹೀಗೆ ಜಗತ್ತಿಗೆ ಅವರೆಕಾಯಿ ಮತ್ತು ಅದಕ್ಕೆ ಬೀಳುವ ಹುಳುಗಳ ಸಂತತಿ ಬಂದಿತಂತೆ.

(ಕನಕಪುರ ತಾಲ್ಲೂಕು ಹೇರಿಂದ್ಯಾಪನ ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಸಿಂಗೇಗೌಡರ ರಾಗಿ ಕಣದ ರಾಶಿ ಪೂಜೆಗೆ ಹೋಗಿದ್ದಾಗ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದ ಗೌಡರ ನೆಂಟರಾದ ಹಲಗೂರು ಚಿಕ್ಕಣ್ಣ ಹೇಳಿದ ಕಥೆ)

ಅವರೆ ಕಾಳಿಗೆ ಗೆರೆ ಯಾಕಿರುತ್ತದೆ?

ಬಹಳ ಹಿಂದೆ ಅವರೆಕಾಳು, ರೋಜನ್ ಕಡ್ಡಿ ಮತ್ತು ಬೆಂಕಿ ಕೆಂಡ ಮೂವರೂ ಸ್ನೇಹಿತರಂತೆ. ಅವು ಒಂದು ದಿನ ಅವರ ಊರಿನಿಂದ ಇನ್ನೊಂದು ಊರಿಗೆ ಹೋಗಬೇಕಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ನದಿಯೊಂದನ್ನು ದಾಟಬೇಕಾಗಿರುತ್ತದೆ. ನದಿ ದಡದಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಹೇಗೆ ದಾಟುವುದೆಂದು ಮೂವರೂ ಯೋಚಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅವರೆಕಾಳು ತಾನು ನೀರೊಳಗೆ ಬಿದ್ದರೆ ಮುಳುಗಿಬಿಡುತ್ತೇನೆ ಎಂದರೆ, ಬೆಂಕಿ ಕೆಂಡವು ನಾನು ನೀರಿಗೆ ಬಿದ್ದರೆ ಇದ್ದಿಲಾಗಿಬಿಡುತ್ತೇನೆ ಎಂದು ಭಯ ಪಟ್ಟಿತಂತೆ. ಆಗ ರೋಜನ್‌ಕಡ್ಡಿಯು ನಿಮಗ್ಯಾಕೆ ಭಯ ನಾನು ನಿಮ್ಮನ್ನು ಜೋಪಾನವಾಗಿ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತೇನೆ ಎನ್ನುತ್ತದೆ. ಆಗ ಅವರೆಕಾಳು ಹೇಗೆ ಕರೆದೊಯ್ಯುತ್ತೀಯಾ ಎಂದು ಕೇಳಿದಾಗ ಕಡ್ಡಿಯು ನಾನು ಎಂತಹ ಪ್ರವಾಹ ಇದ್ದರೂ ತೇಲುತ್ತೇನೆ ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಿ ಹೋಗೋಣ ಎಂದಿತಂತೆ.

ಆದರೆ ಅವರೆಕಾಳಿಗೆ ಇದರ ಜೊತೆ ಹೋದರೆ ಅಪಾಯ ಎಂದು ತಿಳಿದಿರುತ್ತದೆ. ಹಾಗಾಗಿ ನಾನು ಬರುವುದಿಲ್ಲ ಎಂದು ದಡದಲ್ಲೇ ಉಳಿಯುತ್ತದೆ. ಆಗ ರೋಜನ್‌ಕಡ್ಡಿಯು ಬೆಂಕಿ ಕೆಂಡವನ್ನು ಬೆನ್ನ ಮೇಲೆ ಕೂರಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರ ಹೋಗುವ ಹೊತ್ತಿಗೆ ರೋಜನ್‌ಕಡ್ಡಿಯು ಬೆಂಕಿ ಕೆಂಡದ ಕಾವಿಗೆ ಸೀದು ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಕೆಂಡವು ಮುಣುಗಿ ಇದ್ದಿಲಾಗುತ್ತದೆ. ಅದನ್ನು ದಡದಲ್ಲಿ ನಿಮ್ತು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದ ಅವರೆಕಾಳಿಗೆ ಹೊಟ್ಟೆ ಬಿರಿಯುವಂತೆ ಸಿಕ್ಕಾಪಟ್ಟೆ ನಗು ಬರುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಅದು ಜೋರಾಗಿ ನಗುತ್ತಿರುವಾಗ ಅದರ ಹೊಟ್ಟೆ ಒಡೆದುಹೋಗುತ್ತದೆ. ಆಗ ದೇವರು ಬಂದು ಅವರೆಕಾಳಿನ ಹೊಟ್ಟೆಗೆ ಹೊಲಿಗೆ ಹಾಕುತ್ತದೆ. ಆ ಹೊಲಿಗೆಯೇ ಈಗಲೂ ಅವರೆ ಕಾಳಿನ ಮೇಲಿರುವ ಬಿಳಿ ಪಟ್ಟೆ.

(ತುಮಕೂರು ಜಿಲ್ಲೆ ಶಿರಾ ತಾಲ್ಲೂಕು ಕಳ್ಳಂಬೆಳ್ಳದ ನರಸಿಂಹಜ್ಜಿಕಟ್ಟೆ ರಂಗಜ್ಜಿ ಹೇಳಿದ್ದು)

ಕಾಲ್ನಡೆಗಳ ಕಥೆ

ಜಾನುವಾರುಗಳಿಲ್ಲದ ನಮ್ಮ ಕೃಷಿಯನ್ನಾಗಲೀ ಕೃಷಿಕನನ್ನಾಗಲೀ ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲೂ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಒಕ್ಕಲುಮಕ್ಕಳೆಂದರೆ ಅವರಿಗೆ ಕರಾವಿಗೆ, ಉಳುಮೆಗೆ, ಸಾಗಾಣಿಕೆಗೆ, ಸಗಣಿಗೆ, ಗೊಬ್ಬರಕ್ಕೆ ದನಗಳಿರಲೇ ಬೇಕು. ನಮ್ಮ ಹಳ್ಳಿಗಳು ಹಾಗೇ ಇದ್ದವೂ ಕೂಡ. ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರ ಮನೆಯಲ್ಲೂ ಐದು, ಹತ್ತು, ಹದಿನೈದು, ಇಪ್ಪತ್ತು, ಕೆಲವರ ಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ಐವತ್ತು ನೂರರವರೆಗೂ ದನ-ಎಮ್ಮೆಗಳಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಕನಕಪುರ, ಚಾಮರಾಜನಗರ ಪ್ರದೇಶದ ಕಾಡುಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡಕುಟುಂಬಗಳು ಇನ್ನೂರರವರೆಗೂ ದನಗಲನ್ನು ಸಾಕಿರುತ್ತಾರೆ. ಪ್ರಸ್ತುತ ಈ ಸಂಖ್ಯೆ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿರುವುದಾದರೂ ಸಹ ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ದನ-ಕರುಗಳೊಂದಿಗಿನ ಆ ನಂಟು ಹಾಗೇ ಇದೆ. ಊರ ದನ ಮತ್ತು ಎಮ್ಮೆ ಹಿಂಡುಗಳನ್ನು (ಮಂದೆ ದನ) ನಿಗದಿತ ವ್ಯಕ್ತಿಯೊಬ್ಬ ಕಾಯುವ ಸಂಪ್ರದಾಯ ಈಗಲೂ ಸಹ ಕೆಲವೆಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಚಾಲ್ತಿಯಲ್ಲಿದೆ. ಬೀಜದ ಹೋರಿ ಮತ್ತು ಕೋಣವನ್ನು ಸಾಕುವುದು ಹಿಂದೆ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಯ ವಿಷಯವಾಗಿತ್ತು.

ತನ್ನ ಆರಂಬದ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಗಲಿಗೆ ಹೆಗಲು ಕೊಟ್ಟು ದುಡಿಯುವ ದನ-ಕರುಗಳಿಗೆ ವಿಶೇಷ ಗೌರವ ಸಲ್ಲಿಸುವ ರೈತ ತನ್ನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಹಬ್ಬ-ಹರಿದಿನವಾದರೂ ಅವುಗಳಿಗೆ ನಮಿಸುವ ಪರಿಪಾಠ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಮಳೆ ಬಾರದಿದ್ದಾಗ ಎತ್ತಿನ ಶಾಸ್ತ್ರ ಕೇಳುವುದು, ದನಗಲನ್ನು ಓಡಿಸಿ ಯಾವ ಬಣ್ಣದ ದನ ಮುಂದೆ ಬರುತ್ತದೆಯೋ ಆ ಬಣ್ಣದ ಕಾಳು ಈ ವರ್ಷ ಹುಲುಸಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ನಂಬುವುದು, ದನಗಳಿಗೆ ಕಿಚ್ಚು ಹಾಯಿಸುವುದು ಮುಂತಾದವೆಲ್ಲ ಜಾನುವಾರುಗಳನ್ನೇ ಮುಖ್ಯ ಕೇಂದ್ರವಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡ ಆಚರಣೆಗಳು. ಹಾಗೂ ರೈತ ಮತ್ತು ಜಾನುವಾರುಗಳ ಅವಿನಾಭಾವ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಸಾರುವ ಮತ್ತು ಅದನ್ನು ತಲೆಮಾರಿನಿಂದ ತಲೆಮಾರಿಗೆ ಕೊಂಡೊಯ್ಯುವ ಸಾಧನಗಳು.

ಕಾಲ್ನಡೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರಚಲಿತದಲ್ಲಿರುವ ಕೆಲವು ಆಚರಣೆಗಳ ವಿವರ ಇಲ್ಲಿದೆ.

ದನಗಳ ದೇಸೀ ದೀಪಾವಳಿ

ನಮಗೆಲ್ಲಾ ತಿಳಿದಿರುವಂತೆ ಮುಂಗಾರು ತನ್ನ ಖದರು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳತೊಡಗಿ ಹಿಂಗಾರು ಮೆಲ್ಲಗೆ ಕಾಲಿಡುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ದೀಪಾವಳಿ ಸಂಭ್ರಮ. ಅದೇ ತಾನೆ ತೆನೆ ಕೀಳುತ್ತಿರುವ ಪೈರಿಗೆ ಪೂಜೆ-ಪುನಸ್ಕಾರ ಸಲ್ಲಿಸಿದ ರೈತರು ದಣಿವಾರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಕಾಲವದು. ದನ-ಕರುಗಳಿಗೂ ಸಹ ಬಿಡುವಿನ ಕಾಲ. ಆಗ ಬರುವ ದೀಪಾವಳಿ ಹಬ್ಬವನ್ನು ದನಗಳ ಪೂಜೆಗೆ ಮೀಸಲಾಗಿರಿಸುವುದು ರೈತರ ವಿಶೇಷ. ಅದಕ್ಕಾಗೇ ಈ ಹಬ್ಬಕ್ಕೆ ಹಟ್ಟಿ ಹಬ್ಬ ಎಂಬ ಹೆಸರೇ ಇದೆ. ಹಟ್ಟಿ ಹಬ್ಬ, ದೀವಳಿಗೆ ಹಬ್ಬ, ದೊಡ್ಡ ಹಬ್ಬ, ಪಣತಿ ಹಬ್ಬ – ಹೀಗೆ ದೀಪಾವಳಿಗೆ ಹಲವು ಹೆಸರುಗಳಿವೆ. ದೇಸಿ ದೀಪಾವಳಿ ನೋಡುವ ಆಸೆ ಇರುವವರು ಅಂದು ರೈತರ ಹಟ್ಟಿಗೆ ಬರಬೇಕು. ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಮಲೆನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಇದು ಬಲು ಜೋರು. ಅಲ್ಲಿ ಬಸವನಿಗೆ ಬಾಸಿಂಗ ಕಟ್ಟುವುದೇನು? ಅವನ ಮದುವೆ ಸಂಭ್ರಮವೇನು?

ದೀಪಾವಳಿ ಮೂರು ದಿನಗಳ ಆಚರಣೆ, ನರಕ ಚತುರ್ದಶಿ, ಲಕ್ಷ್ಮೀಪೂಜೆ ಹಾಗೂ ಬಲಿಪಾಡ್ಯಮಿ- ಈ ಮೂರು ಆಚರಣೆಗಳು ಒಂದೊಂದು ದಿನ ನಡೆಯುತ್ತವೆ. ನರಕಾಸುರ ಎನ್ನುವ ದೈತ್ಯನನ್ನು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಸಂಹರಿಸಿದ ದಿನದ ನೆನಪಿಗಾಗಿ ನರಕ ಚತುರ್ದಶಿಯನ್ನು ಆಚರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇದಕ್ಕೆ `ನೀರು ತುಂಬುವ ಹಬ್ಬ' ಎಂದೂ ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ಮಲೆನಾಡಿನ ಊರುಗಳಲ್ಲಿ ಇದಕ್ಕೆ ಬೂರೆ ನೀರು ಎಂಬ ಮತ್ತೊಂದು ಹೆಸರಿನಿಂದಲೂ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಹಬ್ಬದ ಹಿಂದಿನ ದಿನವೇ ಬೂರೆ ಹಾಯುವ ಸಂಪ್ರದಾಯ ಇಲ್ಲಿದೆ.

ಬೂರೆ ಹಾಯುವುದು ಎಂದರೆ ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಹುಸಿ ಕಳ್ಳತನ, ಊರಿನ ಯುವಕರು ಹಾಗೂ ಹಿರಿಯರು ರಾತ್ರಿ ವೇಳೆ ಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದ ತರಕಾರಿ, ಹಣ್ಣು, ಹೂವು ಹಾಗೂ ದವಸ ಧಾನ್ಯಗಳನ್ನು `ಕದ್ದು' ತಂದು ದೇವರ ಗುಡಿಯಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟು ನರಕ ಚತುರ್ದಶಿಯ ದಿನ ಅದೇ ತರಕಾರಿ ಧಾನ್ಯಗಳಿಂದ ಪ್ರಸಾದ ತಯಾರಿಸಿ ಮನೆ-ಮನೆಗೂ ಹಂಚುತ್ತಾರೆ.

ಮಾರನೆ ದಿನ ಮನೆಗೆ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯನ್ನು ಬರಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಪೂಜೆ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಅಂದು ಯಾರೂ ಯಾರಿಗೂ ಸಾಲ ಕೊಡುವುದಿಲ್ಲ. ಸಾಲ ಕೊಟ್ಟರೆ ವರ್ಷ ಪೂರ್ತಿ ಲಕ್ಷ್ಮೀ ಕೈಬಿಟ್ಟು ಹೋಗುತ್ತಾಳೆ ಎಂಬ ಆತಂಕ ಜನರಿಗೆ. ನಂತರದ್ದು ಬಲಿಪಾಡ್ಯಮಿ. ಬಸವನಿಗೆ-ಅರ್ಥಾತ್ ದನ-ಕರುಗಳಿಗೆ ವಿಶೇಷ ದಿನ. ಈ ದಿನ ರೈತರ ಹಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಹಬ್ಬದ ಸಂಭ್ರಮಕ್ಕೆ ವಿಶೇಷ ಕಳೆ. ಈ ಸಂಭ್ರಮ ಪಾಡ್ಯಮಿಯ ಹಿಂದಿನ ಅಮಾವಾಸ್ಯೆಯ ದಿನವೇ ಆರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ. ಚೆಂಡು ಹೂ ಕೊಯ್ದು, ಬಾಳೆ ಪಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಪುಂಡಿ ನಾರಿನಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಹಗ್ಗದಲ್ಲಿ ಹೂ ಪೋಣಿಸಿ ಮಾಲೆಗಳನ್ನು ತಯಾರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹಿರಿಯರಿಂದ ಕವಲು ನಾರಿನಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಹಗ್ಗ ತಯಾರಾಗುತ್ತದೆ. ಹೂ ಮಾಲೆ ಆದ ನಂತರ ಅಡಿಕೆ ಮಾಲೆ, ಸಿಂಗಾರದ ಮಾಲೆ ಮುಂತಾಗಿ ನಾಲ್ಕೈದು ಮಾಲೆಗಳು ಸಿದ್ಧವಾಗುತ್ತವೆ.

`ಕವಲು' (ಕವ್ಲು) ಗಿಡದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಹಗ್ಗ ಪೂಜೆಗೆ ಪವಿತ್ರ ಎಂಬ ಪ್ರತೀತಿ ರೈತಾಪಿಗಳಲ್ಲಿ ಇದೆ. ನೆಲದಲ್ಲಿ ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ಬಿಟ್ಟಿರುವ ಕವ್ಲು ಗಿಡದ ಬೇರುಗಳನ್ನು ಅಗೆದು, ಅದನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ನಾದು ಮಾಡಿ ಹಗ್ಗ ತಯಾರಿಸಿ, ಎತ್ತು ಕರುಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟುತ್ತಾರೆ. ಅಮ್ದು ನಕ್ಷತ್ರಾಕಾರದ ಚಪ್ಪೆ ರೊಟ್ಟಿ ವಿಶೆಷ ಅಡುಗೆ.

ಮುಂಜಾನೆಯೇ ರೈತರು ಹಿಂದಿನ ದಿನವೇ ಮೈ ತೊಳೆದ ಜಾನುವಾರುಗಳನ್ನು ಹಟ್ಟಿಯಿಂದ ಹೊರಗೆ ಕಟ್ಟುತ್ತಾರೆ. ನಂತರ ಹಟ್ಟಿಯನ್ನು ಸಾರಿಸಿ ಅಲ್ಲಿ `ಹಟ್ಟೆವ್ವ'ನನ್ನು ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಆಕಳ ಸಗಣಿಯಿಂದ ಶಂಕುವಿನಾಕಾರದಲ್ಲಿ ಮೈದಳೆದ ಹಟ್ಟೆವ್ವನಿಗೆ ವಿವಿಧ ಹೂವುಗಳಿಂದ, ಜೋಳದ ದಂಟು-ಧಾನ್ಯಗಳಿಂದ ಅಲಂಕರಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಇದು ದೊಡ್ಡ ಹಟ್ಟೆವ್ವನ ಕಥೆ. ಇದೇ ರೀತಿ ಚಿಕ್ಕ ಹಟ್ಟೆವ್ವಗಳನ್ನು ಮನೆಯ ವಿವಿದೆಡೆ ಪೂಜಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಆ ನಂತರ ಕುಸುರಿ ಕೆಲಸ ಪ್ರಾರಂಭ.

ಜಗಲಿಯಿಂದ ಮನೆಯ ಮುಂಬಾಗಿಲವರೆಗೆ ಕೆಮ್ಮಣ್ಣು ಪಟ್ಟಿ ಬರೆದು, ಪಟ್ಟಿಯ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಎರಡೆರಡು ಸುಣ್ಣದ ಬಟ್ಟಲು ಇಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಅನಂತರ ಎರಡೂ ಮುಷ್ಠಿಗಳನ್ನು ಸುಣ್ಣದಲ್ಲಿ ಅದ್ದಿ ಮನೆಯ ಹೊರಗಿನಿಂದ ದೇವರ ಕೋಣೆಯವರೆಗೆ ಗೋಪಾದದಂಥ ಗುರುತುಗಳನ್ನು ಮೂಡಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಒನಕೆ, ಕಡೆಗೋಲು, ಕುದುಗೋಲುಗಳಂಥ ವಸ್ತುಗಳಿಗೂ ಪೂಜೆ, ಪಾಯಸದ ಎಡೆ ಸಲ್ಲುತ್ತದೆ.

ಸಾಗರದ ಕಡೆ ಎತ್ತುಗಳಿಗೆ ಬಾಸಿಂಗ ಹಾಕುವ ಪದ್ಧತಿ ಇದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಹಟ್ಟಿ ಮದುವೆ ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ಬಾಸಿಂಗ ಎಂದರೆ ಹೂವಿನ ಕೋಲುಗಳಿಂದ ಮಾಡಿದ ಬಾಸಿಂಗ. ಕೇವಲ ಚೆಂಡು ಹೂವಿನಲ್ಲಿ ಮಾಡುವ ಬಾಸಿಂಗಕ್ಕೆ ತನ್ನದೇ ಇತಿಹಾಸವಿದೆ. ಬಿದಿರು ಕೋಲುಗಳಿಂದ ತ್ರಿಕೋನಾಕಾರದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಬಾಸಿಂಗಕ್ಕೆ ಪೂಜೆ ಸಲ್ಲಿಸಿ, ಕೃಷಿ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ಬಳಸುವ ಎರಡು ಎತ್ತುಗಳಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಜೋಡಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಅವುಗಳನ್ನು ಮದುಮಗ ಎಂದು ಕರೆಯುವ ಹಳ್ಳಿಗರು ಅಡಿಕೆ ಸರದ ಮಾಲೆ, ಹೂವಿನ ಮಾಲೆ, ಚಪ್ಪೆ ರೊಟ್ಟಿ ಮಾಲೆ ಹಾಕಿದ ಹಸುಗಳನ್ನು ಮದುವಣಗಿತ್ತಿ ಎಂದು ಕರೆದು ಮದುವೆಯ ಸಂಭ್ರಮ ಅನುಭವಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹಟ್ಟಿಯ ಬಾಸಿಂಗ ದೀಪಾವಳಿಯ ವಿಶೇಷ.

ಹಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಪೂಜೆ ಮಾಡಿ, ದನಕರುಗಳಿಗೆ ಕಡುಬು ಸೇರಿದಂತೆ ಇನ್ನಿತರ ಆಹಾರಗಳನ್ನು ತಿನ್ನಲು ನೀಡಿದ ನಂತರ ಎತ್ತಿನ ಮೆರವಣಿಗೆ ಆರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ. ರಾಜ್ಯದ ಉಳಿದ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಕ್ರಾಂತಿಯಂದು ನಡೆಸುವ ಕಿಚ್ಚು ಹಾಯಿಸುವ ಆಚರಣೆ ಮಲೆನಾಡು ಭಾಗದಲ್ಲಿ ದೀಪಾವಳಿಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿದೆ.

ಹೀಗೆ ಜಾನುವಾರುಗಳಿಗೆ ಗೌರವ ಸಲ್ಲಿಕೆ ಒಂದೆಡೆಯಾದರೆ, ಚರ್ಮವ್ಯಾಧಿಗೆ ಔಷಧೋಪಚಾರ ಮಾಡುವುದು ಇನ್ನೊಂದೆಡೆ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಜೇಡಿ ಹಾಗೂ ಕೆಮ್ಮಣ್ಣಿನಿಂದ ಮಾಡಿದ ಡಾಬುವನ್ನು ದನಕರುಗಳ ಮೈಮೇಲೆ ಅಕ್ಕಿ, ಭತ್ತ ಅಳೆಯುವ ಗಿದ್ನ ಅಥವಾ ಸೇರಿನ ಡಬ್ಬದಿಂದ ತಾಗಿಸಿದರೆ ಕಾಡು ನೊಣಗಳು ಇವುಗಳ ರಕ್ತ ಹೀರುವುದನ್ನು ಬಿಡುತ್ತವೆ ಎಂಬ ನಂಬಿಕೆ ಇದೆ. ಇದು ಹಳ್ಳಿಗರ ಔಷಧೋಪಚಾರ. ದೀಪಾವಳಿ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಬಲಿತಿರುವ ನೊಣಗಳು, ಕೆಮ್ಮಣ್ಣಿನಿಂದ ಮಾಡಿದ ಡಾಬು ಹಚ್ಚಿದ ನಂತರ ದನಗಲ ಹತ್ತಿರವೂ ಬರುವುದಿಲ್ಲವಂತೆ. ಕಿಚ್ಚು ಹಾಯಿಸಿದ ನಂತರ ಗದ್ದೆ ಪೂಜೆ, ಮಧ್ಯಾಹ್ನದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಊರ ಮುಂದಿನ ಜಾಗದಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಮೀಣ ಆಟ, ಮರದಲ್ಲಿ ಕಾಯಿ ಕಟ್ಟಿ ಕೋಯಿಯಿಂದ ಹೊಡೆಯುವ ಆಟ, ಹೀಗೆ ದೇಸೀ ದೀಪಾವಳಿ ಸಂಭ್ರಮಿಸುತ್ತದೆ.

ಕಂಬಳ

ತುಳುನಾಡಿನ ಕೃಷಿಕರಲ್ಲಿ ಹಿಂದಿನಿಂದಲೂ ಹತ್ತು ಹಲವು ರೀತಿಯ ಮನರಂಜನೆಯ ಸ್ವರ್ದೆಗಳು ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿವೆ. ಇಲ್ಲಿನ ಗ್ರಾಮೀಣ ಜನರ ಮುಖ್ಯ ಕಸುಬು ಬೇಸಾಯ. ಅದರಲ್ಲೂ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಭತ್ತ ಇಲ್ಲಿನ ಮುಖ್ಯ ಬೆಳೆ. ನೀರಿನ ಆಸರೆಯಲ್ಲಿರುವ ಕಡೆ ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಎಣೆಲು, ಸುಗ್ಗಿ ಮತ್ತು ಕೊಳಕೆ ಎಂಬ ಮೂರು ಬೆಳೆ ಬೆಳೆಯುತ್ತಾರೆ. ಎಣೆಲು ಬೆಳೆ ಮುಗಿದು ಸುಗ್ಗಿ ಬೆಳೆಯನ್ನು ಇಡುವ ಮುಂಚೆ ಗದ್ದೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಬಳ ಸ್ವರ್ದೆ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಕಂಬಳ ಎಂದರೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಉತ್ತು ಕೆಸರು ಮಾಡಿ ನೀರು ನಿಲ್ಲಿಸಿರುವ ವಿಶೇಷ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಕೋಣಗಳ ಜೋಡಿಯನ್ನು ಓಡಿಸುವ ರೋಮಾಂಚಕ ಕ್ರೀಡೆ.

ಕಂಬಳ ಎಂದರೆ ಕೆಸರು ಗದ್ದೆ ಎಂಬ ಅರ್ಥವೂ ಇದೆ. ಇದು ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ, ಕಾಸರಗೋಡು ಪ್ರದೇಶಗಳ ಅತ್ಯಂತ ಪುರಾತನ ಕ್ರೀಡೆ. ಜೋಡಿ ಕೋಣಗಳಿಗೆ ನೊಗ, ಹಲಗೆ ಹೂಡಿ ಬಿಸಿಲಿಗೆ ಮಿರ-ಮಿರನೆ ಮಿಂಚುವ ಕೊಬ್ಬಿದ ಕೋಣಗಳ ಬೆನ್ನ ಹಿಂದೆ ಹಗ್ಗ ಹಿಡಿದು ಓಡುವ ರೈತಾಪಿಗಳ ಸಾಹಸ ಪದಗಳಿಗೆ ನಿಲುಕದ್ದು, ಹಾಗೆ ಓಡುವಾಗ ಎತ್ತರಕ್ಕೆ ಕೆಸರು ಚಿಮ್ಮಿಸುವ ಮತ್ತು ವೇಗದ ಅಂಶವನ್ನಾಧರಿಸಿ ವಿಜೇತರನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ.

ನಾಲ್ಕನೇ ಶತಮಾನದಿಂದಲೇ ಈ ಸ್ವರ್ದೆ ಚಾಲ್ತಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಬಗ್ಗೆ ಮಾಹಿತಿ ಲಭ್ಯವಿದೆ, ಆಗ ತುಳುನಾಡನ್ನು ಆಳುತ್ತಿದ್ದ ತುಳುಪ ಅರಸರು ಮನರಂಜನೆಗಾಗಿ ಕೋಣಗಳ ಓಟವನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಅದನ್ನು ಅರಸು ಕಂಬಳ ಎನ್ನುತ್ತಿದ್ದರು. ಪ್ರತಿವರ್ಷ ಇವು ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದವು. ತುಳುಭಾಷೆಯ ಪಾಡ್ದನಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸಹ ಕಂಬಳದ ಬಗೆಗೆ ಮಾಹಿತಿ ಇರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.

ನರಕ ಚತುರ್ದಶಿ ಕತೆ

ನರಕ ಚತುರ್ದಶಿ ಮತ್ತು ದೀಪಾವಳಿ ಆಚರಣೆಗೆ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಾಗಿ ನಮ್ಮ ಜನಪದರಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸುಂದರ ಕತೆಯಿದೆ. ನರಕ ಚತುರ್ದಶಿ ಅಂದರ ನರಕಾಸುರ ಸತ್ತ ದಿನ. ಅದಕ್ಕೂ ಕೃಷಿಕರಿಗೂ, ದನಗಳ ಪೂಜೆಗೂ ಎಲ್ಲಿಂದೆಲ್ಲಿಯ ಸಂಬಂಧ ಅನ್ನುವುದನ್ನು ಈ ಕತೆ ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ.

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ದ್ವಾರಕಾ ನಗರಿ ಅಂದಿನ ಕಾಲಕ್ಕೆ ವ್ಯವಸಾಯ ಮತ್ತು ಹೈನುಗಾರಿಕೆಗೆ ಬಹು ಪ್ರಸಿದ್ಧ. ಹಾಲು ಮೊಸರು ಬೆಣ್ಣೆ ತುಪ್ಪಗಳ ಹೊಳ ಪ್ರತಿ ನಿತ್ಯ. ಇಡೀ ವಹಿವಾಟು ಮಹಿಳೆಯರ ಕೈಯಲ್ಲಿ. ಎಲ್ಲಿ ನೋಡಿದರೂ ಸಮೃದ್ಧಿ. ಈಗಿನ ಅಸ್ಸಾಂ ಬಳಿಯ ಪ್ರಾಗ್ಜ್ಯೋತಿಷಪುರದ ಅರಸ ನರಕಾಸುರನಿಗೆ ದ್ವಾರಕೆಯ ಸಮೃದ್ಧಿಯ ಸುದ್ದಿ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ತಕ್ಷಣ ದ್ವಾರಕೆಗೆ ಬಂದ ಆತ ಅಲ್ಲಿನ ನದಿ ತೀರದ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಅವಿತು ಕುಳಿತ.

ನದಿಗೆ ನೀರಾಡಿಕೆಗೆ ಬಂದ ದನ-ಕರುಗಳನ್ನು ಕದ್ದು ತಿಂದ, ನೀರೊಯ್ಯಲು ಬಂದ ಗೋಪಿಕೆಯರನ್ನು ಅಪಹರಿಸಿದ. ಬಹಳ ದಿನ ಹೀಗೇ ನಡೆಯುತ್ತಿರಲು, ಅಪಾರ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಕಾಣೆಯಾದ ಗೋವುಗಳು ಮತ್ತು ಗೋಪಿಕೆಯರ ಬಗ್ಗೆ ದ್ವಾರಕೆಯಲ್ಲಿ ಕೋಲಾಹಲವಾಯಿತು. ಸುದ್ದಿ

ಕೃಷ್ಣ-ಬಲರಾಮರನ್ನೂ ಮುಟ್ಟಿತು. ಅವರು ಕಾಡು ಹೊಕ್ಕಿದ ನರಕಾಸುರನ್ನು ಹುಡುಕಿ ಹಿಡಿದರು. ಕಾಡಿನಲ್ಲಿದ್ದ ಹಸಿರು ಬಳ್ಳಿಯೊಂದರಿಂದ ಅವನ ಕುತ್ತಿಗೆ ಬಿಗಿದು ಕೊಂದು ಹಾಕಿದರು. ಅವನನ್ನು ಕೊಲ್ಲಲು ಬಳಸಿದ ಬಳ್ಳಿಯೇ ಮಾಲಿಂಗನ ಬಳ್ಳಿ. ಅದು ಪೂಜನೀಯವಾಯಿತು. ಮಲಿನಗೊಂಡಿದ್ದ ನದಿ ಪವಿತ್ರವಾಗಿ ನೀರಿನ ಪೂಜೆ ಆರಂಭವಾಯಿತು.

ನರಕಾಸುರನನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿದ ನೆನಪಿಗಾಗಿ ದ್ವಾರಕೆಯಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡ ಹಬ್ಬವೇ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. ದನಗಳ ಪೂಜೆಗೂ ಇದೇ ಮೂಲ. ಹೀಗ ಕಾರ್ತೀಕ ಶುದ್ಧ ಪಾಡ್ಯದ ದಿನ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಪ್ರೀತಿಯ ಗೋವುಗಳಿಗೆ ಪೂಜಾ ದಿನವಾಯ್ತು. ಇಂದಿಗೂ ಸಹ ಮಾಲಿಂಗನ ಬಳ್ಳಿಯನ್ನು ಹಬ್ಬದ ದಿನ ದನಗಳ ಕೊರಳಿಗೆ ಹಾಕುವುದನ್ನು ನೋಡಬಹುದು.

ಕಂಬಳದಲ್ಲಿ ಸ್ಪರ್ದೆಗಿಳಿಸುವ ಕೋಣಗಳನ್ನು ಅತಿ ಕಾಳಜಿಯಿಂದ ಸಾಕಲಾಗುತ್ತದೆ. ಇದೊಂದು ಶ್ರದ್ಧೆಯ ಹಾಗೂ ಮುತುವರ್ಜಿಯ ಕೆಲಸ. ಕಂಬಳದ ಕೋಣದ ಮರಿಯನ್ನು ಆರಿಸುವುದರಿಂದ ಮೊದಲ್ಗೊಂಡು ಅದಕ್ಕೆ ಮೇವು ನೀಡುವುದು, ಸಂಜ್ಞೆಗಳನ್ನು ಕಲಿಸುವುದು, ಪಳಗಿಸುವುದು ಮುಂತಾದವುಗಳ ಜ್ಞಾನ ಪರಂಪರೆಯಿಂದ ಬಂದುದಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಅದೊಂದು ವಿದ್ಯೆ, ಅದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ವಿಶೇಷ ಜನರನ್ನು ನೇಮಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಸಾಕಿದ ಈ ಕೋಣಗಳು ಯಜಮಾನ ಅಥವಾ ಪಳಗಿಸಿದ ಆಳು ಹೇಳಿದಂತೆ ಕೇಳುತ್ತವೆ. ಎಮ್ಮೆ ಜಾತಿಗೆ ಬುದ್ಧಿ ಕಡಿಮೆ ಎಂದು ಹೇಳುವವರು ಈ ಕೋಣಗಳ ಚಾಲೂಕುತನವನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ತಮ್ಮ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಬದಲಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಅವು ತಮ್ಮ ಯಜಮಾನ ಮಲಗು ಎಂದರೆ ಮಲಗುತ್ತವೆ, ಏಳು ಅಂದರೆ ಏಳುತ್ತವೆ, ಬಗ್ಗಿ ನಡಿ ಎಂದರೆ ಮುಂಗಾಲು ಮಡಿಚಿ ನಡೆಯುವುದೂ ಉಂಟು.

ಕಂಬಳದ ಓಟದಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸುವ ಕೋಣಗಳನ್ನು ಗದ್ದೆ ಉಳುಮೆಗಾಗಲೀ ಅಥವಾ ಇತರ ಕೆಲಸಗಳಿಗಾಗಲೀ ಬಳಸುವುದಿಲ್ಲ. ಎಷ್ಟೋ ಬಾರಿ ಅವುಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿಗೆಯಿಂದ ಹೊರಗೇ ಬಿಡುವುದಿಲ್ಲ. ಇತರ ಎಮ್ಮೆ ಅಥವಾ ಕೋಣಗಳ ಜೊತೆಗೂ ಸೇರಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಜನರ ದೃಷ್ಟಿ ತಾಗುತ್ತದೆಂಬ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ಈ ರೀತಿ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಕಂಬಳದ ಕೋಣಗಳನ್ನು ತುಳು ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಗಿಡ್ದೆರು ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಈ ಗಿಡ್ದೆರುಗಳು ಕೊಟ್ಟಿಗೆಯ ತಂಪಿನಲ್ಲಿ, ಉತ್ತಮ ಆರೈಕೆಯಲ್ಲಿ ಕೊಬ್ಬಿ ಬೆಳೆದು ಮಿರ-ಮಿರನೆ ಮಿಂಚುತ್ತಿರುತ್ತವೆ. ನೋಡಲು ಭಯ ಹುಟ್ಟಿಸುವ ಆಕೃತಿ ಇವುಗಳದ್ದು, ಅಪರಿಚಿತರು ಬಂದರೆ ಸಿರ-ಬುಸ ಎಂದು ಗಲಾಟೆ ಮಾಡುತ್ತವೆ.

ಇವಕ್ಕೆ ದೃಷ್ಟಿ ತಾಗದಿರಲಿ ಎಂದು ತರಹೇವಾರಿ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಅವುಗಳ ಕುತ್ತಿಗೆಗೆ ಮಂತ್ರಿಸಿದ ತಾಯಿತ, ಎಡಗಾಲಿನ ಹಳೆಯ ಮೆಟ್ಟು (ಚಪ್ಪಲಿ), ಕಾಸರಕನ ಮರದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ತಾಳಿ, ಕಬ್ಬಿಣದ ಇಲ್ಲವೇ ಕಳ್ಳಿ ಗಿಡದ ಉಂಗುರ.. ಹೀಗೆ ಹಲವಾರು ದೃಷ್ಟಿ ನಿವಾರಕ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟುತ್ತಾರೆ. ಇದನ್ನು ಕಟ್ಟುವುದಕ್ಕೂ ಸಹ ಮಾಂತ್ರಿಕರನ್ನು ಕರೆಸುತ್ತಾರೆ. ಅವುಗಳ ಚೋಟುದ್ದದ ಕೊಂಬುಗಳು ಥಳ-ಥಳ ಹೊಳೆಯುವಂತಾಗಲು ಗಾಜಿನ ಚೂರಿನಿಂದ, ಇಲ್ಲವೇ ಅದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಇರುವ ಚಿಕ್ಕ ಕತ್ತಿಯಿಂದ ಎರೆಯುತ್ತಾರೆ, ಎಣ್ಣೆ ಹಚ್ಚಿ ಪಾಲಿಷ್ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಹೊಟ್ಟೇಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಮಕ್ಕಳಿಗಿಂತಲೂ ಮಿಗಿಲಾದ ಆರೈಕೆ, ಕಾಳಜಿ ಕೋಣಗಳಿಗೆ, ಅದೊಂದು ಖಾಯಿಷ್.

ಕಂಬಳದ ಕೋಣಗಳನ್ನು ಸಣ್ಣ ಮರಿಯಾಗಿದ್ದಾಗ ತಂದು ಸಾಕಿ ತಯಾರು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ, ಮೈಮೇಲೆ ಕೂದಲುಗಳಿಲ್ಲದ ಉತ್ತಮ ಜಾತಿಯ ಮರಿಗಳನ್ನು ಹುಷಾರಿನಿಂದ ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಕೋಣದ ಜೊತೆಯನ್ನು ಈಡು ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ, ಈ ಈಡುಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕಪ್ಪಗಿರಬೇಕು ಮತ್ತೊಂದು ಕೆಂಚನೆ ಬಣ್ಣಕ್ಕಿರಬೇಕು ಎಂಬುದು ನಂಬಿಕೆ. ಅಂತಹ ಬಣ್ಣದವನ್ನೇ ನೋಡಿ ತರುತ್ತಾರೆ.

ಇನ್ನು ಅವಕ್ಕೆ ಒದಗಿಸುವ ಮೇವು ಉತ್ಕೃಷ್ಟವಾದದ್ದು, ಅದನ್ನು ಮೇವು ಎನ್ನುವುದಕ್ಕಿಂತ ತಿಂಡಿ ಅಥವಾ ಊಟ ಅನ್ನುವುದೇ ಉತ್ತಮ, ಏಕೆಂದರೆ ಅದು ಹೆಚ್ಚು-ಕಡಿಮೆ ಮನುಷ್ಯರಿಗೆ ಕೊಡುವ ಆಹಾರವೇ ಆಗಿರುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಕೊಡುವ ರೀತಿಯೂ ಸಹ ಹಾಗೇ ಇರುತ್ತದೆ.

ಮಾಮೂಲಿ ಎಮ್ಮೆಗಳಿಗೆ ಹಾಕಿದಂತೆ ಕೊಟ್ಟಿಗೆಯ ಗ್ವಾಂದಿಗೆಗೆ ಭತ್ತದ ಹುಲ್ಲನ್ನೋ ಹಸಿ ಮೇವನ್ನೋ ಹಾಕಿ ಬರುವಂತೆ ಕಂಬಳದ ಕೋಣಗಳಿಗೆ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಹುರುಳಿ ಹಿಟ್ಟು, ಕಡಲೆ ಹಿಂಡಿ, ತೆಂಗಿನ ಹಿಂಡಿ, ಹದವಾಗಿ ಬೇಯಿಸಿದ ಅನ್ನ, ಅಂಬಲಿ ಇತ್ಯಾದಿ ಪೌಷ್ಟಿಕ ಆಹಾರಗಳನ್ನು ಹೊತ್ತು-ಹೊತ್ತಿಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಸೇವಕರು ತಿನ್ನಿಸುತ್ತಾರೆ. ಮೈಗೆಲ್ಲಾ ಎಳ್ಳಿನ ಎಣ್ಣೆಯನು ಹಚ್ಚಿ, ತಿಕ್ಕಿ ಮಸಾಜು ಮಾಡಿ ಹಬೆಯಾಡುವ ಬಿಸಿ ನೀರಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿಸುತ್ತಾರೆ, ಸಣ್ಣವಿರುವಾಗಲೇ ಆದೇಶಗಳನ್ನು ಪಾಲಿಸುವುದನ್ನೂ ಸಹ ಕಲಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ ತರಬೇತಿ ನೀಡುವುದಕ್ಕೆ ತುಳುಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಬಾಸೆ ಕಲಿಸುವುದು ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ಬಹುಶಃ ರೇಸಿನ ಕುದುರೆಗಳಿಗೆ ಹೊರತುಪಡಿಸಿದರೆ ಕಂಬಳದ ಕೋಣಗಳಿಗೇ ಇರಬೇಕು ಈ ಪರಿಯ ಆರೈಕೆ, ಮುತುವರ್ಜಿ ಮತ್ತು ಕಾಳಜಿಗಳಿರುವುದು. ಕುದುರೆ ಸಾಕುವಷ್ಟೆ ಖರ್ಚೂ ಸಹ ಕೋಣ ಸಾಕಲು ಬರುತ್ತದೆ.

ಕಂಬಳದ ಕಾಲ ಬರುವ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಕೋಣಗಳ ಈಡು ಸಂಪೂರ್ಣ ಸಜ್ಜಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಕಂಬಳದ ದಿನದ ಸಂಭ್ರಮಕ್ಕೆ ಸಾಟಿಯೇ ಇಲ್ಲ. ಭರ್ತಿ ಅರ್ಧ ದಿನದ ಮೆರವಣಿಗೆ. ಮದುಮಕ್ಕಳ ಮೆರವಣಿಗೆ ಇದರ ಮುಂದೆ ಏನೇನೂ ಅಲ್ಲ. ಕೋಣಗಳಿಗೆ ಮಾಡುವ ಸಿಂಗಾರವೇನು? ಅವುಗಳನ್ನು ಮುಂದೆ ಬಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಹಿಂದೆ ನಡೆಯುವವರ ಗತ್ತೇನು? ಅಲ್ಲಿನ ವೈಭವ, ಉಮೇದು ಬಣ್ಣಿಸಲಸದಳ. ಕೋಣಗಳ ಬೆನ್ನ ಮೇಲೆ ಮಕಮಲ್ಲಿನ ಗೌಸು ಹೊದೆಸಿರುತ್ತಾರೆ, ಆ ಗೌಸಿನ ಮೇಲೆ ತರತರದ ಚಿತ್ರಗಳು, ಸೂರ್ಯ-ಚಂದ್ರ, ವಿವಿಧ ಕಸೂತಿಗಳು, ದೇವರ ಚಿತ್ರಗಳು, ಯಜಮಾನರ ಮತ್ತು ಅವರ ಊರಿನ ಹೆಸರು ಮುಂತಾದವುಗಳಿರುತ್ತವೆ. ಕಾಲುಗಳಿಗೆ ಗಗ್ಗರಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿರುತ್ತಾರೆ, ಅವು ನಡೆದಂತೆಲ್ಲಾ ಘಲ್ಲೆಂದು ಸದ್ದು ಮಾಡುತ್ತವೆ, ಕತ್ತಿಗೆ ಸಣ್ಣ-ಸಣ್ಣ ಘಂಟೆಗಳಿರುವ ಗೆಜ್ಜೆ ಸರ ಹಾಕಿರುತ್ತಾರೆ, ಕತ್ತು ಆಡಿಸಿದಾಗೆಲ್ಲಾ ಅವು ಝಣ್ಣೆಂದು ಸದ್ದು ಮಾಡುತ್ತವೆ. ಕತ್ತು, ಕೊಂಬುಗಳು ಹಾಗೂ ಹೊಟ್ಟೆಗಳಿಗೆ ಸುತ್ತಿದ ಕೆಂಪನೆಯ ಚೆಂಡು ಹೂವಿನ ಹಾರಗಳು. ಕಣ್ಣೆಸರು ಆಗದಿರಲೆಂದು ಎರಡೂ ಕೊಂಬುಗಳ ತುದಿಗೆ ನಿಂಬೆ ಹಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಚುಚ್ಚಿರುತ್ತಾರೆ.

ಹೀಗೆ ಅಲಂಕರಿಸಿದ ಕೋಣದ ಈಡುಗಳ ಹಿಂದೆ-ಮುಂದೆ ಮಂದಿ-ಮಾರ್ಬಲದ ಹಿಮ್ಮೇಳ, ಮೆಲ್ಲಗೆ ಸರಿಯುವ ಮೆರವಣಿಗೆಯ ಮುಂಭಾಗದಲ್ಲಿ ತರಹೇವಾರಿ ವಾದ್ಯದದವರ ಹಿಂಡು, ಡೋಲು, ಕೊಂಬು-ಕಹಳೆಯ ಸದ್ದು, ಮೆರವಣಿಗೆ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ನಿಂತಾಗ ಡಮಾರ್ ಎಂದು ಗುರ್ನಾಲು ಹಾರಿಸಿ ಕೇಕೆ ಹಾಕುವ ಜನ. ಈ ಎಲ್ಲಾ ಸದ್ದುಗಳಿಗೆ ಕೋಣಗಳು ಬೆದರದಂತೆ, ತಲೆ ಕೊಡವಿ ಚಿಮ್ಮದಂತೆ ಅವುಗಳನ್ನು ಆ ಕಡೆ-ಈ ಕಡೆ ಭದ್ರವಾಗಿ ಮಕಾಡ (ದುಡಿ ಬಳ್ಳು) ಹಾಕಿ ಹಿಡಿದ ಆಳುಗಳು. ಒಂದೊಂದು ಕಡೆ ಹಿಡಿಯಲು ಕನಿಷ್ಠ ನಾಲ್ಕು ಜನರಾದರೂ ಇರುತ್ತಾರೆ. ಕೋಣದ ಈಡಿನ ಹಿಂದೆ ಅವುಗಳನ್ನು ಸಾಕಿ-ಸಲಹಿದವರು, ಪಾಠ ಕಲಿಸಿ ಪಳಗಿಸಿದವರು ಮತ್ತು ವಿಶೇಷ ಗತ್ತಿನಿಂದ ಗಂಭೀರವಾಗಿ ನಡೆಯುವ ಯಜಮಾನ. ಯಜಮಾನರನ್ನೂ ಮೊದಲ್ಗೊಂಡು ಎಲ್ಲರೂ ತಲೆಗೆ ಕೆಂಪು ಬಣ್ಣದ ರುಮಾಲು ಸುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ, ಯಜಮಾನರ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಚಿನ್ನದ ಕಡಗ ಹೊಳೆಯುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಅವರ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಅಂದಿನ ದಿನ ಕಂಬಳದಲ್ಲಿ ಕೋಣಗಳನ್ನು ಓಡಿಸುವ ಓಟಗಾರನೂ ನಡೆಯುತ್ತಿರುತ್ತಾನೆ. ಇವರಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ ಸ್ಪರ್ದೆಗೆ ಅಗತ್ಯವಾಗಿ ಬೇಕಾದ ಸಲಕರಣೆಗಳಾದ ಹಲಗೆ, ಹಗ್ಗಗಳು, ನೊಗ ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದ ಅಳುಗಳ ದಂಡೂ ಬರುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಅಕ್ಷರಶಃ ಯುದ್ದಕ್ಕೆ ಹೊರಟ ದಂಡಿನ ರೀತಿ ಆ ಮೆರವಣಿಗೆ ಇರುತ್ತದೆ, ಎಲ್ಲರ ಮುಖದಲ್ಲಿ-ಕೋಣಗಳನ್ನೂ ಸಹ ಒಳಗೊಂಡಂತೆ- ಸಂಭ್ರಮ, ನಿರೀಕ್ಷೆ, ಆತಂಕ, ಕುತೂಹಲದ ಭಾವಗಳ ಸಮ್ಮಿಲನ.

ಹೀಗೆ ವಿವಿಧ ಭಾಗಗಳಿಂದ ಹೊರಟ ಮೆರವಣಿಗೆಗಳು ಕಂಬಳ ನಡೆಯುವ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಬಂದು ಸೇರುತ್ತವೆ, ಅಲ್ಲಿ ಈಗಾಗಲೇ ಕಂಬಳ ನಡೆಯುವ ಅಂಕವನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಲಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಆ ಅಂಕವು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಮುನ್ನೂರರಿಂದ ೪೫೦ ಅಡಿಗಳಷ್ಟು ಉದ್ದವಿರುತ್ತದೆ, ಈ ಉದ್ದವನ್ನು ಕೋಲು ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ, ನೂರು ಕೋಲು ಅಂದರೆ ಮುನ್ನೂರು ಅಡಿಗಳು. ಕಂಬಳದ ಅಕ್ಕ-ಪಕ್ಕ ನೋಡುವವರಿಗೆ ಅನುಕೂಲವಾಗುವಂತೆ ಎತ್ತರದ ಸ್ಥಳವಿರುತ್ತದೆ.

ಕೋಣಗಳು ಸ್ಪರ್ದೆಯ ಸ್ಥಳ ಸೇರಿದ ತಕ್ಷಣ ಮಾಡುವ ಕೆಲಸ ಅವುಗಳ ಹಣೆಗೆ ಪಣೆನೊಗ ಕಟ್ಟುವುದು, ಅಂದರೆ ಅವುಗಳ ಹಣೆಗೆ ಮತ್ತು ಹೆಗಲಿನ ಮೇಲಿರುವ ನೊಗಕ್ಕೆ ಸೇರಿಸಿ ಅಡಿಕೆ ಮರದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಎರಡು ಅಂಗುಲ ವ್ಯಾಸದ ದೊಣ್ಣೆಯನ್ನು ಬಿಗಿಯಾಗಿ ಎಳೆದು ಕಟ್ಟುವುದು.

ಓಟದಲ್ಲಿ ಈ ಪಣೆಹಗ್ಗದ ಪಾತ್ರ ಅತ್ಯಂತ ಮುಖ್ಯವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ನುರಿತವರು, ಅನುಭವಿಗಳು ಮಾತ್ರ ಈ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ನಿಯೋಜಿತವಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಇಲ್ಲಿ ಹಲವಾರು ರೀತಿಯ ಹಗ್ಗಗಳನ್ನು ಬಳಸುತ್ತಾರೆ, ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಉದ್ದೇಶಕ್ಕೂ ಬೇರೆ-ಬೇರೆ ರೀತಿಯ ಹೆಸರಿನ ಹಗ್ಗಗಳಿರುತ್ತವೆ. ಅವುಗಳ ಪ್ರತಿಯೊಂದರ ಉದ್ದ, ರಚನೆ, ಬಿಗಿತಗಳೂ ವಿಶಿಷ್ಟವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಇವೆಲ್ಲಾ ಅತ್ಯಂತ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಕೆಲಸಗಳು, ನಿಗಾ ಇಟ್ಟು ಮಾಡುವಂತಹವು.

ಈ ತಯಾರಿ ಆದ ಮೇಲೆ ಸ್ಪರ್ದೆ ಶುರು. ಕಂಬಳದಲ್ಲಿ ಮೂರು ವಿಧ,

ಒಂದು; ಹಗ್ಗದ ಓಟ, ಇಲ್ಲಿ ಕೋಣಗಳ ಹೆಗಲಿಗೆ ಕಟ್ಟಿದ ನೊಗಕ್ಕೆ ಹಗ್ಗವನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ಓಡಿಸುವವ ಅದನ್ನು ಆಧಾರವಾಗಿ ಹಿಡಿದು ಓಡಿಸುತ್ತಾನೆ. ಇಲ್ಲಿ ಯಾವ ಈಡು ಬೇಗ ತನ್ನ ನಿಗದಿತ ಗುರಿ ಮುಟ್ಟುತ್ತದೆಯೋ ಅದನು ವಿಜೇತ ಎಂದು ತೀರ್ಮಾನಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಎರಡನೆಯದು ಕಣೆಹಲಗೆಯ ಓಟ; ಇಲ್ಲಿ ಇಂಗ್ಲಿಷಿನ ಟಿ ಆಕಾರದ ಹಲಗೆಯನ್ನು ಕೋಣಗಳ ಕೊರಳಿನ ನೊಗಕ್ಕೆ ಕಟ್ಟಿರುತ್ತಾರೆ. ಕೋಣಗಳ ಓಟಗಾರ ಹಲಗೆಯ ಮಧ್ಯೆ ನಿಂತು ಹಗ್ಗ ಹಿಡಿದು ಸಮತೋಲನ ತಪ್ಪದಂತೆ ನಿಂತು ಓಡಿಸುತ್ತಾನೆ. ಕೋಣಗಳ ಬೆನ್ನ ಮೇಲೆ ಚಾವಟಿಯಿಂದ ಎರಡೇಟು ಹಾಕಿ ಕೂಗುತ್ತಾ ಗಲಾಟೆ ಮಾಡುತ್ತಾ ಬಿರುಸಾಗಿ ಓಡಿಸುತ್ತಾರೆ, ಹೀಗೆ ಓಡಿಸುವಾಗ ಹಲಗೆಯ ಹಿಂಭಾಗದಿಂದ ಕೆಸರು ನೀರು ಆಕಾಶಕ್ಕೆ ಚಿಮ್ಮುತ್ತದೆ, ಆ ದೃಶ್ಯ ರೋಮಾಂಚನಕಾರಿಯಾದದ್ದು, ಅಲ್ಲದೆ ಹೀಗೆ ಕೆಸರು ನೀರು ಎತ್ತರಕ್ಕೆ ಚಿಮ್ಮುವುದೇ ಗೆಲುವನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸುವ ಮಾನದಂಡ. ಬೇಗ ಗುರಿಮುಟ್ಟುವುದನ್ನೂ ಸಹ ಗಣನೆಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ.

ಮೂರನೆಯದು ಹಲಗೆಯ ಓಟ; ಇದೂ ಸಹ ಕಣೆ ಹಲಗೆಯ ರೀತಿಯಲ್ಲೇ ಇರುತ್ತದೆ.

ಮುಖ್ಯ ಸ್ಪರ್ದೆಯ ಮುನ್ನ ಪೊಲಬ್ಬು ಓಟವಿರುತ್ತದೆ. ಅಂದರೆ ಟ್ರಯಲ್ ಓಟ. ಇದು ಕೋಣಗಳಿಗೆ ಮತ್ತು ಓಟಗಾರನಿಗೆ ಪೂರ್ವ ತಯಾರಿ. ಸ್ಪರ್ದೆಯ ಸ್ಥಳವು ಕೋಣದ ಈಡಿನ ಮನೆಯವರು, ಅವರ ನೆಂಟರಿಷ್ಟರು, ಬಂಧುಗಳು, ಸ್ನೇಹಿತರು, ತೀರ್ಪುಗಾರರು, ಗಣ್ಯರು ಹಾಗೂ ನೋಡುಗರಿಂದ ಮತ್ತು ಅಂಗಡಿ-ಮುಂಗಟ್ಟು ಹಾಕಿರುವವರಿಂದ ತುಂಬಿ ಹೋಗಿರುತ್ತದೆ. ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿಯೂ ಜನ ಜನ ಜನ.

ಒಂದೊಂದು ಈಡು ಕೋಣಗಳು ಸ್ಪರ್ದೆಗೆ ಬಂದಾಗಲೂ ಜನರ ಹೋ ಎಂಬ ಉದ್ಘಾರ, ಗುರ್ನಾಲಿನ ಸದ್ದು, ಆಳುಗಳ ಗಡಿ-ಬಿಡಿಯ ಮಾತುಗಳು, ಕೂಗಾಟಗಳು, ಕೆಲವರು ತುಳು, ಕೆಲವರು ಕನ್ನಡ, ಇಂಕೆಲವರು ತುಳುಗನ್ನಡ ಮಾತಾಡುತ್ತಾ ಗೌಜು ಗದ್ದಲ, ಕಲರವ ಏರ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ. ಊರ ಪ್ರಮುಖರ, ಹೆಗ್ಗಡೆಯವರ, ಶೆಟ್ಟರ ಕೋಣಗಳು ಇಳಿದಾಗಲಂತೂ ಇದು ಮತ್ತಷ್ಟು ಜೋರು. ಕೋಣಗಳ ಮತ್ತು ಓಟಗಾರನ ಕಣ್ಣುಗಳು ಗುರಿಯತ್ತ, ವೇಗದತ್ತ ನೆಟ್ಟಿದ್ದರೆ, ನೆರೆದವರ ಕಣ್ಣುಗಳು ಅವರ ಮೇಲೆ ನೆಟ್ಟಿರುತ್ತವೆ. ವರ್ಷ ಪೂರ್ತಿ ನಡೆಸಿದ ತಯಾರಿಗೆ ಪ್ರತಿಫಲ ಸಿಗುವ ಕ್ಷಣ ಅದು.

ಓಟಗಾರ ಕೇವಲ ಕಚ್ಚೆ ಪಂಚೆ ಮತ್ತು ತಲೆಗೆ ರುಮಾಲು ಸುತ್ತಿರುತ್ತಾನೆ, ಮೈ ಹುರಿಗಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ, ನರಗಳ ಉದ್ವೇಗದ ಬಿಗಿತ ಎದ್ದು ಕಾಣುತ್ತಿರುತ್ತದೆ, ಬಲ ಗೈಯಲ್ಲಿ ಚಾವಟಿ ಅಥವಾ ಬಡು, ಎಡಗೈಯಲ್ಲಿ ಹಗ್ಗ ಹಿಡಿದಿರುತ್ತಾನೆ. ಯಜಮಾನರ ಛಲದ ಆವಾಹನೆಯಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಆತ ಕೋಣಗಳ ಬಾಲದ ಬುಡದ ಭಾಗಕ್ಕೆ, ನೊಗಕ್ಕೆ ಮತ್ತು ನೀರಿಗೆ ಎರಡೂ ಕೈಯಿಟ್ಟು ಸಣಮಾಡಿ ಕಣ್ಣಿಗೊತ್ತಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ತೀರ್ಪುಗಾರರ ಹಸಿರು ನಿಶಾನೆ ದೊರೆತ ಮರುಕ್ಷಣ ಅಲ್ಲಿ ಮಿಂಚಿನ ಸೆಳಕು, ಕಾಣುವುದು ಕೇವಲ ಎಡಬಲಗಳಿಗೆ ಚಿಮ್ಮುವ ಕೆಸರಿನ ತೆರೆಗಳು ಮಾತ್ರ, ಓಟದ ವೇಗಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಕೆಸರಿನ ತೆರೆಗಳು ಮೇಲಕ್ಕೆದ್ದು ಕೆಳಗಿಳಿಯುತ್ತವೆ. ನೆರೆದ ಮಂದಿಯ ಬಾಯಿಂದ ಹೋ ಶಬ್ದ ಮುಗಿಯುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಅವು ಗುರಿ ಮುಟ್ಟಿರುತ್ತವೆ, ಇತ್ತ ಮತ್ತೊಂದು ಜೊತೆ ಅದೇ ಉದ್ವೇಗ, ಅದೇ ನಿರೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ಓಟಕ್ಕೆ ಸಜ್ಜು.

ಸ್ಪರ್ಧೆಗೆ ಬಂದ ಎಲ್ಲ ಈಡುಗಳ ಓಟ ಮುಗಿದ ನಂತರ ಗೆದ್ದ ಕೋಣದ ಈಡುಗಳಿಗೆ, ಓಟಗಾರನಿಗೆ ಮತ್ತು ಯಜಮಾನರಿಗೆ ಮೆಡಲ್ಲುಗಳ ವಿತರಣೆ, ಬಂಗಾರ, ಬೆಳ್ಳಿ, ಬಾಳೆಗೊನೆ ಮುಂತಾದವುಗಳ ವಿತರಣೆ, ಗೆದ್ದವರಿಗೆ ಮುಮ್ಮಡಿ ಉತ್ಸಾಹ, ಸೋತವರು ಮುಂದಿನ ವರ್ಷ ಸರಿಯಾದ ತಯಾರಿಯೊಂದಿಗೆ ಬರುವ ಉತ್ಸಾಹ. ಸೋತ ಕೆಲವು ಯಜಮಾನರು ಕೋಣಗಳನ್ನು ಗದ್ದೆ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಹಚ್ಚಿ, ಅಥವಾ ಅಲ್ಲೇ ಮಾರಾಟ ಮಾಡಿ ಹೊಸ ಮರಿಗಳಿಗೆ ಹುಡುಕಾಟ ಆರಂಭಿಸುತ್ತಾರೆ. ನೆರೆದವರು ಗುಜು-ಗುಜು ಸದ್ದಿನೊಂದಿಗೆ ನಿರ್ಗಮಿಸುವುದರೊಂದಿಗೆ ಆ ದಿನದ ಕಂಬಳ ಮುಕ್ತಾಯ.

ಆದರೆ ನಾಳೆ ಮತ್ತೊಂದೆಡೆ, ಮುಂದಿನ ವಾರ ಇನ್ನೊಂದೆಡೆ ಕಂಬಳ ಇದ್ದೇ ಇರುತ್ತದೆ, ಅದೇ ಸಂಭ್ರಮ, ನಿರೀಕ್ಷೆಗಳೊಂದಿಗೆ, ಎಲ್ಲ ಕಡೆ ಮುಗಿಯಿತು ಎಂದಾದರೂ ಸಹಿತ ಮುಂದಿನ ವರ್ಷ ಇದ್ದೇ ಇರುತ್ತದೆ. ಈ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ಸಾವಿರಾರು ವರ್ಷಗಳಿಂದ ನಡೆಯುತ್ತಲೇ ಬರುತ್ತಿದೆ, ಅಲ್ಪ-ಸ್ವಲ್ಪ ಬದಲಾಗಿರಬಹುದು. ಆದರೆ ಪರಂಪರೆ ಮುಂದುವರಿಯುತ್ತಿದೆ.

ಕಡುಬಡವರಿಂದ ಸಿರಿವಂತರ ತನಕ ಎಲ್ಲ ಒಂದೆಡೆ ಸೇರಿ ಸಂಭ್ರಮಿಸುವ ಕಂಬಳ ಅಪ್ಪಟ ರೈತರ ಮನರಂಜನಾ ಕ್ರೀಡೆ. ಪ್ರತಿವರ್ಷ ನವಂಬರಿನಿಂದ ಜನವರಿಯವರೆಗೆ ನಡೆಯುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಮಳೆಗಾಲ ಹಿಂದೆ ಸರಿದು ಚಳಿಗಾಲ ಶುರುವಾಗುವ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಮೈ ಬಿಸಿಯೇರಿಸುವ ರೋಮಾಂಚಕಾರಿ ಕಂಬಳ, ನಗರದವರ ಕುದುರೆ ರೇಸಿನ ಎಲ್ಲ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನೂ ಮೈಗೂಡಿಸಿಕೊಂಡಿರುವಂತಹುದು. ಹಣದ ಬಾಜಿಯ ಕೆಟ್ಟ ಮುಖವಿಲ್ಲದ ಅಪ್ಪಟ ಮನರಂಜನೆಯ ಕ್ರೀಡೆಯಾದ ಇದು ಕುದುರೆ ರೇಸಿಗಿಂತಲೂ ಒಂದು ಕೈ ಮೇಲೆ. ಮತ್ತು ಒಂದು ರೀತಿ ಸ್ಪೈನ್ ದೇಶದ ಗೂಳಿ ಕಾಳಗವನ್ನೂ ಸಹ ಹೋಲುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಅಲ್ಲಿನಂತೆ ಕ್ರೂರತೆ ಇಲ್ಲಿಲ್ಲ.

ಆಣಿ-ಪೀಣಿ

ಹುಲ್ಲಿನ ಎಸಳುಗಳಲ್ಲಿ ಐದು ಅಥವಾ ಏಳು ಸುತ್ತಿನ ಅಂದರೆ ಹೆಡೆಗಳ ಸಿಂಬೆಯಾಕಾರದಲ್ಲಿ ಹೆಣೆದು ಅದರೊಳಗೆ ಹಣತೆಯನ್ನು ಕೂರಿಸುತ್ತಾರೆ, ಇದೇ ಆಣಿ-ಪೀಣಿ. ಇದನ್ನು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದು ದನಕಾಯುವ ಹುಡುಗರು ಮನೆ-ಮನೆ ಸುತ್ತುತ್ತಾರೆ, ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಮನೆಯೂ ದನ-ಕರುಗಳಿಂದ ತುಂಬಿರಲಿ, ಅವುಗಳಿಂದ ಸಮೃದ್ಧಿಯಾಗಲಿ, ಅವುಗಳಿಗೆ ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯ ರೋಗ-ರುಜಿನಾದಿಗಳು ಬಾರದಿರಲಿ, ಆ ಮೂಲಕ ಊರಿನ ಪಶು ಸಂಪತ್ತು ಹೆಚ್ಚಿ ಸರ್ವರಿಗೂ ಒಳಿತಾಗಲಿ ಎಂಬ ಅರ್ಥ ಬರುವಂತಹ ಪದಗಳನ್ನು ಹಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಹಾಡುತ್ತಾ-ಹಾಡುತ್ತಾ ಪ್ರತಿ ಮನೆ ಮುಂದೆ ನಿಂತಾಗಲೂ ಅಲ್ಲಿನ ಜಾನುವಾರುಗಳಿಗೆ ಆಣಿ-ಪೀಣಿಯ ಜ್ಯೋತಿಯಿಂದ ಬೆಳಗುತ್ತಾರೆ.

ಮುಂಗಾರಿನ ಬೆಳೆಗಳು ಕುಯಿಲಾಗಿ, ಒಕ್ಕಣೆಯೂ ಆಗಿ ಮನೆಯು ಕಾಳುಕಡಿಗಳಿಂದ ತುಂಬಿರುವಾಗ, ಹಿಂಗಾರಿಯ ಶೇಂಗ, ಸೂರ್ಯಕಾಂತಿ, ಕಡಲೆ, ಜೋಳ ಮುಂತಾದುವನ್ನು ಬಿತ್ತುವ ತಯಾರಿಯಲ್ಲಿರುವಾಗ ಆ ಮುಂಗಾರಿಯ ಸಮೃದ್ಧಿಗೆ ಕಾರಣವಾದ ಮತ್ತು ಹಿಂಗಾರಿನ ಕೆಲಸ ಕಾರ್ಯಗಳಿಗೆ ಹೆಗಲು ನೀಡಬೇಕಾದ ಜಾನುವಾರುಗಳಿಗೆ ಧನ್ಯವಾದ ಹೇಳುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಈ ಆಚರಣೆ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾದುದು.

ಸೋಣೆಹಬ್ಬ

ದನಕಾಯುವ ಹುಡುಗರ ಕೋಲ ಈ ಸೋಣೆ ಹಬ್ಬ. ಆಟಿ ಮಾಸದಲ್ಲಿ (ಜುಲೈ-ಆಗಸ್ಟ್) ಈ ಆಚರಣೆ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಒಂದು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ದಿನ ಸಂಜೆ ದನಗಾಹಿ ಹುಡುಗರು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಚೆಂಡು ಹೂವಿನ ಗಿಡ, ಕೆಸುವಿನ ಗೆಡ್ಡೆ, ರುಬ್ಬುವ ಗುಂಡು, ಬೊಮ್ಮಕ್ಕನ ಗಿಡ, ಮುಸುರೆ ಬಟ್ಟೆ, ಹಲಸಿನ ಬೀಜ, ಎಳ್ಳುಂಡೆ, ಅಕ್ಕಿ ಉಂಡೆ ಮುಂತಾದುವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಅಜ್ಜಿಯಂತೆ ಕೋಲು ಹಿಡಿದು ಮನೆ-ಮನೆ ಸುತ್ತುತ್ತಾರೆ.

ಕಾರಹುಣ್ಣಿಮೆ ಮತ್ತು ಮಣ್ಣೆತ್ತಿನ ಅಮಾವಾಸ್ಯೆ

ಕಾರ ಹುಣ್ಣಿಮೆ ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದ ಮಂದಿಗೆ ವಿಶೇಷ ಹಬ್ಬ. ಜಾನುವಾರುಗಳೇ ಈ ಹಬ್ಬದ ಕೇಂದ್ರ ಬಿಂದು. ಬಯಲು ಸೀಮೆಯಲ್ಲಿ ಸಂಕ್ರಾಂತಿ ಇರುವಂತೆ ಬಿಸಿಲು ನಾಡಿನವರಿಗೆ ಕಾರ ಹುಣ್ಣಿಮೆ. ಜೂನ್ ತಿಂಗಳ ಮಳೆಗಾಲ ಕಾಲಿಡುವ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಈ ಹಬ್ಬ ನಡೆಯುವುದು ವಿಶೇಷ. ಅಂದು ಎತ್ತುಗಳಿಗೆ ಯಾವುದೇ ಕೆಲಸವಿಲ್ಲ. ಬೆಳಿಗ್ಗೆಯೇ ಮೈತೊಳೆದು ವಿವಿಧ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಶೃಂಗರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ ಶೃಂಗರಿಸಿದ ಎತ್ತುಗಳನ್ನು ಕರಿ ಹರಿಯುವ ಸಂಪ್ರದಾಯವಿದೆ. ಈ ರೀತಿ ಮಾಡುವುದರ ಹಿಂದೆ ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾದ ಉದ್ದೇಶವೊಂದಿದೆ, ಅದೇನೆಂದರೆ ಯಾವ ಫಸಲು ಈ ವರ್ಷ ಉತ್ತಮವಾಗಿ ಆಗುತ್ತದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಇದರಿಂದ ರೈತರು ತಿಳಿಯುತ್ತಾರೆ. ಹೇಗೆಂದರೆ; ಎತ್ತುಗಳ ಕರಿ ಹರಿದಾಗ ಕೆಂಪು ಬಣ್ಣದ ಎತ್ತು ಮುಂದೆ ಬಂದರೆ ಕೆಂಪು ಧಾನ್ಯಗಳು ಆ ವರ್ಷ ಉತ್ತಮವಾಗಿ ಆಗುತ್ತವೆ, ಆ ಬೆಳೆಗಳಿಗೆ ಯಾವುದೇ ಕೀಟ-ರೋಗಾದಿಗಳು ಬರುವುದಿಲ್ಲ ಎಂದರ್ಥ. ಒಂದು ವೇಳೆ ಬಿಳಿ ಎತ್ತು ಮುಂದೆ ಬಂದರೆ ಬಿಳಿ ಫಸಲು ಅಂದರೆ ಬಿಳಿ ಜೋಳ, ಕುಸುಬೆ ಮುಂತಾದವು ಉತ್ತಮ ಫಸಲು ನೀಡುತ್ತವೆ ಎಂದು ತೀರ್ಮಾನಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಅದೇ ದಿನ ಸಂಜೆ ಬಸವನ ಪೂಜೆ ಅರ್ಥಾತ್ ಜಾನುವಾರುಗಳಿಗೆ ಪೂಜೆ ನೆರವೇರಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಅಂದು ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಮೈತಿಕ್ಕಿಸಿಕೊಂಡು ಜಳಕ ಮಾಡಿದ ಜಾನುವಾರುಗಳಿಗೆ ಗೊಟ್ಟೆ ಹಾಕುತ್ತಾರೆ. ಗೊಟ್ಟೆ ಹಾಕುವುದು ಅತ್ಯಂತ ವಿಶೇಷವಾದ ಕ್ರಿಯೆ. ಎಳ್ಳೆಣ್ಣೆ ಮತ್ತು ಕೋಳಿ ಮೊಟ್ಟೆಯನ್ನು ಹದವಾಗಿ ಮಿಶ್ರಣ ಮಾಡಿ ಬಿದಿರಿನ ಕೊಳವೆಯಿಂದ ಕುಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ಮಳೆಗಾಲದ ಆರಂಭದ ಕಾಲವಾದ್ದರಿಂದ ಈ ರೀತಿ ಮಾಡುವ ಮೂಲಕ ಜಾನುವಾರುಗಳಿಗೆ ಪುಷ್ಟಿ ನೀಡುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ ಒಂದೇ ಆಚರಣೆಯ ಮೂಲಕ ಹಲವಾರು ಉದ್ದೇಶಗಳನ್ನು ಈಡೆರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಜನಪದರ ಜ್ಞಾನ ಹಾಗೂ ಚಾತುರ್ಯ ಮೆಚ್ಚುವಂಥದ್ದು.

ಕಾರಹುಣ್ಣಿಮೆಯಾದ ನಂತರ ಬರುವ ಅಮಾವಾಸ್ಯೆಯನ್ನು ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಮಣ್ಣೆತ್ತಿನ ಅಮಾವಾಸ್ಯೆ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಕಾರ ಹುಣ್ಣಿಮೆಯಂದು ಜೀವಂತ ಜಾನುವಾರುಗಳಿಗೆ ಪೂಜೆ-ಪುನಸ್ಕಾರಗಳು ನಡೆದರೆ ಮಣ್ಣೆತ್ತಿನ ಅಮಾವಾಸ್ಯೆಯಂದು ಮಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ಎತ್ತುಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಈ ಮಣ್ಣಿನ ಎತ್ತುಗಳನ್ನು ಪೂಜಿಸಿ, ಊರೆಲ್ಲಾ ಮೆರವಣಿಗೆ ಮಾಡಿ ನಂತರ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ವಿಸರ್ಜನೆ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಕಾರಹುಣ್ಣಿಮೆ

ಬೇಸಿಗೆ ಮುಗಿದು ಮುಂಗಾರು ಕಾಲಿಟ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಲಿಡುವ ಕಾರ ಹುಣ್ಣಿಮೆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಜಾನುವಾರುಗಳಿಗಾಗಿ ವಿಶೇಷ ಹಬ್ಬ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಅಂದು ಜಾನುವಾರುಗಳಿಗೆ ವಿಶೇಷ ಅಡುಗೆ ಮಾಡಿ ತಿನ್ನಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಅಂದು ಕಾರಿಂಗ ಮತ್ತು ಅಳವಿಯನ್ನು ಕುದಿಸಿ ಅದಕ್ಕೆ ಕೋಳಿ ಮೊಟ್ಟೆಯನ್ನು ಬೆರೆಸಿ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಕಲಕಿ ತೆಳುವಾಗಿ ಮಾಡಿ ಗೊಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಎತ್ತುತ್ತಾರೆ. (ಗೊಟ್ಟ: ಬಿದಿರಿನಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಕೊಳವೆ, ದನಗಳಿಗೆ ಯಾವುದೇ ದ್ರವ ರೂಪದ ಪದಾರ್ಥ ಕುಡಿಸಲು ಗೊಟ್ಟ ಬೇಕೇ ಬೇಕು. ದನಗಳ ಗಂತಲಿಗೆ ಗೊಟ್ಟದ ತುದಿಯನ್ನು ಇಟ್ಟು ಕುಡಿಸಲು ಅನುಕೂಲವಾಗುವಂತೆ ಚೂಪಗೆ ಮಾಡಿರುತ್ತಾರೆ.) ದನಗಳಿಗೆ ಇದನ್ನು ಕುಡಿಸುವುದರಿಂದ ಕಫ, ಪಿತ್ತದೋಷ ಮುಂತಾದ ಖಾಯಿಲೆಗಳು ನಿವಾರಣೆಯಾಗುತ್ತವೆಂದು ರೈತರ ನಂಬಿಕೆ.

ಬಾಗಲಕೋಟೆ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಕಾರ ಹುಣ್ಣಿಮೆಗೆ ಹೊನ್ನುಗ್ಗಿ ದಿವಸ ಎಂತಲೂ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಇಲ್ಲಿ ಹಬ್ಬದ ದಿವಸ ಪುಂಡಿ ನಾರಿನಲ್ಲಿ ಹಗ್ಗಗಳನ್ನು ತಯಾರಿಸಿ ಅವುಗಳನ್ನು ವಿವಿಧ ಬಣ್ಣಗಳಲ್ಲಿ ಅದ್ದಿ ಎತ್ತುಗಳಿಗೆ ಕಟ್ಟುತ್ತಾರೆ. ಅಂದು ಸಂಜೆ ಕರಿಹರಿಯುವ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ, ಈ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಕರಿಹರಿಯುವುದು ಸ್ವಲ್ಪ ಭಿನ್ನ. ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿರುವ ಕೆಂಪು ಮತ್ತು ಬಿಳಿ ಬಣ್ಣದ ಎರಡು ಎತ್ತುಗಳನ್ನು ಕರೆತಂದು ಅವುಗಳಿಗೆ ಗೌಡ ಮತ್ತು ಕುಲPರ್ಣಿಯವರ ಎತ್ತುಗಳೆಂದು ಹೆಸರಿಡುತ್ತಾರೆ. ಕೆಂಪು ಬಣ್ಣದ ಎತ್ತು ಮುಂಗಾರಿ ಮತ್ತು ಬಿಳಿ ಬಣ್ಣದ ಎತ್ತು ಹಿಂಗಾರಿಯ ಸಂಕೇತ. ಕರಿ

ಹರಿಯುವಾಗ ಕೆಂಪು ಎತ್ತು ಮುಂದೆ ಬಂದರೆ ಮುಂಗಾರಿ ಹೆಚ್ಚು ಮತ್ತು ಬಿಳಿ ಎತ್ತು ಮುಂದೆ ಬಂದರೆ ಹಿಂಗಾರು ಉತ್ತಮ ಅನ್ನುವುದು ರೈತರ ಅನುಭವದ ಮಾತು.

ಕಾರ ಹುಣ್ಣಿಮೆಯ ಮರುದಿವಸವನ್ನು ಕರಿದಿನ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಅಂದು ಕೋಡಬಳಗಿ ಇಲ್ಲವೇ ತಾಲಿಮ ಪಟ್ಟಿ ಎಂಬ ತಿನಿಸುಗಳನ್ನು ತಯಾರಿಸಿ ಎಲ್ಲರೂ ಹಂಚಿ ತಿನ್ನುವುದು ಸಂಪ್ರದಾಯ. ಈ ದಿನ ಎತ್ತುಗಳ ಕೊಂಬುಗಳಿಗೆ ಕೆಂಪು ಬಣ್ಣ ಬಳಿದು ಮೆರವಣಿಗೆ ಮಾಡುವ ಕ್ರಿಯೆಗೆ ಒಂದು ಕತೆಯನ್ನು ಹೇಳಲಾಗುತ್ತದೆ. ಏನೆಂದರೆ; ಪರಮೇಶ್ವರ ಅರ್ಥಾತ್ ಶಿವನು ಕಾರಹುಣ್ಣಿಮೆ ದಿವಸ ನಂದಿ ಅವತಾರವನ್ನು ತಾಳಿ ರಾಕ್ಷಸರನ್ನು ಕೋಡುಗಳಿಂದ ಸಂಹಾರ ನಡೆಸಿ ರಕ್ತ ಸಿಕ್ತ ಕೋಡುಗಳ ಸಮೇತ ಬರುತ್ತಾನೆ. ಕೋಡುಗಳಿಗೆ ರಾಕ್ಷಸರ ಕರುಳುಗಳು ಸುತ್ತಿಕೊಂದಿರುತ್ತವೆ. ಆ ನೆನಪಿಗಾಗಿ ಕಾರ ಹುಣ್ಣಿಮೆಯಂದು ಎತ್ತುಗಳ ಕೋಡಿಗೆ ಕೆಂಪು ಬಣ್ಣ ಹಚ್ಚುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ಕೋಡುಬಳೆಗಳನ್ನು ಹಾಕುತ್ತಾರೆ. ಕೆಲವರು ಬಲಿ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯನ್ನು ಸಂಹಾರ ಮಾಡಿದ ಎಂತಲೂ ಹೇಳುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.

ಪಾಡ್ಯದ ದಿವಸ ಮಾಡುವ ಜಾನುವಾರುಗಳ ಪೂಜೆ ಮತ್ತೂ ವಿಶೇಷವಾದುದು. ಅಂದು ಎತ್ತುಗಳ ಮೈತೊಳೆದು ಮನೆಯನ್ನೆಲ್ಲಾ ಸಾರಿಸಿ, ಸಗಣಿಯಲ್ಲಿ ಹಟ್ಟೆವ್ವನನ್ನು ಮಾಡಿ ಕೂರಿಸಿ ಕಸಬರಿಗೆಯನ್ನು ಪೂಜಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಈ ಆಚರಣೆಗಳಿಗೆಲ್ಲ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಕಾರಣಗಳಿದ್ದೇ ಇರುತ್ತದೆ. ಅದರೆ ಅದನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ತಿಳಿಸುವ ತಲೆಗಳು ಇಲ್ಲವಾಗಿವೆ. ಅದೊಂದು ಬಹುದೊಡ್ಡ ಕೊರತೆ.

ಧಾರವಾಡದ ಕಘಟಗಿ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ದೀಪಾವಳಿ ಅಮಾವಾಸ್ಯೆಯ ಮೂರನೇ ದಿವಸ ಬಲೀಂದ್ರನನ್ನು ಪೂಜೆ ಮಾಡಿ ಮನೆಯಲ್ಲಿರುವ ಕುಡುಗೋಲು, ಹಗ್ಗ, ಕಣ್ಣಿ, ಕಸಬರಿಗೆ, ಕುಂಬಳಕಾಯಿ, ಮೋಟೆ, ವನಕೆ ಮುಂತಾದ ಸಲಕರಣೆಗಳನ್ನು ಇಟ್ಟು ಪೂಜಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಹಾಲೋಕುಳಿ

ತಮ್ಮ ಕುರಿ-ಮೇಕೆಗಳಿಗೆ ನೀಲಿ ನಾಲಿಗೆ ರೋಗ ಬಾರದಿರಲಿ ಎಂಬ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಗ್ರಾಮದ ವೆಂಕಲ ಕುಂಟಪ್ಪ ದೇವರಿಗೆ ಮಾಡುವ ಹಾಲೋಕುಳಿ ಹಬ್ಬ ಕುತೂಹಲಕಾರಿಯಾದುದು. ಕುರಿಗಾರರಾದ ಗೊಲ್ಲ ಸಮುದಾಯದವರು ಇದನ್ನು ಆಚರಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದ ಕೊಪ್ಪಳ ಜಿಲ್ಲೆ ಯಲಬುರ್ಗ ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ಚಿಕ್ಕ ವೆಂಕಲ ಕುಂಟೆ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿ ವರ್ಷ ಫೆಬ್ರವರಿ ಮಾಸದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಜಾತ್ರೆಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಈ ಅಚರಣೆ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಈ ಆಚರಣೆಯ ವಿಶೆಷವೆಂದರೆ ಒಂದು ವಾರದಷ್ಟು ಹಳೆಯ ಮತ್ತು ವಾಸನೆ ಹೊಡೆಯುವ ಹಾಲನ್ನು ಹರಕೆ ರೂಪದಲ್ಲಿ ದೇವರಿಗೆ ಅರ್ಪಿಸುವುದು. ಸುತ್ತ-ಮುತ್ತಲ ಗ್ರಾಮದವರೆಲ್ಲಾರೂ ಇದರಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಜಾತ್ರೆ ಒಂದು ವಾರ ಇದೆ ಎನ್ನುವಾಗಲೇ ಊರಿನ ಗೊಲ್ಲರು ತಮ್ಮ-ತಮ್ಮ ಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ಕುರಿ,ಮೇಕೆ ಹಾಗೂ ಹಸುಗಳ ಹಾಲನ್ನು ಕಲೆ ಹಾಕಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸುತ್ತಾರೆ. ಜಾತ್ರೆಯ ಹಿಂದಿನ ದಿವಸವೇ ಎಲ್ಲ ಕುಟುಂಬದವರೂ ನೂರಾರು ಚಕ್ಕಡಿಗಳಲ್ಲಿ ಆಗಮಿಸಿ ದೇವಾಲಯದ ಅಕ್ಕ-ಪಕ್ಕ ಬಿಡಾರ ಹೂಡುತ್ತಾರೆ. ಜಾತ್ರೆಯ ದಿವಸ ಮದ್ಯಾಹ್ನದ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಹರಕೆ ತೀರಿಸುವ ಕ್ರಿಯೆ ಆರಂಭ. ಗೊಲ್ಲ ಸಮುದಾಯದ ಯುವಕರ ಹಿಂದು ಕೇವಲ ಕಚ್ಚೆ ಪಂಚೆಯೊಂದನ್ನು ಮಾತ್ರ ಉಟ್ಟು, ಹೆಗಲಲ್ಲಿ, ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹುಳಿ ಹಾಲಿನ ಕಾವಡಿ ಹೊತ್ತು ದೇವಾಲಯದ ಸುತ್ತಲೂ ಹಾಲು ಚೆಲ್ಲುತ್ತಾ ಬರುತ್ತಾರೆ. ಆ ಹಾಲಿನ ದುರ್ನಾತ ಮತ್ತು ಅದು ಮೈಮೇಲೆ ಬೀಳುವುದನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಜತ್ರೆಗೆ ಬಂದಿರುವ ಇತರರು ಈ ಗೊಲ್ಲರ ಹಿಂದಿನ ಹೊಯ್ ಹೊಯ್ ಸದ್ದು ಕೇಳಿದ ತಕ್ಷಣ ದೂರ ಸರಿಯುತ್ತಾರೆ. ಸಾವಿರಾರು ಲೀಟರ್ ಹಾಲು ಹೀಗೆ ಹರಕೆ ತೀರಿಸಲು ಖರ್ಚಾಗುತ್ತದೆ.

ಈ ಹಾಲೋಕುಳಿ ಹರಕೆ ನೂರಾರು ವರ್ಷದಿಂದ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿದೆ. ಹಿಂದೆ ಗೊಲ್ಲರ ಹಟ್ಟಿಗಳ ದನ-ಕರುಗಳಿಗೆ ರೋಗ ತಗುಲಿ ಹಾಲುವ ಕರೆಯುವ ಬದಲಿಗೆ ರಕ್ತ ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದವಂತೆ ಆಗ ಗೊಲ್ಲರ ದೊಡ್ಡಿಯ ಹಿರಿಯರೊಬ್ಬರ ಮೈಮೇಲೆ ಚಿಕ್ಕ ವೆಂಕಲಕುಂಟಪ್ಪ ಬಂದು ಹಾಲೋಕುಳಿ ಮಾಡಿದರೆ ಈ ಪೀಡೆಯಿಂದ ಮುಕ್ತಿ ಎಮ್ದು ಹೇಳಿದರಂತೆ ಅಂದಿನಿಂದ ಈ ಆಚರಣೆ ನಡೆಯುತ್ತಿದೆ. ಯಾವಾಗಲೂ ಗೊಲ್ಲರ ಹಾಲೋಕುಳಿ ಮುಗಿದ ನಂತರವೇ ತೇರು ಎಳೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಕೊಕ್ಕಡ ಕೋರಿ

ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆ ಬೆಳ್ತಂಗಡಿ ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ಕೊಕ್ಕಡ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಒಂದು ದಿನಕಾಲ ಬೃಹತ್ ದನಗಳ ಜಾತ್ರೆ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಕೊಕ್ಕಡ ಎಂಬುದು ಊರಿನ ಹೆಸರಾದರೆ, ಕೋರಿ ತುಳು ಪದ, ಹಾಗೆಂದರೆ ಹೂಟೆ ಮಾಡಿದ ಗದ್ದೆ ಎಂದರ್ಥ.

ಈ ಜಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಜಾನುವಾರುಗಳ ಕೊಡು-ಕೊಳ್ಳುವಿಕೆಯ ವಹಿವಾಟೇನೂ ನಡೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಜಾನುವಾರುಗಳ ಮಾಲೀಕರು ತಮ್ಮ ಜಾನುವಾರುಗಳಿಗೆ ಕಾಯಿಲೆ ಆದರೆ ಈ ಜಾತ್ರೆಗೆ ಹೊಡೆದುಕೊಂಡು ಬಂದು ಕೋರಿ ಗದ್ದೆಗೆ ಇಳಿಸುತ್ತೇನೆ ಅಥವಾ ಒಂದು ಹಿಡಿ ಹಸಿರು ಸೊಪ್ಪನ್ನು ಕೋರಿ ಗದ್ದೆಗೆ ಹಾಕುತ್ತೇನೆ ಎಂದು ಹರಕೆ ಹೊತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ ಹರಕೆ ಹೊತ್ತರೆ ಅವುಗಳಿಗೆ ಬಂದ ಕಾಯಿಲೆ ವಾಸಿಯಾಗುತ್ತದೆ ಎಂಬ ಬಲವಾದ ನಂಬಿಕೆ ಇದೆ. ಈ ಹರಕೆಯನ್ನು ನೆರವೇರಿಸುವ ಸಲುವಾಗಿ ಒಂದು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ದಿನದಂದು ಎಲ್ಲರೂ ಇಲ್ಲಿ ಸೇರುತ್ತಾರೆ.

ತಿಪ್ಪಮ್ಮ ದೇವರು

ಬೇಸಾಯಕ್ಕೆ ಅತಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಬೇಕಾದ ಅಂಶಗಳಲ್ಲಿ ಗೊಬ್ಬರಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರಾಶಸ್ತ್ಯವಿದೆ. ನಮ್ಮ ಹಿರಿಯರು ಬೇಸಾಯಕ್ಕೆ ಮಣ್ಣು, ನೀರು, ಬೀಜಗಳಿಗೆ ಎಷ್ಟು ಮಹತ್ವ ನೀಡಿದ್ದರೋ ಗೊಬ್ಬರಕ್ಕೂ ಅಷ್ಟೇ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯ ನೀಡಿದ್ದರು. ಗೊಬ್ಬರ ಎಂದರೆ ಈಗ ಸಾವಯವ ಗೊಬ್ಬರ ಮತ್ತು ರಾಸಾಯನಿಕ ಗೊಬ್ಬರ ಎಂದು ಎರಡು ವಿಧಗಳಿವೆ, ಆದರೆ ನಮ್ಮ ಹಿರಿಯರಿಗೆ ಗೊಬ್ಬರ ಎಂದರೆ ಅದು ತಿಪ್ಪೆ ಗೊಬ್ಬರ ಅರ್ಥಾತ್ ಸಗಣಿ ಗೊಬ್ಬರ. ಮಲೆನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಇದನ್ನೇ ಹಟ್ಟಿ ಗೊಬ್ಬರ ಎನ್ನುವರು.

ಬೇಸಾಯದ ಅಂಗಗಳಾದ ಮಣ್ಣು, ನೀರು, ಬೀಜ ಮುಂತಾದವುಗಳಿಗೆ ಯಾವ ರೀತಿ ವಿವಿಧ ಆಚರಣೆಗಳ ಮೂಲಕ ಧನ್ಯವಾದ ಅರ್ಪಿಸಲಾಗುತ್ತದೆಯೋ ಅದೇರೀತಿ ತಿಪ್ಪೆಗೂ ಸಹ ಹಲವಾರು ವಿಧಾನಗಳ ಮೂಲಕ ಗೌರವ ಸಲ್ಲಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಗಮನಿಸಬೇಕಾದ ವಿಷಯವೆಂದರೆ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕೆಲಸದ ಆರಂಭಕ್ಕೆ ಬೆನಕನನ್ನು ಪೂಜಿಸುವುದು ರೈತರ ಸಂಪ್ರದಾಯ. ಆ ಬೆನಕನನ್ನು ತಯಾರಿಸುವುದು ಸಗಣಿಯಲ್ಲಿ, ಸಗಣಿ ಫಲವತ್ತತೆಯ ಸಂಕೇತ. ಅಂದರೆ ಈ ರೀತಿ ಸಗಣಿಯಲ್ಲಿ ಬೆನಕನನ್ನು ಮಾಡಿ ಪೂಜಿಸುವ ಮೂಲಕ ತಮ್ಮ ಗೌರವವನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಇನ್ನು ತಿಪ್ಪೆಯನ್ನೇ ಪೂಜಿಸುವ ವಿಶಿಷ್ಟ ಆಚರಣೆಗಳು ನಮ್ಮ ನಾಡಿನಲ್ಲಿವೆ. ಕೆಲವುಗಳ ವಿವರ ಇಲ್ಲಿದೆ.

ದೀಪಾವಳಿಯಂದು ತಿಪ್ಪೆ ಪೂಜೆ

ಮಲೆನಾಡಲ್ಲಿ ದೀಪಾವಳಿ ತಿಂಗಳು ಬಂತೆಂದರೆ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲೂ ಹಸಿರೇ ಹಸಿರು. ಅದರ ಜೊತೆಗೆ, ಬಿರುಸಾಗಿ ಅಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಸಹ ಬಿಟ್ಟೂ ಬಿಡದಂತೆ ಸುರಿಯುವ ಮಳೆ, ಸಾವಧಾನವಾಗಿ ಹರಿಯುವ, ಎಳನೀರಿನಂತಹ ನೀರು. ಇಂತಹ ಶುಭ್ರ ವಾತಾವರಣದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ

ಸಂಭ್ರಮ, ಸಡಗರದದ ಭೂಮಿ ಹುಣ್ಣಿಮೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಈಗಾಗಲೇ ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಲಾಗಿದೆ. ಅದರ ಜೊತೆಗೆ ಮಲೆನಾಡಿಗರು ಆಚರಿಸುವ ಮತ್ತೊಂದು ವಿಶೇಷ ಆಚರಣೆ ತಿಪ್ಪೆಪೂಜೆ. ದೀಪಾವಳಿಯಂದು ಇಲ್ಲಿ ತಿಪ್ಪೆಗಳಿಗೂ ಸಂಭ್ರಮ

ತಿಪ್ಪೆಗುಂಡಿ ಎಂದರೆ ನಗರವಾಸಿಗಳು ಮೂಗು ಮುಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಕೃಷಿಕರು ಕೈಮುಗಿಯುತ್ತಾರೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಬೆಳೆಗೆ ಜೀವಾಳವಾದ ತಿಪ್ಪೆಗಳನ್ನು ಗೌರವದಿಂದ ಕಾಣುವ ಮತ್ತು ಪೂಜಿಸುವ ಸಂಪ್ರದಾಯ ಅವರದು.

ದೀಪಾವಳಿಯಂದು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಹಳ್ಳಿ ಪಟ್ಟಣವೆನ್ನದೆ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲೂ ಪಟಾಕಿಗಳ ಸದ್ದು, ಕಮಟು ಹೊಗೆ ಮತ್ತು ಕಾಗದದ ಚೂರುಗಳದೇ ಕಾರುಬಾರು. ಆದರೆ ರಾಜ್ಯದ ಹಾಸನ, ಮಲ್ಲಿಪಟ್ಟಣ, ಸೋಮವಾರ ಪೇಟೆ ಭಾಗಗಳ ಕಡೆ ಹೋದರೆ ಇದಕ್ಕಿಂತ ತುಸು ಭಿನ್ನ ದೃಶ್ಯ ನೋಡಬಹುದು. ಅಲ್ಲಿಯೂ ಸಹ ಪಟಾಕಿ ಸದ್ದಿರುತ್ತದೆ. ಅದರ ಜೊತೆಗೆ ಸಾಮೂಹಿಕ ತಿಪ್ಪೆ ಪೂಜೆಯಂತಹ ವಿಶಿಷ್ಟ ಆಚರಣೆಯೂ ಇರುತ್ತದೆ.

ನಮ್ಮ ಹಿರಿಯರಿಗೆ ಸಗಣಿ, ಗೊಬ್ಬರ ಎಂದರೆ ಮಹಾ ಗೌರವ. ಎಲ್ಲಿಯಾದರೂ ಒಂದು ಗುಡ್ಡೆ ಸಗಣಿ ಕಂಡರೂ ತಂದು ಹೊಲಕ್ಕೆ ಹಾಕುತ್ತಾರೆ. ಮನೆಗೆ ಹತ್ತಿರದಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲವೇ ಊರಿಗೆ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿಯೇ ತಿಪ್ಪೆ ಇರುತ್ತವೆ. ತಿಪ್ಪೆಗೆ ಯಾವುದೇ ಕಾರಣಕ್ಕೂ ಗಾಜು, ಕಬ್ಬಿಣಗಳು ಸೇರದಂತೆ ಎಚ್ಚರಿಕೆ ವಹಿಸುತ್ತಾರೆ. ವರ್ಷಕ್ಕೆರಡು ಬಾರಿಯಾದರೂ ತಿಪ್ಪೆಗೆ ಕಾಡು ಸೊಪ್ಪು ಹಾಕುವುದು, ತಿಪ್ಪೆಯನ್ನು ಮಗುಚಿ ಹಾಕುವುದು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ತಿಪ್ಪೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಕಳಿಯಲಿ, ಮಾಗಾಲಿ, ಫಲವತ್ತಾಗಲಿ ಎಂಬುದು ಇದರ ಹಿಂದಿನ ಉದ್ದೇಶ.

ನಮ್ಮ ನಾಡಿನ ಎಲ್ಲಾ ಭಾಗದ ರೈತರೂ ಸಹ ಒಂದಲ್ಲಾ ಒಂದು ಸಲ ತಿಪ್ಪೆಯನ್ನು ಪೂಜಿಸುತ್ತಾರೆ. ಕೆಲವರು ತಿಪ್ಪೆಯಿಂದ ಮೊದಲ ಬಾರಿ ಗೊಬ್ಬರ ತುಂಬುವಾಗ ಪೂಜಿಸಿದರೆ ಮತ್ತೆ ಕೆಲವರು ಗೊಬ್ಬರವೆಲ್ಲಾ ಖಾಲಿಯಾದ ತಿಪ್ಪೆಗೆ ಪೂಜಿಸುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಆದರೆ ಇವೆಲ್ಲವುಗಳಿಗಿಂತ ಹಾಸನ ಪ್ರದೇಶದ ಜನರು ದೀಪಾವಳಿಯಂದು ಮಾಡುವ ಸಾಮೂಹಿಕ ತಿಪ್ಪೆ ಪೂಜೆ ಅತ್ಯಂತ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದುದು. ಅದರ ವಿವರವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ನೀಡಲಾಗಿದೆ.

ಹಬ್ಬದ ಹಿಂದಿನ ದಿನವೇ ಗಂಡಸರು ತಮ್ಮ-ತಮ್ಮ ತಿಪ್ಪೆಗಳನ್ನು ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟಾಗಿ ಕೆತ್ತಿ, ಏರು ಹಾಕಿ, ಮೇಲೆ ಒಂದು ಪದರ ಮಣ್ಣು ಹಾಕಿ ಒಪ್ಪ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಕೆಲವರು ಇಡೀ ತಿಪ್ಪೆಯನ್ನು ಬೆಲ್ಲದ ಅಚ್ಚಿನಂತೆ ಆಕಾರ ನೀಡುತ್ತಾರೆ. ಹಬ್ಬದ ದಿನ ಹೆಂಗಸರು ತಿಪ್ಪೆಯ ಮೇಲೆ ಹಸಿ ಸಗಣಿಯಲ್ಲಿ ಗದ್ದಿಗೆ (ಚೌಕಾಕಾರದ ದಿಂಡು) ಮಾಡಿ ಚೆಂಡು ಹೂ, ಸೇವಂತಿಗೆ ಮುಂತಾದವುಗಳಿಂದ ಸಿಂಗರಿಸುತ್ತಾರೆ. ನಡೂ ಮಧ್ಯಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಕೇದಿಗೆ, ಮುತ್ತುಗ, ತುಳಸಿ ಮುಂತಾದ ಹೂವು, ಗರಿ ಹಾಗೂ ಸೊಪ್ಪುಗಳನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇದಿಷ್ಟು ಬೆಳಗಿನ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ. ಅದೇ ದಿನ ಸಂಜೆ ಎಲ್ಲಾ ಮನೆಯವರೂ ತಿಪ್ಪೆ ಹಾಳಕ್ಕೆ (ಸಾಮೂಹಿಕ ತಿಪ್ಪೆಗಳಿರುವ ಜಾಗ) ತಲುಪಿ ತಮ್ಮ-ತಮ್ಮ ತಿಪ್ಪೆಗಳಿಗೆ ಎಡೆ ಹಾಕಿ ಹಾಲು ತುಪ್ಪ ಬಿಟ್ಟು ತಿಪ್ಪೆ ಸಮೃದ್ಧವಾಗಿ ಬೆಳೆಯಲು ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಹಿಂದೆ ಈ ಆಚರಣೆ ಹೀಗಿರಲಿಲ್ಲವಂತೆ. ಇಡೀ ಗ್ರಾಮದವರು ತಿಪ್ಪೆಯನ್ನು ಬೆಲ್ಲದ ಅಚ್ಚಿನಂತೆ ಮಾಡಿ, ಚಪ್ಪರ ಹಾಕಿ ಆಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದರೆಂದು ಮಲ್ಲಿಪಟ್ಟಣದ ಹಿರಿಯರು ನೆನಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ.

ತಿಪ್ಪೆಯೂ ನಮ್ಮಂತೆ ಹೆಣ್ಣು, ವರ್ಷಕ್ಕೊಮ್ಮೆ ಅವಳ ಉಡಿ ತುಂಬಿ ಪೂಜಿಸಿದರೆ ನಮಗೆಲ್ಲಾ ಒಳ್ಳೆಯದು ಎಂಬುದು ಹೆಂಗಸರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಾದರೆ, ಗಂಡಸರು `ಸುಮ್ಮನೆ ತಿಪ್ಪೆಗೆ ಮಣ್ಣು, ಸೊಪ್ಪು ಹಾಕಿ ತಿರುವಿ ಹಾಕಿ ಎಂದರೆ ಯಾರೂ ಗಂಭೀರವಾಗಿ ಪರಿಗಣಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಅದನ್ನೇ ಒಂದು ಹಬ್ಬದ ರೀತಿ ಆಚರಿಸಿದರೆ ಅದಕ್ಕೊಂದು ಮೌಲ್ಯ ಇರುತ್ತದೆ ಎಂಬ ನಂಬಿಕೆಯಿಂದ ಹಿರಿಯರು ಈ ರೀತಿ ತಂತ್ರ ಹೂಡಿರಬಹುದು' ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ.

ತಿಪ್ಪೆ ಪೂಜೆಯಿಂದ ಹಲವಾರು ಅನುಕೂಲಗಳಿವೆ. ಇಡೀ ತಿಪ್ಪೆಯನ್ನು ಮಗುಚಿ ಹಾಕುವುದರಿಂದ ಮೇಲಿನ ಭಾಗ ಕೆಳಗೆ ಹೋಗಿ ಪರಿಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಮಾಗಲು ಅನುಕೂಲವಾಗುತ್ತದೆ. ಪೂಜೆಯ ನೆಪದಲ್ಲಿ ತಿಪ್ಪೆಯ ಮೇಲೆ ಸೊಪ್ಪಿನ ಚಪ್ಪರ ಹಾಕುವುದರಿಂದ ಗೊಬ್ಬರವನ್ನು ಬಿಸಿಲಿನಿಂದ ರಕ್ಷಿಸಿದಂತಾಗುತ್ತದೆ. ನೈವೇದ್ಯ ಮಾಡುವಾಗ ಬಿಡುವ ಹಾಲು, ತುಪ್ಪ, ಎಳನೀರು ಮುಂತಾದುವು ಅಪಾರ ಸೂಕ್ಷ್ಮಾಣು ಜೀವಿಗಳನ್ನು ಆಕರ್ಷಿಸಿ, ದ್ವಿಗುಣಗೊಳಿಸಿ ಅವುಗಳ ಕಾರ್ಯ ಚಟುವಟಿಕೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುತ್ತವೆ.

ಭೂಮಿ, ನೀರು, ಗಾಳಿಯನ್ನು ದೈವವೆಂದು ಪೂಜಿಸುವ ನಮ್ಮ ರೈತರು ತಿಪ್ಪೆಗೂ ಅಷ್ಟೇ ಗೌರವ ನೀಡಿರುವುದು ಅವರ ಶ್ರೀಮಂತ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗೆ ಸಾಕ್ಷಿ.

ಖಾಲಿಯಾದ ತಿಪ್ಪೆಗೆ ಪೂಜೆ: ತುಂಬಿದ ತಿಪ್ಪೆಗೆ ಮಲೆನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಈ ರೀತಿ ಪೂಜಿಸಿದರೆ ಬಯಲು ಸೀಮೆಯಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಪೂಜೆ ವಿಭಿನ್ನವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ದಿನವೇ ಪೂಜೆ ಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ನಿಯಮ ಇಲ್ಲಿಲ್ಲ. ಇಲ್ಲಿ ಹೊಲಕ್ಕೆ ತಿಪ್ಪೆಯಿಂದ ಗೊಬ್ಬರ ಸಾಗಿಸಿದ ನಂತರ-ಅಂದರೆ ಮಾರ್ಚ್-ಏಪ್ರಿಲ್ ತಿಂಗಳಿನಲ್ಲಿ- ತಿಪ್ಪೆಯಲ್ಲಿ ಇನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ಗೊಬ್ಬರ ಇರುವಾಗ ತಿಪ್ಪೆಯ ತಳಕ್ಕೆ ಒಂದು ಕಳ್ಳಿ ಗಿಡದ ಕೊಂಬೆಯನ್ನು ನೆಟ್ಟು ಗೌರವಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಪೂಜೆ ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತಾರೆ. ಕಳ್ಳಿ ಕೊಂಬೆಯು ಚಿಗುರುವ ಗುಣ ಹೊಂದಿದ್ದು ಅದು ತಿಪ್ಪೆಯ ತಳದಲ್ಲಿ ಬೇರು ಬಿಟ್ಟು ಬೆಳೆದಂತೆಯೇ ತಿಪ್ಪೆಯೂ ಸಹ ಸಮೃದ್ಧವಾಗಿ ಬೆಳೆಯಲಿ ಎಂಬ ಉದ್ದೇಶ ಈ ಪೂಜೆಯ ಹಿಂದಿದೆ.

ಗೊರೆ ಹಬ್ಬ; ಸಗಣಿಯೊಂದಿಗೆ ಗುದ್ದಾಟ!

ದೀಪಾವಳಿಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿಯೇ ನಡೆಯುವ ಮತ್ತೊಂದು ಕುತೂಹಲಕರ ಆಚರಣೆ ಈ ಗೊರೆ ಹಬ್ಬ. ಇದು ಎಲ್ಲ ಕಡೆ ಸಾರ್ವಜನಿಕವಾಗಿ ನಡೆಯುವುದಲ್ಲ. ಕೇವಲ ಒಂದು ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವಂತಹುದು. ಗ್ರಾಮದ ಹಿರಿ-ಕಿರಿಯರಾದಿಯಾಗಿ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರೂ ಸಗಣಿ ರಾಶಿಯೊಂದಿಗೆ ಬಿದ್ದು ಗುದ್ದಾಡುವುದೇ ಇಲ್ಲಿನ ವಿಶೇಷ.

ದೀಪಾವಳಿ ಎಂದರೆ ನಾಡಿನೆಲ್ಲೆಡೆ ಕಣ್ಣು ಕೋರೈಸುವ ಮಿಂಚು, ಬೆಳಕಿನ ಚಿತ್ತಾರ, ಎದೆ ನಡುಗಿಸುವ ಶಬ್ದದ ಭರಾಟೆ. ಆದರೆ ಈ ಒಂದು ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ವಿಭಿನ್ನ ಚಿತ್ರ. ಚಾಮರಾಜನಗರದ ಸಮೀಪ ತಮಿಳುನಾಡಿನ ಗಡಿ ಭಾಗದಲ್ಲಿರುವ ಕನ್ನಡದ ಹಳ್ಳಿಯೊಂದರಲ್ಲಿ ತುಂಬು ಸಡಗರದಿಂದ ಈ ಸಗಣಿಯೊಂದಿಗೆ ಗುದ್ದಾಡುವ ಆಚರಣೆ ಪ್ರತಿ ವರ್ಷ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ತಮಿಳು ನಾಡಿನ ಹಳ್ಳಿಯಾದರೂ ಸಹ ಕನ್ನಡಿಗರು ಹೆಚ್ಚಾಗಿರುವ ತಾಳವಾಡಿ ಸಮೀಪದ ಗುಮಟಾಪುರ ಎಂಬ ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಸಕಲರೂ ಸಗಣಿಯ ಗುದ್ದಾಟದಲ್ಲಿ ಭಾಗಿಯಾಗುತ್ತಾರೆ.

ಸಗಣಿಯನ್ನು ಮುಟ್ಟುವುದಿರಲಿ ಅದರ ವಾಸನೆಯನ್ನೇ ಸಹಿಸಿಕೊಳ್ಳದವರೇ ಹೆಚ್ಚಾಗಿರುವ ಈ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಸಗಣಿಯ ರಾಶಿಯಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದು ಹೊರಳಾಡಿ ಸಗಣಿಯ ಉಂಡೆಗಳನ್ನು ಒಬ್ಬರ ಮೇಲೊಬ್ಬರು ಎಸೆಯುವ ಈ ಆಚರಣೆಯನ್ನು `ಗೊರೆಹಬ್ಬ' ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ.

ದೀಪಾವಳಿ ಹಬ್ಬದ ಮರುದಿನ ಪ್ರತಿ ವರ್ಷ ಈ ಇಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಮದ ದೇವರ ಆಸೆಯಂತೆ ಗೊರೆಹಬ್ಬವನ್ನು ಆಚರಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಸಗಣಿ ಗುದ್ದಾಟಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಮತ್ತು ನಂತರದಲ್ಲಿ ಮಾಡುವ ವಿಧಿ ವಿಧಾನಗಳು ಸ್ವಾರಸ್ಯಕರ.

ಬೆಳಿಗ್ಗೆಯಿಂದಲೇ ಮಕ್ಕಳಾದಿಯಾಗಿ ಗ್ರಾಮದ ಪುರುಷರು ಹಸುಗಳು, ಎಮ್ಮೆಗಳು ಹಾಕಿದ ಸಗಣಿಯನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಊರಿನ ಬೀರಪ್ಪ ದೇವಸ್ಥಾನದ ಹಿಂಭಾಗ ತಂದು ಸುರಿಯುತ್ತಾರೆ. ನಂತರ ಮಕ್ಕಳು ಅರೆ ಬೆತ್ತಲಾಗಿ ಮನೆ-ಮನೆಗೂ ಹೋಗಿ ದೇವಸ್ಥಾನಕ್ಕಾಗಿ `ಎಣ್ಣೆ – ಬೆಣ್ಣೆ' ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ತರುತ್ತಾರೆ.

ಇದಾದ ಮೇಲೆ ಗ್ರಾಮದಿಂದ ಒಂದು ಕಿ.ಮೀ. ದೂರದಲ್ಲಿರುವ ಕಾರಪ್ಪನ ದೇವಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿ ಪೂಜೆ ಸಲ್ಲಿಸಿ ಮೆರವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ವಾಪಸ್ ಬರುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗೆ ಬರುವಾಗ ದಾರಿ ಮಧ್ಯೆ ಸಿಗುವ ಕೆರೆಯಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಕೊಂಡಿಗೆಕಾರನೆಂದು (ಚಾಡಿಕೋರ) ಕರೆದು ಅವನಿಗೆ ನಾಮ ಬಳಿದು ಒಂದು ಬಗೆಯ ಹುಲ್ಲಿನಿಂದ ಮೀಸೆ, ಗಡ್ಡ ಮಾಡಿ ಅವನಿಗೆ ಧರಿಸುತ್ತಾರೆ. ನಂತರ ಅವನನ್ನು ಕತ್ತೆಯ ಮೇಲೆ ಕೂರಿಸಿ ಗ್ರಾಮದ ಬೀರಪ್ಪನ ದೇವಸ್ಥಾನದ ಬಳಿ ಸಗಣಿ ರಾಶಿಯ ಬಳಿಗೆ ಕರೆತರುತ್ತಾರೆ.

ಅಲ್ಲಿ ಅವನ ಮೀಸೆಯನ್ನು ಕಿತ್ತು ಅದನ್ನು ಸಗಣಿ ರಾಶಿಯಲ್ಲಿ ಹೂಳಲಾಗುತ್ತದೆ. ನಂತರ ಸಗಣಿ ರಾಶಿ ನಡುವೆ ನಿಂತು ಪೂಜರಪ್ಪನು ಪೂಜೆ ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತಾನೆ, ಹೀಗೆ ಪೂಜೆ ಮಾಡುವಾಗಲೇ ಪೂಜಾರಿಯ ಮೈಮೇಲೆ ದೇವರು ಬಂದು ಸಗಣಿ ಎರಚಾಟಕ್ಕೆ ಚಾಲನೆ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ಗ್ರಾಮದ ಎಲ್ಲ ಮಕ್ಕಳು, ಯುವಕರು ಸಗಣಿ ರಾಶಿಯನ್ನು ದೊಡ್ಡ-ದೊಡ್ಡ ಉಂಡೆಗಳನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ ಅದನ್ನು ಉರುಳಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ನಡೆದ ಮೇಲೆ ಭಾರಿ ಗಾತ್ರದ ಸಗಣಿ ಉಂಡೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಒಬ್ಬರ ಮೇಲೊಬ್ಬರು ಎಸೆಯುವ ಕ್ರಿಯೆ ಆರಂಭ. ನಗು-ಕೇಕೆಗಳೊಂದಿಗೆ ಸಗಣಿ ಎಸೆದಾಟ ನಡೆಯುತ್ತದೆ.

ಉಳಿಕೆ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಯಾರಾದರೂ ಹೀಗೆ ಸಗಣಿಯನ್ನು ಮೈಮೇಲೆ ಎಸೆದರೆ ಭಾರೀ ರಗಳೆಯಾಗುವುದಾದರೂ ಸಹ ಗೊರೆ ಹಬ್ಬದಂದು ಸಗಣಿಯಲಿ ಹೊಡೆಯುವುದು ಮತ್ತು ಹೊಡೆಸಿಕೊಳ್ಳುವುದೇ ಸಡಗರ. ಈ ಸಗಣಿಯೊಂದಿಗಿನ ಸರಸವನ್ನು ಮಹಿಳೆಯರಾದಿಯಾಗಿ ಹಳ್ಳಿಯ ಎಲ್ಲರೂ ಸುತ್ತಲೂ ನಿಂತು ನೋಡಿ ನಗುತ್ತಾ, ಹುರಿದುಂಬಿಸುತ್ತಾ ಆನಂದಿಸುತ್ತಾರೆ. ಈ ಸಗಣಿ ಎರಚಾಟದ ಸಂಭ್ರಮದ ಆಚರಣೆಯನ್ನು ವೀಕ್ಷಿಸಲು ಸುತ್ತಮುತ್ತಲ ಗ್ರಾಮಗಳ ಜನರೂ ಸಹ ಆಗಮಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇತರೆ ಗ್ರಾಮದವರು ಸಗಣಿ ಎರಚಾಟದಲ್ಲಿ ಪಾಲ್ಗೊಳ್ಳುವಂತಿಲ್ಲ, ಕೇವಲ ನೋಡಬಹುದಷ್ಟೇ.

ಗೊರೆ ಹಬ್ಬ ಎಂದು Pರೆಯಲ್ಪಡುವ ಈ ಸಗಣಿ ಎರಚುವ ಆಚರಣೆಯ ಹಿಂದೆ ಒಂದು ಕುತೂಹಲಕರ ಕತೆಯಿದೆ.

ಗ್ರಾಮದ ಹಿರಿಯರ ಹೇಳಿಕೆ ಪ್ರಕಾರ; ನೂರು ವರ್ಷಗಳಿಗೂ ಹಿಂದೆ ಇದೇ ಗುಮಟಾಪುರ ಗ್ರಾಮದ ಕಾಳೇಗೌಡ ಎಂಬುವವರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಉತ್ತರ ದೇಶದಿಂದ ಬಂದ ದೇವರಗುಡ್ಡನೊಬ್ಬ ಆಳು ಮಗನಾಗಿ ಇದ್ದನಂತೆ. ಕಾಲಾನಂತರ ಅವನು ಸತ್ತ ಮೇಲೆ ಅವನ ಜೋಳಿಗೆ, ಬೆತ್ತ ಮುಂತದುವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ತಿಪ್ಪೆಗುಂಡಿಗೆ ಬಿಸಾಕಿದರಂತೆ. ಕೆಲವು ದಿನಗಳ ನಂತರ ಆ ತಿಪ್ಪೆಗುಂಡಿಯ ಬಳಿಗೆ ಒಬ್ಬರು ಎತ್ತಿನ ಗಾಡಿಯನ್ನು ಹೊಡೆದುಕೊಂಡು ಹೋದಾಗ ಅಲ್ಲಿ ಲಿಂಗವೊಂದು ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡಿತಂತೆ. ಗಾಡಿ ಹೊಡೆಯುವಾತ ಅದನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಗಮನಿಸದೆ ಅದರ ಮೇಲೆಯೇ ಗಾಡಿ ಹೊಡೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ಗಾಡಿಯ ಚಕ್ರವೊಂದು ಲಿಂಗದ ಮೇಲೆ ಹರಿದಾಗ ಆ ಲಿಂಗದಿಂದ ರಕ್ತ ಬಂದಿತಂತೆ. ಆಗ ಆತ ಹೆದರಿ ಗ್ರಾಮದ ಮುಖಂಡರಿಗೆ ಈ ವಿಷಯ ತಿಳಿಸಿದನಂತೆ.

ವಿಷಯ ತಿಳಿದು ಆತಂಕಗೊಂಡ ಗ್ರಾಮದ ಮುಖಂಡರ ಕನಸಿನಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡ ಕಾಳೇಗೌಡರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಜೀತಕ್ಕಿದ್ದ ದೇವರಗುಡ್ಡನು, ದೀಪಾವಳಿ ಹಬ್ಬದ ಮರುದಿನ ಗೊರೆ ಹಬ್ಬ ಮಾಡಿದರೆ ಈ ಅಪಚಾರಕ್ಕೆ ಪರಿಹಾರ ಲಭ್ಯವಾಗುವುದು ಎಂದು ಹೇಳಿದನಂತೆ. ಅದರಂತೆ ನಡೆಯಲು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡ ಗ್ರಾಮಸ್ಥರು ಆ ಲಿಂಗ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡ ತಿಪ್ಪೇಗುಂಡಿಯ ಜಾಗದಲ್ಲಿ ಬೀರಪ್ಪ ದೇವರ ಗುಡಿಯನ್ನು ಕಟ್ಟುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಗ್ರಾಮಸ್ಥರು ಪ್ರತಿ ವರ್ಷ ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಗೊರೆ ಹಬ್ಬ ಆಚರಿಸಿಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

ಇದು ಈ ಆಚರಣೆಯ ಹಿಂದಿರುವ ಕತೆ. ಇಲ್ಲಿ ಜೀತಗಾರನೊಬ್ಬನ ಪ್ರತಿಭಟನೆಯ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಅಲ್ಲದೆ ಸಗಣಿ ಗುದ್ದಾಟದಲ್ಲಿ ಪಾಲ್ಗೊಂಡರೆ ಗಾಯ, ನೋವು ಎಲ್ಲ ವಾಸಿಯಾಗುತ್ತದೆ ಎಂಬ ನಂಬಿಕೆಯನ್ನೂ ಕಾಣಬಹುದು. ಹಾಗೂ ಪೂರ್ವಿಕರು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬಂದ ಹಬ್ಬವನ್ನು ಬಿಡಬಾರದೆಂಬ ಭಾವನೆಗಳು ಈ ವಿಶಿಷ್ಟ ಆಚರಣೆಯನ್ನು ಜೀವಂತವಾಗಿರಿಸಿವೆ.

ರಾಸಾಯನಿಕದ ಹೆದ್ದಾರಿಯಿಂದ ಸಾವಯವದ ಕಾಲ್ದಾರಿಗೆ 'ಯು' ಟರ್ನ್!

ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬಿಬ್ಬರು ಸಾವಯವ ಬೇಸಾಯ ಮಾಡುವುದು ರೂಢಿ, ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ತೋಟವಿರುವವರೇ ಹೆಚ್ಚು. ಆದರೆ ಇಡೀ ಗ್ರಾಮವೇ ಒಗ್ಗೂಡಿ ಆ ಚಿಂತನೆ ಮಾಡುತ್ತಾ ತೋಟದ ಬೆಳೆ ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ಆಹಾರ ಬೆಳೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸಾವಯವದತ್ತ ಹೊರಳಿರುವುದು ಅಪರೂಪ. ತುಮಕೂರು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿನ ಹಳ್ಳಿಯೊಂದರ ಅನುಭವ ಇದು. ಹೆದ್ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದವರು ಸಡನ್ನಾಗಿ ವಿರುದ್ಧ ದಿಕ್ಕಿನ ಮಣ್ಣು ರಸ್ತೆಗೆ ತಿರುಗಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

ತುಮಕೂರು ಜಿಲ್ಲೆ ತುರುವೇಕೆರೆ ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ಚಿಕ್ಕಗೊರಘಟ್ಟ ೬೦ ಕುಟುಂಬಗಳ ಗ್ರಾಮ. ಊರಿನ ಹಿರಿ ತಲೆಗಳ ಪ್ರಕಾರ 'ಗೊರಘಟ್ಟ' ಎಂದರೆ ಕಠಿಣವಾದ ಪ್ರದೇಶ ಅಥವಾ ಗಡುಸು ಭೂಮಿ. ಹಿರಿಯರ ನೆನಪಿನಂತೆ ಈ ಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ಮೊಟ್ಟಮೊದಲು ೧೯೭೪ ರಲ್ಲಿ 'ಸೂಪರ್' ಹೆಸರಿನ ರಸಾಯನಿಕ ಗೊಬ್ಬರ ಬಂದಿತು. ಆಗ ಚೀಲವೊಂದಕ್ಕೆ ಕೇವಲ ೨೫ ರುಪಾಯಿ. ನಂತರ ಕಾಂಪ್ಲೆಕ್ಸ್ ಗೊಬ್ಬರ, ಒಂದೆರಡು ವರ್ಷಗಳ ನಂತರ ಜಯ iತ್ತು ಐ.ಆರ್.೮ ಸುಧಾರಿತ ಭತ್ತದ ತಳಿಗಳ ಪ್ರವೇಶವಾಯಿತು. ಅದರ ಹಿಂದೆಯೇ ಮೆಟಾಸಿಡ್, ರೋಗರ್ ಔಷಧಿಗಳು ಬಂದವು. ಇದು ಗ್ರಾಮದ ರಾಸಾಯನಿಕ ಕೃಷಿ ಇತಿಹಾಸ.

೨೦೦೭ ರಿಂದ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಸಾವಯವ ಕೃಷಿಗೆ ಚಾಲನೆ ದೊರೆಯಿತು. ರಾಸಾಯನಿಕ ಕೃಷಿಯಲ್ಲಿ ನಷ್ಟ ಹೊಂದುತ್ತಾ ಪರ್ಯಾಯ ಮಾರ್ಗಗಳನ್ನು ಹುಡುಕುತ್ತಿದ್ದ ಗ್ರಾಮಸ್ಥರಿಗೆ ಇದು ವರದಾನದಂತೆ ಕಂಡು ಬಂದಿತು. ಸಾವಯವ ಕೃಷಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರೀತಿಯುಳ್ಳವರು ಸೇರಿ ಶ್ರೀರಂಗ ಸಾವಯವ ಕೃಷಿ ಸಮಿತಿಯನ್ನು ರಚಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದು, ಗ್ರಾಮದ ಎಲ್ಲರೂ ಸಾವಯವ ಕೃಷಿ ಮಾಡಲು ಉತ್ತೇಜನ ನೀಡುತ್ತಿದೆ. ಅಲ್ಪ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೇ ಯಶಸ್ವಿಯೂ ಆಗಿದೆ.

ಮನೋಭಾವದಲ್ಲಿ ಬದಲಾವಣೆ

ಗ್ರಾಮದ ಜನರ ಜೊತೆ ಒಡನಾಡಿದಾಗ ಕಂಡುಬಂದ ಪ್ರಮುಖ ಅಂಶ ಅವರ ಮನೋಭಾವದಲ್ಲಾಗಿರುವ ಬದಲಾವಣೆ. ಯಾವುದೋ ಒಂದು ಯೋಜನೆ ಬಂದಿದೆ, ಅದು ಇರುವಷ್ಟು ದಿನ ಮಾಡೋಣ ಎಂಬ ಉದಾಸೀನ ಯಾರಲ್ಲೂ ಕಂಡು ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಸಾವಯವ ಕೃಷಿ ವಿಧಾನಗಳನ್ನು ಕಾಟಾಚಾರಕ್ಕೆ ಮಾಡದೇ ಆತ್ಮಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಅಳವಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಕೆಲವು ಉದಾಹರಣೆಗಳನ್ನು ನೋಡುವುದಾದರೆ;

ಸಾವಯವ ಕೃಷಿಯಲ್ಲಿ ಇಳುವರಿ ಕಡಿಮೆ ಎನ್ನುವುದು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಎಲ್ಲರೂ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಅದೊಂದು ನಂಬಿಕೆಯಾಗಿಯೇ ಬೆಳೆದಿದೆ. ಆದರೆ ಚಿಕ್ಕಗೊರಾಘಟ್ಟದ ಹಲವಾರು ರೈತರು ಸಾವಯವದಲ್ಲೂ ಉತ್ತಮ ಇಳುವರಿ ಪಡೆಯಬಹುದೆಂದು ಸಾಧಿಸಿ ತೋರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಗ್ರಾಮದ ಚನ್ನಬಸವಯ್ಯ ಮುಂಚೆಯಿಂದಲೂ ಅರ್ಧ ಎಕರೆಯಲ್ಲಿ ಭತ್ತ ಬೆಳೆಯುತ್ತಾರೆ. ಹಲವಾರು ವರ್ಷಗಳಿಂದ ರಸಗೊಬ್ಬರ ಬಳಸುವುದು ರೂಢಿ. ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಇಳುವರಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದುದು ೨೦೦೫ ಮತ್ತು ೨೦೦೬ ರಲ್ಲಿ ಅರ್ಧ ಎಕರೆಗೆ ೪ ರಿಂದ ೫ ಚೀಲ ರಸಗೊಬ್ಬರ ಬಳಸಿದರೂ ಬೆಳೆ ರೋಗಕ್ಕೆ ತುತ್ತಾಗಿ ಸಂಪೂರ್ಣ ಫೇಲಾಗುತ್ತದೆ.

೨೦೦೭ ರಲ್ಲಿ ಪೂರ್ತಿ ಸಾವಯವ ವಿಧಾನದಲ್ಲೇ ಭತ್ತ ಬೆಳೆಯುತ್ತಾರೆ. ಪೋಷಕಾಂಶವಾಗಿ ಅವರು ಕೊಡುವುದು ೪ ಡ್ರಂ ಜೀವಾಮೃತ ಮಾತ್ರ. ಆಶ್ಚರ್ಯವೆಂಬಂತೆ ಸಾವಯವದಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮ ಬೆಳೆ ಬಂದು ಅರ್ಧ ಎಕರೆಗೆ ೧೦ ಚೀಲ (೭೦ ಕೆ.ಜಿ. ತೂಕ) ಇಳುವರಿ ಬರುತ್ತದೆ. ಅಕ್ಕಿಯ ತೂಕವೂ ಸಹ ಉತ್ತಮವಾಗಿತ್ತು ಎನ್ನುವ ಚನ್ನಬಸವಯ್ಯ ನಾನಿನ್ಯಾವತ್ತೂ ಸೀಮೆ ಗೊಬ್ರದ ಸುದ್ದಿಗೇ ಹೋಗಲ್ಲ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ.

ಮನೋಭಾವದಲ್ಲಾಗಿರುವ ಬದಲಾವಣೆಗೆ ಮತ್ತೊಂದು ಉದಾಹರಣೆ ಎಂದರೆ ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್ ಹಾಗೂ ಕೃಷಿ ತ್ಯಾಜ್ಯಗಳದ್ದು. ಯೋಜನೆಗೆ ಮುಂಚೆ ರೈತರು ತಮ್ಮ-ತಮ್ಮ ಹೊಲಗಳಲ್ಲಿನ ಕಸ-ಕಡ್ಡಿ, ಗರಿ, ಸೋಗೆ ಮುಂತಾದವನ್ನು ಗುಡ್ಡೆ ಹಾಕಿ ಸುಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಈಗ ಗೊಬ್ಬರದ ಗುಂಡಿಗೆ ಹಾಕುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ತೋಟದಲ್ಲಿ ಮುಚ್ಚಿಗೆಯಾಗಿ ಬಳಸುವ ಪರಿಪಾಠ ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಮಲ್ಲಿಕಯ್ಯ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ, ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್ ಕವರ್‍ಗಳು ಕೊಳೀತಾವೆ ಅಂದ್ಕೊಂಡು ತೋಟಕ್ಕೆ ಹಾಕ್ತಾ ಇದ್ವಿ, ತರಬೇತಿ ಕೊಟ್ಟಮೇಲೇನೆ ನಮಗೆ ಅದು ಕೊಳೆಯುವುದಿಲ್ಲ ಅಂತ ಗೊತ್ತಾಗಿ ಎಲ್ಲಾ ಎತ್ತಿ ಬಿಸಾಕಿದ್ವಿ, ಅದೂ ಅಲ್ಲದೆ ನಮ್ಮ ಹೊಲದ ಬದುಗಳಲ್ಲಿದ್ದ ಗ್ಲಿರಿಸೇಡಿಯಾ ಗಿಡಗಳನ್ನು ಕಡಿದು ಎಸೆಯುತ್ತಿದ್ದೆವು, ಈಗ ಕಡಿಯುವುದು ಬಿಟ್ಟಿದ್ದೇವೆ. ಗ್ರಾಮದ ಬಹುತೇಕ ರೈತರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೂ ಸಹ ಇದೇ ಆಗಿದೆ.

ಎಲ್ಲೆಲ್ಲೂ ಎರೆಗೊಬ್ಬರ

೪೫ಕ್ಕೂ ಅಧಿಕ ಮನೆಗಳವರು ಎರೆಹುಳು ತೊಟ್ಟಿ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಶಿವಣ್ಣ, ಭಾಗ್ಯಮ್ಮ, ಮಲ್ಲಿಕಣ್ಣ, ಬಸವರಾಜು, ಪ್ಯರುಷೋತ್ತಮ್, ಗಿರಿಜಮ್ಮ, ಚನ್ನಬಸವಯ್ಯ ಮುಂತಾದ ಹಲವಾರು ರೈತರು ಕ್ವಿಂಟಾಲ್‌ಗಟ್ಟಲೆ ಗೊಬ್ಬರ ತೆಗೆದು ಬಳಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ತುಂಬಾ ಯಶಸ್ವಿಯಾದ ಇಬ್ಬರು ರೈತರೆಂದರೆ ಆರ್,ಶಿವಲಿಂಗಯ್ಯ ಮತ್ತು ಮಲ್ಲಿಕಯ್ಯ.

ಆರ್.ಶಿವಲಿಂಗಯ್ಯನಿಗೆ ೮ ಎಕರೆ ಜಮೀನಿದೆ. ಅಲ್ಲಿರುವ ಪುಟ್ಟ ಮನೆಯ ಪಕ್ಕದಲ್ಲೇ ಎರೆಹುಳು ತೊಟ್ಟಿ, ಅಜ್ಹೋಲಾ ಗುಂಡಿ, ಕಾಂಪೋಸ್ಟ್ ತೊಟ್ಟಿ ಹಾಗೂ ಕೃಷಿ ಹೊಂಡ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಸದಾ ಹೊಲದಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದು ಬೇಸಾಯ ಮಾಡುವ ಇವರು ತರಕಾರಿ ಮತ್ತು ಬಾಳೆ ಬೆಳೆಯುವುದರಲ್ಲಿ ನಿಸ್ಸೀಮರು. ಬಾಳೆ ತೋಟದಲ್ಲಿ ಪೋಷಕಾಂಶ ನಿರ್ವಹಿಸಲು ಹುರುಳಿ ಮತ್ತು ಅಲಸಂದೆ ಚೆಲ್ಲಿದ್ದು ಅದು ಇಡೀ ತೋಟವನ್ನು ನೆಲ ಕಾಣದಂತೆ ಮುಚ್ಚಿ ಬೆಳೆದಿದೆ. ಇದರಿಂದ ಬಾಳೆಯ ಫಸಲೂ ಸಹ ಉತ್ತಮವಾಗಿದ್ದು ಅಧಿಕ ಗಾತ್ರದ ಗೊನೆಗಳು ಸಿಗುತ್ತಿವೆ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ ಶಿವಲಿಂಗಯ್ಯ.

ಸಂಪೂರ್ಣ ಸಾವಯವದಲ್ಲೇ ರಾಗಿ ಬೆಳೆದು ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿರುವುದು ಇವರ ಮತ್ತೊಂದು ಸಾಧನೆ. ಅರ್ಧ ಎಕರೆಯಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ಜೀವಾಮೃತ ಮತ್ತು ಎರೆಹುಳು ಗೊಬ್ಬರ ಬಳಸಿ ರಾಗಿ ಬೆಳೆದಿದ್ದು ಉತ್ಕೃಷ್ಟ ಇಳುವರಿ ಬಂದಿದೆ. ರಾಗಿಗೆ ೩ ಸಲ ದ್ರವರೂಪದ ಜೀವಾಮೃತ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಎರೆಹುಳು ಸಾಕಲು ಮುಂದಾದಾಗ ಎಲ್ಲರೂ ಆಡಿಕೊಂಡಿದ್ದರಂತೆ, ಆದರೆ ಈಗ ಅವರು ತಮ್ಮ ೧೨ ಅಡಿ ಉದ್ದ ಮತ್ತು ೬ ಅಡಿ ಅಗಲದ ಎರೆ ಹುಳು ಗುಂಡಿಯಲ್ಲಿ ೧೫ ಕ್ವಿಂಟಾಲ್‌ಗೂ ಅಧಿಕ ಗೊಬ್ಬರ ತೆಗೆದಿದ್ದು ಅದರಲ್ಲಿ ೧೦ ಕ್ವಿಂಟಾಲ್ ನ್ನು ತಮ್ಮ ತೆಂಗು ಮತ್ತು ಅಡಿಕೆ ಮರಗಳಿಗೆ ಹಾಕಿದ್ದಾರೆ.

ಗಂಜಲಕ್ಕೆ ಕಾಯಕಲ್ಪ!

ನಮ್ ತಂದೆಯವರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಗಂಜಲ ಕೂಡಾಕಿ ಅದುನ್ನ ತಿಪ್ಪೆಗೆ ಹಾಕ್ತಾ ಇದ್ವಿ, ಅದ್ರಿಂದ ತಿಪ್ಪೆ ಗೊಬ್ರ ಬಲೆ ಚೆನ್ನಾಗಿರದು, ಆದ್ರೆ ನಮ್ ಕಾಲ್ದಲ್ಲಿ ಗಂಜಲ ಕೂಡಾಕದನ್ನೆ ಬಿಟ್ ಬಿಟ್ಟಿದ್ವಿ, ಈ ಯೋಜನೆ ಬಂದ್ ಮೇಲೆ ಎಲ್ಲಾ ಕೊಟ್ಟಿಗೆಗಳಿಗೂ ಗಂಜಲದ ಗುಂಡಿ ಬಂದವೆ, ವಾರಕ್ಕೊಂದ್ ಸಲ ಗಂಜಲ ಎತ್ತಿ ಅಡಿಕೆ, ತೆಂಗು, ಬಾಳೆ ಗಿಡದ ಬುಡಕ್ಕೆ ಹಾಕ್ತಾ ಇದ್ದಿವಿ, ತಿರಗ ನಮ್ ತಂದೆ ಕಾಲದ ಪದ್ಧತಿ ವಾಪಸ್ ಬಂದಿದ್ದು ನಮಗೆ ಖುಶಿಯಾಗಿದೆ. ಮಹದೇವಯ್ಯ, ಬಸವರಾಜು, ಸದಾನಂದ, ಗಿರಿಜಮ್ಮ ಮುಂತಾದ ಹಲವರು ಹೇಳಿದ ಮಾತುಗಳಿವು.

ಸಾವಯವ ಕೃಷಿಗೆ ಮೂಲಭೂತ ಅಂಶ ಮಣ್ಣು-ನೀರಿನ ಸಂರಕ್ಷಣೆ. ದಶಕಗಳಿಂದ ರಾಸಾಯನಿಕಗಳನ್ನು ಬಳಸಿ ಬರಡಾಗಿರುವ ಮಣ್ಣನ್ನು ಹದ ಮಾಡಲು ಮೊದಲು ಆಗಬೇಕಾದ ಕೆಲಸ ಇದು. ಇದನ್ನು ಮನಗಂಡು ಕೃಷಿ ಹೊಂಡ ಮತ್ತು ಉದಿ-ಬದು ಹಾಕಲು ಅವಕಾಶ ಕಲ್ಪಿಸಲಾಗಿದೆ. ಸಿ.ಕೆ.ಬಸವರಾಜು, ಶಿವಣ್ಣ, ಮಲ್ಲಿಕಯ್ಯ ಮುಂತಾದ ಹಲವರು ಇದರ ಪ್ರಯೋಜನ ಪಡೆದಿದ್ದಾರೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಮಲ್ಲಿಕಯ್ಯನ

ಕೃಷಿಹೊಂಡ ಈ ಸಲ ಅವರ ತೋಟಕ್ಕೆ ಜೀವ ನೀಡಿದೆ. ಅವರ ಪಂಪ್‌ಸೆಟ್ಟಿನ ಮೋಟಾರ್ ಸುಟ್ಟುಹೋಗಿ ಎರಡು ತಿಂಗಳ ಕಾಲ ನೀರಿಗೆ ಪರದಾಟವಾದಾಗ ಕೃಷಿ ಹೊಂಡದಲ್ಲಿದ್ದ ನೀರಿನ ಜೌಗು ತೋಟವನ್ನು ಕಾಪಾಡಿದೆ.

ಯುವಕರಿಗೊಲಿದ ಸಾವಯವ

ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಯುವಕರು ಸಾವಯವ ಕೃಷಿಯನ್ನು ಅನುಮಾನದಿಂದ ನೋಡುವುದೇ ಹೆಚ್ಚು. ಇಲ್ಲಿ ಪರಿಸ್ತಿತಿ ಇದಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧ, ಯುವಕರೇ ಮುಂದಾಗಿ ಸಾವಯವ ಕೃಷಿಗೆ ಕೈಹಾಕಿದ್ದಾರೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಉದಾಹರಣೆ ಪುರುಷೋತ್ತಮ್. ತಮ್ಮ ೫೦೦ ಗಿಡ ಬಾಳೆಗೆ ಹಸಿರೆಲೆ ಕಾಂಪೋಸ್ಟ್, ಎರೆಹುಳುತೊಟ್ಟೆ ಮುಂತಾದುವುಗಳ ಜೈವಿಕ ಗೊಬ್ಬರ ಬಳಕೆ ಮಾಡುವುದಲ್ಲದೆ ರೋಗ ನಿವಾರಣೆಗಾಗಿ ತಮ್ಮದೇ ಆದ ಪದ್ಧತಿಯೊಂದನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿದಿದ್ದಾರೆ. ಬಾಳೆಗೆ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಬೆಂಕಿರೋಗ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡಿತು. ರಾಸಾಯನಿಕ ಕೀಟನಾಶಕ ಸಿಂಪಡಿಸಿದರೂ ಸಹ ಯಾವುದೇ ಪರಿಣಾಮ ಕಂಡುಬರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಇವರೇ ತಯಾರಿಸಿದ ದೇಸೀ ಔಷಧದಿಂದ ರೋಗ ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತಿದೆ. ಅದರ ತಯಾರಿಕಾ ವಿಧಾನ ಹೀಗಿದೆ.

೫ ಬಿಂದಿಗೆ ಗಂಜಲ, ೪ ಕೆ.ಜಿ. ಕಂಡುಬೆಲ್ಲ, ೧೦ ಲೀಟರ್ ನಷ್ಟು ಬೇವಿನ ರಸ, ೧ ಸೇರು ಸುಣ್ಣದ ನೀರು – ಇವುಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಗುಡಾಣಕ್ಕೆ ಮಿಶ್ರ ಮಾಡಿ ಹಾಕಿ ೧೦ ದಿವಸ ಹಾಗೇ ಕೊಳೆಯಲು ಬಿಡಬೇಕು. ನಂತರ ಆ ಕಷಾಯವನ್ನು ಕುಂಚುಮಟ್ಟೆಯಿಂದ ಬಾಳೆಗೆ ಸಿಂಪಡಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇದರಿಂದ ಬಾಳೆಯ ಬೆಂಕಿ ರೋಗ ಹತೋಟಿಗೆ ಬಂದಿದೆ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ ಪುರುಷೋತ್ತಮ್. ಇದರ ಸಿಂಪರಣೆಯ ನಂತರ ಜೇನುಹುಳುಗಳು ಬರಲು ಆರಂಭಿಸಿರುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಸಿ.ಕೆ.ಬಸವರಾಜು ೮೦ ರ ದಶಕದಲ್ಲಿಯೇ ಅಡಿಕೆ ಮತ್ತು ತೆಂಗಿನ ಗಿಡಗಳಿಗೂ ರಾಸಾಯನಿಕ ಗೊಬ್ಬರ ಬಳಸಲು ಶುರು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮ ಫಸಲು ಸಿಕ್ಕರೂ ೮-೧೦ ವರ್ಷಗಳ ನಂತರ ಇಳುವರಿ ಕಡಿಮೆಯಾಯಿತು. ವಿಪರೀತ ರಾಸಾಯನಿಕಗಳ ಬಳಕೆಯಿಂದಾಗಿ ತೆಂಗಿನ ಮರಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಂಡ ಸೋರುವಿಕೆ ಮತ್ತು ಅಡಿಕೆ ಮರಗಳಲ್ಲಿ ಬೇರುಕೊಳೆಯುವಿಕೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. ಹಲವಾರು ವಿಧಾನ ಅನುಸರಿಸಿದರೂ ಸಹ ಪ್ರಯೋಜನ ಕಾಣಲಿಲ್ಲ. ತರಬೇತಿಯಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಿದ ನಂತರ ತೆಂಗು ಮತ್ತು ಅಡಿಕೆಗೆ ಜೀವಾಮೃತ ಕೊಡಲು ಆರಂಭಿಸಿದರು. ಜೊತೆಗೆ ಟ್ರೈಕೊಡರ್ಮ ಸಹ ಬಳಸಲು ಆರಂಭಿಸಿದರು. ಆಶ್ಚರ್ಯಂಬಂತೆ ಇದರಿಂದ ರೋಗ ಹತೋಟಿಗೆ ಬರುತ್ತಿದೆ. ಇವರ ಮಾವಿನ ತೋಟ ಸಂಪೂರ್ಣ ಸಾವಯವ. ಹಣ್ಣುಗಳ ಗಾತ್ರ, ರುಚಿ ಎರಡೂ ಉತ್ಕೃಷ್ಟ.

ಊರಿನಾದ್ಯಂತ ಸಾವಯವ ಕೃಷಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಗೋಡೆ ಬರಹಗಳನ್ನು ನೋಡಬಹುದು. ಕಾಂಪೋಸ್ಟ್ ತಯಾರಿಕೆ, ಎರೆಗೊಬ್ಬರದ ಮಹತ್ವ, ನಾಟಿಬೀಜಗಳ ಬಗ್ಗೆ, ಗಂಜಲದ ಗುಟ್ಟು ಹೀಗೆ ಸಾವಯವಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಮಾಹಿತಿ ಬರೆಯಲಾಗಿದೆ. ಇದು ಊರಿನಲ್ಲಿ ಸಾವಯವ ವಾತಾವರಣ ಬೆಳೆಯಲು ಸಹಕಾರಿ.

ಸಾವಯದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದ ವಸ್ತುಗಳಿಗೆ ತಾವೇ ಸ್ವತಃ ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ವ್ಯವಸ್ತೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು, ಮೌಲ್ಯವರ್ಧನೆ ಮಾಡಬೇಕು, ಇನ್ನೆರಡು ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೧೦೦ ರಷ್ಟು ಸಾವಯವ ಗ್ರಾಮವನ್ನಾಗಿ ಪರಿವರ್ತಿಸಬೇಕು, ಸಾವಯವ ಸರ್ಟಿಫಿಕೇಶನ್ ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು ಮುಂತಾದ ಅನೇಕ ಕನಸುಗಳನ್ನು ಸಮಿತಿಯು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿದೆ. ಕೃಷಿ ಸಹಾಯಕ ಶ್ರೀ ಮಹಮದ್ ಹನೀಫ್‌ರವರು ಇಲ್ಲಿ ಜನರ ಯುನಿಟಿ ಚೆನ್ನಾಗಿದೆ, ಅಂದುಕೊಂಡಿದ್ದನ್ನು ಸಾಧಿಸುತ್ತಾರೆ, ಪ್ರಸ್ತುತ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ರಾಸಾಯನಿಕ ಗೊಬ್ಬರದ ಗಲಾಟೆಯನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದರೆ ಜನರು ಬೇಗ ಸಾವಯವ ಕೃಷಿ ಅಳವಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದರಲ್ಲಿ ಅನುಮಾನವಿಲ್ಲ. ಎಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಡುತ್ತಾರೆ. ಸಾವಯವ ಬೇಸಾಯವೂ ಸಹ ಲಾಭದಾಯಕ ಎಂಬುದು ಒಂದು ಸಾರಿ ರೈತರಿಗೆ ಮನವರಿಕೆಯಾದರೆ ಯೋಜನೆ ಮುಕ್ಕಾಲು ಪಾಲು ಯಶಸ್ವಿಯಾದಂತೆ, ಇದನ್ನು

ಗೊರಘಟ್ಟದ ರೈತರು ಬೇಗ ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ ಎಂಬುದು ಸಾವಯವ ಗ್ರಾಮ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಅನುಷ್ಠಾನಗೊಳಿಸುತ್ತಿರುವ ಆರ್ಡರ್ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಯೋಜನಾ ನಿರ್ದೇಶಕ ಜಿ.ವಿ.ರಘುರವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯ.

'ಹಗಲು ನಿದ್ದೆ ಬಿಟ್ಟ' ಭಾಗ್ಯಮ್ಮ
ಸಾವಯವ ಕೃಷಿ ಆರಂಭಿಸಿದ ಮೇಲೆ ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿ ಏನು ಬದಲಾವಣೆ ಆಗಿದೆ? ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದಾಗ ಗ್ರಾಮದ ಭಾಗ್ಯಮ್ಮ ಥಟ್ಟನೆ ಕೊಟ್ಟ ಉತ್ತರ, ಹಗಲು ನಿದ್ದೆ ಮಾಡೋದು ಬಿಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ ಅದಕ್ಕವರು ನೀಡುವ ವಿವರಣೆ; ಮುಂಚೆ ಕೆಲಸ ಕಡಿಮೆ ಇತ್ತು. ಮದ್ಯಾಹ್ನಕ್ಕೆಲ್ಲಾ ಮನೆ ಕೆಲಸ ಮುಗಿಯುತ್ತಿದ್ದುದರಿಂದ ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ನಿದ್ದೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೆ, ಈಗ ಪುರುಸೊತ್ತೇ ಸಿಗುವುದಿಲ್ಲ, ಎರೆಗೊಬ್ಬರದ ಗುಂಡಿಗೆ ಸೊಪ್ಪು-ಸೆದೆ ಹಾಕುವುದು, ಅದನ್ನು ನಿಗಾ ಮಡುವುದು, ಅಝೊಲ್ಲಾ ಗುಂಡಿ ಸರಿಮಾಡುವುದು, ಕಾಂಪೋಸ್ಟ್ ಗುಂಡಿಗೆ ಕಸ-ಕಡ್ಡಿ ಹಾಕಿ ಮುಚ್ಚುವುದು, ಗಂಜಲದ ಗುಂಡಿಯಿಂದ ಗಂಜಲ ತೆಗೆದು ಗಿಡಗಳಿಗೆ ಹಾಕುವುದು ಮುಂತಾದ ಅನೇಕ ಕೆಲಸಗಳಿರುತ್ತವೆ. ಜೊತೆಗೆ ಕಾಳಿನ ಹಪ್ಪಳಕ್ಕೆ ಸ್ವಲ್ಪಮಟ್ಟಿಗೆ ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ಸಿಕ್ಕಿರುವುದರಿಂದ ಬಿಡುವಾದಾಗಲೆಲ್ಲಾ ಹಪ್ಪಳ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ, ಸಂಜೆಯಾದರೆ ಎಮ್ಮೆ ಹಾಲು ಕರೆಯುವುದು, ಡೈರಿಗೆ ಹಾಕುವುದು ಇದ್ದೇ ಇರುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಹಲವಾರು ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಪಟ್ಟಿ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗಾಗಿಯೇ ಅವರಿಗೆ ನಿದ್ದೆ ಮಾಡಲು ಸಮಯ ಸಿಕ್ಕುವುದಿಲ್ಲ. ನಿದ್ದೆ ಬಿಟ್ಟಿರುವುದರ ಬಗ್ಗೆ ಅವರಿಗೆ ಖುಷಿ ಆಗಿದೆಯೇ ಹೊರತು ದುಃಖವೇನೂ ಇಲ್ಲ. ಅಝೋಲ್ಲಾವನ್ನು ಎಮ್ಮೆಗೆ ತಿನ್ನಿಸಿ ಅರ್ಧ ಲೀಟರ್ ಹಾಲು ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಕರೆಯುವಂತೆ ಮಾಡಿರುವುದು ಇವರ ವಿಶೇಷ ಸಾಧನೆ. ತರಬೇತಿಯೊಂದರಲ್ಲಿ ಅಝೊಲ್ಲಾವನ್ನು ಕರೆಯುವ ಎಮ್ಮೆ-ಹಸುಗಳಿಗೆ ತಿನ್ನಿಸಿದರೆ ಹಾಲು ಹೆಚ್ಚುತ್ತದೆ ಎಂದು ತಿಳಿದ ಮೇಲೆ, ಕೂಡಲೇ ತಮ್ಮ ಎಮ್ಮೆಗೆ ಅದನ್ನು ಭತ್ತದ ತೌಡಿನ ಜೊತೆ ತಿನ್ನಲು ಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಮತ್ತು ಸಂಜೆ ಸುಮಾರು ಒಂದು ಕೆ.ಜಿ.ಯಷ್ಟು ಅಝೊಲ್ಲಾ ಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ಇದು ಭಾಗ್ಯಮ್ಮನವರ ಪ್ರಯೋಗಶೀಲತೆಗೆ ಉತ್ತಮ ಉದಾಹರಣೆ. ಇವರು ಸಾವಯವ ಕೃಷಿ ಸಮಿತಿಯ ಸದಸ್ಯರೂ ಹೌದು.

'ಜಲ ಜೀವನಿ' : ಸಾವಿರಾರು ಎಕರೆ ಒಣಭೂಮಿಗೆ ಆಸರೆಯಾದ ಕಿರು ಜಲಾನಯನ ಯೋಜನೆ

ನಂದಿಹಳ್ಳಿಯ ರಂಗನಾಥ್ ತಮ್ಮ ಹೊಲದಲ್ಲಿದ್ದ ಸುಮಾರು 70 ಹುಣಸೆ ಮರಗಳನ್ನು ಕಡಿಸಿ ಹಾಕುವ ಯೋಚನೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಎರಡು ವರ್ಷದ ಹಿಂದೆ ಇವರ ಹೊಲದಲ್ಲಿ 150 ಹುಣಸೆ ಮರಗಳಿದ್ದವು. ಎಲ್ಲಾ ಅವರ ತಂದೆಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನೆಟ್ಟವು. ಮುಂಚೆ ಉತ್ತಮ ಇಳುವರಿ ನೀಡುತ್ತಿದ್ದ ಅವು ಸ್ವಲ್ಪ ವರ್ಷಗಳಿಂದೀಚೆಗೆ ಮಂಕಾಗಿ ಎಲೆಗಳೆಲ್ಲಾ ಉದುರಿ ಬೋಳು-ಬೋಳಾಗಿ ನಿಂತಿದ್ದವು. ಫಸಲೇ ಬಿಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ, ಹಾಗಾಗಿ ರಂಗನಾಥ್ 2004 ರಲ್ಲಿ 70 ಗಿಡಗಳನ್ನು ಕಡಿಸಿ ಮಾರಿದ್ದರು. ಉಳಿದ ಗಿಡಗಳನ್ನು ಈ ವರ್ಷ ಮಾರಿ ಕೈತೊಳೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬುದು ಅವರ ಯೋಚನೆಯಾಗಿತ್ತು. ಅವರೊಬ್ಬರೇ ಅಲ್ಲದೆ ಅವರ ಗ್ರಾಮದ ಬಹುತೇಕ ರೈತರು ಇದೇ ಹಾದಿಯಲ್ಲಿದ್ದರು. ನಾಲ್ಕೈದು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಉತ್ತಮ ಇಳುವರಿ ನೀಡುತ್ತಿದ್ದ ಹುಣಸೆ ಮರಗಳು ಕ್ರಮೇಣ ಬರಲಾಗಿಹೋಗಿದ್ದವು. ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಮಳೆಯ ಪ್ರಮಾಣದ ಗಣನೀಯ ಕುಸಿತ. ಬತ್ತಿದ ಅಂತರ್ಜಲ, ಒಣಗಿದ ಕೊಳವೆ ಬಾವಿಗಳು, ಫಲವತ್ತಾದ ಮೇಲ್ಮಣ್ಣು ಸವಕಳಿಯಿಂದ ಬರಡಾದ ಭೂಮಿ. ಬರಕ್ಕೆ ತಡೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಗುಣವುಳ್ಳ ಹುಣಸೆಯೇ ಒಣಗುವ ಹಂತಕ್ಕೆ ತಲುಪಿತೆಂದರೆ ಇನ್ನು ಅಡಿಕೆ, ತೆಂಗು ಮತ್ತು ಇತರ ಫಸಲುಗಳ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಊಹಿಸಬಹುದು.

ಇವೆಲ್ಲವುಗಳ ಒಟ್ಟಾರೆ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಕೃಷಿ ಉತ್ಪಾದಕತೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಇಳಿತ, ಜೀವನ ನಿರ್ವಹಣೆಗೆ ಕಂಟಕ. ಈ ನಷ್ಟವನ್ನು ತುಂಬಿಕೊಳ್ಳಲು ರೈತರು ಹುಣಸೆ ಗಿಡಗಳನ್ನು ಮಾರಿ ಜೀವನ ನಿರ್ವಹಿಸುವ ಮಟ್ಟಕ್ಕೆ ಹೋಗಿದ್ದರು. ಇದು 2005ನೇ ಇಸವಿಯ ಮುಕ್ತಾಯ

ಮತ್ತು 2006ನೇ ಇಸವಿಯ ಆರಂಭ ಕಾಲದಲ್ಲಿದ್ದ ಪರಿಸ್ತಿತಿ. ರಂಗನಾಥ್ ತಮ್ಮ ಹುಣಸೆ ಮರಗಳನ್ನು ಕಡಿಯುವ ಯೋಚನೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದುದು ಇದೇ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ.

ಆದರೆ 2007ರ ಮುಕ್ತಾಯ ಮತ್ತು 2008 ರ ಆರಂಭ ಕಾಲಕ್ಕೆ ನಂದಿಹಳ್ಳಿಯ ಚಿತ್ರಣ ಸಂಪೂರ್ಣ ಬದಲು. ಈಗ ಅಲ್ಲಿ ಹುಣಸೆ ಮರಗಳು ಕೊಂಬೆ-ರೆಂಬೆಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಕಾಯಿ ತೂಗುತ್ತಾ ನಿಂತಿವೆ. ಸಂಪೂರ್ಣ ನಿಂತೇ ಹೋಗಿದ್ದ ಎಷ್ಟೋ ಕೊಳವೆ ಬಾವಿಗಳಲ್ಲಿ ನೀರು ಚಿಮ್ಮುತ್ತಿದೆ. ಅಂತರ್ಜಲ ಮೇಲೇರಿದೆ. ಆಹಾರ ಬೆಳೆ ಮತ್ತು ತೋಟಗಾರಿಕೆ ಬೆಳೆಗಳ ಇಳುವರಿ ಮಟ್ಟ ಹೆಚ್ಚಾಗಿದೆ.

ನಂದಿಹಳ್ಳಿಯ ರಂಗನಾಥ್ ಮತ್ತು ಅನೇಕ ರೈತರು ಹುಣಸೆ ಮರಗಳನ್ನು ಕಡಿದು ಮಾರಾಟ ಮಾಡಿದ್ದಕ್ಕಾಗಿ ಈಗ ಪೇಚಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

ಈ ಬದಲಾವಣೆಗೆ ಕಾರಣವಾದದ್ದು ಬರ್ಡ್-ಕೆ ಸಂಸ್ಥೆಯ 'ಜಲ ಜೀವನಿ' ಯೋಜನೆ. ಕೇವಲ ಎರಡೂವರೆ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ 11 ಹಳ್ಳಿಗಳ ಸಾವಿರಾರು ಕುಟುಂಬಗಳಲ್ಲಿ ಆತ್ಮ ವಿಶಾಸವನ್ನು ಮರಳಿಸಿದ ವಿಶಿಷ್ಟ ಯೋಜನೆ ಇದು. ಯೋಜನೆ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಇಂದು ಎರಡೂವರೆ ಸಾವಿರ ಹೆಕ್ಟೇರ್ ಗೂ ಅಧಿಕ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಮಣ್ಣು ಮತ್ತು ನೀರಿನ ಸಂರಕ್ಷಣೆಯಾಗಿದೆ.

ಯೋಜನಾ ಪ್ರದೇಶ

ದಕ್ಷಿಣ ಕರ್ನಾಟಕ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯ ತುಮಕೂರು ಜಿಲ್ಲೆ ಕೊರಟಗೆರೆ ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ಹಾಲ್ದೊಡ್ಡೇರಿ ಕೆರೆ ಕಿರು ಜಲಾನಯನ ಪ್ರದೇಶವು ಬಹುತೇಕ ಒಣ ಭೂಮಿ. ಸದಾ ಬರಕ್ಕೆ ಎದೆಯೊಡ್ಡುವ ಪ್ರದೇಶ. ನಿಶ್ಚಿತ ಮಳೆ ಭರವಸೆ ಇಲ್ಲ. ವಾರ್ಷಿಕ ಸರಾಸರಿ ಮಳೆ ಕೇವಲ 443.8 ಮಿ.ಮೀ. ತುಮಕೂರು ಜಿಲ್ಲಾ ಕೇಂದ್ರದಿಂದ ಅಂದಾಜು 100 ಕಿ.ಮೀ. ದೂರದಲ್ಲಿದೆ. ಈ ಜಲಾನಯನ ಪ್ರದೇಶವು 2869.5 ಹೆಕ್ಟೇರ್ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯಿದ್ದು 11 ಹಳ್ಳಿಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡಿದೆ. ಅವುಗಳೆಂದರೆ; ಗಿಡದಾಗಲಹಳ್ಳಿ, ಬೊರಾಗುಂಟೆ, ವೀರಣ್ಣನಹಳ್ಳಿ, ಕೆ.ಟಿ.ಹಳ್ಳಿ, ಸೀಬಿನಯನಪಾಳ್ಯ,(ಎಲ್ಲವೂ ಮಧುಗಿರಿ ತಾಲ್ಲೂಕು) ಕಬ್ಬಿಗೆರೆ, ಚಿಕ್ಕಣ್ಣನಹಳ್ಳಿ, ಅಜ್ಜೇನಹಳ್ಳಿ, ಮರಾಠಿಗರಪಾಳ್ಯ, (ಎಲ್ಲವೂ ಕೊರಟಗೆರೆ ತಾಲ್ಲೂಕು)ನಂದಿಹಳ್ಳಿ ಮತ್ತು ಬಿಸಾಡಿಹಳ್ಳಿ.(ತುಮಕೂರು ತಾಲ್ಲೂಕು.)

ಯೋಜನಾ ಪ್ರದೇಶದ ಆಯ್ಕೆಗೆ ಕಾರಣಗಳು.

ಬರ್ಡ್-ಕೆ ಸಂಸ್ಥೆಯು ಈ ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರಮುಖ ಕಾರಣ ಇಲ್ಲಿದ್ದಂತಹ ಮಣ್ಣು ಮತ್ತು ನೀರಿನ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖವಾದವುಗಳನ್ನು ನೋಡುವುದಾರೆ,

1. ವಿಪರೀತ ಮಣ್ಣಿನ ಸವಕಳಿ: ಈ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ವಿಪರೀತ ಮಣ್ಣು ಸವಕಳಿ ಸಮಸ್ಯೆಯಿಂದಾಗಿ ಮಣ್ಣಿನ ರಚನೆ ಹಾಳಾಗಿ ಅದರ ನೀರು ಹಿಡಿದಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯದಲ್ಲಿ ಕುಂಠಿತವಾಗಿತ್ತು. ಕೃಷಿಗೊಳಪಡುವ ಭೂಮಿಯು 60 ರಿಂದ 90 ಸೆಂಟಿಮೀಟರ್ ಆಳವಿದ್ದು ಮರಳು ಮಿಶ್ರಿತ ಕೆಂಪು ಮಣ್ಣಾಗಿದೆ. ಬಹುತೇಕ ಮಣ್ಣು ದ್ವಿತೀಯ ಮತ್ತು ತೃತೀಯ ದರ್ಜೆಯದಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಇದರ ಸುಧಾರಣೆಗಾಗಿ ಹಲವಾರು ರೀತಿಯ ಉಪಚಾರಗಳ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಇತ್ತು. ಮಣ್ಣು ಈ ರೀತಿ ಸಡಿಲವಾಗಿದ್ದುದರಿಂದ ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ಸವಕಳಿಗೆ ತುತ್ತಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಜಲಾನಯನದ ಮೇಲ್ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಮಣ್ಣು ಹಿಡಿದಿಡುವ ಗಿಡ-ಮರ, ಅಥವಾ ಹುಲ್ಲುಗಾವಲುಗಳು ಇಲ್ಲದಿರುವುದರಿಂದ ಈ ಸಮಸ್ಯೆ ಮತ್ತಷ್ಟು ಬಿಗಡಾಯಿಸಿತ್ತು.

2. ಸಾರವಿಲ್ಲದ ಮಣ್ಣು: ಫಲವತ್ತಾದ ಮೇಲ್ಮಣ್ಣು ವರ್ಷಗಟ್ಟಲೆ ಸವೆದು ಹೋಗಿ ಉಳಿದಂತಹ ಮಣ್ಣು ಹೆಚ್ಚು-ಕಡಿಮೆ ನಿರ್ಜೀವ ಹಂತ ತಲುಪಿತ್ತು. ಈ ಮಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ಯಾವ ಬೆಳೆ ಇಟ್ಟರೂ ಸರಿಯಾದ ಇಳುವರಿ ಬರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲದೆ ವಿಪರೀತ ರಾಸಾಯನಿಕಗಳ ಬಳಕೆ, ನೀರಾವರಿ ಸೌಲಭ್ಯಗಳ ಕೊರತೆ, ಅಸಮರ್ಪಕ ಬೆಳೆ ಪದ್ಧತಿಗಳೂ ಸಹ ಮಣ್ಣಿನ ಉತ್ಪಾದಕತೆ ಕುಂಠಿತವಾಗಲು ಕಾರಣಗಳಾಗಿದ್ದವು.

3. ನೀರಿನ ಕೊರತೆ: ಮತ್ತೊಂದು ಮುಖ್ಯ ಸಮಸ್ಯೆ ನೀರಿನ ಅಲಭ್ಯತೆ. ಕೃಷಿಗೆ ಮತ್ತು ಕುಡಿಯುವ ನೀರಿಗಾಗಿ ಜನರ ಪರದಾಟ ಹೇಳತೀರದಾಗಿತ್ತು. ಎಷ್ಟೋ ಕೊಳವೆ ಬಾವಿಗಳು ಒಣಗಿಹೋಗಿದ್ದರೆ, ಉಳಿದವು ಅಲ್ಪ-ಸ್ವಲ್ಪ ನೀರು ಹರಿಸುತ್ತಾ ಕುಟುಕು ಜೀವ ಉಳಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದವು. ಸದಾ ರಿಪೇರಿಗೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಅವುಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುವುದೇ ರೈತರಿಗೆ ಕಷ್ಟವಾಗಿತ್ತು. ಎಲ್ಲಾ ಹಳ್ಳಿಗಳಿಗೂ ಕುಡಿಯುವ ನೀರಿಗೆ ಕೊಳವೆ ಬಾವಿ ನೀರೇ ಅಸರೆ, ಆದರೆ ಅವುಗಳ ಸೂಕ್ತ ನಿರ್ವಹಣೆ ಇಲ್ಲದೆ ಸುರಕ್ಷಿತತೆ ಮತ್ತು ನೈರ್ಮಲ್ಯತೆಯೇ ಇಲ್ಲವಾಗಿತ್ತು.

4. ಕೃಷಿ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಅವಗಣನೆ: ಮಣ್ಣಿನ ಸವಕಳಿಯಿಂದ ಕೃಷಿ ಉತ್ಪಾದಕತೆ ಒಂದೆಡೆ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿದ್ದರೆ ಮತ್ತೊಂದೆಡೆ ಏಕ ಬೆಳೆ ಪದ್ಧತಿ ಅನುಸರಣೆ, ಕೀಟ-ರೋಗಗಳ ಹಾವಳಿ, ನೂತನ ತಾಂತ್ರಿಕತೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಅಜ್ಞಾನ. ಮುಂತಾದವುಗಳಿಂದ ಕೃಷಿ ದುಬಾರಿಯಾಗಿತ್ತು. ಲಾಭಕ್ಕಿಂತ ಖರ್ಚೇ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ರೈತರು ಬೇಸಾಯದಿಂದ ವಿಮುಖರಾಗುವ ಮನಸ್ತಿತಿಯಲ್ಲಿದ್ದರು.

ಇವುಗಳಲ್ಲದೆ, ಬಡತನ, ಅಪೌಷ್ಠಿಕತೆ, ಜನರ ಸಾಮಾಜಿಕ-ಆರ್ಥಿಕ ಹಿನ್ನಡೆ, ನಿರುದ್ಯೋಗ, ಅರೆ ಉದ್ಯೋಗ ಮುಂತಾದ ಅನೇಕ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು ಇಲ್ಲಿದ್ದುದರಿಂದ ಬರ್ಡ್-ಕೆ ಸಂಸ್ಥೆಯು 'ಜಲ ಜೀವನಿ' ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಹಮ್ಮಿಕೊಂಡಿತು.

ಮೇಲ್ಕಂಡ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಿಗೆ ಶಾಶ್ವತ ಪರಿಹಾರ ರೂಪಿಸಿ ರೈತರಲ್ಲಿ ಆತ್ಮ ವಿಶ್ವಾಸ ವೃದ್ಧಿಸಲು ಸಂಸ್ಥೆಯು ಹಲವಾರು ಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ಮೂಲಕ ಕಾರ್ಯೋನ್ಮುಖವಾಯಿತು. ಈ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಎರಡು ಭಾಗಗಳಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಬಹುದು.

1. ನೈಸರ್ಗಿಕ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ

2. ಸಮುದಾಯದ ಸಾಮಾಜಿಕ, ಆರ್ಥಿಕ ಮಟ್ಟದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ, ತರಬೇತಿ ಮತ್ತು ಸಂಘಟನೆ.

ನೈಸರ್ಗಿಕ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಜಲ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳನ್ನು ವೃದ್ಧಿಸಲು ಆದ್ಯತೆ ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ಸ್ಥಳೀಯ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗೆ ಹೊಂದಿಕೆಯಾಗುವ ವಿಧಾನಗಳ ಅಳವಡಿಕೆ ಗಮನಿಸಬೇಕಾದ ಅಂಶ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ವಿಧಾನವೂ ಏಕಕಾಲಕ್ಕೆ ವಿವಿಧ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಪರಿಣಾಮ ಬೀರುವಂತಹವು. ಕೆಲವು ವಿಧಾನಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಲಾಗಿದೆ.

1. ಹರಿವ ನೀರನ್ನು ಕಟ್ಟಿಹಾಕುವ ಉದಿ-ಬದುಗಳು: ಮೊದಲೇ ಹೇಳಿದಂತೆ ಹಾಲ್ದೊಡ್ಡೇರಿ ಜಲಾನಯನ ಪ್ರದೇಶವು ಏರು-ತಗ್ಗುಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದು ಬಹುತೇಕ ಎರಡು ಮತ್ತು ಮೂರನೇ ದರ್ಜೆಯ ಮಣ್ಣುಳ್ಳದ್ದಾಗಿದೆ. ವಿಪರ್ಯಾಸವೆಂದರೆ, ಬೇಸಾಯಕ್ಕೊಳಪಡುವ ಭೂಮಿಗೆ ಅತ್ಯಗತ್ಯವಾಗಿ ಬೇಕಾದ ಉದಿ-ಬದುಗಳೇ ಇಲ್ಲ. ಈ ಅಂಶವನ್ನು ಮನಗಂಡ ಸಂಸ್ಥೆ ಪ್ರತಿ ಹೆಕ್ಟೇರ್ ಗೆ 75 ಕ್ಯುಬಿಕ್ ಮೀಟರ್ ನಷ್ಟು ಉದಿ-ಬದು ಹಾಕಲು ತೀರ್ಮಾನಿಸಿತು. ಇಷ್ಟು ಅಳತೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿ ಸಲ 1500 ಲೀಟರ್ ನೀರು ಸಂಗ್ರಹ ಸಾಧ್ಯ. ಮಣ್ಣು ಸವಕಳಿ ತಡೆಗೆ ಇದಕ್ಕಿಂತ ಉತ್ತಮ ವಿಧಾನ ಬೇರೊಂದಿಲ್ಲ ಎಂಬುದು ಕಬ್ಬಿಗೆರೆಯ ಹನುಮಂತಪ್ಪನವರ ಅನುಭವ. ಬದುಗಳ ಮೇಲೆ ಹೆಮಟ ಹುಲ್ಲನ್ನು ಬೆಳೆಯಲು ಯೋಜನೆಯಿಂದ ಉತ್ತೇಜನ ನೀಡಿರುವುದಲ್ಲದೆ ಬೀಜಗಳನ್ನೂ ಸಹ ಪೂರೈಸಲಾಗಿದೆ, ಇದರಿಂದ ಬದುಗಳು ಭದ್ರಗೊಳ್ಳುವುದಲ್ಲದೆ ರೈತರಿಗೆ ಉತ್ತಮ ಮೇವು ಲಭ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಈ ಬದುಗಳ ಮೇಲೆ ವಿವಿಧ ರೀತಿಯ ಕಾಡುಗಿಡಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಯೋಜನೆಯು ಸಮುದಾಯ ಸಹಭಾಗಿತ್ವ ತತ್ವವನ್ನಾಧರಿಸಿದ್ದು ಈ ಉದಿ-ಬದು ಚಟುವಟಿಕೆಗೆ ಆಯಾ ಜಮೀನಿನ ಮಾಲೀಕರು ಶೇ 50

ರಷ್ಟು ವಂತಿಕೆ ಭರಿಸಬೇಕು, ಈ ನಿಯಮಕ್ಕೆ ಎಲ್ಲಾ ಹಳ್ಳಿಗಳ ರೈತರೂ ಅಕ್ಷರಶಃ ಒಪ್ಪಿರುವುದಲ್ಲದೆ ತಾವೇ ಖುದ್ದಾಗಿ ನಿಂತು ತಮ್ಮ-ತಮ್ಮ ಹೊಲಗಳಿಗೆ ಉದಿ-ಬದು ಹಾಕಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ.

2. ಇಂಗು ಹೊಂಡಗಳು: ಜಲಾನಯನ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿ 2-3 ಹೆಕ್ಟೇರ್ ಗೆ ಒಂದರಂತೆ ಸರಣಿಯೋಪಾದಿಯಲ್ಲಿ ಇಂಗು ಹೊಂಡಗಳನ್ನು ತೆಗೆಯಲಾಗಿದೆ. ಉದಿ-ಬದುಗಳ ಮೂಲಕ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಗುಂಡಿಗೂ ಸಂಪರ್ಕವೇರ್ಪಡುವಂತೆ ಮಾಡಲಾಗಿರುವುದು ವಿಶೇಷ. ಉದಿ-ಬದುಗಳನ್ನು ತುಂಬಿ ಹೆಚ್ಚಾದ ನೀರು ಸಾಗಿ ಬಂದು ಈ ಹೊಂಡಗಳಲ್ಲಿ ಶೇಖರಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. "30 ಅಡಿ ಅಗಲ, 30 ಅಡಿ ಉದ್ದ ಮತ್ತು 10 ಅಡಿ ಆಳದ ಗುಂಡಿಯೊಂದು ಪ್ರತಿಬಾರಿ ತುಂಬಿದಾಗ ಒಂದೂವರೆ ಲಕ್ಷ ಲೀಟರ್ ನೀರನ್ನು ಹಿಡಿದಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಹೊಂದಿದೆ" ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ ಯೋಜನೆಯ ಹಿರಿಯ ವಲಯ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ಅಧಿಕಾರಿ ಧನಂಜಯ ಟಿ.ಎಸ್.

ಪ್ರಸ್ತುತ ಯೋಜನಾ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ 200 ಇಂಗು ಹೊಂಡಗಳಿದ್ದು ನೀರು ಸಂರಕ್ಷಣೆಯಲ್ಲಿ ಮಹತ್ವದ ಕೊಡುಗೆ ಸಲ್ಲಿಸಿವೆ. ಈ ಹೊಂಡಗಳಲ್ಲಿ ದೀರ್ಘಕಾಲ ನೀರು ಸಂಗ್ರಹವಾಗಿ ನಿಧಾನವಾಗಿ ನೆಲದಲ್ಲಿ ಇಂಗುತ್ತದೆ. ಈ ಸಂಗ್ರಹಿತ ನೀರನ್ನು ರೈತರು ತರಕಾರಿ, ಹೂವಿನ ತೋಟಗಳಿಗೆ ಕೈನೀರು ಹಾಕಲು ಬಳಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

3. ಹೂಳು ತೆಗೆಯುವುದು: ಈ ಜಲಾನಯನ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ 17 ಚೆಕ್ ಡ್ಯಾಮ್ ಗಳು, 16 ಗೋಕಟ್ಟೆಗಳು ಮತ್ತು ಒಂದೆರಡು ಇತರ ನೀರಿನ ಕುಂಟೆಗಳಿರುವುದನ್ನು ಯೋಜನೆಯು ಗುರುತಿಸಿತು. ಇವು ಬಹಳ ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಜನರ ಸಹಭಾಗಿತ್ವ ಮತ್ತು ಸರ್ಕಾರದ ವಿವಿಧ ಇಲಾಖೆಗಳ ಮುಖಾಂತರ ನಿರ್ಮಾಣವಾಗಿದ್ದು, ಪ್ರಸ್ತುತ ಹೂಳು ತುಂಬಿ ಹಾಳಾಗಿದ್ದವು. ಅವುಗಳ ನೀರು ಹಿಡಿದಿಡುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಕುಂಠಿತಗೊಂಡಿತ್ತು. ಜಲಾನಯನ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ನೀರಿನ ಲಭ್ಯತೆಯನ್ನು ವೃದ್ಧಿಸಲು, ಆ ಮೂಲಕ ಅಂತರ್ಜಲ ಮಟ್ಟವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಲು ಈ ರಚನೆಗಳ ಹೂಳೆತ್ತುವಿಕೆಗೆ ಜನರ ಮನವೊಲಿಸಲಾಯಿತು. ಬಹುತೇಕ ಸರ್ಕಾರೀ ಜಮೀನಿನಲ್ಲಿದ್ದ ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಬೃಹತ್ ಪ್ರಮಾಣದ ಹೂಳು ಶೇಖರವಾಗಿತ್ತು. ಅತ್ಯಂತ ಫಲವತ್ತಾಗಿದ್ದ ಈ ಮಣ್ಣನ್ನು ತಮ್ಮ ಹೊಲಗಳಿಗೆ ಸಾಗಿಸಲು ರೈತರು ಉತ್ಸಾಹದಿಂದಲೇ ಮುಂದೆ ಬಂದರು. ಹೂಳು ತೆಗೆದ ಪರಿಣಾಮ ಅಪಾರ ಪ್ರಮಾಣದ ನೀರು ಈ ರಚನೆಗಳಲ್ಲಿ ಶೇಖರಣೆಗೊಂಡು ಸುತ್ತ-ಮುತ್ತಲ ವಿಶಾಲ ಭೂಮಿಗೆ ತಂಪೆರೆಯುತ್ತಿವೆ ಹಾಗೂ ಕೊಳವೆಬಾವಿಗಳಿಗೆ ನೀರಿನ ಸೆಲೆಯಾಗಿವೆ.

ಗೋಕಟ್ಟೆ ಮತ್ತು ಚೆಕ್ ಡ್ಯಾಮ್ ಗಳ ಆಸು-ಪಾಸಿನಲ್ಲಿದ್ದ ಮರವಳಿಗೆ- ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಹುಣಸೆ ಮರಗಳಿಗೆ ಇದರಿಂದ ಮರುಜನ್ಮ ಬಂದಂತಾಗಿದೆ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ ಇಲ್ಲಿನ ರೈತರು. ನಂದಿಹಳ್ಳಿಯ ರಂಗನಾಥ್ ತಮ್ಮ ಜಮೀನಿನಲ್ಲಿ ಫಲಭರಿತ ಹುಣಸೆಮರವನ್ನು ತೋರಿಸಿ ಅದರ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿದ್ದ ಚೆಕ್ ಡ್ಯಾಮ್ ನಲ್ಲಿ ಹೂಳು ತೆಗೆದದ್ದರಿಂದ ನೀರು ನಿಂತ ಪರಿಣಾಮ ಇದು ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ.

೪. ಸಮುದಾಯ ಕೊಳವೆ ಬಾವಿ ಮರುಪೂರಣ: ಇದೊಂದು ವಿಶಿಷ್ಟ ಪ್ರಯತ್ನ. ಇದೇ ಯೋಜನಾ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಹಿಂದೆ 'ಬೆರಿ'(ಹಸಿರು ಶಕ್ತಿ) ಯೋಜನೆಯಡಿಯಲ್ಲಿ ಸಮುದಾಯ ಕೊಳವೆ ಬಾವಿಗಳನ್ನು ಕೊರೆಯಲಾಗಿತ್ತು. ಉದ್ದೇಶ 5-6 ಬಡ ರೈತರಿಗೆ ಒಂದೇ ಕೊಳವೆ ಬಾವಿಯ ನೀರನ್ನು ಸರದಿಯಂತೆ ಒದಗಿಸುವುದು. ಆ ಕೊಳವೆಬಾವಿಗಳಿಗೆ ಮರುಪೂರಣ ಮಾಡುವ ಮೂಲಕ ಅವುಗಳ ಕಾರ್ಯ ಕ್ಷಮತೆಯನ್ನು ನಿರಂತರವಾಗಿಸುವುದು ಈ ಚಟುವಟಿಕೆಯ ಉದ್ದೇಶ. ಅಂದಾಜು 18 ಸಮುದಾಯ ಕೊಳವೆಬಾವಿಗಳಿಗೆ ಮರುಪೂರಣ ಮಾಡುವ ವ್ಯವಸ್ತೆಯಾಗಿದೆ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಸಮುದಾಯ ಕೊಳವೆ ಬಾವಿಯ ಕೇಸಿಂಗ್ ಪೈಪಿನ ಸುತ್ತ 11 ಅಡಿ ಉದ್ದ 11 ಅಡಿ ಅಗಲ ಮತ್ತು 10 ಅಡಿ ಆಳದ ಗುಂಡಿ ತೆಗೆದು, ಪದರ-ಪದರವಾಗಿ ದಪ್ಪ ಜಲ್ಲಿ ,ಸಣ್ಣ ಜಲ್ಲಿಯನ್ನು ಹಾಕುತ್ತಾ ಬಂದು ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಜಾಲರಿಯನ್ನು ಹಾಸಿ ಅದರ ಮೇಲೆ ಒಂದು ಪದರ ಮರಳು ಹಾಕಲಾಗುತ್ತದೆ. ಸುತ್ತಲೂ ಸಿಮೆಂಟಿನ ಕಟ್ಟೆ ಮಾಡಿ ಮಳೆ ಬಂದಾಗ ಅಕ್ಕ-ಪಕ್ಕದ ನೀರು ಆ ಕಟ್ಟೆಗೆ ಹಾಯುವಂತೆ ದಾರಿ ಕಲ್ಪಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಮಳೆ ನೀರು ಈ ಮೂಲಕ ನೆಲದಲ್ಲಿ ಹಿಂಗಿ ಕೊಳವೆ ಬಾವಿಗೆ ನೀರಿನ ಮೂಲವಾಗುತ್ತದೆ. ಕಬ್ಬಿಗೆರೆ ಮರಾಠಿಪಾಳ್ಯದ ಸಮುದಾಯ ಕೊಳವೆಬಾವಿಗೆ 6 ಜನ ಫಲಾನುಭವಿಗಳಿದ್ದು ತಲಾ ಅರ್ಧ ಎಕರೆ ಜಮೀನಿಗೆ ನೀರು ಪಡೆಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

ಈ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಿಗೆ ಪೂರಕವಾಗಿ ಇಳಿಜಾರುಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಕೊರಕಲನ್ನು ತಡೆಯಲು ತಡೆಗೋಡೆಗಳ ನಿರ್ಮಾಣ, ಮಣ್ಣು ಹಿಡಿದಿಡಲು ಕತ್ತಾಳೆ ತಡೆಗಳ ನೆಡುವಿಕೆ, ಉದಿ-ಬದುಗಳಲ್ಲಿ ತುಂಬಿ ಹೆಚ್ಚಾದ ನೀರು ಸರಾಗವಾಗಿ ಹರಿಯಲು ಕಲ್ಲಿನ ಕೊಡಿಗಳ ನಿರ್ಮಾಣ, ತೆರೆದ ಬಾವಿಗಳಿಗೆ ಹಳ್ಳದ ನೀರಿನ ಸಂಪರ್ಕ ಕಲ್ಪಿಸಿ ಮರುಪೂರಣ, ಕೃಷಿಯಲ್ಲಿ ರಾಸಾಯನಿಕಗಳ ಬಳಕೆಯನ್ನು ಕಡಿತಗೊಳಿಸಲು ಸಾವಯವ ಪ್ರಾತ್ಯಕ್ಷಿಕೆಗಳು, ಇದಕ್ಕೆ ಪೂರಕವಾಗಿ ಎರೆಹುಳು ತೊಟ್ಟಿಗಳ ನಿರ್ಮಾಣಕ್ಕೆ ಉತ್ತೇಜನ ಮುಂತಾದ ಅನೇಕ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಹಮ್ಮಿಕೊಳ್ಳುವ ಮೂಲಕ ಸಮಗ್ರ ಮಣ್ಣು-ನೀರು ಸಂರಕ್ಷಣೆ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಚಟುವಟಿಕೆಯೂ ಸಹ ಪರಸ್ಪರ ಪೂರಕವಾಗಿವೆ. ಅದೇ ರೀತಿ ಅವುಗಳನ್ನು ಸಂಯೋಜಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಈ ಎಲ್ಲಾ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ಸಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅನುಷ್ಠಾನಗೊಂಡು ನಿರೀಕ್ಷಿತ ಫಲಿತಾಂಶ ಬರಲು ಸಮುದಾಯ ಸಹಕಾರ ಅತ್ಯಂತ ಮುಖ್ಯ. ಅವರ ಮನವೊಲಿಸಿ, ಸಂಘಟನೆ ಮಾಡಲು ಸಂಸ್ಥೆಯು ನಿರಂತರ ಸಂಪರ್ಕ, ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ರೈತರ ಜೊತೆ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಸಂಬಂಧ, ಗುಂಪು ಸಭೆಗಳು, ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಪ್ರವಾಸ ಮುಂತಾದ ಅನೇಕ ಮಾರ್ಗಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿದೆ.

ಕಣ್ಣ ಮುಂದಿರುವ ಪರಿಣಾಮಗಳು: ಇಷ್ಟೆಲ್ಲಾ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ಅನುಷ್ಠಾನ, ಸಮುದಾಯದ ಕೈಜೋಡಿಸುವಿಕೆಯಿಂದ ಉಂಟಾಗಿರುವ ಪರಿಣಾಮ ಅದ್ಭುತ. ಅದು ಯೋಜನಾ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಕಾಣುವ ಹಸಿರು, ಫಲಭರಿತ ಹುಣಸೆ ಮರಗಳು, ಮೇಲೇರಿರುವ ನೀರಿನ ಮಟ್ಟ ಮತ್ತು ರೈತಾಪಿಗಳ ವಿಶ್ವಾಸಭರಿತ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ಕೆಲವು ಅಂಶಗಳನ್ನು ನೋಡುವುದಾದರೆ;

1. ಕೊಳವೆಬಾವಿಗಳಿಗೆ ಮರುಜೀವ: ಯೋಜನೆ ಆರಂಭಕ್ಕೆ ಮುನ್ನ ಇಲ್ಲಿ ಅಂತರ್ಜಲ ಮಟ್ಟ 350 ರಿಂದ 400 ಅಡಿಗಳಿಗಿಳಿದಿತ್ತು, ಈಗ 200 ಅಡಿ ಆಳದಲ್ಲಿಯೇ ನೀರು ಲಭ್ಯವಾಗುತ್ತಿದೆ. ಚಿಕ್ಕಣ್ಣನಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಸಂಪೂರ್ಣ ಬತ್ತಿ ಹೋಗಿದ್ದ ಕೊಳವೆ ಬಾವಿಯೊಂದು ಯೋಜನಾ ಅನುಷ್ಠಾನದ ನಂತರ ಮತ್ತೆ ನೀರು ಹರಿಸುತ್ತಿದೆ. ನಂದಿಹಳ್ಳಿಯ ಯಂಜೇರಪ್ಪನವರು 1996ರಲ್ಲಿ ತೆಗೆಸಿದ ಕೊಳವೆ ಬಾವಿ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ 2.5 ಇಂಚು ನೀರು ಕೊಡುತ್ತಿತ್ತು. ಕ್ರಮೇಣ ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತಾ ಬಂದು 2005 ರಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ಅರ್ಧ ಇಂಚಿಗಿಳಿಯಿತು. ಜಲ ಜೀವನಿ ಯೋಜನೆಯಡಿಯಲ್ಲಿ ಇವರು ತಮ್ಮ 10 ಎಕರೆ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಉದಿ-ಬದು ಹಾಕಿಸಿ, 2 ಇಂಗು ಹೊಂಡಗಳನ್ನು ತೆಗೆಸಿದ ಪರಿಣಾಮ ಈಗ ಮತ್ತೆ 2.5 ಇಂಚು ನೀರು ಲಭ್ಯವಾಗುತ್ತಿದೆ. ಇದರಿಂದ ಉತ್ತೇಜನಗೊಂಡ ಯಂಜೇರಪ್ಪ ಮತ್ತೆರಡು ಇಂಗು ಹೊಂಡ ನಿರ್ಮಾಣಕ್ಕೆ ಮುಂದಾಗಿದ್ದಾರೆ.

ನಂದಿಹಳ್ಳಿ ಗ್ರಾಮದ ರಂಗನಾಥ್ ರವರದೂ ಸಹ ಇದೇ ರೀತಿಯ ಅನುಭವ. ಇವರ 2 ಕೊಳವೆಬಾವಿಗಳಲ್ಲಿ ನೀರು ಬಿಟ್ಟೂ-ಬಿಟ್ಟೂ ಬರುತ್ತಿದ್ದುದು ಜಲ ಸಂರಕ್ಷಣಾ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡ ನಂತರ ಉತ್ತಮ ನೀರು ಕೊಡುತ್ತಿವೆ.

"ನಮ್ಮೂರಿನ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರೂ ಉದಿ-ಬದು ಹಾಕಿ, ಇಂಗು ಹೊಂಡ ತೆಗೆದು, ಗೋಕಟ್ಟೆಗಳಲ್ಲಿ ಹೂಳು ತೆಗೆದದ್ದರಿಂದ ನಮ್ಮೂರ ಹೊಲಗಳಿಂದ ಒಂದು ಹನಿ ನೀರು ಪಕ್ಕದ ಕೆರೆಗೆ ಹೋಗಿಲ್ಲ, ಹಾಗಾಗಿ ಆ ಕೆರೆ ಈ ಸಲ ತುಂಬಲೇ ಇಲ್ಲ" ಎಂದು ಬಾಯ್ತುಂಬಾ ನಗುತ್ತಾರೆ ಇದೇ ಗ್ರಾಮದ ಪುಟ್ಟರಂಗಯ್ಯ.

2. ಫಸಲಿನ ಇಳುವರಿ ಹೆಚ್ಚಳ: ಇದು ಮತ್ತೊಂದು ಗಮನಿಸಬೇಕಾದ ಪರಿಣಾಮ. ಆಹಾರ ಬೆಳೆಗಳಾದ ರಾಗಿ, ಭತ್ತ ಹಾಗೂ ಉಳಿದ ಬೆಳೆಗಳಲ್ಲಿ ಇಳುವರಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿದೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ರಾಗಿಯಲ್ಲಿ 7-8 ಚೀಲ ಇದ್ದ ಇಳುವರಿ ಸರಾಸರಿ 2 ಚೀಲಗಳಷ್ಟು ಹೆಚ್ಚಾಗಿದೆ. ಈಗಾಗಲೇ ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಿರುವಂತೆ ಹುಣಸೆ ಮರಗಳ ಇಳುವರಿ ಸಹ ಹೆಚ್ಚಿದೆ. ಸಿದ್ದಮ್ಮ ಎಂಬುವರ 3 ಹುಣಸೆ ಮರಗಳು ಪೂರಾ ಒಣಗಿದಂತಾಗಿದ್ದವು ಯೋಜನೆ ನಂತರ ಯಥಾಸ್ತಿತಿ ಇಳುವರಿ ನೀಡುತ್ತಿವೆ. ನಂದಿಹಳ್ಳಿಯ ರಂಗನಾಥ್ ರವರು ಹೇಳುವಂತೆ "ಮುಂಚೆ 7-8 ಕ್ವಿಂಟಾಲ್ ಇಳುವರಿ

ನೀಡುತ್ತಿದ್ದ ಮರಗಳಲ್ಲಿ ಕಳೆದ ವರ್ಷ (2007) 10-12 ಕ್ವಿಂಟಾಲ್ ಇಳುವರಿ ಬಂದಿತ್ತು, ಈ ವರ್ಷ (2008) 15-16 ಕ್ವಿಂಟಾಲ್ ಇಳುವರಿ ನಿರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಿದ್ದೇವೆ."

3. ಕೈತುಂಬಾ ಕೆಲಸ: ಯೋಜನೆಯಲ್ಲಿ ಬಹುತೇಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ಮಾನವಶ್ರಮವನ್ನು ಆಧರಿಸಿರುವುದರಿಂದ ಸತತವಾಗಿ ಕೆಲಸದ ಅವಕಾಶ ಲಭಿಸಿದೆ. ಕೇವಲ ಆರು ತಿಂಗಳು ಕೃಷಿ ಕೆಲಸ ನಿರ್ವಹಿಸಿ ಆ ನಂತರ ಕೆಲಸವಿಲ್ಲದೆ ಇರುತ್ತಿದ್ದ ರೈತ ಕುಟುಂಬಗಳಿಗೆ ಆ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಲಭ್ಯವಾಗಿದೆ, ಜೊತೆಗೆ ಕೃಷಿ ಕಾರ್ಮಿಕರಿಗಂತೂ ವರ್ಷವಿಡೀ ಕೆಲಸ ಸಿಕ್ಕಿದೆ. ಇದು ಎಲ್ಲ ವರ್ಗದವರ ಆರ್ಥಿಕ ಪರಿಸ್ತಿತಿ ಉತ್ತಮಗೊಳ್ಳಲು ಸಹಾಯಕವಾಗಿದೆ. ಉದಿ-ಬದು ಹಾಕುವ ಚಟುವಟಿಕೆ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಹೆಚ್ಚು ಕಾಲ ಕೆಲಸ ಒದಗಿಸಿದ್ದು, ಕಲ್ಲುಕೋಡಿ, ಗಲ್ಲಿಪ್ಲಗ್, ಎರೆಹುಳು ತೊಟ್ಟಿ ನಿರ್ಮಾಣ, ಕೊಳವೆ ಬಾವಿ ಮರುಪೂರಣದಂತಹ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಬೋವಿಗಳಿಗೆ ಮತ್ತು ಗಾರೆ ಕೆಲಸದವರಿಗೆ ಕೆಲಸ ಒದಗಿಸಿವೆ.

4. ಶಾಲಾ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ನೀರ ಅರಿವು: ಯೋಜನಾ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಬರುವ ಕಬ್ಬಿಗೆರೆಯ ಮಾರುತಿ ಗ್ರಾಮಾಂತರ ಪ್ರೌಢಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಈಗ ನೀರ ನೆಮ್ಮದಿ. ವರ್ಷ ಪೂರ್ತಿ ಮಳೆ ನೀರು ಕುಡಿಯುವ ಅವಕಾಶವನ್ನು ಜಲ ಜೀವನಿ ಯೋಜನೆ ಕಲ್ಪಿಸಿದೆ. 135 ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಮತ್ತು 16 ಬೋಧಕ ಮತು ಬೋಧಕೇತರ ಸಿಬ್ಬಂದಿಗಳಿರುವ ಶಾಲೆಗೆ 10 ಸಾವಿರ ಲೀಟರ್ ಸಾಮರ್ಥ್ಯದ ಎರಡು ಮಳೆ ನೀರು ಸಂಗ್ರಹಣಾ ತೊಟ್ಟಿಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದ್ದು, ಇದರ ಉಸ್ತುವಾರಿಯನ್ನು ಮಕ್ಕಳಿಗೇ ವಹಿಸಲಾಗಿದೆ. ಶಾಲೆಯ ಸುತ್ತ-ಮುತ್ತ ಉದಿ-ಬದು, ಗಲ್ಲಿ ಪ್ಲಗ್ ಮುಂತಾದ ನೀರು ಸಂರಕ್ಷಣಾ ರಚನೆಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ನೀರ ಪಾಠ ಹೇಳಿಕೊಡಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಶಾಲೆಯ ಆವರಣದಲ್ಲಿ ಔಷಧಿ ತೋಟ ಮತ್ತು ತರಕಾರಿ ತೋಟಗಳನ್ನೂ ಬೆಳೆಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಕಂಪ್ಯೂಟರ್ ಜ್ಞಾನದ ಅವಶ್ಯಕತೆಯನ್ನು ಮನಗಂಡು ಅದರ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನೂ ಯೋಜನಾ ವತಿಯಿಂದ ಸಹ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ಈಗ ಕಬ್ಬಿಗೆರೆ ಶಾಲೆ ಉಳಿದ ಶಾಲೆಗಳಿಗೆ ಮಾದರಿ. ಈ ಎಲ್ಲಾ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಿಗೆ ಶಾಲಾ ಸಿಬ್ಬಂದಿಗಳ ನೆರವು ಮತ್ತು ಒತ್ತಾಸೆಗಳೂ ಸಹ ಉತ್ತಮವಾಗಿವೆ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ ಯೋಜನೆಯ ಅಧಿಕಾರಿ ಫಕೀರ ಸ್ವಾಮಿ.

ಒಟ್ಟಾರೆ ಹೇಳಬೇಕೆಂದರೆ 'ಜಲಜೀವನಿಯು' ಕಿರು ಜಲಾನಯನ ಯೋಜನೆಗಳಿಗೊಂದು ಉತ್ತಮ ಮಾದರಿ. ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳ ಆಯ್ಕೆ, ಅವುಗಳ ವ್ಯವಸ್ತಿತ ಸಂಯೋಜನೆ ಹಾಗೂ ಸಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅನುಷ್ಠಾನಗೊಳಿಸಿರುವ ರೀತಿ ಅನುಕರಣ ಯೋಗ್ಯ. ಬರ್ಡ್-ಕೆ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಹಿಂದಿನ ಅನುಭವ ಮತು ಬದ್ಧತೆ ಕ್ಷಿಪ್ರ ಗತಿಯಲ್ಲಿ ಈ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಪೂರ್ಣಗೊಳಿಸಲು ಅಪಾರ ನೆರವಾಗಿದೆ. ಹಾಲ್ದೊಡ್ಡೇರಿ ಜಲಾನಯನ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಪೈಲಟ್ ಯೋಜನೆಯಾಗಿ ಜಾರಿಗೊಂಡು ಯಶಸ್ವಿಯಾದ ಇದನ್ನು ಈ ವರ್ಷದಿಂದ (2008) ಮಧುಗಿರಿ ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ಬಡವನಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಅಳವಡಿಸಲು ಸಿದ್ಧತೆಗಳು ನಡೆದಿವೆ.

'ಜಲಜೀವನಿ'ಎಂಬ ಹೆಸರೂ ಸಹ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾದುದು. ಎಲ್ಲರ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಜಲವೇ ಅತ್ಯಂತ ಮೂಲಭೂತ ಅಂಶವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಅದನ್ನು ಕಾಪಾಡುವುದು ಮತ್ತು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸುವ ಯೋಜನೆಯ ಆಶಯಗಳೆಲ್ಲವೂ ಹೆಸರಿನಲ್ಲೇ ಅಡಗಿದೆ.

ಕರಟಿದ್ದ ತೋಟ ಈಗ ಸುಸ್ಥಿರತೆಗೆ ಮಾದರಿ

ತುಮಕೂರು ಜಿಲ್ಲೆ ಶಿರಾ ತಾಲೂಕು ಕಳ್ಳಂಬೆಳ್ಳದ ಕಾಂತಣ್ಣ ಡಿಪ್ಲೊಮ ಪದವೀಧರರು. ಇಲ್ಲಿ ಒಂದೂವರೆ ಎಕರೆ ಚಿಕ್ಕ ತೋಟ. ಬೆಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿ ಉದ್ಯೋಗ ಮಾಡುತ್ತಾ ತೋಟವನ್ನು ಗುತ್ತಿಗೆಗೆ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದರು. ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಒಂದಷ್ಟು ಹಣ ಬರುತ್ತಿತ್ತು, ಪಡೆದು ಸುಮ್ಮನಾಗುತ್ತಿದ್ದರು.

೧೦೦೧ರಿಂದ ಸತತ ಬರಗಾಲ. ಮೂರು ವರ್ಷಾನಂತರ ನಾನೂರು ಅಡಿಕೆ ಗಿಡ ಒಣಗಿ ಹೋಗಿದೆಯೆಂಬ ಸುದ್ದಿ. ಅದು ವರೆಗೂ ತೋಟ ಹೇಗಿದೆ, ಏನೇನು ಫಸಲಿದೆ ಎಂಬುದರ ಬಗ್ಗೆ ಅಷ್ಟಾಗಿ ತಲೆ ಕೆಡಿಸಿಕೊಳ್ಳದ ಕಾಂತಣ್ಣ ಕಂಗಾಲು. ಊರಿಗೆ ಬಂದು ನೋಡಿದರೆ ತೋಟ ಭಾಗಶಃ ಹಾಳಾಗಿ, ಉಳಿದದ್ದೂ ಸಹ ಹೆಚ್ಚು ದಿನ ಬಾಳುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ.

ವಂಶಪಾರಂಪರ್ಯವಾಗಿ ಬಂದ ಈ ಕೆರೆ ಹಿಂದಿನ ತೋಟ ಸರಿಯಾದ ನಿರ್ವಹಣೆ ಇಲ್ಲದೆ ಹಾಳಾಗಿತ್ತು. ನೊಂದ ಕಾಂತಣ್ಣ ಬೆಂಗಳೂರು ತೊರೆದು ಮಣ್ಣಿಗೆ ಮರಳಿದರು. ಅಕ್ಕಪಕ್ಕದವರಂತೆ ತೋಟ ಮಾಡಿದರೆ ಉಳಿಗಾಲವಿಲ್ಲ ಎನಿಸಿತು.

ವಿಭಿನ್ನ ಮಾರ್ಗ – ಸಹಜ ಕೃಷಿಯ ಆಯ್ಕೆ. ಈ ಬಗ್ಗೆ ಹೆಚ್ಚು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲು ಬೇರೆಬೇರೆ ಕಡೆಯ ತೋಟ ಸುತ್ತಾಟ. ಅನುಭವಿ ಕೃಷಿಕರ ಭೇಟಿ. ಪುಸ್ತಕ ಅಧ್ಯಯನ. ಜೊತೆಗೆ ತಮ್ಮ ಸಾಮಾನ್ಯ ಜ್ಞಾನದ ಬಳಕೆ. ತೋಟದ ಜೀರ್ಣೋದ್ಧಾರಕ್ಕೆ ಇವೆಲ್ಲವೂ ಪ್ರಯೋಜನಕ್ಕೆ ಬಂದವು.

ಈ ಹಾದಿಯಲ್ಲಿ ಇವರು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಡ ಮುಖ್ಯ ವಿಧಾನಗಳೆಂದರೆ ದನಗಳನ್ನು ಬಳಸಿ ತೋಟದ ಉಳುಮೆ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ (ಈ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಅಡಿಕೆ ತೋಟಗಳನ್ನು ದನಗಳಿಂದ ಉಳುಮೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ, ಒಂದು ವೇಳೆ ಗಿಡಗಳು ಒತ್ತಾಗಿದ್ದರೆ, ಅಥವಾ ಚಿಕ್ಕ ಗಿಡಗಳಿದ್ದರೆ ಆಳುಗಳಿಂದ ಅಗೆತ ಮಾಡಿಸುತ್ತಾರೆ) ವಿದಾಯ, ಉಪ ಬೆಳೆಗಳ ಅಳವಡಿಕೆ ಹಾಗೂ ತೋಟದ ತ್ಯಾಜ್ಯವನ್ನು ಅಲ್ಲೇ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದು.

ಮುಂಚೆ ತೋಟದ ತ್ಯಾಜ್ಯವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಒಟ್ಟು ಸೇರಿಸಿ ಹೊಲದಾಚೆ ಸುಟ್ಟು ಹಾಕುವುದಿತ್ತು. ಎಲ್ಲರ ವಿರೋಧದ ನಡುವೆಯೂ ಅದಕ್ಕೆ ವಿದಾಯ ಹೇಳಿ ಇವನ್ನು ತೋಟದಲ್ಲೇ ಬಿಡಲು ಆರಂಭಿಸಿದರು. ಈ ಹೆಜ್ಜೆ ತೇವಾಂಶ ಉಳಿಸಲು ಸಹಾಯಕವಾಯಿತು. ಬರಗಾಲದಿಂದ ಎದುರಾಗಿದ್ದ ನೀರಿನ ಸಮಸ್ಯೆಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಪರಿಹಾರ ಸಿಕ್ಕಿತು. ಕೊಕ್ಕೋ, ವೆನಿಲ್ಲಾ, ಬಾಳೆ ಮುಂತಾದ ಉಪಬೆಳೆಗಳನ್ನು ತೆಂಗು, ಅಡಿಕೆ ಗಿಡಗಳ ಮಧ್ಯೆ ಬೆಳೆಸಿದ್ದರಿಂದ ನೆಲಕ್ಕೆ ಬಿಸಿಲು ಕಡಿಮೆಯಾಯಿತು. ತೇವಾಂಶ ಮತ್ತಷ್ಟು ಹೆಚ್ಚಾಯಿತು. ಬೇಸಿಗೆಯಲ್ಲೂ ಹದಿನೈದು-ಇಪ್ಪತ್ತು ದಿನಕ್ಕೊಮ್ಮೆ ನೀರುಣಿಸಿದರೆ ಸಾಕಾಯಿತು. ಮುಂಚೆ ಕಡ್ಡಾಯವಾಗಿ ವಾರ-ಹತ್ತು ದಿನಗಳಿಗೊಮ್ಮೆ ನೀರುಣಿಸಬೇಕಾಗಿತ್ತು.

ಇವರು ತೋಟಕ್ಕೆ ಮರಳಿದಾಗ ಒಂದೂವರೆ ಎಕರೆ ತೋಟದಲ್ಲಿ ಇದ್ದದ್ದು ೮೦೦ ಅಡಿಕೆ, ೨೦ ತೆಂಗು ಹಾಗೂ ೮ ಹುಣಸೆ ಮಾತ್ರ. ಈಗ-ನಾಲ್ಕು ವರ್ಷಗಳ ನಂತರ, ಈಗ, ಕಾಂತಣ್ಣನ ತೋಟದ ಬೆಳೆವೈವಿಧ್ಯ ನೋಡಿ. ಅಡಿಕೆ ೧೨೦೦, ಬಾಳೆ ೫೦೦, ಕೊಕ್ಕೋ ೫೦೦, ವೆನಿಲ್ಲಾ ೧೦೦೦, ಜಿಂಜರ್ ಲಿಲ್ಲಿ ೮೦೦. ಜೊತೆಗೆ ಮುಂಚೆ ಇದ್ದ ತೆಂಗು, ಹುಣಸೆ.

ಉಳುಮೆಗೆ ವಿದಾಯ ಹೇಳಿದ್ದರಿಂದ ಆದ ಲಾಭವಂತೂ ಅಪಾರ. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಕೂಲಿ ಆಳುಗಳ ಕಾಲಿಗೆ ಬೀಳೋದು ತಪ್ಪು ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ ಕಾಂತಣ್ಣ. ಈ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಕೂಲಿ ಆಳುಗಳಿಗೆ ತುಂಬ ಅಭಾವ. ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಎಷ್ಟು ಕೊಟ್ಟರೂ ಜನ ಸಿಗುವುದು ಕಷ್ಟ. ಉಳುಮೆ, ಅಗೆತ, ಗೊಬ್ಬರ ಹಾಕುವುದು, ತೋಟದಲ್ಲಿ ಕಳೆ ತೆಗೆಯುವುದು ಇತ್ಯಾದಿ ಕೆಲಸ ನಿಲ್ಲಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಈಗ ಇಡೀ ವರ್ಷ ಒಬ್ಬ ಕೂಲಿಯಾಳೂ ಬೇಕಿಲ್ಲ. ಅಷ್ಟು ಖರ್ಚು ಉಳಿತಾಯ, ನಿರಾಳ. ಅಂದಾಜು ೩೫ ಸಾವಿರ ರೂ ಉಳಿದಿದೆ ಎನ್ನುವುದು ಇವರ ಲೆಕ್ಕ.

ಅಡಿಕೆ ಫಸಲನ್ನು ಈಗ ಗುತ್ತಿಗೆಗೆ ಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗಾಗಿ ಕೊಯ್ಲಿನ ಕೂಲಿಯೂ ಉಳಿದಿದೆ. ೨೦೦೮ ರಲ್ಲಿ ಒಂದು ಲಕ್ಷ ರೂ.ಗೆ ಫಲಗುತ್ತಿಗೆಗೆ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಜೀವಾಮೃತದ ಖರ್ಚು, ನೀರಾವರಿ ಹಾಗೂ ಮನೆಯವರ ಕೆಲಸ ಬಿಟ್ಟರೆ ಇನ್ಯಾವ ಖರ್ಚೂ ಮಾಡಿಲ್ಲ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ.

ಐದು ವರ್ಷ ಹಿಂದೆ ೮೦೦ ಅಡಿಕೆ ಗಿಡಗಳ ಇಳುವರಿ ಒಂದು ಕ್ವಿಂಟಾಲ್ ಮಾತ್ರ. ಅದು ಕೂಲಿಗೂ ಸಾಕಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ನಂತರದ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಇಳುವರಿಯ ಏರಿಕೆ ಆಶ್ಚರ್ಯಕರ. ೨೦೦೫ರಲ್ಲಿ ಆರು ಕ್ವಿಂಟಾಲ್. ಮುಂದಿನ ವರ್ಷ ಹತ್ತು. ಈ ವರ್ಷ(೨೦೦೮) ಹದಿನೈದು ತಲುಪಿದೆ. (ಆದಾಯ? ಮೇಲಿನ ಪ್ಯಾರಾದಲ್ಲಿ ಅದಾಯದ ಮಾಹಿತಿ ಇದೆ) ”ಈ ರೀತಿ ಇಳುವರಿ ಹೆಚ್ಚಾದ್ದರಿಂದ ನನಗೂ ಧೈರ್ಯ ಬಂತು. ಈಗ ತೋಟಕ್ಕಾಗಿ ಹೊರಗಿನಿಂದ ಏನನ್ನೂ ಕೊಂಡು ತರುವುದಿಲ್ಲ. ಸಗಣಿಗೊಬ್ಬರ ಹಾಕುವುದನ್ನೂ ಸಹ ನಿಲ್ಲಿಸಿ ೨೦ ದಿನಕ್ಕೊಮ್ಮೆ ಜೀವಾಮೃತ ಮಾತ್ರ ಹಾಕುತ್ತೇನೆ” ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಮನೆಯಲ್ಲಿರುವ ಎರಡು ನಾಟಿ ಹಸುಗಳು ಜೀವಾಮೃತಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಸಗಣಿ ಕೊಡುತ್ತವಂತೆ.

ಉಪಬೆಳೆಗಳಲ್ಲಿ ಬಾಳೆ ಫಸಲು ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದು ಕೊಕ್ಕೋ, ಜಿಂಜರ್ ಲಿಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ವೆನಿಲ್ಲಾ ಫಸಲು ಈ ವರ್ಷ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುತ್ತಿದೆ. ಉಪ ಬೆಳೆಗಳಿಗೆ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಉಪಚಾರವಿಲ್ಲ. ಅಡಿಕೆಗೆ ಕೊಡುವ ಜೀವಾಮೃತವೇ ಇವುಗಳಿಗೂ ಸಿಕ್ಕು ಸೊಗಸಾಗಿ ಬೆಳೆದಿವೆ. ಕೊಯ್ಲು, ಸಂಸ್ಕರಣೆ ಬಿಟ್ಟರೆ ಇವುಗಳಿಗೆ ತಗುಲುವ ಖರ್ಚು ಕಡಿಮೆ.

ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಜಿಂಜರ್ ಲಿಲ್ಲಿಯ ಹರಿಕಾರ

ಕಾಂತಣ್ಣ ಕೃಷಿಪತ್ರಿಕೆಗಳನ್ನು ತಪ್ಪದೆ ಓದುತ್ತಾರೆ. ಅವರ ಬಳಿ ಕಾದಿಟ್ಟ ಕೃಷಿ ಲೇಖನಗಳ ರಾಶಿಯೇ ಇದೆ. ಅಡಿಕೆ ಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಬೆಳಕು ಕಂಡ ಹಲವು ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಪರಿಚಯವಾಗುವ ಹಲವು ರೈತರ ತೋಟಗಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ಹೋದಾಗಲೆಲ್ಲಾ ಏನಾದರೊಂದು ಗಿಡ ತಂದು ನೆಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ.

ಆ ರೀತಿ ಅಡಿಕೆ ಪತ್ರಿಕೆಯಿಂದ ಪರಿಚಯವಾದದ್ದು ಜಿಂಜರ್ ಲಿಲ್ಲಿ(ಡಿಸೆಂಬರ್ ೨೦೦೬). ಸುಳ್ಯದ ಆರ್.ಕೆ.ರಾಜಿಯವರ ಲಿಲ್ಲಿ ಹೂವಿನ ಬಗೆಗಿನ ಲೇಖನ ಓದಿ ಸೀದಾ ತೋಟ ಭೇಟಿ. ೨೦೦೭ ಜೂನ್‌ನಲ್ಲಿ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ. ಆಗ ೧೫೦೦ ಜಿಂಜರ್ ಲಿಲ್ಲಿ ಸಸಿ ತಂದರು. ಎಂಟುನೂರು ನೆಟ್ಟು ಉಳಿದವನ್ನು ಇದೇ ಗ್ರಾಮದ ಮಂಜುನಾಥ್‌ಗೆ ಕೊಟ್ಟರು. ತೋಟದ ನಡುವೆ ಆರು ಅಡಿ ಅಂತರದಲ್ಲಿ ಲಿಲ್ಲಿ ನೆಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಅರ್ಧ ಅಡಿ ಅಗಲ, ಒಂದಡಿ ಆಳ. ಗಿಡ ಮನೆಗೆ ತಲುಪಿದಾಗ ೨೫೦೦೦ ರೂ ಖರ್ಚಾಗಿತ್ತು.

ತುಮಕೂರು ಜಿಲ್ಲೆ ಒಣಪ್ರದೇಶ. ಲಿಲ್ಲಿ ನೆಟ್ಟಾಗ ಕಾಂತಣ್ಣನವರಿಗೆ ಇದು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಹೊಂದಿಕೊಳ್ಳುವ ಬಗ್ಗೆ ಅನುಮಾನವಿತ್ತು. ಆದರೆ ಈಗ ಇದು ಪರಿಹಾರವಾಗಿದೆ. ಜಿಂಜರ್ ಲಿಲ್ಲಿ ತುಮಕೂರಿನಲ್ಲೂ ಗೆದ್ದಿದೆ. ಈಗಾಗಲೇ ೧೦-೧೨ ತೆಂಡೆಗಳು ಬಂದಿವೆ. ”ಲಿಲ್ಲಿ ಅಡಿಕೆ ಮತ್ತು ತೆಂಗಿನ ತೋಟಗಳಲ್ಲಿ ಅಂತರ ಬೆಳೆಯಾಗಿ ಹಾಕಲು ಸೂಕ್ತವಾದುದು. ಅರೆನೆರಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮವಾಗಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತದೆ ” ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಕಾಂತಣ್ಣನ ತೋಟದ ತಂಪು ಸೂಕ್ಷ್ಮ ವಾತಾವರಣವೂ ಈ ಉತ್ತಮ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ಕಾರಣ. ಇದರೊಂದಿಗೇ ಮಂಜುನಾಥ್ ತೋಟದಲ್ಲಿ ನೆಟ್ಟ ಗಿಡಗಳು ಅಷ್ಟು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಉತ್ತಮವಾಗಿ ಬೆಳೆದಿಲ್ಲ.

ಜಿಂಜರ್ ಲಿಲ್ಲಿ ಶುಂಠಿ ಜಾತಿಗೆ ಸೇರಿದ ಗಿಡ. ಕೆಂಪು ಬಣ್ಣದ ಆಕರ್ಷಕ ಹೂ. ಕಿತ್ತ ನಂತರ ಹನ್ನೆರಡು ದಿನಗಳವರೆಗೂ ಆಕರ್ಷಣೆ ಬಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಅಲಂಕಾರಕ್ಕೆ ಜನಪ್ರಿಯ. ವರ್ಷ ಪೂರ್ತಿ ಬೆಳೆ. ಬೆಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮ ಮಾರುಕಟ್ಟೆ. ಹೂವೊಂದಕ್ಕೆ ೫೦ ರೂ. (ಇದು ನಿಜವೇ?) ವರೆಗೂ! ಕಾಂತಣ್ಣ ಸ್ಥಳೀಯವಾಗಿ ೧೦ ರಿಂದ ೧೨ ರೂಗಳಿಗೆ ಮಾರಿದ್ದಾರೆ.

"ಹೂಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಸಸಿಗಳಿಗೇ ಹೆಚ್ಚು ಬೇಡಿಕೆ ಇದೆ", ಕಾಂತಣ್ಣ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ, "ಈಗಾಗಲೇ ೧೦೦೦ ಸಸಿಗಳು ಬೇಕೆಂದು ಅಕ್ಕಪಕ್ಕದ ರೈತರು ಕೇಳಿದ್ದಾರೆ". ಲಿಲ್ಲಿಯ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ ಎಂದರೆ ಹೂವಿನಲ್ಲೇ ಸಸಿಗಳ ಜನ್ಮ. ಅರಳಿದ ನಂತರ ಇಪ್ಪತ್ತು ದಿನ ಕೀಳದೆ ಬಿಟ್ಟರೆ ಸಸಿಗಳು ಮೊಳಕೆಯೊಡೆಯುತ್ತವೆ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಹೂನಲ್ಲೂ ೧೦-೧೫ ಸಸಿ. ಹೂವಿಗಿಂತಲೂ ಸಸಿ ಮಾರಲು ಇದೂ ಒಂದು ಕಾರಣ. ಒಂದು ಹೂ ಮಾರುವುದಕ್ಕಿಂತ ಸಸಿ ಮಾರಿದರೆ ಐದಾರು ಪಟ್ಟು ಆದಾಯ.

ಬಾಳೆ ಜೊತೆ ಲಿಲ್ಲಿ ಅಂತರ ಬೆಳೆಯಾಗಿ ಹಾಕಿದರೆ ಬಾಳೆಗೆ ರೋಗ ಬರುವುದಿಲ್ಲ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ ಇವರು. ಇದಕ್ಕೆ ಇವರು ಕೊಡುವ ಉದಾಹರಣೆ "ಪಕ್ಕದ ತೋಟದ ಬಾಳೆಗೆ ರೋಗ ಬಂದು ೩೦೦-೪೦೦ ಗಿಡಗಳು ನಾಶವಾದವು, ಆದರೆ ನಮ್ಮದಕ್ಕೆ ಯಾವುದೇ ರೋಗ ಬಂದಿಲ್ಲ" ಎನ್ನುವುದು. ಇದು ಕಾಕತಾಳೀಯವೂ ಇರಬಹುದು. ಈ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂಶೋಧನೆ ಅಗತ್ಯ.

ಪುಟ್ಟ ಬಾಳೆಯಿಂದ ದೊಡ್ಡ ಆದಾಯ!

ಕಳ್ಳಂಬೆಳ್ಳದ ಕೆರೆ ಹಿಂದೆ ಇರುವ ಹಲವಾರು ತೋಟಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಂತಣ್ಣನ ತೋಟವನ್ನು ಸುಲಭವಾಗಿ ಗುರುತಿಸಬಹುದು. ಇವರ ತೋಟದಲ್ಲಿ ಬಾಳೆ ಎದ್ದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಇದು ಹೆಚ್ಚು ಸಾವಯವ ತ್ಯಾಜ್ಯ ಮತ್ತು ಒಳ್ಳೆ ಆದಾಯ ತಂದಿರುವ ಬೆಳೆ. ಅಡಿಕೆ ನಡುವೆ ಹಾಕಿದ ಅಂತರ ಬೆಳೆಗಳಲ್ಲಿ ಬೇಗ ಆದಾಯ ತಂದಿದ್ದು ಪುಟ್ಟಬಾಳೆ ಎನ್ನುವುದು ಇವರ ಹೆಮ್ಮೆಯ ಹೇಳಿಕೆ.

೨೦೦೬ ಜೂನ್‌ನಲ್ಲಿ ಐನೂರು ಸಸಿ ನಾಟಿ. ವರ್ಷದ ನಂತರ ಫಸಲು. ಕಳೆದ ವರ್ಷ ೫೦,೦೦೦ ರೂ ನಿವ್ವಳ ಆದಾಯ ಬಂದಿದೆಯಂತೆ. ಕಾಂತಣ್ಣನ ಲೆಕ್ಕಾಚಾರದ ಪ್ರಕಾರ ಒಂದು ಗಿಡ ನೆಡಲು ಆಗಿರುವ ನೇರ ಖರ್ಚು ಒಂದೂವರೆ (ಒಳಸುರಿಯ ವೆಚ್ಚ ಮಾತ್ರ ಎನ್ನುವುದು ಒಳ್ಳೆಯದು. ಇವರ ಶ್ರಮ, ಬಂಡವಾಳ – ಇತ್ಯಾದಿ?) ರೂಪಾಯಿ. ನೆಟ್ಟ ನಂತರ ಉಳಿದೆಲ್ಲಾ ಕೆಲಸಗಳನ್ನೂ ಮನೆಯವರೇ ನಿರ್ವಹಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಬಾಳೆಗೊನೆ ಸರಾಸರಿ ೧೦-೧೨ ಕಿಲೋ ತೂಕ ಬಂದಿವೆ. ಕೆಲವು ೨೫ ಕಿಲೋ ತೂಗಿದ್ದುವು. ಕಿಲೋ ಒಂದಕ್ಕೆ ಸರಾಸರಿ ೧೫ ರೂ ಸಿಕ್ಕಿದೆಯಂತೆ.

ಪುಟ್ಟ ಬಾಳೆಯ ವಿಶೇಷ ಎಂದರೆ ತಾಳಿಕೆ ಹೆಚ್ಚು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಪಚ್ಚಬಾಳೆ ಗೊನೆ ಕೊಯ್ದು ೨-೩ ದಿನ ಇದ್ದರೆ ಇದು ಎಂಟು ದಿನ ಇರುತ್ತದೆ. ತಿಂದವರೆಲ್ಲಾ ಇವರ ಬಾಳೆ ಹೆಚ್ಚು ರುಚಿ ಎನ್ನುತ್ತಾರಂತೆ. ಸಹಜ ಕೃಷಿಯ ಗುಣವಿರಬೇಕು.

ಪುಟ್ಟಬಾಳೆಗೆ ಸದಾ ಬೇಡಿಕೆ ಇರುವುದರಿಂದ ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ಸಮಸ್ಯೆ ಕಾಡಿಲ್ಲ. ಬೆಲೆ ತುಂಬಾ ಕಡಿಮೆಯಾದದ್ದಿಲ್ಲ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಬೇಸಾಯ ಖರ್ಚು ತೀರಾ ಕಡಿಮೆಯಾದ್ದರಿಂದ ನಷ್ಟ ಇಲ್ಲ.

ಬಾತುಕೋಳಿಗಳೇ ಕೂಲಿಯಾಳುಗಳು!

ಅಡಿಕೆ ಮರಗಳಿಗೆ ಬಸವನಹುಳು ಕಾಟ ವಿಪರೀತವಾಗಿತ್ತು. ಮಳೆಗಾಲದಲ್ಲಂತೂ ಹೇಳತೀರದು. ಕೂಲಿಯಾಳುಗಳ ಮೂಲಕ ಕೈಯಿಂದ ಆರಿಸಿ ನಿಯಂತ್ರಣ. ಇದು ಅಲ್ಪಸ್ವಲ್ಪ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿ. ಪ್ರಯೋಗಶೀಲ ಮನಸ್ಸಿನ ಕಾಂತಣ್ಣನಿಗೆ ಬಾತುಕೋಳಿಗಳು ಬಸವನಹುಳು ತಿನ್ನುತ್ತವೆ ಎಂದು ಓದಿದ್ದು ನೆನಪಾಯಿತು. ತುಂಬ ಹುಡುಕಿ ೩೦೦ ರೂ.ಗೆ ಒಂದು ಜೊತೆ ತಂದೇಬಿಟ್ಟರು. ಇವು ಎಷ್ಟು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದುವೆಂದರೆ ಕಳೆದ ಆರು ತಿಂಗಳಿಂದ ಒಂದು ಬಸವನಹುಳುವೂ ಇವರ ತೋಟದಲ್ಲಿಲ್ಲ.

"ಸಹಜ ಕೃಷಿಯಲ್ಲಿ ನಾನು ಒಳ್ಳೆ ಫಲಿತಾಂಶ ಪಡೆದಿರುವುದು ಸುತ್ತಮುತ್ತಲ ತೋಟದವರೆಲ್ಲರಿಗೂ ಗೊತ್ತು, ಆದರೆ ಅಳವಡಿಕೆಗೆ ಮುಂದೆ ಬರುತ್ತಿಲ್ಲ" ಎಂಬ ಕೊರಗು ಇವರಲ್ಲಿದೆ. ಬೆರಳೆಣಿಕೆಯಷ್ಟು ಜನ ಮಾತ್ರ ಈಗೀಗ ಅಳವಡಿಕೆಗೆ ಮುಂದಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಅದೇ ಸಂತಸ.

ಸಂಪರ್ಕ: ಕಮಲಕಾಂತ್, ಕಳ್ಳಂಬೆಳ್ಳ, ಶಿರಾ ತಾಲ್ಲೂಕು, ತುಮಕೂರು ಜಿಲ್ಲೆ. ಮೊಬೈಲ್_ ೯೭೩೧೨ ೧೪೧೫೫

(ಇವರ ಪೂರ್ಣ ಹೆಸರು ಕಮಲಕಾಂತ್ ಆದರೂ ಕಾಂತಣ್ಣ ಎಂಬುದೇ ಜನಪ್ರಿಯ.)

ಮಳೆ ನೀರು ಸಂಗ್ರಹಣೆ ಪಾಠ ಹೇಳುವ ಗ್ರಾಮೋದಯ ತರಬೇತಿ ಕೇಂದ್ರ

ತಿಪಟೂರು-ಹಾಸನ ರಸ್ತೆಯಲ್ಲಿರುವ ಬೈಫ್ ಗ್ರಾಮೋದಯ ಕೇಂದ್ರವು ತಿಪಟೂರಿನಿಂದ ೧೧ ಕಿ.ಮೀ. ದೂರದಲ್ಲಿರುವ ಎಸ್.ಲಕ್ಕಿಹಳ್ಳಿ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿದೆ. ಇದು ಬೈಫ್ ಗ್ರಾಮೀಣ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಸಂಸ್ಥೆಯ ತರಬೇತಿ ಮತ್ತು ಸಂಶೋಧನಾ ಉದ್ದೇಶಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುವ ತಾಣ. ಗ್ರಾಮೀಣಾಭಿವೃದ್ಧಿಯ ಅನೇಕ ವಿಷಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರಾತ್ಯಕ್ಷಿಕೆಗಳ ಮೂಲಕ ಮಾಹಿತಿ ನೀಡುವ ರಾಜ್ಯದ ಪ್ರಮುಖ ಕೇಂದ್ರ.

ತರಬೇತಿ ಕೇಂದ್ರವು 500 ಎಕರೆ ವಿಸ್ತೀರ್ಣದಲ್ಲಿದೆ. ಕೇಂದ್ರದಲ್ಲಿ ತರಬೇತಿಗಳು, ಸಸ್ಯಾಭಿವೃದ್ಧಿ, ನರ್ಸರಿ, ರೇಷ್ಮೆಸಾಕಾಣಿಕೆ, ಔಷಧಿ ವನ ಮುಂತಾದ ಹಲವಾರು ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಹಮ್ಮಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ. ಗಮನ ಸೆಳೆಯುವ ಮತ್ತೊಂದು ಅಂಶ ಇಲ್ಲಿನ ಮಳೆ ನೀರು ಸಂಗ್ರಹಣೆ. ಒಂದು ದಶಕದ ಹಿಂದೆಯೇ ಮಳೆ ನೀರು ಸಂಗ್ರಹಣೆಗೆ ತೊಡಗಿದ್ದು ಸಂಸ್ಥೆಯ ದೂರದೃಷ್ಟಿಗೆ ಸಾಕ್ಷಿ. ಎರಡು ಕಡೆ ಮಳೆ ನೀರು ಸಂಗ್ರಹಣೆಗೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಿದ್ದು ಕ್ರಮವಾಗಿ 60 ಸಾವಿರ ಮತ್ತು 1 ಲಕ್ಷ 60 ಸಾವಿರ ಲೀಟರ್ ನೀರು ಸಂಗ್ರಹಣೆ ನಡೆಯುತ್ತಿದೆ.

ಕೇಂದ್ರದಲ್ಲಿ ದೊರೆಯುವ ವಿವಿಧ ತರಬೇತಿಗಳ ವಿವರ:

1. ಜಲಾನಯನ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ – 2 ರಿಂದ 5 ದಿವಸ

2. ಕೃಷಿ, ಅರಣ್ಯ ತೋಟಗಾರಿಕೆ ಪದ್ಧತಿ – 2 ರಿಂದ 3 ದಿವಸ

3. ಕೃತಕ ಗರ್ಭಧಾರಣೆ (ವಿಸ್ತರಣಾ ಕಾರ್ಯಕರ್ತರಿಗೆ) – 10 ರಿಂದ 15 ದಿವಸ

4. ಹೈನುಗಾರಿಕೆ – 3 ರಿಂದ 5 ದಿವಸ

5. ಗೊಬ್ಬರ ತಯಾರಿಕೆ – 1 ರಿಂದ 2 ದಿವಸ

6. ಔಷಧಿ ಸಸ್ಯಗಳ ಬಳಕೆ ಮತ್ತು ಸಂರಕ್ಷಣೆ – 2 ರಿಂದ 3 ದಿವಸ

7. ರೇಶ್ಮೆ ಕೃಷಿ – 30 ದಿವಸ

8. ಸ್ವಸಹಾಯ ಸಂಘಗಳ ರಚನೆ ಮತ್ತು ನಿರ್ವಹಣೆ – 1 ರಿಂದ 2 ದಿವಸ

ತರಬೇತಿಗಾಗಿ ಮತ್ತು ವಾಸ್ತವ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಸುಸಜ್ಜಿತ ಕೊಠಡಿಗಳಿದ್ದು ಕ್ಷೇತ್ರ ಪ್ರವಾಸಕ್ಕೆ ವಾಹನ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯೂ ಲಭ್ಯ.

ಬರ್ಡ್-ಕೆ ಸಂಸ್ಥೆಯು ಲಕ್ಕಿಹಳ್ಳಿಯ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಅಂತರ್ಜಲ ಕುಸಿದಿರುವುದು, ಯೋಗ್ಯವಾದ ಕುಡಿಯುವ ನೀರಿನ ಅಲಭ್ಯತೆ ಹಾಗೂ ಲಭ್ಯವಿರುವ ಕುಡಿಯುವ ನೀರೂ ಸಹ ಫ್ಲೋರೈಡ್ ಯುಕ್ತವಾಗಿರುವುದನ್ನು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಅನುಭವದಿಂದ ಅರಿತುಕೊಂಡು 1998 ರಲ್ಲಿ ಚಾವಣಿ ಮಳೆ ನೀರು ಸಂಗ್ರಹಣೆಗೆ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿತು.

ಮಳೆ ನೀರು ಸಂಗ್ರಹಣೆ ವಿಧಾನ

ಸಂಸ್ಥೆಯ ಕ್ಯಾಂಪಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಹಾಸ್ಟಲ್ ಕಟ್ಟಡ ಒಂದಿದೆ. ವಿಸ್ತೀರ್ಣ 400 ಚದರ ಮೀಟರ್. ಇದರ ಮೇಲ್ಛಾವಣಿಯು ಆರ್.ಸಿ.ಸಿ.ಯದಾಗಿದ್ದು ಕಟ್ಟಡವು ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ನ 'ಯು'ಆಕಾರದಲ್ಲಿದೆ. ಛಾವಣಿಯಲ್ಲಿ ಬೀಳುವ ಮಳೆ ನೀರು ಪೈಪುಗಳ ಮೂಲಕ ಹಾದು ಸಂಗ್ರಹಣಾ ತೊಟ್ಟಿಗೆ ಹರಿದು ಬರುವಂತೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ನೀರು ತೊಟ್ಟಿಗೆ ಬರುವ ಮುಂಚೆ ಶೋಧಕವನ್ನು ಹಾದು ಬರುವ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಿದೆ. ಈ ಶೋಧಕ ತೊಟ್ಟಿಯ ನಿರ್ಮಾಣ ಈ ರೀತಿ ಇರುತ್ತದೆ.

ತೊಟ್ಟಿಯ ತಳ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಅರ್ಧ ಅಡಿಯಷ್ಟು ದಪ್ಪ ಜಲ್ಲಿ, ನಂತರ ಅರ್ಧ ಅಡಿಯಷ್ಟು ಸಣ್ಣ ಜಲ್ಲಿ, ಅದರ ಮೇಲೆ ಅರ್ಧ ಅಡಿ ಇದ್ದಿಲು ಮತ್ತೆ ಮೇಲೆ ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್ ಲೇಯರ್ ಹಾಗೂ ಮೇಲ್ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಅರ್ಧ ಅಡಿ ಮರಳು ಹರಡಿದ್ದು ಅದರ ಮೇಲೆ ಒಂದು ಜರಡೆಯನ್ನು ಕೂರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಜರಡೆಯು ಕಸ-ಕಡ್ಡಿಗಳು ಹೋಗದಂತೆ ತಡೆಯುತ್ತದೆ. ಕಟ್ಟದ 'ಯು' ಆಕಾರದಲ್ಲಿರುವುದರಿಂದ ಎರಡೂ ಕಡೆಯಿಂದ ನೀರು ಹಾದು ಬರುವಂತೆ ಪೈಪುಗಳನ್ನು ಜೋಡಿಸಿದ್ದು ಎರಡು ಶೋಧಕ ತೊಟ್ಟಿಗಳಿವೆ. ಇವುಗಳಿಂದ ನೀರು ಹಾದು ಸಂಗ್ರಹಣಾ ತೊಟ್ಟಿಗೆ ಬೀಳುತ್ತದೆ.

ನೀರು ಸಂಗ್ರಹಣಾ ತೊಟ್ಟಿ

ನೀರು ಸಂಗ್ರಹಣಾ ತೊಟ್ಟಿಯು ಗೋಲಾಕಾರದಲ್ಲಿದ್ದು ಭೂಮಟ್ಟಕ್ಕಿಂತ ಕೆಳಗಿದೆ. ತೊಟ್ಟಿಯು 10 ಅಡಿ ಆಳ ಮತ್ತು 18 ಅಡಿ ವ್ಯಾಸದ್ದಾಗಿದ್ದು 60 ಸಾವಿರ ಲೀಟರ್ ನೀರು ಸಂಗ್ರಹಣಾ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವಿದೆ. ಸೈಜು ಕಲ್ಲುಗಳಿಂದ ತೊಟ್ಟಿ ನಿರ್ಮಿಸಿದ್ದು ಒಳಭಾಗದಲ್ಲಿ ಸಿಮೆಂಟ್ ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಂಗ್ ಮಾಡಿ ಸುಣ್ಣ ಬಳಿಯಲಾಗಿದೆ. ಸಂಗ್ರಹಣಾ ತೊಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಾದ ನೀರು ಹೊರಹೋಗಲು ತೊಟ್ಟಿಯ ಮೇಲ್ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಪೈಪ್ ಅಳವಡಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಲಕ್ಕಿಹಳ್ಳಿ ಗ್ರಾಮೋದಯ ಕೇಂದ್ರದ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಕರಾದ ಶ್ರೀ ಠಾಕೂರ್ ರವರು ಛಾವಣಿ ಮತ್ತು ನೀರು ಸಂಗ್ರಹಣಾ ತೊಟ್ಟಿಯನ್ನು ನಿರ್ವಹಣೆ ಮಾಡುವುದು ಅತಿಮುಖ್ಯ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ನೀರಿನ ಗುಣಮಟ್ಟ ಮತ್ತು ತೊಟ್ಟಿಯ ಬಾಳಿಕೆ ಉತ್ತಮವಾಗಿರಲು ಇದು ಅತ್ಯವಶ್ಯಕ ಎಂಬುದು ಅವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯ. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಹಲವಾರು ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಪ್ರತಿ ವರ್ಷ ಮಳೆಗಾಲದ ಪ್ರಾರಂಭದ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಛಾವಣಿಯನ್ನು ಸ್ವಚ್ಛಗೊಳಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ನೀರು ಸಂಗ್ರಹಣಾ ತೊಟ್ಟಿಯನ್ನು ಪ್ರತಿ ವರ್ಷದ ಏಪ್ರಿಲ್ ತಿಂಗಳು ಅಥವಾ ಮಳೆಗಾಲದ ಆರಂಭಕ್ಕಿಂತ ಮುಂಚೆ ಕಡ್ಡಾಯವಾಗಿ ಸ್ವಚ್ಛಗೊಳಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ.

ನೀರು ಸಂಗ್ರಹಣಾ ತೊಟ್ಟಿಯ ಮೇಲ್ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಮನುಷ್ಯ ಇಳಿಯುವಷ್ಟು ಅಗಲದ ಜಾಗವಿದ್ದು ಅದಕ್ಕೊಂದು ಮುಚ್ಚಳಿಕೆಯಿರುತ್ತದೆ. ತೊಟ್ಟಿ ಸ್ವಚ್ಛಗೊಳಿಸುವಾಗ, ನೀರಿನ ಮಟ್ಟ ತಿಳಿಯಲು ಮತ್ತು ಅಗತ್ಯವಿದ್ದಾಗ ಮಾತ್ರ ಇದನ್ನು ತೆರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ಪದೇ-ಪದೇ ಇದನ್ನು ತೆಗೆದರೆ ಸೂರ್ಯನ ಕಿರಣಗಳು ಮತ್ತು ಗಾಳಿ ತೊಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿನ ನೀರಿಗೆ ತಾಕಿ ಹುಳ ಬೀಳುವ ಸಂಭವವಿರುತ್ತದೆ ಹಾಗೂ ತೊಟ್ಟಿಯ ಒಳಗೆ ಪಾಚಿ ಬೆಳೆಯಲು ಆಸ್ಪದವಾಗುತ್ತದೆ. ಒಂದು ವೇಳೆ ಹೀಗೇನಾದರೂ ಆದರೆ ನೀರು ಬಳಕೆ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ಬಗ್ಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಮುತುವರ್ಜಿ ವಹಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಮಳೆನೀರು ಸಂಗ್ರಹಣೆಗೆ ಮುಂಚೆ ಇದ್ದಂತಹ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ

ಈಗಾಗಲೇ ತಿಳಿಸಿರುವಂತೆ ಲಕ್ಕಿಹಳ್ಳಿಯು ತುಮಕೂರು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿದ್ದು ಮಧ್ಯ ಒಣ ವಲಯಕ್ಕೆ ಒಳಪಡುತ್ತದೆ. ವಾರ್ಷಿಕ ಸರಾಸರಿ ಮಳೆ 600 ಮಿ.ಮೀ. ಮಾತ್ರ. ಮಳೆಯ ಅನಿಶ್ಚಿತತೆ ಇಲ್ಲಿ ಸರ್ವೇ ಸಾಮಾನ್ಯ. ಪರಿಣಾಮ ನೀರಿನ ಅಭಾವ. ಕುಡಿಯುವ ನೀರಿಗಂತೂ ವಿಪರೀತ ತೊಂದರೆ. ನೀರಿನ ಅವಶ್ಯಕತೆಗಳಿಗೆ ಕೊಳವೆ ಬಾವಿಗಳ ಮೇಲೆ ಅವಲಂಬನೆ ಹೆಚ್ಚದಂತೆಲ್ಲಾ ಅಂತರ್ಜಲ ಮಟ್ಟ ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ಕುಸಿದು ಕೊಳವೆ ಬಾವಿಗಳ ಆಳ ಹೆಚ್ಚುತ್ತಾ ಹೋಯಿತು. ಇದರಿಂದ ಕೊಳವೆ ಬಾವಿ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಫ್ಲೋರೈಡ್ ಅಂಶ ಅಧಿಕ. ವಿಧಿ ಇಲ್ಲದೆ ಈ ನೀರನ್ನೇ ಕುಡಿದು ಅನೇಕ ಆರೋಗ್ಯ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಈ ಭಾಗದ ಜನರು ಎದುರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.

ತರಬೇತಿ ಕೇಂದ್ರದಲ್ಲಿಯೂ ಸಹ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಇದಕ್ಕಿಂತ ಭಿನ್ನವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಕ್ಯಾಂಪಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ಹೆಚ್ಚಾದಂತೆ ನೀರಿನ ಅಗತ್ಯ ಹೆಚ್ಚಾಯಿತು. "ಟ್ಯಾಂಕರ್ ಮೂಲಕ ನೀರು ತರಿಸುವುದು ದಿನ ನಿತ್ಯದ ಪರಿಪಾಠವೇ ಆಗಿಹೋಗಿತ್ತು" ಎಂದು ಆಗಿನ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ನೆನಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ ಈ ಕ್ಯಾಂಪಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಅರಂಭದಿಂದಲೂ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿರುವ ಶ್ರೀ ಕಾಂತರಾಜು. ಈ ಕಟು ಅನುಭವವೇ ನಮಗೆ ಮಳೆ ನೀರು ಸಂಗ್ರಹಣೆಯನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರೇರೇಪಣೆ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ ಅವರು. ಮುಂದುವರಿದು "ಈಗ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಒಂದೆರಡು ತಿಂಗಳು ಬಿಟ್ಟರೆ ಉಳಿದ ಅವಧಿಗೆ ಮಳೆ ನೀರು ಸಾಕಷ್ಟಾಗುತ್ತದೆ, ಫ್ಲೋರೈಡ್ ಅಂಶವಿಲ್ಲದ ಶುದ್ಧ ನೀರು ಲಭ್ಯ. ಟ್ಯಾಂಕರ್ ನೀರು ತರಿಸುವ ಕಿರಿ-ಕಿರಿ ಇಲ್ಲ. ಹಣದ ಉಳಿತಾಯವೂ ಆದಂತಾಗಿದೆ" ಎಂಬುದು ಕಾಂತರಾಜುರವರ ಆತ್ಮ ವಿಶ್ವಾಸದ ನುಡಿ. ಹಾಸ್ಟೆಲ್ ಕಟ್ಟಡದಲ್ಲಿರುವ ಮಳೆ ನೀರು ಸಂಗ್ರಹಾಗಾರ ನಿರ್ಮಾಣಕ್ಕೆ 1.20.000.00 ರೂ. ವೆಚ್ಚವಾಗಿದೆ. ನಿರ್ಮಾಣಕ್ಕೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡ ಅವಧಿ 2 ತಿಂಗಳು.

ಲಕ್ಕಿಹಳ್ಳಿ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯ ಸರಾಸರಿ ಮಳೆ ಪ್ರಮಾಣ 400೪೦೦ ರಿಂದ 600೦೦ ಮಿ.ಮೀ. 1 ಮಿ.ಮೀ ಮಳೆ ಬಿದ್ದರೆ 400 ಲೀಟರ್ ನೀರು ಸಂಗ್ರಹಣೆಯಗುತ್ತದೆ. 1 ಸೆಂಟಿ ಮೀಟರ್ ಮಳೆ ಬಿದ್ದರೆ 4000 ಲೀಟರ್ ನೀರು ಸಂಗ್ರಹಣೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಜೂನ್ ಮತ್ತು ಅಕ್ಟೋಬರ್ ತಿಂಗಳು ಹೆಚ್ಚು ಮಳೆ ಬೀಳುತ್ತದೆ.

ಸಂಗ್ರಹಿತವಾದ ಮಳೆ ನೀರನ್ನು ಸಂಸ್ಥೆಯು ವಿವಿಧ ಉಪಯೋಗಗಳಿಗೆ ಬಳಸುತ್ತದೆ. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ; ಕ್ಯಾಂಪಸ್ಸಿಗೆ ವಿವಿದ ತರಬೇತಿಗೆ ಬರುವ ಶಿಬಿರಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಕುಡಿಯಲು ಉತ್ತಮ ಗುಣಮಟ್ಟದ ಮಳೆ ನೀರನ್ನು ನೀಡುತ್ತದೆ. ಆ ಮೂಲಕ ಮಳೆ ನೀರು ಬಳಕೆಯಿಂದ ಫ್ಲೋರೋಸಿಸ್ ನ್ನು ದೂರವಿಡುವ ಸುಲಭ ಉಪಾಯದ ಮನವರಿಕೆ ಮಾಡಿಕೊಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಮಳೆ ನೀರು ಸಂಗ್ರಹಣೆಯ ವಿಧಾನ, ಖರ್ಚು-ವೆಚ್ಚಗಳ ಬಾಬ್ತು, ನಿರ್ವಹಣೆ ಮುಂತಾದ ಅಂಶಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಪ್ರಾತ್ಯಕ್ಷಿಕೆಗಳ ಮೂಲಕ ತಿಳಿಸುವುದು ಬಹಳ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿದೆ. ಇದರ ಪರಿಣಾಮ ಹಲವಾರು ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ವತಃ ಮಳೆ ನೀರು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಉಪಯೋಗಿಸುವ ಪರಿಪಾಠ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಕ್ಯಾಂಪಸ್ಸಿಗೆ ಭೇಟಿ ನೀಡುವ ಸಾರ್ವಜನಿಕರಿಗೆ ಮತ್ತು ಶಾಲಾ-ಕಾಲೇಜು ಮಕ್ಕಳಿಗೂ ಸಹ ಮಳೆ ನೀರು ಸಂಗ್ರಹಣೆ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳಿವಳಿಕೆ ನೀಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಇದು ಹಲವಾರು ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಛಾವಣಿ ನೀರು ಸಂಗ್ರಹಣೆ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಪ್ರೇರೇಪಣೆ ನೀಡಿದೆ.

ರೇಷ್ಮೆ ನೂಲು ಬಿಚ್ಚಲು ಮಳೆ ನೀರು

ಸಂಸ್ಥೆಯು ಗ್ರಾಮೋದಯ ಕೇಂದ್ರದಲ್ಲಿ ಹಮ್ಮಿಕೊಂಡಿರುವ ಬಹು ಮುಖ್ಯ ಚಟುವಟಿಕೆ ರೇಷ್ಮೆ ಮೊಟ್ಟೆಯ ತಯಾರಿಕೆ, ವಿತರಣೆ ಮತ್ತು ಸಂಶೋಧನೆ. ಈ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಅತಿ ಹೆಚ್ಚು ನೀರಿನ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಇರುವುದನ್ನು ಮನಗಂಡ ಸಂಸ್ಥೆಯು ಅದಕ್ಕೂ ಮಳೆ ನೀರನ್ನೇ ಬಳಸಲು ತೀರ್ಮಾನಿಸಿತು. ಈಗಾಗಲೇ ಕುಡಿಯುವ ನೀರಿನ ಉದ್ದೇಶಕ್ಕೆ ಮಳೆ ನೀರು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿದ್ದೂ ಸಹ ಈ ತೀರ್ಮಾನಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೆನ್ನಬಹುದು. 2000 ನೇ ಇಸವಿಯಲ್ಲಿ ಇದರ ನಿರ್ಮಾಣಕ್ಕೆ ಕೈಹಾಕಿತು.

ಇದಕ್ಕಾಗಿ 11 ಅಡಿ ಎತ್ತರ ಮತ್ತು 22 ಅಡಿ ಸುತ್ತಳತೆಯ ತೊಟ್ಟಿಯನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ 1 ಲಕ್ಷ 30 ಸಾವಿರ ಲೀಟರ್ ಮಳೆ ನೀರು ಸಂಗ್ರಹಿಸಬಹುದು. ವರ್ಷವೊಂದರಲ್ಲಿ ಅಂದಾಜು 250 ದಿನ ರೇಷ್ಮೆ ನೂಲು ಬಿಚ್ಚಾಣಿಕೆ ಕೆಲಸ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಬೇಕಾಗುವ ಅಪಾರ ಪ್ರಮಾಣದ ನೀರನ್ನು ಪೂರೈಸುವುದೇ ಇದರ ಉದ್ದೇಶ. ಕ್ಯಾಂಪಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ರೇಷ್ಮೆ ಮೊಟ್ಟೆ ಉತ್ಪಾದನಾ ಕೇಂದ್ರದ ಮುಖ್ಯಸ್ಥರಾದ ಡಾ.ಹೂಗಾರ್ ರವರು ಹೇಳುವಂತೆ " ಮಳೆ ನೀರನ್ನು ಬಳಸುವುದರಿಂದ ಬಹು ಸರಾಗವಾಗಿ ರೇಷ್ಮೆ ನೂಲು ಬಿಚ್ಚಬಹುದು. ಎಳೆಗಳು ತುಂಡಾಗುವುದಿಲ್ಲ, ಹೆಚ್ಚು ಶ್ರಮ ಬೇಕಿಲ್ಲ, ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಗುಣಮಟ್ಟದ ನೂಲು ಉತ್ಪಾದನೆಯಾಗಲು ಮಳೆ ನೀರು ಬಳಕೆಯೇ ಕಾರಣ" ಈ ತೊಟ್ಟಿಯ ನಿರ್ಮಾಣಕ್ಕೆ ರೂ. 1.80.000.00 ವೆಚ್ಚವಾಗಿದೆ.

ಛಾವಣಿ ಮಳೆ ನೀರು ಸಂಗ್ರಹಣೆಯಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ ಕ್ಯಾಂಪಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಸಾಧ್ಯವಿರುವಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಜಲ ಸಂರಕ್ಷಣೆಯ ವಿವಿಧ ವಿಧಾನಗಳನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ. ಕೊಳವೆ ಬಾವಿ ಮರುಪೂರಣ, ಉದಿ-ಬದುಗಳ ನಿರ್ಮಾಣ, ಗಿಡಗಳ ಬುಡಕ್ಕೆ ಮಲ್ಚಿಂಗ್ (ಹೊದಿಕೆ) ಮಾಡುವ ಮೂಲಕ ತೇವಾಂಶ ಕಾಪಾಡುವಿಕೆ, ಸುತ್ತಲೂ ಜೀವಂತ ಬೇಲಿಯ ನಿರ್ಮಾಣ, ಕೃಷಿ ಹೊಂಡಗಳ ಮೂಲಕ ಹೆಚ್ಚುವರಿ ನೀರು ಶೇಖರಣೆ, ಮಡಿಕೆ ನೀರಾವರಿ ಮುಂತಾದ ಅನೇಕ ವಿಧಾನಗಳನ್ನು ಕ್ಯಾಂಪಸ್ಸಿನುದ್ದಕ್ಕೂ ಕಾಣಬಹುದು. ೫೦೦ ಎಕರೆಯಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದ ಮಳೆ ನೀರು ಸಾಧ್ಯವಾದಷ್ಟೂ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಇಂಗುವ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಇಲ್ಲಿದೆ.

ಹೆಜ್ಜೆ-ಹೆಜ್ಜೆಗೂ ನೀರುಳಿಸುವ ವಿವಿಧ ವಿಧಾನಗಳನ್ನು ಕಾಣಬಹುದಾದ ಗ್ರಾಮೋದಯ ತರಬೇತಿ ಕೇಂದ್ರವು ಜಲ ಸಂರಕ್ಷಣೆಯ ಪಾಠ ಹೇಳುವ ಬಯಲು ಶಾಲೆ ಎಂಬುದರಲ್ಲಿ ಎರಡು ಮಾತಿಲ್ಲ. ತಪ್ಪದೆ ಒಮ್ಮೆ ಭೇಟಿ ಕೊಡಿ.

ಸಾವಯವಕ್ಕೊಲಿದ ಮಲ್ಲೇನಹಳ್ಳಿ

ತುಮಕೂರಿನಿಂದ ೮೫ ಕಿ.ಮೀ. ಮತ್ತು ತಿಪಟೂರಿನಿಂದ ೧೦ ಕಿ.ಮೀ. ದೂರದಲ್ಲಿರುವ ವಿ.ಮಲ್ಲೇನಹಳ್ಳಿ ೬೦ ಕುಟುಂಬಗಳ ಗ್ರಾಮ. ತುಮಕೂರು-ಚನ್ನರಾಯಪಟ್ಟಣ ರಸ್ತೆಯಲ್ಲಿದೆ. ಬೇಸಾಯ ಮತ್ತು ಕೂಲಿ ಮುಖ್ಯ ಕಸುಬಾದರೆ ಹಸು, ಎಮ್ಮೆ ಮತ್ತು ಕುರಿ ಸಾಕಾಣಿಕೆ ಉಪಕಸುಬುಗಳು. ರಾಗಿ, ಭತ್ತ, ತೆಂಗು, ಅಡಿಕೆ, ಬಾಳೆ, ಹಲಸು, ಮಾವು ಮುಖ್ಯ ಬೆಳೆಗಳು. ಹೂವಿನ ಕೃಷಿಯೂ ಸಹ ಪ್ರಚಲಿತವಿದೆ. ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಧಾರ್ಮಿಕ ಸ್ಥಳವಾದ ಕೆರೆಗೋಡಿ-ರಂಗಾಪುರ ಮಠವು ಈ ಗ್ರಾಮದಿಂದ ಕೇವಲ ೩ ಕಿ.ಮೀ.ದೂರದಲ್ಲಿದೆ. ಈ ಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ಹಿಂದೆ ಒಡೆಯರ ಮಲ್ಲೇನಹಳ್ಳಿ ಎಂಬ ಹೆಸರಿತ್ತು, ಕ್ರಮೇಣ ಆಡುಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ವಡ್ಡರ ಮಲ್ಲೇನಹಳ್ಳಿಯಾಗಿ ಪರಿವರ್ತನೆಯಾಗಿದೆ.

ಮಾರ್ಚ್ ೨೦೦೭ ರಿಂದ ಸಾವಯವಗ್ರಾಮ ಯೋಜನೆ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಆರಂಭವಾಯಿತು. ರಾಸಾಯನಿಕ ಕೃಷಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಅಷ್ಟೊತ್ತಿಗಾಗಲೇ ಬೇಸತ್ತಿದ್ದ ರೈತಾಪಿಗಳು ಈ ಯೋಜನೆಗೆ ಯಾವುದೇ ವಿರೋಧ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸದೆ ಸ್ವಾಗತಿಸಿದರು. ಯೋಜನೆ ಪ್ರಾರಂಭಕ್ಕೆ ಕೆಲವು ತಿಂಗಳ ಮುಂಚೆ ಹತ್ತಿರದ ಕೆರೆಗೋಡಿ ರಂಗಾಪುರದಲ್ಲಿ ೩ ದಿವಸಗಳ ಕಾಲ ಸುಭಾಷ್ ಪಾಳೇಕರ್‌ರವರ ನೈಸರ್ಗಿಕ ಕೃಷಿ ತರಬೇತಿ ನಡೆದು ಅದರಿಂದ ಕೆಲವು ಗ್ರಾಮಸರು ಆಕರ್ಷಿತರಾಗಿದ್ದರು. ಹಾಗಾಗಿ ಅವರಿಗೆ ಸಾವಯವ ಕೃಷಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಅಲ್ಪ-ಸ್ವಲ್ಪ ಅರಿವಿತ್ತು.

ಪ್ರಾರಂಭಿಕ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಹಲವಾರು ತರಬೇತಿ ಮತ್ತು ಅಧ್ಯಯನ ಪ್ರವಾಸಗಳನ್ನು ಹಮ್ಮಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿತ್ತು. ಈಗಾಗಲೇ ಸಾವಯವ ಕೃಷಿಯಲ್ಲಿ ಗಣನೀಯ ಸಾಧನೆ ಮಾಡಿರುವ ಮಾರಗೊಂಡನಹಳ್ಳಿಯ ಸದಾಶಿವಯ್ಯ, ವಿಠಲಾಪುರದ ವೀರಣ್ಣ, ಶಿವಮೊಗ್ಗದ ಪ್ರಫುಲ್ಲಚಂದ್ರ, ಹುಲ್ಲೆಕೆರೆ ಸಮುದಾಯ ನಾಟಿ ಬೀಜಬ್ಯಾಂಕ್, ಚೇರ್ಕಾಡಿ ರಾಮಚಂದ್ರರಾಯರು... ಹೀಗೆ ಹಲವರ ತೋಟಗಳಿಗೆ ಭೇಟಿ ಅವರಿಂದ ಸಾಕಷ್ಟು ಮಾಹಿತಿ ಹಾಗೂ ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸವನ್ನು ಪಡೆಯಲಾಯಿತು.

ಊರಿನಾದ್ಯಂತ ಸಾವಯವ ಕೃಷಿ ಉದ್ದೇಶಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಗೋಡೆ ಬರಹಗಳನ್ನು ಚಿತ್ರ ಸಮೇತ ಬರೆಸಲಾಗಿದೆ. ಕಾಂಪೋಸ್ಟ್ ತಯಾರಿಕೆ, ಎರೆಗೊಬ್ಬರದ ಮಹತ್ವ, ನಾಟಿ ಬೀಜಗಳ ಬಗ್ಗೆ, ಗಂಜಲದ ಗುಟ್ಟು ಹೀಗೆ ಎಲ್ಲಿ ನೋಡಿದರೂ ಸಾವಯವಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಮಾಹಿತಿ ಬರೆಯಲಾಗಿದೆ. ಚಿತ್ರಗಳಿರುವುದರಿಂದ ಎಂತಹವರಿಗೂ ಸಹ ಇವು ಅರ್ಥವಾಗುವಂತಿವೆ. ಇದು ಊರಿನಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮವಾದ ಸಾವಯವ ವಾತಾವರಣ ಬೆಳೆಯಲು ಸಹಕಾರಿಯಾಗಿದೆ ಎಂದರೆ ಅತಿಶಯೋಕ್ತಿಯಲ್ಲ. ಮಕ್ಕಳು ಸಹ ಇವುಗಳನ್ನು ಓದುವುದರಿಂದ ಅವರ ಮನಸ್ಸಿನ ಮೇಲೆ ಖಂಡಿತ ಪರಿಣಾಮ ಬೀರುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ.

ಸಾವಯವ ಕೃಷಿಗೆ ಎರೆಹುಳು ಗೊಬ್ಬರವೇ ಅಡಿಗಲ್ಲು. ಕಡಿಮೆ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಉತ್ಪಾದಿಸಬಹುದಾದ ಎರೆಗೊಬ್ಬರವು ಬೇಗ ಫಲಿತಾಂಶವನ್ನೂ ಸಹ ನೀಡಬಲ್ಲದು. ಹಾಗಾಗಿ ಅದಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚು ಒತ್ತು ನೀಡಿದ್ದು ಪ್ರಸ್ತುತ ೪೮ ಎರೆಹುಳು ತೊಟ್ಟಿ ನಿರ್ಮಾಣವಾಗಿದೆ. ಬಹುತೇಕ ತೊಟ್ಟಿಗಳಲ್ಲಿ ಗೊಬ್ಬರ ಉತ್ಪಾದನೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿದೆ. ಹಲವಾರು ರೈತರು ಕ್ವಿಂಟಾಲ್‌ಗಟ್ಟಲೆ ಗೊಬ್ಬರ ತೆಗೆದು ಬಳಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಗ್ರಾಮದ ಕಾಂತಮ್ಮನವರಿಗೆ ಎರೆಹುಳು ಗೊಬ್ಬರ ಮಾಡುವುದರಲ್ಲಿ ಅತ್ಯುತ್ಸಾಹ. ಮನೆಯ ಪಕ್ಕದಲ್ಲೇ ತೊಟ್ಟಿ ಇದ್ದು ಈಗಾಗಲೇ ಹಲವು ಸಲ ಗೊಬ್ಬರ ತೆಗೆದು ಬಳಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಸಪೋಟ, ಬಾಳೆ ಮುಂತಾದವು ಎರೆಗೊಬ್ಬರ ಹಾಕಿದ್ದರಿಂದ ಹುಲುಸಾಗಿ ಬೆಳೆದಿವೆ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ ಇವರು. ಈ ಸಲದ ಮುಂಗಾರಿನಲ್ಲಿ ಉದ್ದಿನ ಬೆಳೆ ಇಟ್ಟಿದ್ದು ಕೇವಲ ಎರೆಗೊಬ್ಬರವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಬೆಳೆ ಉತ್ತಮವಾಗಿದೆ.

ಮತ್ತೊಬ್ಬ ರೈತ ಶಂಭುಲಿಂಗಯ್ಯನವರು ತಮ್ಮ ಬಾಳೆ ತೋಟಕ್ಕೆ ಅಲಸಂದೆ (ತರಗುಣಿ) ಯನ್ನು ಎರೆಗೊಬ್ಬರದೊಂದಿಗೆ ಮಿಶ್ರಮಾಡಿ ಬಿತ್ತಿದ್ದು ಅತ್ಯಂತ ಹುಲುಸಾಗಿ ಬೆಳೆದಿದೆ. ಬಾಳೆ, ತರಗುಣಿ ಎರಡೂ ಸಹ ಹಚ್ಚ ಹಸುರಾಗಿ ಬೆಳೆದಿವೆ. ದಾರಿಯ ಪಕ್ಕದಲ್ಲೇ ಈ ತೋಟವಿರುವುದರಿಂದ ಎಲ್ಲರೂ ಇದನ್ನು ನೋಡಿ ಎರೆಗೊಬ್ಬರಕ್ಕೆ ಎಂತಹ ಶಕ್ತಿ ಇದೆ ಎಂದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಾರಲ್ಲದೆ ಅವರೂ ಸಹ ಎರೆಗೊಬ್ಬರ ಬಳಸಲು ಮನಸ್ಸು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ತಮ್ಮ ತೋಟಕ್ಕೆ ಎರೆಗೊಬ್ಬರ ಹಾಕಿ ಉತ್ತಮ ಫಲಿತಾಂಶ ಕಂಡಿರುವ ಪ್ರಗತಿಪರ ರೈತ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಯ್ಯ ರಸಗೊಬ್ಬರ ಅಭಾವದಿಂದ ಆತ್ಮಹತ್ಯೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವವರು ಎರೆಗೊಬ್ಬರ ಬಳಸಲು ಮುಂದಾದರೆ ಅತ್ಯಂತ ಕಡಿಮೆ ಖರ್ಚಿನಲ್ಲಿ ಫಲಿತಾಂಶ ಕಾಣಬಹುದು ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಉಳಿದೆಲ್ಲಾ ಸದಸ್ಯರೂ ಸಹ ಇವರ ಮಾತು ನೂರಕ್ಕೆ ನೂರು ಸತ್ಯ ಎಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ಎರೆಗೊಬ್ಬರ ತೊಟ್ಟಿಗಳಲ್ಲದೆ ೨೫ ಕ್ಕೂ ಅಧಿಕ ಕಾಂಪೋಸ್ಟ್ ಗುಂಡಿಗಳ ನಿರ್ಮಾಣವಾಗಿದೆ. ಮುಂಚೆ ವೃಥಾ ಬಿಸಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಇಲ್ಲವೇ ಸುಡುತ್ತಿದ್ದ ಸಾವಯವ ತ್ಯಾಜ್ಯಗಳನ್ನು ಕಾಂಪೋಸ್ಟ್ ಗುಂಡಿಗೆ ಹಾಕುವ ಮೂಲಕ ಅದನ್ನು ಗೊಬ್ಬರವಾಗಿ ಪರಿವರ್ತನೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಇದೊಂದು ಉತ್ತಮ ಬೆಳವಣಿಗೆ.

ಗ್ರಾಮದ ಹೆಚ್ಚಿನವರ ಕೊಟ್ಟಿಗೆಗಳಲ್ಲಿ ಗಂಜಲ ಶೇಖರಿಸುವ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಸಾವಯವ ಕೃಷಿಗೆ ಗಂಜಲ ಅತ್ಯಗತ್ಯವಾಗಿ ಬೇಕಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಗಂಜಲ ಶೇಖರಣೆಗೆ ಗುಂಡಿ ನಿರ್ಮಿಸಲು ಅವಕಾಶ ಕಲ್ಪಿಸಲಾಗಿದೆ. ೨೦ ಜನರು ಈಗಾಗಲೇ ಇದರ ಪ್ರಯೋಜನ ಪಡೆದಿದ್ದಾರೆ. ೨ ಅಡಿ ಅಗಲ, ಉದ್ದ ಮತ್ತು ಆಳದ ಗುಂಡಿಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿಗೆಗೆ ಸಂಪರ್ಕ ಕಲ್ಪಿಸುವಂತೆ ನಿರ್ಮಿಸಲಾಗಿದೆ. ಎರಡು-ಮೂರು ದಿನಗಳಿಗೊಮ್ಮೆ ಗಂಜಲವನ್ನು ತೆಗೆದು ಅಡಿಕೆ, ತೆಂಗು, ಬಾಳೆ ಗಿಡದ ಬುಡಕ್ಕೆ ನೇರವಾಗಿ ಕೆಲವರು ಹಾಕುತ್ತಿದ್ದಾರೆ, ಇನ್ನು ಕೆಲವರು ತಿಪ್ಪೆಗೆ ಹಾಕುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

ಮಣ್ಣು ಮತ್ತು ನೀರಿನ ಸಂರಕ್ಷಣೆಗೆ ಒತ್ತು

ಸಾವಯವ ಕೃಷಿಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಮೂಲಭೂತ ಅಂಶ ಮಣ್ಣು-ನೀರಿನ ಸಂರಕ್ಷಣೆ. ದಶಕಗಳಿಂದ ರಾಸಾಯನಿಕಗಳನ್ನು ಬಳಸಿ ಬರಡಾಗಿರುವ ಮಣ್ಣನ್ನು ಹದ ಮಾಡಲು ಮೊದಲು ಆಗಬೇಕಾದ ಕೆಲಸ ಇದು. ಇದುವರೆಗೆ ೪ ಜನ ರೈತರು ಕೃಷಿ ಹೊಂಡ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಅವರಲ್ಲಿ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಯ್ಯನವರು ತಾವೂ ಸಹ ಸ್ವಲ್ಪ ಹಣ ಹಾಕಿ ೧೦೦ ಅಡಿ ಉದ್ದ, ೪೦ ಅಡಿ ಅಗಲ ಮತ್ತು ೧೦ ಅಡಿ ಆಳದ ವಿಶಾಲ ಕೃಷಿ ಹೊಂಡವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದು ಹೆಚ್ಚು ನೀರು ನಿಲ್ಲಲು ಅನುಕೂಲವಾಗಿದೆ. ಇವರು ತಮ್ಮ ತೆಂಗಿನ ತೋಟದಲ್ಲಿ ಇಳಿಜಾರಿಗೆ ಅಡ್ಡಲಾಗಿ

ಬದುಗಳನ್ನು ಹಾಕಿ ಅದರ ದಡದ ಮೇಲೆ ಹರಳು ಬೆಳೆಸಿದ್ದಾರೆ ಹಾಗೂ ಟ್ರಂಚ್‌ಗಳಲ್ಲಿ ಕೃಷಿ ತ್ಯಾಜ್ಯಗಳನ್ನು ಹಾಕಿ ಗೊಬ್ಬರ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಇವರ ತೋಟದಲ್ಲಿ ವರ್ಷಪೂರ್ತಿ ಹಣ್ಣು ಬಿಡುವ ವಿಶೇಷ ಗುಣವುಳ್ಳ ಹಲಸಿನ ಮರವಿದೆ.

ಇವರಲ್ಲದೆ ಇನ್ನೂ ೧೭ ರೈತರು ತಮ್ಮ-ತಮ್ಮ ತೋಟಗಳಲ್ಲಿ ಟ್ರಂಚ್‌ಗಳನ್ನು ವ್ಯವಸ್ಥಿತವಾಗಿ ಹಾಕಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಇದರಿಂದ ಬಿದ್ದ ಮಳೆ ನೀರು ವೇಗವಾಗಿ ಹರಿದು ಹೋಗದೆ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಇಂಗುತ್ತದೆ. ಮಣ್ಣಿನ ಸವಕಳಿಯೂ ತಪ್ಪಿದಂತಾಗಿದೆ ಎಂಬುದು ರೈತರ ಅನಿಸಿಕೆ. ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ರೈತರಿಗೆ ಇದನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳಲು ಅವಕಾಶ ಕಲ್ಪಿಸಬೇಕೆಂಬುದು ಇವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯ. ಮುಂಚೆ ರೈತರು ತಮ್ಮ-ತಮ್ಮ ಹೊಲಗಳಲ್ಲಿನ ಕಸ-ಕಡ್ಡಿ, ಗರಿ, ಸೋಗೆ ಮುಂತಾದವನ್ನು ಹೊಲದಲ್ಲಿ ಗುಡ್ಡೆ ಹಾಕಿ ಸುಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಈಗ ಹಾಗೆ ಮಾಡದೆ ಗೊಬ್ಬರದ ಗುಂಡಿಗೆ ಹಾಕುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ತೋಟಗಳಲ್ಲಿ ಗಿಡಗಳ ಬುಡಕ್ಕೆ ಮುಚ್ಚಿಗೆಯಾಗಿ ಬಳಸುವ ಪರಿಪಾಠ ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ.

ಆರ್ಡರ್ ಸಂಸ್ಥೆಯ ನಿರ್ದೇಶಕರಾದ ಜಿ.ವಿ.ರಘುರವರ ಪ್ರಕಾರ ವಿ.ಮಲ್ಲೇನಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಮನೆಯ ಮುಂದೆ ಕೈತೋಟ ಬೆಳೆಸುವ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಉತ್ತಮವಾಗಿದೆ. ಯಾರ ಮನೆಯ ಮುಂದೆ ನೋಡಲಿ ಸೀತಾಫಲ, ರಾಮಫಲ, ಪರಂಗಿ, ಬಹುವಾರ್ಷಿಕ ಬದನೆ, ಬಾಳೆ, ತರಹಾವರಿ ಹೂವಿನ ಗಿಡಗಳು ಇತ್ಯಾದಿ ಅನೇಕ ಸಸ್ಯಗಳನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಇದನ್ನು ಮತ್ತಷ್ಟು ಉತ್ತೇಜಿಸುವ ಸಲುವಾಗಿ ತರಕಾರಿ ಬೀಜಗಳನ್ನು ಯೋಜನೆ ವತಿಯಿಂದ ಪೂರೈಸಲಾಗಿದೆ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ.

ಶಿವಗಂಗಮ್ಮ ಎನ್ನುವವರು ತಮ್ಮ ಪುಟ್ಟ ಕೈತೋಟದಲ್ಲಿ ಸೊಪ್ಪು, ಟೊಮೆಟೋ, ದಂಟು ಮುಂತಾದ ಅನೇಕ ಮನೆಗೆ ಬೇಕಾದ ತರಕಾರಿಗಳನ್ನು ಬೆಳೆದಿದ್ದಾರೆ, ಬಚ್ಚಲು ನೀರಿನಲ್ಲಿಯೇ ಇವು ಬೆಳೆಯುವುದರಿಂದ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ನೀರಿನ ಅಗತ್ಯವಿಲ್ಲ. ಸುತ್ತಲೂ ತಡಿಕೆ ನಿರ್ಮಿಸಿದ್ದು ಜಾನುವಾರುಗಳ ಕಾಟವನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಿದಂತಾಗಿದೆ. ಇವರ ಕೈತೋಟದಲ್ಲಿ ಅಪರೂಪದ ನಾಟಿ ತಳಿ ಮುಸುಕು ಬದನೆ ಇರುವುದು ವಿಶೇಷ. ಇವರಲ್ಲದೆ ಸಿದ್ದಗಂಗಮ್ಮ, ಸೌಮ್ಯ, ಭಾಗ್ಯ, ನೇತ್ರ, ಸಮಿತಿಯ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿಗಳಾದ ಅನ್ನಪೂರ್ಣ ಮುಂತಾದ ಅನೇಕ ಮಹಿಳೆಯರು ಕೈತೋಟಗಳಲ್ಲಿ ತರಕಾರಿ ಬೀಜಗಳನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ.

ದಿನಾಂಕ ೧೦.೧೨.೨೦೦೭ ರಂದು ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಕ್ಷೇತ್ರೋತ್ಸವವನ್ನು ಹಮ್ಮಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿತ್ತು. ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಕೃಷಿ ಇಲಾಖೆಯ ಸಹಾಯಕ ನಿರ್ದೇಶಕರಾದ ಶ್ರೀ ಉಮೇಶ್, ಕೃಷಿ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಾದ ಡಿ.ನಾಗರಾಜುರವರು ಭಾಗವಹಿಸಿದ್ದರು. ರೈತರು ತಾವೇ ಸಾವಯವ ವಿಧಾನದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದ ರಾಗಿ, ತೊಗರಿ, ಭತ್ತ, ನಿಂಬೆ, ತೆಂಗು, ಬಾಳೆ, ಅಡಿಕೆ ಹಾಗೂ ವಿವಿಧ ರೀತಿಯ ಸಾವಯವ ಗೊಬ್ಬರಗಳ ಪ್ರಾತ್ಯಕ್ಷಿಕೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದರು. ಇವರ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಆಲಿಸಿದ ಕೃಷಿ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಉಂಟಾಗಿರುವ ಬದಲಾವಣೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರಶಂಸೆ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದರು. ಡಾ.ಶಶಿಕಾಂತ್, ಕೊನೆಹಳ್ಳಿ ಕೃಷಿ ವಿಜ್ಞಾನ ಕೇಂದ್ರದ ಡಾ.ಮಮತಾ, ಆರ್ಡರ್ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಲಕ್ಷ್ಮಿಕಾಂತ್ ಮುಂತಾದ ಹಲವು ಗಣ್ಯರು ಇದರಲ್ಲಿ ಪಾಲ್ಗೊಂಡಿದ್ದರು. ಸುತ್ತ-ಮುತ್ತಾಲ ಐದಾರು ಗ್ರಾಮದ ಕೃಷಿಕರು ಕ್ಷೇತ್ರೋತ್ಸವದಲ್ಲಿ ಪಾಲ್ಗೊಂಡು ಮಾಹಿತಿ ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದು ವಿಶೇಷ. ವಿವಿಧ ಪತ್ರಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಕ್ಷೇತ್ರೂತ್ಸವದ ವರದಿಗಳು ಪ್ರಕಟಗೊಂಡಿವು.

ಕೃಷಿ ಇಲಾಖೆ ವತಿಯಿಂದ ತಿಪಟೂರಿನಲ್ಲಿ ನಡೆದ 'ಮುಂಗಾರು ಬೆಳೆ ಆಂದೋಲನ' ವಸ್ತು ಪ್ರದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ಸಮಿತಿಯು ಪಾಲೊಂಡು ಎಲ್ಲರ ಪ್ರಶಂಸೆಗೆ ಪಾತ್ರವಾಗಿತ್ತು. ಸಾವಯವದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಪ್ರದರ್ಶನಕ್ಕಿಟ್ಟಿದ್ದರು. ಪ್ರದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಬಂದವರೆಲ್ಲರೂ ನಮ್ಮ ಸ್ಟಾಲ್‌ಗೆ ಭೇಟಿದ್ದರು ಎಂದು ಸಂತೋಷದಿಂದ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ ಸಮಿತಿಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾದ ಬಸವರಾಜು.

ಸಾವಯವವೇ ಲೇಸು!

ಮಲ್ಲೇನಹಳ್ಳಿ ಗ್ರಾಮದ ಸಾವಿತ್ರಮ್ಮ ಬೋರಪ್ಪ ದಂಪತಿಗಳಿಗೆ ೩ ಎಕರೆ ಜಮೀನಿದೆ. ತೆಂಗು, ಅಡಿಕೆ, ಹೂವಿನ ಬೇಸಾಯದ ಜೊತೆಗೆ ಮನೆಗೆ ಬೇಕಾದ ಕಾಳು-ಕಡಿ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಬೆಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಸಾವಯವಗ್ರಾಮ ಯೋಜನೆಯಲ್ಲಿ ದಂಪತಿಗಬ್ಬರೂ ಸಕ್ರಿಯವಾಗಿ ಪಾಲ್ಗೊಂಡು ಎಲ್ಲಾ ಸೌಲಭ್ಯಗಳನ್ನೂ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಕಾಯಾ-ವಾಚಾ-ಮನಸಾ ಈ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಅರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುವುದರಿಂದ ಅವರಿಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಕಡಿಮೆ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಉತ್ತಮ ಸಾಧನೆ ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಿದೆ. ಕೇವಲ ಯೋಜನೆಯಲ್ಲಿರುವ ಅಂಶಗಳಲ್ಲದೆ ತಾವೇ ಸ್ವತಃ ಅನೇಕ ವಿಧಾನಗಳನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಡಿರುವುದು ಇವರ ವಿಶೇಷ.

೧೦ ಗುಂಟೆಯಲ್ಲಿ ಸೇವಂತಿಗೆ ಬೆಳೆಯುತ್ತಾರೆ. ಮೊದಲಿನಿಂದಲೂ ಹೂವಿನ ಕೃಷಿ ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಇವರು ರಸಗೊಬ್ಬರ ಬಳಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಸಮಸ್ಯೆ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಕ್ರಮೇಣ ಸೇವಂತಿಗೆಗೆ ಗೆಡ್ಡೆ ರೋಗ ಮತ್ತು ಕಾಂಡ ಕೊಳೆಯುವ ರೋಗಗಳು ಶುರುವಾದವು. ಈ ರೋಗ ಬಂದರೆ ಎಲೆಗಳೆಲ್ಲಾ ಕೆಂಪಾಗಿ ೮ ದಿವಸಕ್ಕೆಲ್ಲಾ ಇಡೀ ತೋಟ ಹಾಳಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಮೊಗ್ಗು ಬಿಡುವ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಈ ರೋಗ ಕಾಡುತ್ತಿತ್ತು.

ಸಾವಯವ ಯೋಜನೆ ಬಂದ ನಂತರ ಎರೆಗೊಬ್ಬರ ಉತ್ಪಾದಿಸಿ ಮೊದಲು ಅದನ್ನು ಹೂವಿನ ತೋಟಕ್ಕೆ ಬಳಸಿದರು. ಒಂದು ಗಿಡಕ್ಕೆ ತಲಾ ೧ ಕೇಜಿಯಂತೆ ಎರೆಗೊಬ್ಬರ ಹಾಕಿ ಕಾಲ-ಕಾಲಕ್ಕೆ ನೀರು ಹಾಯಿಸಿದರು. ಆಶ್ಚರ್ಯವೆಂಬಂತೆ ಈ ಸಲ ಸೇವಂತಿಗೆಗೆ ಯಾವುದೇ ರೋಗ ಬಂದಿಲ್ಲ. ಈಗ ಗಿಡಗಳೆಲ್ಲಾ ಮೊಗ್ಗಿನ ಹಂತದಲ್ಲಿದ್ದು ಅತ್ಯಂತ ಆರೋಗ್ಯವಾಗಿವೆ ಎನುತ್ತಾರೆ ಸಾವಿತ್ರಮ್ಮ. ಇದು ಸಾಧ್ಯವಾಗಿರುವುದು ಎರೆಗೊಬ್ಬರ ಹಾಕಿದ್ದರಿಂದಲೇ ಎಂಬುದು ಇವರ ದೃಢ ವಿಶ್ವಾಸ. ಅಲ್ಲದೆ ಅಲ್ಪ-ಸ್ವಲ್ಪ ರೋಗ ಕಂಡರೆ ಗಂಜಲ ಮತ್ತು ಬೇವಿನ ಬೀಜದ ಕಷಾಯ ತಯಾರಿಸಿ ಹೊಡೆಯುತ್ತಾರೆ. ಉಳಿದ ಬೆಳೆಗಳಿಗೂ ಬಳಸುವುದುಂಟು.

ಸೇವಂತಿಗೆಗೆ ಎರೆಗೊಬ್ಬರ ಹಾಕಿ ಯಶಸ್ವಿಯಾದ ನಂತರ ಇವರು ಈ ಮುಂಗಾರಿನಲ್ಲಿ ಅರ್ಧ ಎಕರೆಗೆ ಹೆಸರು ಕಾಳು ಮತ್ತು ಎಳ್ಳನ್ನು ಬಿತ್ತಿ ಅದಕ್ಕೂ ಸಹ ಸಂಪೂರ್ಣ ಎರೆಗೊಬ್ಬರವನ್ನೇ ಬಳಸಿದ್ದಾರೆ. ರಸಗೊಬ್ಬರ ಹಾಕಿದಾಗಿನ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೂ ಈಗ ಎರೆಗೊಬ್ಬರ ಹಾಕಿ ಬೆಳೆದಿರುವುದಕ್ಕೂ ಏನೇನೂ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿಲ್ಲ, ಈಗ ಇನ್ನೂ ಚೆನ್ನಾಗೇ ಬೆಳೆದಿದೆ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ ಬೋರಪ್ಪ. ಎರೆಗೊಬ್ಬರ ಹಾಕಿರುವುದರಿಂದ ನಾಲ್ಕು ದಿನ ಮಳೆ ತಡವಾದರೂ ಸಹ ತಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ ಎಂಬುದು ಇವರ ಅನುಭವ.

೭೦೦ ಅಡಿಕೆ ಮರಗಳಿದ್ದು ಅವುಗಳಿಗೂ ಸಹ ಒಂದು ಗಿಡಕ್ಕೆ ಒಂದು ಕೇಜಿಯಂತೆ ಎರೆಗೊಬ್ಬರ ಬಳಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಜೀವಾಮೃತ ಬಳಸುತ್ತಿದ್ದು ಅದರ ಪರಿಣಾಮವೂ ಸಹ ಉತ್ತಮವಾಗಿದೆ. ತೋಟದಲ್ಲಿಯೇ ಗುಂಡಿ ಮಾಡಿ ಜೀವಾಮೃತ ತಯಾರಿಸಿಕೊಂಡು ಬಳಸುತ್ತಾರೆ. ಇದರಿಂದ ಅಡಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಯಿ ಉದುರುವಿಕೆ ನಿಂತಿದೆ.

ನಾಟಿ ಬೀಜ ಸಂರಕ್ಷಣೆ ಮತ್ತು ಕೃಷಿ ಪತ್ರಿಕೋದ್ಯಮ

ಲೇಖಕರು: ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಹೊಸಪಾಳ್ಯ ಮತ್ತು ಜಿ. ಕೃಷ್ಣ ಪ್ರಸಾದ್

ಕೃಷಿ ಮತ್ತು ಗ್ರಾಮೀಣ ಪತ್ರಿಕೋದ್ಯಮದ ವಿಚಾರ ಬಂದಾಗ ನಾವು ತಪ್ಪದೇ ಗಮನಿಸಬೇಕಾದ ವಿಷಯ ನಾಟಿ ತಳಿಗಳ ಸಂರಕ್ಷಣೆ. ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಕೃಷಿ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚು ಅಗತ್ಯವೆನಿಸಿರುವ ಹಾಗೂ ಚರ್ಚಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿರುವ ವಿಚಾರ ಇದು. ಈ ಕಾರಣದಿಂದ ಹಾಗೂ ಈ ವಿಚಾರದ ಬಗ್ಗೆ ಮಾಧ್ಯಮಗಳು ಗಮನ ಹರಿಸಿರುವುದು ಕಡಿಮೆಯಾದ್ದರಿಂದ ಬರಹಗಾರರಿಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಸುಳಿವುಗಳು ಈ ಕ್ಶೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಲಭ್ಯವಾಗುತ್ತವೆ.

ನಾವು ನಮ್ಮ ಬರವಣಿಗೆಯನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದ್ದೇ ನಾಟಿ ಬೀಜಗಳ ಕುರಿತು ಬರೆಯುವ ಮೂಲಕ. ಈ ವಿಚಾರದ ಬಗ್ಗೆ ನಾವು ಹೆಚ್ಚೆಚ್ಚು ಬರೆಯಲು ಕಾರಣ ನಮ್ಮ ಕಾರ್ಯ ಕ್ಷೇತ್ರವೇ ನಾಟಿ ಬೀಜ ಸಂರಕ್ಷಣೆಯಾಗಿತ್ತು. ನಾಟಿ ತಳಿಗಳ ಹುಡುಕಾಟ, ಅವುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಅಧ್ಯಯನ, ಸಂಶೋಧನೆ, ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದ ತಳಿಗಳನ್ನು ರೈತರ ಮೂಲಕ ವಿತರಣೆ, ಬೆಳೆ ಪದ್ಧತಿಗಳ ದಾಖಲಾತಿ, ಹಳ್ಳಿಗಳ ಜೊತೆ ನಿರಂತರ ಒಡನಾಟವಿದ್ದುದರಿಂದ ಅವುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಬರೆಯುವುದು ನಮಗೆ ಸುಲಭವಾಗಿತ್ತು. ಆ ಮೂಲಕ ಜನರಲ್ಲಿ ಅರಿವು ಮೂಡಿಸುವುದೂ ಸಹ ನಮ್ಮ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿತ್ತು.

ಹೊಸದಾಗಿ ಬರವಣಿಗೆ ಆರಂಭಿಸುವವರಿಗೆ ನಾಟಿ ತಳಿ, ಬೀಜ ಸಂರಕ್ಷಣೆ, ಈ ಬಗೆಗಿನ ರೈತರ ಜ್ಞಾನ, ವಿವಿಧ ಪದ್ಧತಿಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಬರೆಯುವುದು ಸುಲಭ. ನಾಟಿ ತಳಿಗಳು ಕಣ್ಮರೆಯಾಗುತ್ತಿರುವ ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಬರಹಗಾರರು ಈ ಕುರಿತು ಬರೆಯುವುದು ಜವಾಬ್ದಾರಿಯೂ ಹೌದು.

ನಾಟಿ ತಳಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಏಕೆ ಬರೆಯಬೇಕು?

- ದೇಸೀ ತಳಿಗಳು ಮೂಲೆ ಗುಂಪಾಗಿವೆ, ಸೂಕ್ತ ದಾಖಲೆ ಮತ್ತು ಕಾಳಜಿಯಿಲ್ಲದೆ ಎಷ್ಟೋ ತಳಿಗಳು ಪೂರ್ತಿ ಕಣ್ಮರೆಯಾಗಿವೆ.
- ಈ ತಳಿಗಳ ಕುರಿತ ಅಪರೂಪದ ರೈತ ಜ್ಞಾನ ನಶಿಸುತ್ತಿದೆ.
- ಸರ್ಕಾರಗಳು, ಕೃಷಿ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯಗಳು ಈ ಬಗ್ಗೆ ನಿರ್ಲಕ್ಷ್ಯ ವಹಿಸಿವೆ.
- ಸೂಕ್ತ ದಾಖಲೆ ಇಲ್ಲದೆ ನಮ್ಮ ಅಮೂಲ್ಯ ತಳಿಗಳು ಪೇಟೆಂಟ್ ಹಾವಳಿಗೆ ತುತ್ತಾಗುತ್ತಿವೆ. ಕಂಪನಿಗಳ ಮತ್ತು ಬಲಾಢ್ಯ ದೇಶಗಳ ಪಾಲಾಗುತ್ತಿವೆ.
- ಬರೆಯುವುದರ ಮೂಲಕ ತಳಿ ಪ್ರಸಾರ ಮಾಡಬಹುದು
- ಪ್ರಚಲಿತ ಮಾಧ್ಯಮಗಳು ನಿರ್ಲಕ್ಷ್ಯ ವಹಿಸಿರುವುದು

ನಾವು ಲೇಖನ ಬರೆಯುವುದರಿಂದ ಮೇಲಿನ ಉದ್ದೇಶಗಳು ಸಂಪೂರ್ಣವಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಸಹ ಸ್ವಲ್ಪಮಟ್ಟಿಗಾದರೂ ಈಡೇರುವುದರಿಂದ ಇದೊಂದು ಜವಾಬ್ದಾರಿ ಎಂದು ನಮ್ಮ ಅನಿಸಿಕೆ.

ಹೇಗೆ ಬರೆಯುವುದು?

ತಿಳಿವಳಿಕೆ ಅಗತ್ಯ : ನಾಟಿ ತಳಿಗಳ ಕುರಿತು ಬರೆಯುವವರಿಗೆ ಆ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಬಗ್ಗೆ ಕೆಲವು ಮೂಲಭೂತ ಅಂಶಗಳ ತಿಳಿವಳಿಕೆ ಅಗತ್ಯ. ಅಂದರೆ ನಮ್ಮ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲಿನ, ನಮ್ಮ ಪ್ರದೇಶದ, ನಮ್ಮ ರಾಜ್ಯದ ವಿವಿಧ ಭಾಗಗಳ ಹಾಗೂ ಸಾಧ್ಯವಾದರೆ ನಮ್ಮ ದೇಶದ ಮುಖ್ಯ ಬೆಳೆಗಳು,

ಮಿಶ್ರ ಬೆಳೆಗಳು, ತೃಣ ಧಾನ್ಯಗಳು, ತರಕಾರಿ ಬೆಳೆಗಳು, ಕಾಳುಬೆಳೆಗಳು, ಬೆಳೆ ಪದ್ಧತಿಗಳು ಇತ್ಯಾದಿಗಳ ಗ್ಗೆ ಮಾಹಿತಿ ಹೊಂದಿರಬೇಕು. ಆಯಾ ಬೆಳೆಗಳ ತಳಿಗಳ ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದರೆ ಮತ್ತೂ ಒಳ್ಳೆಯದು.

(ಬೆಳೆ ಮತ್ತು ತಳಿಗಿರುವ ವ್ಯತ್ಯಾಸ: ಭತ್ತ ಬೆಳೆ, ಅದರಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡಿ ಭತ್ತ, ಸ್ವಾತಿ ಭತ್ತ, ರತ್ನಚೂಡಿ, ಹಂಸ, ಗೀಜಗಾರು, ಜೋಳಗ ಮುಂತಾದವು ತಳಿಗಳು. ಹಾಗೆಯೇ ಬದನೆ ಬೆಳೆಯಲ್ಲಿ ಮುಳ್ಳು ಬದನೆ, ಗುಳು ಬದನೆ ಇತ್ಯಾದಿ ತಳಿಗಳು. ಬಹುತೇಕ ಎಲ್ಲ ಬೆಳೆಗಳಲ್ಲೂ ವಿವಿಧ ತಳಿಗಳನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು)

ರೈತರನ್ನು ಮಾತಿಗೆಳೆಯಲು, ಅವರಿಂದ ಮಾಹಿತಿ ಪಡೆಯಲು ಹಾಗೂ ನಿಮ್ಮ ಬಗ್ಗೆ ಅವರಿಗೆ ವಿಶ್ವಾಸ ಮೂಡಲು ಈ ತಿಳಿವಳಿಕೆ ಬಹಳ ಸಹಕಾರಿ. ನಿಮ್ ಕಡೆ ಏನೇನ್ ಹಳೇ ಬೆಳೆ ಬೆಳಿತೀರಾ? ಎಂದು ಕೇಳುವುದಕ್ಕಿಂತ ನಿಮ್ ಕಡೆ ಈಗ್ಲೂ ರತ್ನ ಚೂಡಿ ಭತ್ತ ಬೆಳಿತೀರಾ? ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆ ಹೆಚ್ಚು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿ. ಹಿರಿಯ ರೈತರು, ರೈತ ಮಹಿಳೆಯರು ಹಾಗೂ ಇತರ ಆಸಕ್ತರೊಂದಿಗೆ ಚರ್ಚಿಸುವ ಮೂಲಕ ಹಾಗೂ ಗೆಜೆಟಿಯರ್‌ಗಳು ಮತ್ತು ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಓದಿ ಬೆಳೆ ಮತ್ತು ತಳಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳಿಯಬಹುದು. ಗ್ರೀನ್ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾನ ಮತ್ತು ಕೃಷಿ ಪ್ರಯೋಗ ಪರಿವಾರ ಪ್ರಕಟಿಸಿರುವ ಪ್ರಕಟಣೆಗಳು ಈ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಸಹಕಾರಿ.

ತಳಿ ಇತಿಹಾಸದ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳಿದಿರಲಿ: ನಾಟಿ ತಳಿಗಳು ಹೇಗೆ ರೂಪುಗೊಂಡವು, ಸುಧಾರಿತ ತಳಿಗಳ ಯುಗ ಯಾವಾಗ ಶುರುವಾಯಿತು, ಹೈಬ್ರಿಡ್ ಅಥವಾ ಅಧಿಕ ಇಳುವರಿ ತಳಿಗಳು ರೂಪುಗೊಂಡಿದ್ದು ಯಾವಾಗ, ಕುಲಾಂತರಿ ಅಥವಾ ಬಂಜೆ ಬೀಜಗಳ ಉಗಮ — ಈ ತಳಿ ಇತಿಹಾಸದ ಬಗ್ಗೆ ಬರಹಗಾರರು ತಿಳಿದಿದ್ದರೆ ಒಳ್ಳೆಯದು. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ೬೦ ರ ದಶಕದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಂಭವಾದ ಹಸಿರು ಕ್ರಾಂತಿ ಮತ್ತು ಅದರ ನಂತರದ ಬೆಳವಣಿಗೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಮಾಹಿತಿ ಹೊಂದಿರಬೇಕು. ನಾವು ರೈತರಿಂದ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಲು ಇದರಿಂದ ಸಾಧ್ಯ. ತಪ್ಪುಗಳಿಗೆ ಅವಕಾಶವಿರುವುದಿಲ್ಲ.

ಆಯಾ ತಳಿಗಳ ಹೆಸರುಗಳ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಅದು ನಾಟಿ ತಳಿ, ಸುಧಾರಿತ ಅಥವಾ ಹೈಬ್ರಿಡ್ ತಳಿ ಬಹುತೇಕ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ತಿಳಿಯಬಹುದು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ: ರಾಗಿಯಲ್ಲಿ ಕೋಣಕೊಂಬಿನ ರಾಗಿ, ಮಜ್ಜಿಗೆ ರಾಗಿ, ಪಿಚ್ಚಕಡ್ಡಿ ರಾಗಿ, ಬಾಳೆಪಟ್ಟೆ ರಾಗಿ ಇತ್ಯಾದಿಗಳು ನಾಟಿ ತಳಿಗಳಾದರೆ ಅನ್ನಪೂರ್ಣ, ಸರಸ್ವತಿ ಮುಂತಾದವು ಸುಧಾರಿತ ತಳಿಗಳು. ಇನ್ನು ಜಿ.ಪಿ.ಯು.- ೨೮, ಎಮ್.ಆರ್. ೧ ಮುಂತಾದವು ಅಧಿಕ ಇಳುವರಿ ತಳಿಗಳು. ಎಲ್ಲ ಬೆಳೆಗಳಲ್ಲೂ ಇದನ್ನು ಸುಲಭವಾಗಿ ಗುರುತಿಸಬಹುದು.

ತಳಿ ಹುಡುಕಾಟ: ಕೇವಲ ರೈತರೊಂದಿಗೆ ಮಾತನಾಡಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನಾಧರಿಸಿ ಲೇಖನ ಬರೆಯುವುದು ಒಳ್ಳೆಯದಲ್ಲ. ಹೊಲಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ನೋಡಬೇಕು. ಅಡ್ಡಾಡಬೇಕು, ಬೆಳೆಯ ಕಾಂಡ, ಎಲೆ, ಹೂವು, ಕಾಯಿ, ತೆನೆ, ಹಣ್ಣು, ಬೀಜ ಮುಂತಾದ ಭಾಗಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಬೇಕು, ಸ್ಪರ್ಶಿಸಬೇಕು, ವಾಸನೆ ನೋಡಬೇಕು, ತಿಂದು ರುಚಿ ನೋಡಬೇಕು. ಆ ಎಲ್ಲ ಅನುಭವಗಳಿಂದ ನಮ್ಮ ರವಣಿಗೆ ಪರಿಪೂರ್ಣವಾಗುತ್ತದೆ.

ಗೋದಾವರಿ ಇಸುಕುವಡ್ಲು ಎಂಬ ಭತ್ತದ ತಳಿ ಸುವಾಸನೆಯುಕ್ತ ಎಂಬ ಮಾಹಿತಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಕುತೂಹಲ ಮೂಡಿಸಿತ್ತು ಆದರೆ ಸಿಂಗೇಗೌಡ ಎಂಬ ರೈತರ ಹೊಲದ ಬದುವಿನ ಮೇಲೆ ನಿಂತು ಅದರ ಘಮಲನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿದಾಗ ಪಡೆದ ಸಂತೋಷ ಅನನ್ಯವಾದುದಾಗಿತ್ತು. ಹಾಗೆಯೇ ಕಡುಗಂದು ಬಣ್ಣದ ಗರಿಗಳ ನ್ಯಾರೆಮಿಂಡ ಭತ್ತದ ತಳಿ, ಅಚ್ಚ ಬಿಳಿ ಬಣ್ಣದ ಮಜ್ಜಿಗೆ ರಾಗಿ ತಳಿಗಳನ್ನು ಕಂಡಾಗಲೂ ಸಹ ಇದೇ ರೀತಿ ಅಚ್ಚರಿಪಟ್ಟಿದ್ದೆವು. ಸ್ವತಃ ನೋಡಿದಾಗ ತಳಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಮತ್ತಷ್ಟು ಗುಣಗಳು ಸಿಗುವುದೂ ಉಂಟು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ: ಮದನಪಲ್ಲಿ ಟೊಮ್ಯಾಟೊ ತಳಿಗೆ ತಳಭಾಗದಲ್ಲಿ ರುಪಾಯಿ ನಾಣ್ಯದಗಲದ ಕಂದು ಮಚ್ಚೆ ಇರುವ ಸಂಗತಿ ಯಾವ ದಾಖಲೆಗಳಲ್ಲೂ ಇರಲಿಲ್ಲ, ಹಣ್ಣನ್ನು ಕಿತ್ತು ನೋಡಿದಾಗ ಆ ಅಂಶ ತಿಳಿಯಿತು.

ಭತ್ತದ ಕಾಳಿನ ತುದಿಯಲ್ಲಿ ಮುಳ್ಳಿರುವುದು, ರಾಗಿ ಕಾಂಡದ ಗೆಣ್ಣುಗಳ ಬಳಿ ವೃತ್ತಾಕಾರದ ರಿಂಗುಗಳಿರುವುದು ಇತ್ಯಾದಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ವಿವರಗಳು ಕಣ್ಣಾರೆ ನೋಡುವುದರಿಂದ ಲಭ್ಯವಾಗಿ ನಮ್ಮ ಬರವಣಿಗೆಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಮೌಲ್ಯ ಕೊಡುತ್ತವೆ.

ಬೆಳೆಗಳು ಕಾಯಿ ಕಟ್ಟುವ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಭೇಟಿ ಕೊಟ್ಟರೆ ಉತ್ತಮ. ಛಾಯಾಚಿತ್ರಕ್ಕೆ ಈ ಹಂತ ಸೂಕ್ತ. ತಳಿ ಹುಡುಕಾಟಕ್ಕೆ ನಗರದ ಸೋಂಕಿನಿಂದ ದೂರವಿರುವ ಕಾಡು ಹಳ್ಳಿಗಳು ಸೂಕ್ತ. ಐದಾರು ಮೈಲಿ ನಡೆದು ತಲುಪಬೇಕಾದ ಮಂಚಿಬೆಟ್ಟ ಎಂಬ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ನಮಗೆ ಮೂರು ದಿನ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದರೂ ಮುಗಿಯದಷ್ಟು ತಳಿಗಳು ಲಭ್ಯವಾಗಿದ್ದವು. ಗೊಲ್ಲರಹಟ್ಟಿಗಳಲ್ಲಿ, ಇರುಳಿಗರು, ಸೋಲಿಗರು ಮುಂತಾದ ಆದಿವಾಸಿ ತಾಣಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ನಾಟಿ ತಳಿಗಳಿರುವುದು ನಮ್ಮ ಅನುಭವ. ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ನಮ್ಮೂರಿನಲ್ಲೇ ಸಿಗಬಹುದು. ರೈತರ ಹೊಲ, ಹಿತ್ತಿಲುಗಳಲ್ಲಿ ಅಡ್ಡಾಡುವಾಗ ಗಮನಿಸುತ್ತಿರಬೇಕು.

ಒಂದು ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಹಿಂದೆ ಇದ್ದಿರಬಹುದಾದ ಬೆಳೆ ಮತ್ತು ತಳಿಗಳ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನಾಧರಿಸಿ ಹುಡುಕುವುದು ಮತ್ತು ಆ ಬಗ್ಗೆ ಬರೆಯುವುದು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿ ವಿಧಾನ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಘಮ್ ಗಡಲೆ ಭತ್ತದ ತಳಿ ತುಮಕೂರು ಪ್ರದೇಶದ್ದು ಎಂಬ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನಾಧರಿಸಿ ಸತತ ಪ್ರಯತ್ನದಿಂದ ಅದನ್ನು ಹುಡುಕಿ ಲೇಖನ ಬರೆಯಲಾಯಿತು.

ಕ್ರಾಸ್‌ಚೆಕ್ ಮತ್ತು ಚೆಕ್‌ಲಿಸ್ಟ್: ಲಭ್ಯವಾದ ತಳಿಯ ಮಾಹಿತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಬೇರೆ-ಬೇರೆಯವರನ್ನು ವಿಚಾರಿಸಿ ಖಚಿತಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಆ ತಳಿ ಬೆಳೆಯುವ ರೈತರನ್ನು ಎಷ್ಟು ವರ್ಷದಿಂದ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿದ್ದೀರಿ, ಬೀಜ ಎಲ್ಲಿಂದ ತಂದಿರಿ ಎಂದು ಮತ್ತೆ-ಮತ್ತೆ ಕೇಳಿ ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಈ ಕ್ರಾಸ್ ಚೆಕ್ ಮುಗಿದು ಅದು ನಾಟಿ ತಳಿ ಎಂದು ಖಚಿತಗೊಂಡ ಮೇಲೆ ಅದರ ಸಮಗ್ರ ವಿವರಗಳನ್ನು ಕಲೆ ಹಾಕಬೇಕು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಒಂದು ಚೆಕ್‌ಲಿಸ್ಟ್ ತಯಾರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಆ ಚೆಕ್ ಲಿಸ್ಟ್ ನಲ್ಲಿ ಇರಲೇಬೇಕಾದ ಕೆಲವು ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ಸುಳಿವು ತಿಳಿದು ಸ್ಥಳ ಭೇಟಿಗೆ ರೈತರ ಹೊಲಕ್ಕೆ ಹೋಗುವಾಗ ಈ ಚೆಕ್‌ಲಿಸ್ಟ್ ನಮ್ಮ ಬಳಿ ಇರಬೇಕು.

- ಬೆಳೆ ಹೆಸರು:
- ತಳಿ ಹೆಸರು:
- ರೈತನ ಹೆಸರು ಮತ್ತು ವಿಳಾಸ:
- ತಳಿಯ ಅವಧಿ:
- ಬೆಳೆಯುವ ಕಾಲ:
- ಎಂತಹ ಮಣ್ಣಿಗೆ ಸೂಕ್ತ:
- ಬಿತ್ತನೆ ವಿಧಾನ:
- ಕಾಳಿನ ಬಣ್ಣ ಮತ್ತು ಆಕಾರ:
- ಬೆಳೆಯ ಎತ್ತರ:
- ಕಾಂಡ/ಬಳ್ಳಿಯ ಬಣ್ಣ:
- ಎಲೆ/ಗರಿಯ ಬಣ್ಣ, ಆಕಾರ :
- ಅಂತರ ಬೇಸಾಯದ ರೀತಿ:
- ಬೆಳೆಯ ವಿವಿಧ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಕಾಡುವ ರೋಗ/ ಕೀಟ ಮತ್ತು ಅವುಗಳಿಂದ ರಕ್ಷಣೆ:
- ಕುಯಿಲು ಮಾಡುವಾಗ ವಹಿಸಬೇಕಾದ ಎಚ್ಚರಿಕೆಗಳು:
- ಇಳುವರಿ (ಕಾಳು ಮತ್ತು ಹುಲ್ಲು):
- ಕಾಳು ಬಚ್ಚಿಡುವ ವಿಧಾನ:

- ಬಿತ್ತನೆ ಬೀಜದ ಆಯ್ಕೆ ಮತ್ತು ಸಂರಕ್ಷಣೆ:
- ಅದರಿಂದ ತಯಾರಿಸಬಹುದಾದ ಅಡುಗೆಗಳು ಮತ್ತು ಇತರ ಬಳಕೆ:
- ಇತರೆ ಮಾಹಿತಿ:

ರೈತರೊಂದಿಗೆ ಮಾತು-ಕತೆ, ಹೊಲಕ್ಕೆ ಭೇಟಿ ಮತ್ತು ಮೇಲಿನ ಚೆಕ್‌ಲಿಸ್ಟ್ ಪ್ರಕಾರ ಮಾಹಿತಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದರೆ ಲೇಖನವನ್ನು ಸಮಗ್ರವಾಗಿ ಕಟ್ಟಿಕೊಡಬಹುದು. ಇದರ ಜೊತೆಗೆ ಆ ಬೆಳೆಯ ಕುಟುಂಬ, ಸಾಮಾನ್ಯ ಹೆಸರು (ಇಂಗ್ಲಿಷ್), ಮೂ , ಇತರೆ ಹೆಸರುಗಳು- ಈ ವಿವರಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಿದರೆ ಉತ್ತಮ. ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ತಳಿ ಸಂರಕ್ಷಕರ ವಿಳಾಸವನ್ನು ತಪ್ಪದೇ ನೀಡಿ. ಮುಂಚಿತವಾಗಿ ಅವರಿಗೆ ಆ ವಿಷಯವನ್ನು ತಿಳಿಸಿ ಒಪ್ಪಿಗೆ ಪಡೆಯುವುದು ಸೂಕ್ತ.

ತಳಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಲೇಖನ ಬರೆಯುವಾಗ ಚೆಕ್‌ಲಿಸ್ಟ್‌ನಲ್ಲಿರುವ ಕೆಲವು ಅಂಶಗಳನ್ನು ಸೂಚ್ಯವಾಗಿ ಹೇಳಿ ವಿವರವಾದ ಮತ್ತೊಂದು ಲೇಖನವನ್ನು ಮಾಡಬಹುದು. ಉದಾ: ವಿಶೇಷವಾದ ಬೀಜ ಸಂರಕ್ಷಣೆ ಮಾಹಿತಿಯಿದ್ದಾಗ ಅಥವಾ ಅಂತರ ಬೇಸಾಯದ ಮಾಹಿತಿ ದೊರೆತಾಗ ಅಂತಹುದೇ ಬೇರೆ-ಬೇರೆ ವಿಧಾನಗಳನ್ನು ಕಲೆಹಾಕಿ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಲೇಖನ ಮಾಡಬಹುದು.

ಒಮ್ಮೆ ನೀವು ಈ ವಿಷಯದ ಆಳಕ್ಕೆ ಹೋದಂತೆ, ಸೀರಿಯಸ್ಸಾಗಿ ಇದರಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸಿಕೊಂಡಂತೆ ನಿಮಗೇ ಸುಳಿವುಗಳು ದೊರೆಯುತ್ತಾ ಹೋಗುತ್ತವೆ. ಬೀಜ ವೈವಿಧ್ಯ ಒಂದು ಅದ್ಭುತ ಲೋಕ. ಈವರೆಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಪತ್ರಕರ್ತರು ಈ ಅದ್ಭುತ ಬೀಜ ಕಣಜಕ್ಕೆ ಕೈ ಹಾಕಿಲ್ಲ. ಹಾಗಾಗಿ ಅಸಂಖ್ಯ ವಿಷಯಗಳ ರಾಶಿಯೇ ಅಲ್ಲಿದೆ. ಕೆದಕುವ ಮನಸ್ಸು, ಉತ್ಸಾಹ ಬೇಕಷ್ಟೇ.

ಬೀಜ ಪ್ರಸಾರ

ಒಮ್ಮೆ ನಾವು ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಥಳಿ ಊರಿನ ಪಕ್ಕದ ಕುಣಿಗಲ್ (ತಮಿಳುನಾಡು) ಗ್ರಾಮದ ಹಿತ್ತಿಲೊಂದರಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷ ದಂಟು ಸೊಪ್ಪಿನ ಗಿಡವೊಂದು ಬೆಳೆದಿತ್ತು. ಆರೇಳು ಅಡಿ ಎತ್ತರಕ್ಕಿದ್ದ ಅದರ ಬಗ್ಗೆ ಚಿಕ್ಕ ಲೇಖನವನ್ನು ಫೋಟೋ ಸಮೇತ ಪ್ರಜಾವಾಣಿ ಕೃಷಿ ವಿಭಾಗಕ್ಕೆ ಕಳಿಸಿದೆವು. ನಮ್ಮ ಸಂಸ್ಥೆಯ ವಿಳಾಸವನ್ನೂ ನೀಡಿದ್ದೆವು. ಅದು ಪ್ರಕಟಗೊಂಡ ನಾಲ್ಕೈದು ದಿನದಲ್ಲಿ ನೂರಾರು ಪತ್ರಗಳು ಬಂದು ಬೀಳತೊಡಗಿದವು. ಎಲ್ಲರದೂ ಒಂದೇ ಬೇಡಿಕೆ! ನಮಗೆ ಬೀಜ ಕಳುಹಿಸಿ. ನಮ್ಮ ಅಂಚೆಯಣ್ಣ ಸುಸ್ತೋ ಸುಸ್ತು !

೫೦ ಪದಗಳ ಆ ಲೇಖನ ಅನೇಕ ಪಾಠಗಳನ್ನು ಕಲಿಸಿತು. ಹೊಸ-ಹೊಸ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳನ್ನು ನಮ್ಮೆದುರು ತೆರೆದಿಟ್ಟಿತು. ನಾಟಿ ಬೀಜಗಳಿಗಿರುವ ಅಗಾಧ ಬೇಡಿಕೆಯ ಅರಿವಾಯಿತು.

ಈ ಅನುಭವದ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಪ್ರಜಾವಾಣಿ ಕೃಷಿ ವಿಭಾಗದಲ್ಲಿ ಬೀಜ ಪ್ರಸಾರದ ಅಂಕಣವನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದೆವು. ಆಗ ಕೃಷಿ ವಿಭಾಗ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದ ಶ್ರೀ ನಾಗೇಶ್ ಹೆಗ್ಡೆಯವರ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ಮತ್ತು ಒತ್ತಾಸೆಗಳೂ ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ. 'ಬೀಜ ಬಂಗಾರ' ಹೆಸರಿನ ಈ ಅಂಕಣದ ಮೂಲಕ ನೂರಾರು ಅಪರೂಪದ ತಳಿಗಳ ಲೇಖನ ಪ್ರಕಟಗೊಂಡು ಸಾವಿರಾರು ಆಸಕ್ತರಿಗೆ ಬೀಜ ಹಂಚಿಕೆಯಾಯ್ತು. ಕಳೆ ಕ್ಯಾರೆಟ್ ತಳಿಗೆ ಸುಮಾರು ೧೦೦೦, ಬೀನ್ಸ್ ತಳಿಗೆ ಸುಮಾರು ೭೫೦, ದಪ್ಪ ಬದನೆ ತಳಿಗೆ ೫೦೦ಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ಪತ್ರಗಳು ಬಂದಿದ್ದು ದಾಖಲೆ.

ಬೀಜ ಪ್ರಸಾರದ ಜೊತೆಗೆ ಅದನ್ನು ಬೆಳೆದ ರೈತರಿಗೆ ಹಾಗೂ ಸ್ವಸಹಾಯ ಸಂಘಗಳಿಗೆ ಇದೊಂದು ಆದಾಯದ ಮೂಲವಾಯ್ತು. ಹಿತ್ತಿಲಿನಲ್ಲಿ ತರಕಾರಿ ಬೆಳೆದು ಮಾರಾಟ ಮಾಡಿ ಹತ್ತಿಪ್ಪತ್ತು ರುಪಾಯಿ ಸಂಪಾದಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳು ಮತ್ತು ಸಣ್ಣ ರೈತರು ಅದೇ ತರಕಾರಿಯನ್ನು ಒಪ್ಪವಾಗಿ ಬೀಜ ಮಾಡಿ ಸಾವಿರಾರು ರುಪಾಯಿ ಗಳಿಸಲು ನಮ್ಮ ಲೇಖನಗಳು ಸಹಾಯ ಮಾಡಿದವು. ಇದು ತರಕಾರಿಯ ಮೌಲ್ಯವರ್ಧನೆ.

ಪ್ರಜಾವಾಣಿಯ ಅನುಭವದಿಂದ ಅಡಿಕೆ ಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ 'ತೆನೆಗೂಡಿ ಬಳ್ಳ' ಮತ್ತು ಸಿರಿಸಮೃದ್ಧಿ ಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ 'ಬೀಜದ ನಂಟು' ಅಂಕಣಗಳನ್ನು ಶುರುಮಾಡಿದೆವು. ಇದರಿಂದ ಪ್ರೇರಣೆಗೊಂಡು ವಿಜಯ ಕರ್ನಾಟಕ ಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ 'ಕಣಜ' ಎಂಬ ಅಂಕಣವೂ ಸಹ ಆನಂತರ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು.

ಬೀಜಪ್ರಸಾರಕ್ಕಾಗಿ ಬರೆಯುವ ಲೇಖನಗಳು ಸರಳವಾಗಿರಬೇಕು. ತಳಿಯ ವಿಶೇಷತೆ, ಬೆಳೆಯುವ ರೀತಿ, ಇಳುವರಿ ಇತ್ಯಾದಿ ಅಗತ್ಯ ಮಾಹಿತಿ, ಬೆಳೆದ ರೈತನ ಸ್ಪಷ್ಟ ವಿಳಾಸ, ತಳಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಸ್ಪಷ್ಟ ಚಿತ್ರಣ ನೀಡುವ ಒಂದೆರಡು ಫೋಟೋಗಳು (ಬೀಜದ/ಕಾಯಿಯ ಕ್ಲೋಸಪ್ ಮತ್ತು ಗಿಡ/ಬೆಳೆಯ ಚಿತ್ರ) ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಬೀಜ ಪಡೆಯಬೇಕಾದವರು ಹತ್ತು ರುಪಾಯಿ ಮನಿಯಾರ್ಡರ್ ಕಳಿಸುವ ಕೋರಿಕೆ. ಇಷ್ಟು ಬರೆದರೆ ಸಾಕು.

ಎಚ್ಚರಿಕೆಗಳು!

ಬರವಣಿಗೆಯೇನೋ ಇಷ್ಟು ಸಾಕು, ಆದರೆ ಇತರ ಎಚ್ಚರಿಕೆಗಳನ್ನು ಸಾಕಷ್ಟು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಇಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ಲೇಖನ ಬರೆಯುತ್ತಿಲ್ಲ, ಆ ಮೂಲಕ ಬೀಜಪ್ರಸಾರ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೇವೆ. ಇಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಎಚ್ಚರ ತಪ್ಪಿದರೆ ಹಲವಾರು ತೊಂದರೆಗಳು ಎದುರಾಗುತ್ತವೆ. ಹಾಗಾಗಿ ಈ ಎಚ್ಚರಗಳು ಮುಖ್ಯ.

- ನಾಟಿ ತಳಿ ಹೌದೇ ಎಂದು ಖಚಿತಪಡಿಕೊಳ್ಳಿ, ಏಕೆಂದರೆ ಇದು ನಿಮ್ಮ ಮತ್ತು ನಿಮ್ಮ ಲೇಖನದ ವಿಶ್ವಾಸಾರ್ಹತೆಯ ಪ್ರಶ್ನೆ.
- ತಳಿಯ ಪ್ರದೇಶಾವಾರು ಹೆಸರುಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿದ್ದರೆ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸಿ. ಉದಾ: ಸಜ್ಜೆಗೆ ಕೆಲವೆಡೆ ಕೊಂಬು ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ, ಕೆಲವು ಕಡೆ ಕುಂಬಳಕ್ಕೆ ಸೋರೆ ಎಂತಲೂ ಸೋರೆಗೆ ಕುಂಬಳ ಎಂತಲೂ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.
- ಆಯಾ ತಳಿಗಳ ಬಿತ್ತನೆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಲೇಖನ ಪ್ರಕಟಿಸುವುದು ಸೂಕ್ತ. ಒಮ್ಮೆ ಅಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬಾಸುಮತಿ ಭತ್ತದ ಲೇಖನ ಬರೆದು ಒಂದು ಪತ್ರವೂ ಬರಲಿಲ್ಲ.
- ರೈತನ ಬಳಿ ಸಾಕಷ್ಟು ಪ್ರಮಾಣದ ಶುದ್ಧ ಬೀಜಗಳಿರುವ ಬಗ್ಗೆ ಖಚಿತಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ. ಅಡಿಕೆ ಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾದ ಹಾವು ಪಡವಲದ ಬೀಜಗಳು ಕಡಿಮೆ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಇದ್ದು ಬೇಡಿಕೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಬಂದು ಮುಜುಗರ ಪಡುವಂತಾಯಿತು.
- ನೀವು ಲೇಖನ ಬರೆಯುವ ವಿಷಯ ರೈತನಿಗೆ ತಿಳಿದಿರಲಿ ಮತ್ತು ಬೀಜ ಕಳಿಸುವ ರೀತಿ ರಿವಾಜುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಸ್ಪಷ್ಟ ಮಾಹಿತಿ ಇರಲಿ.
- ಲೇಖನ ಪ್ರಕಟಗೊಂಡ ತಕ್ಷಣ ರೈತರಿಗೆ ಮತ್ತು ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಪೋಸ್ಟ್‌ಮ್ಯಾನ್‌ಗೆ ತಿಳಿಸಿ. ಗೋದಾವರಿ ಭತ್ತದ ಲೇಖನ ಪ್ರಕಟಗೊಂಡಾಗ ನಾವು ಒಂದು ವಾರ ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿ ರೈತನನ್ನು ಭೇಟಿಯಾಗಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ. ವಾರದ ನಂತರ ಅವರ ಹಳ್ಳಿಗೆ ಹೋದರೆ ಅನಾಹುತವೇ ನಡೆದುಹೋಗಿತ್ತು. ಎಲ್ಲ ಮನಿಯಾರ್ಡರ್‌ಗಳೂ ನಮ್ಮ ರೈತರ ಹೆಸರಿನದೇ ಮತ್ತೊಬ್ಬರಿಗೆ ಹೋಗಿ, ಅವರಿಗೆ ಒಮ್ಮೆಲೇ ಹತ್ತು ರುಪಾಯಿಯ ಇಷ್ಟೊಂದು ಮನಿಯಾರ್ಡರ್ ನೋಡಿ ಗಾಬರಿಯಾಗಿತ್ತು. ಈ ಗೋಜಲುಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾಬಗೆಹರಿಸುವ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಸಾಕಾಗಿಹೋಯ್ತು.
- ಮನಿಯಾರ್ಡರ್ ಕಳಿಸುವ ಅರ್ಧಕ್ಕರ್ಧ ಮಂದಿ ತಮ್ಮ ವಿಳಾಸವನ್ನು 'ಮಾಹಿತಿಗಾಗಿ ಸ್ಥಳ ಎಂಬ ಕಡೆ ಬರೆದಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಅಂಚೆಯವರಿಂದ ಹಣ ಪಡೆಯುವಾಗ ವಿಳಾಸವನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸುವಂತೆ ಎಚ್ಚರಿಕೆವಹಿಸಬೇಕು. ಇಲ್ಲವಾದರೆ ಹಣ ನಮ್ಮ ಬಳಿ ಇರುತ್ತದೆ ವಿಳಾಸ ಇರುವುದಿಲ್ಲ, ಆಗಿರುವ ತಪ್ಪಿನ ಅರಿವಿರದ ಹಣ ಕಳಿಸಿರುವವರು ಅಪನಂಬಿಕೆ ಪಡುತ್ತಾರೆ.
- ಅಂಚೆ ಮೂಲಕ ಬೀಜ ಪ್ರಸಾರಕ್ಕೆ ಬದನೆ, ಸೊಪ್ಪು, ರಾಗಿ, ಕ್ಯಾರೆಟ್ ಇತ್ಯಾದಿ ಸಣ್ಣ ಸಣ್ಣ ಗಾತ್ರದ ಬೀಜಗಳು ಉತ್ತಮ. ಅವರೆ, ಹಾಳವಾಣ, ವೆಲ್‌ವೆಟ್ ಬೀನ್ಸ್ ಮುತಾದ ದಪ್ಪ ಬೀಜಗಳನ್ನು ಕಳಿಸುವುದು ಕಷ್ಟ.

- ಕಳಿಸುವ ಬೀಜ ಹಸಿ ಇರಬಾರದು, ಇದ್ದರೆ ಅವು ಅಂಚೆಯಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ ತಲುಪುವ ವೇಳೆಗೆ ಮೊಳಕೆ ಬಂದಿರುತ್ತವೆ ಅಥವಾ ಬೂಷ್ಟು ಹಿಡಿದಿರುತ್ತವೆ. ನಾವೊಮ್ಮೆ ಮಿಂಟ್ ಸಸ್ಯದ ತುಂಡುಗಳನ್ನು ಈ ರೀತಿ ಕಳಿಸಿ ಅವು ತಲುಪುವ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಕೊಳೆತು ವಾಸನೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದವು.
- ಬೀಜ ಕಳಿಸಲು ೬ ರುಪಾಯಿ ಅಂಚೆ ಚೀಟಿಯ ಪೋಸ್ಟಲ್ ಕವರ್ ಬಳಸಬೇಕು.
- ಕೆಲವರು ಪತ್ರ ಬರೆದು ಮಾಹಿತಿ ಕೇಳಿರುತ್ತಾರೆ, ಅವರಿಗೆ ಉತ್ತರಿಸಲು ರೈತರಿಗೆ ಸಹಾಯಮಾಡಬೇಕು.
- ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಕಂಪನಿಯವರು ಹಾಗೂ ಅವುಗಳನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಪಡಿಸುವ ಉದ್ದೇಶದ ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳು ಬೇಡಿಕೆ ಇಡುತ್ತಾರೆ. ಅಂತಹವರ ಬಗ್ಗೆ ಎಚ್ಚರಿಕೆವಹಿಸಬೇಕು. ಒಮ್ಮೆ ಬೀನ್ಸ್ ಬೀಜಕ್ಕೆ ಕಂಪನಿಯೊಂದು ಹಣ ಕಳಿಸಿದಾಗ ನಾವು ಸಂಘದ ಸದಸ್ಯರಿಗೆ ಬೀಜ ಕಳಿಸದಿರಲು ಸೂಚಿಸಿದ್ದೆವು.
- ಬೀಜ ಪಡೆದವರ ವಿಳಾಸಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿಡಲು ಹೇಳಿ, ಫಾಲೊಅಪ್ ಮಾಡಲು ಅನುಕೂಲ.

ಇದನ್ನೆಲ್ಲಾ ನೋಡಿದರೆ ಯಾರಿಗೆ ಬೇಕು ರಗಳೆ ಅನಿಸುವುದುಂಟು, ಆದರೆ ಎಲ್ಲ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲೂ ಸಮಸ್ಯೆ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಮುನ್ನೆಚ್ಚರಿಕೆ ಮುಖ್ಯ. ರೈತರ ವಿಳಾಸ, ದೂರವಾಣಿ ಸಂಖ್ಯೆ ನೀಡಿ ಆಸಕ್ತರು ಸಂಪರ್ಕಿಸಿ ಎಂದು ಸಹ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ಹೇಳಬಹುದು.

ಚೌಳು ಮಣ್ಣಿಗೂ ಸೈ ಎನ್ನುವ ಭತ್ತದ ತಳಿಗಳು

ರಾಜ್ಯದ ತುಮಕೂರು, ಚಿತ್ರದುರ್ಗ, ಕೊಪ್ಪಳ, ಆಂಧ್ರದ ಅನಂತಪುರ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ನೂರಾರು ಎಕರೆ ಬೀಳು ಜಮೀನು. ಅದು ಮಳೆ ಬಾರದೆ ಬೀಳು ಬಿಟ್ಟಿರುವುದಲ್ಲ, ಅಲ್ಲಿ ಬೆಳೆ ಇಟ್ಟರೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಬೆಳೆಯುವುದಿಲ್ಲ ಎಂಬ ಕಾರಣಕ್ಕೆ ಬೀಳು ಬಿಟ್ಟದ್ದು. ಕಾರಣ ಅದೆಲ್ಲಾ ಚೌಳು ಭೂಮಿ. ಇಂತಹ ಮಣ್ಣಿನ ಮೇಲ್ಭಾಗವು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಬಿಳಿ ಬಣ್ಣಕ್ಕಿದ್ದು ಹೆಚ್ಚು ಉಪ್ಪಿನ ಅಂಶವಿರುತ್ತದೆ. ಮಣ್ಣು ಹೆಪ್ಪುಗಟ್ಟಿದಂತಿದ್ದು ಬೀಜ ಬಿತ್ತಿದರೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಮೊಳಕೆ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಒಂದು ವೇಳೆ ಮೊಳಕೆ ಬಂದರೂ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಕುಂಠಿತಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

ಕೃಷಿ ತಜ್ಞರ ಪ್ರಕಾರ ಇದು ಕೇವಲ ನಮ್ಮ ರಾಜ್ಯ ಅಥವಾ ದೇಶದ ಸಮಸ್ಯೆಯಲ್ಲ ಜಾಗತಿಕ ಸಮಸ್ಯೆ, ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು ೯೫೪ ಮಿಲಿಯನ್ ಹೆಕ್ಟೇರ್ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಈ ಸಮಸ್ಯೆಯಿದೆ. ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಕೃಷಿ ಆಯೋಗದ ಪ್ರಕಾರ ೭.೪೨ ಮಿ.ಹೆ. ಮತ್ತು ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ೨.೪೨ ಲಕ್ಷ ಹೆಕ್ಟೇರ್ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಈ ಸಮಸ್ಯೆಯಿದೆ. ಪ್ರತಿ ವರ್ಷ ಈ ಪ್ರದೇಶ ವಿಸ್ತರಿಸುತ್ತಿದೆ. ಒಂದು ಅಂದಾಜಿನ ಪ್ರಕಾರ ಪ್ರಪಂಚದ ಒಟ್ಟು ಕೃಷಿ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಶೇ ೧೦ ರಷ್ಟು ಚೌಳು ಭೂಮಿಯಿದ್ದು ಬಹುತೇಕ ಅನುತ್ಪಾದಕವಾಗಿದೆ. ಕರ್ನಾಟಕದೆಲ್ಲೆಡೆ ಚೌಳು ಭೂಮಿ ಸಮಸ್ಯೆ ಬಾಧಿಸುತ್ತಿದೆ.

ಉದಾಹರಣೆಗೆ ತುಮಕೂರು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಶಿರಾ ತಾಲ್ಲೂಕೊಂದರಲ್ಲಿಯೇ ೮೦೦ ಎಕರೆಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಚೌಳು ಭೂಮಿಯಿರುವುದು ಮಣ್ಣು ಪರೀಕ್ಷೆ ಪ್ರಯೋಗಾಲಯದಿಂದ ಧೃಢಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ. ಒಟ್ಟು ೧೯೨೭ ತಾಕುಗಳ ಮಣ್ಣು ಮಾದರಿಗಳನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿದ್ದು ೬೧೦ ಮಾದರಿಗಳಲ್ಲಿ ಚೌಳು ಸಮಸ್ಯೆ ಕಂಡು ಬಂದಿರುತ್ತದೆ. ನಂತರದ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ತುಮಕೂರು ಜಿಲ್ಲೆ ಪಾವಗಡ ತಾಲ್ಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ೧೨೭೦ ಮಾದರಿಗಳಲ್ಲಿ ೫೩೦ ಮಾದರಿಗಳು ಚೌಳು ಭೂಮಿಯ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ಖಚಿತಪಡಿಸಿವೆ. ಪಾವಗಡದ ಶೇ ೪೦ ರಷ್ಟು ಮಣ್ಣು ಚೌಳು ಅಂಶವನ್ನೊಳಗೊಂಡಿದೆ.

ಮಂಡ್ಯದ ವಿ.ಸಿ.ಫಾರಂನ ಕೃಷಿ ವಿಜ್ಞಾನಿ ಟಿ.ಶಿವಕುಮಾರ್ ಅವರ ಪ್ರಕಾರ ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ನೀರಾವರಿ ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟು ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ರೈತರು ಒಂದೇ ರೀತಿಯ ಬೆಳೆ ಇಡುತ್ತಿರುವುದು, ಅಗತ್ಯಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನ ನೀರು ಉಪಯೋಗ, ರಸಗೊಬ್ಬರಗಳ ಅತಿಯಾದ ಬಳಕೆ, ಬಿಸಿಲಿನಲ್ಲಿ

ಸುಧೀರ್ಘ ಕಾಲ ಜಮೀನು ಒಣಗುವಿಕೆ ಮತ್ತು ಇತರ ಅಸಮರ್ಪಕ ನಿರ್ವಹಣೆಯಿಂದ ಸಾವಿರಾರು ಎಕರೆ ಚೌಳು ಮತ್ತು ಕ್ಷಾರ ಮಣ್ಣಿನ ಪ್ರದೇಶವಾಗಿ ಪರಿವರ್ತನೆಯಾಗುತ್ತಿದೆ. ಇಂತಹ ಜಮೀನುಗಳಲ್ಲಿ ಕೃಷಿಯು ಲಾಭದಾಯಕವಲ್ಲ. ಈ ಸಮಸ್ಯಾತ್ಮಕ ಮಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಗುಣಪಡಿಸಲು ಹಲವಾರು ಪ್ರಯತ್ನಗಳು ಚಾಲ್ತಿಯಲ್ಲಿವೆ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ.

ತಜ್ಞರು ಚೌಳು ಮಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ಕೃಷಿ ಲಾಭದಾಯಕವಲ್ಲ ಎಂದು ಹೇಳಿದರೂ ಸಹ ನಮ್ಮ ರೈತರು ಅನಾದಿ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ಚೌಳು ಮಣ್ಣನ್ನು ಪಳಗಿಸಿ ಕೃಷಿ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಚೌಳು ಮಣ್ಣಿಗೆಂದೇ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ದೇಸೀ ಬೀಜಗಳನ್ನು ಬಳಸುವುದು ಅವರ ಜಾಣ್ಮೆಗೆ ಉತ್ತಮ ನಿದರ್ಶನ. ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಭತ್ತದಲ್ಲಿ ಚೌಳು ನಿರೋಧಕ ತಳಿಗಳ ಅದ್ಭುತ ಭಂಡಾರವೇ ಇದೆ.

ತುಮಕೂರು ಚಿತ್ರದುರ್ಗ ಭಾಗದ ರೈತರು ಮಣ್ಣಿನಲಿ ಚೌಳು ಅಂಶವನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಲು ಭೂಮಿಗೆ ಹಸಿ ಸಗಣಿಯನ್ನು ಹಾಕುವುದು, ಬೇರೆಡೆಯಿಂದ ಕೆಂಪುಮಣ್ಣನ್ನು ತಂದು ಬೆರೆಸುವುದು, ಮರಳು ಬೆರೆಸುವುದು, ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಕೊಟ್ಟಿಗೆ ಗೊಬ್ಬರ ಬಳಕೆ, ಹಸಿರೆಲೆ ಗೊಬ್ಬರ ಬಳಕೆ, ಹೊಂಗೆ ಸೊಪ್ಪು, ಹೊಂಗೆ ಹೂವು ಮಿಶ್ರಣ ಮಾಡುವುದಲ್ಲದೆ ಬೇವು, ಕಕ್ಕೆ, ಬಂದ್ರೆ, ತಂಗಡಿ, ಕಾಡುತಂಗಡಿ, ಮಾವು, ಹಲಸು ಮುಂತಾದ ಸೊಪ್ಪುಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿಗೆ ಗೊಬ್ಬರಕ್ಕೆ ಇಲ್ಲವೇ ನೇರವಾಗಿ ಗದ್ದೆಗೆ ಮಿಶ್ರ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಚೌಳುಯುಕ್ತ ಮಣ್ಣಿಗೆ ಆಳವಾಗಿ ಉಳುಮೆ ಮಾಡಬಾರದು. ನಿಯಮಿತವಾಗಿ ನೀರು ಹಾಯಿಸಬೇಕು ಹಾಗೂ ಬೇಸಾಯ ಮಾಡುವ ಚೌಳುಯುಕ್ತ ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ಸಣ್ಣ-ಸಣ್ಣ ಪಾತಿಗಳಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಿ ನೀರು ನಿಲ್ಲಿಸಬೇಕು. ಹೀಗೆ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಚೌಳಿನಂಶ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಕರಗುತ್ತದೆ. ಆ ನೀರನ್ನು ಬಸಿಗಾಲುವೆಗಳ ಮೂಲಕ ಬಸಿದು ಹೋಗುವಂತೆ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಮಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ಚೌಳಿನಂಶ ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತದೆ.

ಚೌಳು ನಿರೋಧಕ ಭತ್ತದ ತಳಿಗಳು!

ನೂರಾರು ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಚೌಳು ಮಣ್ಣಿಗೆ ಹೊಂದಿಕೊಂಡು ಬೆಳೆಯುವ ಭತ್ತದ ತಳಿಗಳನ್ನು ತುಮಕೂರು, ಚಿತ್ರದುರ್ಗ ಮತ್ತು ಇವೇ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಿಗೆ ಹೊಂದಿಕೊಂಡಿರುವ ಆಂಧ್ರದ ಅನಂತಪುರದ ರೈತರು ಬಳಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ನಮ್ಮ ದೇಸೀ ಭತ್ತದ ಅದ್ಭುತ ಗುಣವಿಶೇಷಕ್ಕೆ ಇವು ಸಾಕ್ಷಿ.

ಕಾಸರ ನೆಲ್ಲು : ೫ ತಿಂಗಳ ಅವಧಿಯ ತಳಿ. ಜೂನ್-ಜುಲೈನಲ್ಲಿ ಬಿತ್ತನೆ. ೪ ರಿಂದ ೫ ಅಡಿ ಎತ್ತರ ಬೆಳೆಯುತ್ತದೆ. ಇದರ ವಿಶೇಷ ಗುಣವೆಂದರೆ ಮಡಿಕಟ್ಟಿದ (ನರ್ಸರಿ) ೪೫ ದಿನಗಳ ನಂತರವೂ ನಾಟಿ ಮಾಡಬಹುದು. ಬಿತ್ತನೆಗೆ ಬಳಸುವ ಬೀಜವು ಮಳೆಯಲ್ಲಿ ನೆನೆಯಬಾರದು ಮತ್ತು ಬಣವೆಯಲ್ಲಿ ೧ ವಾರಕ್ಕಿಂತ ಜಾಸ್ತಿ ದಿನಗಳ ಕಾಲ ಬಿಡಬಾರದು. ಭತ್ತವು ಕೆಂಪು ಮಿಶ್ರಿತ ಕಂದು ಬಣ್ಣಕ್ಕಿರುವುದರಿಂದ ಕಾಸರನೆಲ್ಲು ಎಂಬ ಹೆಸರು. ಅಕ್ಕಿ ಕೆಂಪಗಿದ್ದು ದಪ್ಪನಾಗಿರುತ್ತೆ. ಅನ್ನ ತುಂಬಾ ರುಚಿ. ಬಾಣಂತಿಯರಿಗೆ ತುಂಬಾ ಒಳ್ಳೆಯ ಪೌಷ್ಠಿಕ ಆಹಾರ ಎಂದು ಅಮ್ಮುಕುಂದಿ ಗ್ರಾಮದ ೭೫ ವರ್ಷ ವಯಸ್ಸಿನ ಹಟ್ಟಿಸ್ವಾಮಿಯವರ ತಾಯಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಮುಳ್ಳು ಭತ್ತ : ಜೂನ್-ಜುಲೈನಲ್ಲಿ ಬಿತ್ತನೆ ಮಾಡಬಹುದು. ಅವಧಿ ೪ ತಿಂಗಳು. ಇಳುವರಿ ೧೦ ರಿಂದ ೧೫ ಕ್ವಿಂಟಾಲ್. ಮೊಳಕಾಲ್ಮೂರು ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಮೊಳಕೆ ಕಟ್ಟಿ ಬಿತ್ತನೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಗದ್ದೆಯಲ್ಲಿ ನೀರು ಸದಾಕಾಲ ನಿಂತಿರಬೇಕು ಇಲ್ಲವಾದರೆ ಹೆಚ್ಚು ಜೊಳ್ಳು ಆಗುತ್ತದೆ. ಭತ್ತಕ್ಕೆ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮ ಬೇಡಿಕೆ ಇದ್ದು ಕ್ವಿಂಟಾಲ್‌ಗೆ ೮೦೦ ರಿಂದ ೧೦೦೦ ರೂ.ಗಳವರೆಗೆ ಬೆಲೆ ಇದೆ. ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಅವಲಕ್ಕಿ, ಇಡ್ಲಿರವೆ ಮತ್ತು ಸಿಹಿಗಾರ್ಗಿ ತಯಾರಿಸಲು ಕೊಂಡುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಭತ್ತದ ತುದಿಯಲ್ಲಿ ಅರ್ಧ ಇಂಚು ಮುಳ್ಳಿನ ಹಾಗೆ ಮೀಸೆ ಇರುವುದರಿಂದ

ಮುಳ್ಳುಭತ್ತ ಎಂದು ಹೆಸರು. ಸುಮಾರು ೭೦ ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದಿನಿಂದಲೂ ಈ ತಳಿಯನ್ನು ಬೆಳೆಯುತ್ತಿದ್ದೇವೆಂದು ಚಿತ್ರದುರ್ಗ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಮೊಳಕಾಲ್ಮೂರು ತಾ|| ಅಮ್ಮು ಕುಂದಿ ಗ್ರಾಮದ ಹಟ್ಟಿಸ್ವಾಮಿ ಅಡಪದ ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಸಣ್ಣನೆಲ್ಲು : ೨ ರಿಂದ ೩ ಅಡಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತದೆ. ಜೂನ್-ಜುಲೈ ತಿಂಗಳಿನಲ್ಲಿ ಮಡಿಕಟ್ಟಿ ೨೫ ದಿನಗಳಿಗೆ ನಾಟಿ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಎಕರೆಗೆ ೧೫ ರಿಂದ ೨೦ ಕ್ವಿಂಟಾಲ್ ಇಳುವರಿ ಸಿಗುತ್ತದೆ. ಮಂಡಕ್ಕಿ ಮಾಡಲು ಹೆಚ್ಚು ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಾರೆ. ಒಂದು ಕ್ವಿಂಟಾಲ್‌ಗೆ ಒಂದು ಸಾವಿರದವರೆಗೆ ಧಾರಣೆಯಿದೆ. 'ನಾವು ಸುಮಾರು ೧೫ ವರ್ಷಗ ಳಿಂದ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿದ್ದೇವೆ' ಎಂದು ಮೊಳಕಾಲ್ಮೂರು ತಾ|| ಚಿಕ್ಕೇರಹಳ್ಳಿ ಗ್ರಾಮದ ಮೋಸೆ ಗೋವಿಂದಪ್ಪ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಚಿಂತಪೂಲ ವೊಡ್ಲು : ತೆಲುಗಿನಲ್ಲಿ ಮೊಡ್ಲು ಎಂದರೆ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಭತ್ತ. ಚಿಂತಪೂ ಎಂದರೆ ಹುಣಸೆ ಹೂ. ಹುಣಸೆ ಹೂವಿನ ಬಣ್ಣದ ಭತ್ತವಾದ್ದರಿಂದ ಈ ಹೆಸರು. ೪ ತಿಂಗಳ ಬೆಳೆ. ಜೂನ್ ಕೊನೆಯ ಇಲ್ಲವೆ ಜುಲೈ ಮೊದಲ ವಾರದಲ್ಲಿ ಮಡಿಕಟ್ಟಿ ಬಿತ್ತನೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಹಬ್ಬ-ಹರಿದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಅಕ್ಕಿಯನ್ನು ಬಳಸಿ ತಂಬಿಟ್ಟು (ತಮುಟ) ತಯಾರಿಸುತ್ತಾರೆ. 'ನಾವು ಸುಮಾರು ೧೫ ವರ್ಷಗಳಿಂದಲೂ ಮನೆ ಬಳಕೆಗಾಗಿ ಬೆಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದೇವೆ' ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ ಮಡಕಶಿರಾ ತಾ|| ಮರವಪಲ್ಲಿಯ ರುದ್ರಪ್ಪ.

ಬಿಳಿತೋಕು ವೊಡ್ಲು : ಮಡಕಶಿರಾ ತಾ|| ತಿರುಮದೇವರಪಲ್ಲಿಯ ಶಿವಮ್ಮನವರು ಹೇಳುವಂತೆ ತೆಲುಗಿನಲ್ಲಿ ತೋಕು ಎಂದರೆ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಮುಳ್ಳು, ಮೂತಿ ಅಥವಾ ಮೀಸೆ ಎಂದು. ಮೀಸೆಯುಳ್ಳ ಬಿಳಿಬಣ್ಣದ ಭತ್ತ. ೪ ತಿಂಗಳ ಬೆಳೆ. ಎಕರೆಗೆ ೩೫ ರಿಂದ ೪೦ ಸೇರು ಬಿತ್ತನೆ ಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಜೂನ್ -ಜುಲೈ ತಿಂಗಳಿನಲ್ಲಿ ಪುಣಜಿ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಉತ್ತಮ ರುಚಿ, '೧೫ ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಬಳಸುತ್ತಿದ್ದೇವೆ' ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ ಶಿವಮ್ಮನವರು.

ಕರಿತೋಕು ವೊಡ್ಲು : ಕಪ್ಪುಬಣ್ಣದ ಮೀಸೆಯುಳ್ಳ ಭತ್ತ. ಪಾವಗಡ ತಾ|| ಕಡುಮಲಕುಂಟೆ ಹನುಮಂತರಾಯಪ್ಪನವರು ಕರಿತೋಕುವೊಡ್ಲು ಬೆಳೆಯುವ ಕೃಷಿಕನಾಗಿದ್ದು ಅವರ ಚೌಳು ಭೂಮಿಗಾಗಿಯೇ ಈ ತಳಿಯನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಸುಮಾರು ೨೫ ವರ್ಷಗಳಿಂದಲೂ ಮನೆ ಬಳಕೆಗಾಗಿ ಈ ತಳಿಯನ್ನು ಬೆಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಅಕ್ಕಿ ದಪ್ಪಗಿದ್ದು ಉತ್ತಮ ರುಚಿ ಹೊಂದಿದೆ. ೪ ತಿಂಗಳ ಬೆಳೆ. ಎಕರೆಗೆ ೧೫ ರಿಂದ ೨೦ ಕ್ವಿಂಟಾಲ್ ಇಳುವರಿ ಬರುತ್ತದೆ. ಮೊಳಕೆ ಕಟ್ಟಿ ನಂತರ ಪುಣಜಿ ವಿಧಾನದಲ್ಲಿ ಭತ್ತ ಬೆಳೆಯುತ್ತಾರೆ.

ಸಣ್ಣ ವೊಡ್ಲು : ಪಾವಗಡ ತಾ|| ಹೊಸಹಳ್ಳಿ ತಾಂಡದ ಅಜ್ಜಾನಾಯ್ಕರವರು ಹೇಳುವಂತೆ ಇದು ಸೋನಮಸೂರಿಗಿಂತಲೂ ಸಣ್ಣಗಿರುತ್ತದೆ. ಇವರು ಈ ತಳಿಯನ್ನು ೪೦ ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ೪ ತಿಂಗಳ ಬೆಳೆ. ಎಕರೆಗೆ ೨೦ ರಿಂದ ೨೫ ಚೀಲ ಇಳುವರಿ ಬರುತ್ತದೆ. ಅಕ್ಕಿ ಕಂದು ಮಿಶ್ರಿತ ಕೆಂಪಗಿದ್ದು ತಿನ್ನಲು ರುಚಿಕರ. ಅನ್ನವು ಹೂವಿನಂತೆ ಮೆದುವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಭತ್ತ ಸಣ್ಣಗಿರುವುದರಿಂದ ಸಣ್ಣವೊಡ್ಲು ಎಂಬ ಹೆಸರು.

ಪಿಚ್ಚ ನೆಲ್ಲು : ಅತ್ಯಂತ ಜನಪ್ರಿಯ ಚೌಳು ಭೂಮಿ ತಳಿ. ನಾಲ್ಕೂವರೆ ತಿಂಗಳ ಅವಧಿ. ಆರಿದ್ರ ಮಳೆಗೆ ಬಿತ್ತನೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಮೊಳಕೆ ಪ್ರಮಾಣ ಶೇ. ೭೦ರಷ್ಟಿದ್ದು, ಎಕರೆಗೆ ೪೦ ಸೇರು ಭತ್ತ ಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ೪ ರಿಂದ ೫ ಅಡಿ ಎತ್ತರಕ್ಕೆ ಬೆಳೆಯುತ್ತದೆ. ಭತ್ತವು ಬಿಳಿ-ಕಂದು ಮಿಶ್ರಿತವಾಗಿದ್ದು, ಉತ್ತಮ ರುಚಿ, ಎಕರೆಗೆ ೨೦ ರಿಂದ ೨೫ ಕ್ವಿಂಟಾಲ್ ಇಳುವರಿ ಸಿಗುತ್ತದೆ.

ಬಿಳಿಪಿಚ್ಚ ನೆಲ್ಲು : ನಾಲ್ಕೂವರೆಯಿಂದ ಐದು ತಿಂಗಳ ಬೆಳೆ. ಜೂನ್-ಜುಲೈನಲ್ಲಿ ಮೊಳಕೆ ಕಟ್ಟಿ ಪುಣಜಿ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ೩ ರಿಂದ ೪ ಅಡಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತದೆ. ೨೫ ರಿಂದ ೩೦ ಕ್ವಿಂಟಾಲ್ ಇಳುವರಿ. ಬಿತ್ತನೆ ಬೀಜವನ್ನು ಮೊಳಕೆ ಕಟ್ಟುವುದಕ್ಕೆ ಮೊದಲ ೨ ದಿನಗಳ ಕಾಲ ಬಿಸಿಲಿನಲ್ಲಿ ಒಣಗಿಸಿ ಕಟ್ಟುವುದರಿಂದ ಮೊಳಕೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬರುತ್ತದೆ ಎಂಬುದು ರೈತರ ಅನುಭವ. ಅಕ್ಕಿ ಮೃದುವಾಗಿದ್ದು, ತಿನ್ನಲು ರುಚಿಯಾಗಿರುತ್ತದೆ

ಎಂದು ಈ ತಳಿಯನ್ನು ಸುಮಾರು ೨೫ ವರ್ಷಗಳಿಂದಲೂ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿರುವ ಮಡಕಸಿರಾ ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ಜಿಲ್ಲಡಗುಂಟೆಯ ರೈತರು ನುಡಿಯುತ್ತಾರೆ.

ತೋಕೆಪಿಚ್ಚ ನೆಲ್ಲು : ನಾಲ್ಕೂವರೆ ತಿಂಗಳಿಗೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಎಕರೆಗೆ ೨೦ ರಿಂದ ೨೫ ಕ್ವಿಂಟಾಲ್ ಇಳುವರಿ ಬರುತ್ತದೆ. ಭತ್ತವು ಸಣ್ಣಗಿದ್ದು, ಕಂದುಮಿಶ್ರಿತ ಕೆಂಪು. ಭತ್ತದ ಮೂತಿಯಲ್ಲಿ ಮುಳ್ಳುಗಳ ಹಾಗೆ ತೋಕೆ ಇರುವುದರಿಂದ 'ತೋಕೆಪಿಚ್ಚನೆಲ್ಲು' ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಆಂಧ್ರದವರು ತೋಕೆಪಿಚ್ಚನೆಲ್ಲು, ಕರ್ನಾಟಕದವರು ಕೂರ್ಲುಚೆನ್ನಂಗಿ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆಂದು ಚೌಳಹಳ್ಳಿಯ ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಮ್ಮ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಚೌಳು ಚನ್ನಂಗಿ: ಕೂರಲು ಚನ್ನಂಗಿ ಎಂದೂ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಭತ್ತದ ತುದಿಯಲ್ಲಿ ಚೂಪಾದ ಬಾಲ ಇರುವುದರಿಂದ ಈ ಹೆಸರು. ಕೊಟ್ಟಿಗೆ ಗೊಬ್ಬರ ಸಾಕು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತದೆ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ ಶಿರಾ ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ಕಗ್ಗಲಡು ರೈತರು. ಭತ್ತಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹುಲ್ಲಿಗಾಗಿಯೇ ರೈತರು ಇದನ್ನು ಬೆಳೆಯುತ್ತಿದ್ದರು ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ ಕ್ಯಾತಗಾನಕೆರೆಯ ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯ. ಕಾಂಡ ಜೋಳದ ದಂಟಿನಂತೆ ಇರುತ್ತದೆ. ೧೪೦ ದಿವಸದ ತಳಿ. ೧೦ ರಿಂದ ೧೫ ಕ್ವಿಂಟಾಲ್ ಕಾಳು ಹಾಗೂ ೫ ರಿಂದ ೬ ಗಾಡಿ ಹುಲ್ಲಿನ ಇಳುವರಿ ನೀಡುತ್ತದೆ. ಅಕ್ಕಿ ಮೃದು, ತುಂಬಾ ಸಿಹಿ, ಕಜ್ಜಾಯ, ದೋಸೆ, ಇಡ್ಲಿ, ರೊಟ್ಟಿಗೆ ಬಳಸುತ್ತಾರೆ. ಹತ್ತು-ಹದಿನೈದು ವರ್ಷದ ಹಿಂದೆ ಹಂಸ ತಳಿಯ ಪ್ರವೇಶದ ನಂತರ ಇದರ ಬಳಕೆ ವ್ಯಾಪಕವಾಗಿ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿದೆ.

ಈ ಮೇಲಿನವು ರೈತರು ಅನುಭವದಿಂದ ಬಳಸುತ್ತಿರುವ ತಳಿಗಳಾದರೆ ಕೃಷಿ ತಜ್ಞರ ಪ್ರಕಾರ ಹೆಸರು, ಬಟಾಣಿ, ಹುರುಳಿ, ಬೆಂಡೆ, ಗೋರಿ, ಅಲಸಂದೆ, ತೊಗರಿ, ಮುಸುಕಿನ ಜೋಳ, ಸಜ್ಜೆ, ಕಡಲೆ, ಕುಸುಬೆ, ಗೋದಿ, ಬಾರ್ಲಿ, ಬೀಟ್‌ರೂಟ್ ಮುಂತಾದ ಬೆಳೆಗಳನ್ನು ಚೌಳು ಮಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯಬಹುದು.

ಚಿತ್ರದುರ್ಗ ಜಿಲ್ಲೆ ಮೊಳಕಾಲ್ಮೂರು ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ಅಮ್ಮುಕುಂದಿ ಗ್ರಾಮ ಚೌಳುನಿರೋಧಕ ಭತ್ತದ ತಳಿಗಳನ್ನು ಈಗಲೂ ಉಳಿಸಿಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಿರುವ ಗ್ರಾಮ. ಈ ತಳಿಗಳನ್ನು ಉಳಿಸುವುದು ಇಲ್ಲಿನ ರೈತರಿಗೆ ಅನಿವಾರ್ಯ. ಏಕೆಂದರೆ ಗ್ರಾಮದ ಕೆರೆ ಹಿಂಭಾಗದ ಸುಮಾರು ೨೫೦ ಹೆಕ್ಟೇರ್ ಭೂಮಿ ಪೂರ್ತಿ ಚೌಳು. ಈ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿನ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಭತ್ತದ ತಳಿಗಳಾದ ಕಾಸರನೆಲ್ಲು, ಮುಳ್ಳುಭತ್ತ, ಸಣ್ಣ ನೆಲ್ಲುಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಬೇರೇನೂ ಬೆಳೆಯದು ಎಂಬುದು ಸುಮಾರು ೭೫ ವರ್ಷಗಳಿಂದ ನಾಟಿ ಭತ್ತಗಳನ್ನೇ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿರುವ ರೈತ ಹಟ್ಟಿಸ್ವಾಮಿ ಅನುಭವ. ಅಮ್ಮುಕುಂದಿ ಗ್ರಾಮವಲ್ಲದೆ ಅಲ್ಲಿನ ಕೆರೆ ನೀರು ಹರಿಯುವ ಚಿಕ್ಕೆರೆಹಳ್ಳಿ, ಬಟ್ರಹಳ್ಳಿ, ಹಿರೆಕೆರೆಹಳ್ಳಿ, ನಾಗಸಮುದ್ರ, ಸಿದ್ದಾಪುರ ಗ್ರಾಮಗಳೂ ಸಹ ಚೌಳು ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ಎದುರಿಸುತ್ತಿದ್ದು ನಾಟಿ ಭತ್ತದ ತಳಿಗಳನ್ನೇ ಅವಲಂಬಿಸಿವೆ.

ಅಮ್ಮುಕುಂದಿಯ ಹಟ್ಟಿಸ್ವಾಮಿ ಹಡಪದ ಅವರು ತಮ್ಮ ತಾತನ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ಚೌಳು ಭತ್ತದ ತಳಿಗಳನ್ನೇ ಬಳಸುತ್ತಾ ಬರುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಇವರಿಗೆ ೬ ಎಕರೆ ಜಮೀನಿದೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ೨ ಎಕರೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಸರನೆಲ್ಲು ಬೆಳೆಯುತ್ತಾರೆ. ಅದೇ ರೀತಿ ಗ್ರಾಮದ ಚನ್ನಬಸಪ್ಪನಿಗೆ ೪ ಎಕರೆ ಚೌಳು ಭೂಮಿ ಇದ್ದು ಇದರಲ್ಲಿ ಮುಳ್ಳುಭತ್ತ ಬೆಳೆಯುತ್ತಾರೆ. ಇವರೂ ಸಹ ತಲೆಮಾರುಗಳಿಂದ ಈ ತಳಿಯನ್ನು ಉಳಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಈ ತಳಿಗೆ ಉತ್ತಮ ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ಇದೆ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ ಇವರು. ಅಮ್ಮುಕುಂದಿ ಪಕ್ಕದ ಗ್ರಾಮವಾದ ಚಿಕ್ಕೆರೆಹಳ್ಳಿಯ ಮೋಸೆ ಗೋವಿಂದಪ್ಪ ಒಂದು ಎಕರೆ ಚೌಳು ನೆಲದ ಜಮೀನಿನ ಒಡೆಯ. ಅದರಲ್ಲಿ ಕಳೆದ ೧೫ ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಸಣ್ಣನೆಲ್ಲು ಎಂಬ ಚೌಳು ನಿರೋಧಕ ತಳಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಈ ತಳಿ ಮಂಡಕ್ಕಿ ಮಾಡಲು ಸೂಕ್ತವಾಗಿದ್ದು ಉತ್ತಮ ಬೇಡಿಕೆ ಇದೆ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ ಮೋಸೆ.

ಹೀಗೆ ಚೌಳು ಮಣ್ಣಿಗೆ ಸೂಕ್ತವಾದ ಹಲವಾರು ತಳಿಗಳನ್ನು ನಮ್ಮ ಹಿರೀಕರು ಬಳಸುತ್ತಾ ಅಂತಹ ಜಮೀನನ್ನು ಯಾವುದೇ ಕಾರಣಕ್ಕೂ ಬೀಳು ಬಿಡದೆ ಗೆಯ್ಮೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು, ಜೊತೆಗೆ ಕಡಿಮೆ ಖರ್ಚಿನಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮ ಇಳುವರಿಯನ್ನೂ ಸಹ ಪಡೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರ ಪಾಲಿಗೆ ಚೌಳು ಮಣ್ಣು ಅಂತಹ ಸಮಸ್ಯೆಯಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಹೊಸ ತಲೆಮಾರಿನ ರೈತರು ಚೌಳು ಭೂಮಿಯನ್ನು ಪಳಗಿಸುವ ಹಿರಿಯರ ಜ್ಞಾನವನ್ನೂ ಪಡೆಯಲಿಲ್ಲ. ಹಳೆಯ ತಳಿಗಳನ್ನೂ ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿಲ್ಲ. ಹಾಗಾಗಿ ಚೌಳು ಮಣ್ಣು ಬೃಹತ್ ಸಮಸ್ಯೆಯಾಗಿ ಬೆಳೆದಿದೆ, ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ

ಸಾವಿರಾರು ಎಕರೆ ಚೌಳು ಭೂಮಿ ಬರಡಾಗಿ ಬಿದ್ದಿದೆ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ ಈ ತಳಿಗಳ ಹುಡುಕಾಟದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ತುಮಕೂರಿನ ಜಯರಾಮ್.

ಈಗ ತುರ್ತಾಗಿ ಆಗಬೇಕಿರುವುದು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಉಳಿದಿರುವ ಚೌಳು ನಿರೋಧಕ ಭತ್ತ, ರಾಗಿ ಇತ್ಯಾದಿ ತಳಿಗಳನ್ನು ಹುಡುಕಿ ಸಂರಕ್ಷಿಸುವುದು, ಅವುಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಯುವಂತೆ ರೈತರಿಗೆ ಪ್ರೇರೇಪಿಸುವುದು, ಆ ತಳಿಗಳ ಶುದ್ಧತೆ ಕಾಪಾಡುವುದು. ಚೌಳು ಮಣ್ಣನ್ನು ಪಳಗಿಸುವ ನಮ್ಮ ಹಿರೀಕರ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ದಾಖಲಿಸಿ ಅಳವಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು.

ಶಿವಪುರದ ವಿಶಿಷ್ಟ ನೀರು ನಿರ್ವಹಣಾ ವಿಧಾನಗಳು

ಒಂದಾದರೂ ಕೊಳವೆ ಬಾವಿ ಇಲ್ಲದ ಊರನ್ನು ಇದೇ ಮೊದಲು ನಾನು ನೋಡಿದ್ದು. ಕೊಳವೆ ಬಾವಿ ಇರಲಿ ತೆರೆದ ಬಾವಿಗಳಾಗಲೀ, ಕಟ್ಟೆ-ಕುಂಟೆ-ಒರತೆಗಳಾಗಲೀ ಇಲ್ಲದ ಊರದು. ಜನರು ಅಂತರ್ಜಲದ ಸುದ್ದಿಗೇ ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ. ಹರಿಯುವ ನೀರು ಇಲ್ಲಿನ ಸಕಲ ಸರ್ವಸ್ವ. ವಾರಕ್ಕೊಮ್ಮೆ ನೀರಿನ ದರ್ಶನ ಪಡೆಯುವ, ನೀರಿನ ಸಮರ್ಪಕ ಪಾಲಿಗಾಗಿ ಬಿಂದಿಗೆ, ಬಕೇಟುಗಳನ್ನಿಡಿದು ಗುದ್ದಾಡುವ ನಿತ್ಯ ಬರಗಾಲದ ಊರಿನವರಿಗೆ ಹೋದವರಿಗೆ ಈ ಊರಿನ ನೀರ ಸಮೃದ್ಧಿಯನ್ನು ಕಂಡರೆ ಅಪಾರ ಸಂತೋಷವಾಗುತ್ತದೆ.

ಇಂತಹ ನೀರ ಸಮೃದ್ಧಿಯ ಊರಿನ ಹೆಸರು ಶಿವಪುರ. ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆ ಜೋಯಿಡಾ ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ದಟ್ಟ ಅರಣ್ಯವೊಂದರ ಬುಡದಲ್ಲಿ ಹರಡಿರುವ 50 ಮನೆಗಳ, 275 ಜನಸಂಖ್ಯೆಯ ಮಲೆನಾಡ ಹಳ್ಳಿ. ಈ ಪುಟ್ಟ ಹಳ್ಳಿಗೆ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಮಹತ್ವವೂ ಇದೆ.

ಕಲ್ಯಾಣದಲ್ಲಿ ಬಸವಣ್ಣನವರ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸುಧಾರಣೆಯನ್ನು ಸಹಿಸದವರ ಕುತಂತ್ರದಿಂದ ಕ್ರಾಂತಿಯುಂಟಾದುದು ನಮಗೆಲ್ಲಾ ತಿಳಿದ ವಿಷಯ. ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಿನ ಅಮೂಲ್ಯ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಕಾಪಾಡುವ ಸಲುವಾಗಿ ಮತ್ತು ಆಶ್ರಯಕ್ಕಾಗಿ ಶರಣರು ವಿವಿಧ ಪ್ರದೇಶಗಳಿಗೆ ವಲಸೆ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ, ಅವರಲ್ಲಿ ಚನ್ನಬಸವಣ್ಣನವರು ಶಿವಪುರದ ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಾರೆ. ಶಿವಪುರದ ಗೌಡ ಜನಾಂಗದ ಮುಖ್ಯಸ್ಥ 'ರಕ್ಷಿ' ಎಂಬುವರು ಚನ್ನಬಸವಣ್ಣನಿಗೆ ರಕ್ಷಣೆ ನೀಡಿದ್ದರಿಂದ ಇಲ್ಲಿನ ಘಟ್ಟ ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ 'ರಕ್ಷಿ ಘಟ್ಟ' ಎಂಬ ಹೆಸರೂ ಇದೆ. ಈಗಲೂ ಸಹ ಪಕ್ಕದ ಉಳವಿಯಲ್ಲಿ ಚನ್ನ ಬಸವಣ್ಣನ ಆಲಯವಿದೆ. ವರ್ಷಕ್ಕೊಮ್ಮೆ ಜಾತ್ರೆ ನಡೆಯುತ್ತದೆ.

ಆ ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಕಣ್ಣು ಹಾಯಿಸಿದಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ನೀರು ಹರಿಯುವ ದೃಶ್ಯ, ಕಾಲಿಟ್ಟಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ನೀರಿನ ತನುವು ಹಾಗೂ ನೀರು ಹರಿವ ಕಾಲುವೆ, ಸರ, ಅರಿಣಿ, ಹೊಳೆಗಳು, ಸದಾ ಕಿವಿಗಪ್ಪಳಿಸುವ ನೀರ ಹರಿವಿನ ಸದ್ದು. ಸದಾ ಎಂದರೆ ದಿನದ 24 ಗಂಟೆ ಮತ್ತು ವರ್ಷದ 365 ದಿವಸ. ಮನೆಯ ಗೋಡೆಯ ಪಕ್ಕದಲ್ಲೇ ನೀರು ಹಾದು ಮುಂದುವರಿಯುತ್ತದೆ. ನಾವು ನೋಡಿದ ಎಲ್ಲಾ ಮನೆಗಳಲ್ಲೂ ಅದೇ ದೃಶ್ಯ. "ಇಲ್ನೋಡಿ ಅವರ ಮನೆ ಒಳಗಡೇನೆ ನೀರರೀತಿದೆ" ಎಂದು ನಾವು ಅಚ್ಚರಿ ಪಟ್ಟರೆ ಆಯಾ ಮನೆಯವರು ನಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರಿಗೆ ನಮ್ಮೂರಿನ ಬರವನ್ನು ಬಣ್ಣಿಸಿದರೆ ಎಂಥದೋ ವಿಶೇಷ ಸುದ್ದಿ ಕೇಳಿದವರಂತೆ ಕನಿಕರದ ಮುಖ ಮಾಡಿಕೊಂಡು "ನೋಡ್ದ್ಯಾ ಅವರ ಕಡಿ ಕುಡ್ಯಾಕ್ ನೀರಿಲ್ವಂತೆ ಕಾಣಾ" ಎನ್ನುತ್ತಿದ್ದರು.

ಮೊದಲೇ ಹೇಳಿದ ಹಾಗೆ ಶಿವಪುರ ದಟ್ಟ ಅರಣ್ಯದ ತಪ್ಪಲಿನಲ್ಲಿರುವ ಹಳ್ಳಿ. ಹಳ್ಳಿಯ ಪಶ್ಚಿಮಕ್ಕೆ ಕಡಿದಾಗಿ ಹಬ್ಬಿರುವ ಈ ಪಶ್ಚಿಮ ಘಟ್ಟದ ಅರಣ್ಯ ಸಾಲುಗಳೇ ಹಳ್ಳಿಗೆ ನೀರಿನ ಮೂಲ. ಅರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿ ಹರಿಯುವ ಅಸಂಖ್ಯಾತ ತೊರೆ, ಝರಿಗಳು ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ಸೇರಿ ದೊಡ್ಡ ಹೊಳೆಯಾಗಿ ವಯಾ ಶಿವಪುರ ಹರಿಯುತ್ತದೆ. ಈ ಹೊಳೆಗೆ ಕೆಲವರು ಕಿನ್ನರಿ ಬೊಮ್ಮನ ಹೊಳೆ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ, ಇನ್ನು ಕೆಲವರು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಹೆಸರೇನಿಲ್ಲ ನಾವು ಹೊಳೆ ಎಂದಷ್ಟೇ ಕರೆಯುತ್ತೇವೆ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಈ ಹೊಳೆ ಮತ್ತು ಅದರ ಕವಲುಗಳು ಶಿವಪುರದ ಮನೆ-ಮನೆಗಳನ್ನೂ

ಸೋಕಿ ಅವರ ಭತ್ತದ ಗದ್ದೆ, ಅಡಿಕೆ, ತೆಂಗು, ಕಬ್ಬು ಬಾಳೆ ತೋಟಗಳಿಗೆ ನೀರುಣಿಸಿ, ಕೆಲವರ ಮನೆಗಳಿಗೆ ವಿದ್ಯುತ್ ಕರುಣಿಸಿ ಮುಂದೆ ಕಾಳಿ ನದಿಗೆ ಸೇರ್ಪಡೆಯಾಗುತ್ತವೆ.

ಹೊಳೆ ನೀರಿಗೆ 'ಕಟ್ಟು' ಹಾಕುವುದು!

ಮೇಲಿನಿಂದ ರಭಸವಾಗಿ ಹರಿಯುವ ಹೊಳೆ ನೀರಿಗೆ ತಡೆ ಹಾಕಿ ರಭಸವನ್ನು ಕುಂಠಿತಗೊಳಿಸಿ ನೀರನ್ನು ತಮಗೆ ಬೇಕಾದೆಡೆಗೆ ತಿರುಗಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಕಟ್ಟು ಹಾಕುವ ಪದ್ಧತಿ ಇಲ್ಲಿನ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ. ಕಟ್ಟು ಹಾಕುವುದಕ್ಕೆ 'ಸಾರು' ಹಾಕುವುದು ಎಂಬ ಮತ್ತೊಂದು ಹೆಸರೂ ಇದೆ. ಹಳ್ಳಿಯಿಂದ ಒಂದೆರಡು ಮೈಲಿ ಮೇಲೆ ಅರಣ್ಯದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಹಾಕಿರುವ ಕಟ್ಟು ಅತ್ಯಂತ ದೊಡ್ಡದು. ಕಟ್ಟು ಎಂದರೆ ಬಿದಿರಿನಿಂದ ಹೆಣೆದ ರಚನೆಗಳು. ಬಯಲು ಸೀಮೆಯಲ್ಲಿ ಧಾನ್ಯ ತುಂಬಲು ಬಳಸುವ ಬಿದಿರಿನ ತೊಂಬೆ ಅಥವಾ ವಾಡೆಯಾಕಾರದಲ್ಲಿರುತ್ತವೆ.

ಈ ಕಟ್ಟುಗಳು ಒಂದೂವರೆಯಿಂದ ಎರಡು ಅಡಿ ವ್ಯಾಸವಿದ್ದು 3-4 ಅಡಿ ಎತ್ತರವಿರುತ್ತವೆ. ಇವುಗಳನ್ನು ಬೇರೆ ಕಡೆ ಹೆಣೆದು ನಂತರ ತಂದು ಜೋಡಿಸುತ್ತಾರೆ ಅಥವಾ ಕಟ್ಟು ಹಾಕಲು ತೀರ್ಮಾನಿಸಿದ ಸ್ಥಳದಲ್ಲೇ ಹೆಣೆಯುತ್ತಾರೆ. ಹೊಳೆಯ ಅಗಲಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಕಟ್ಟುಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಇರುತ್ತದೆ. ಈ ಕಟ್ಟುಗಳನ್ನು ಹೊಳೆಗೆ ಅಡ್ಡಲಾಗಿ ನಿಲ್ಲಿಸಿ ಅವುಗಳಿಗೆ ಕಲ್ಲು ಗುಂಡುಗಳನ್ನು ತುಂಬುತ್ತಾರೆ. ಹೆಚ್ಚು ತೂಕದ ಗುಂಡುಗಳನ್ನು ಹಾಕಿದಷ್ಟೂ ನೀರಿನ ರಭಸವನ್ನು ತಡೆಯಲು ಸಹಕಾರಿ. ಕಟ್ಟುಗಳ ಮಧ್ಯ ಭಾಗದಲ್ಲೊಂದು ಸಧೃಢವಾದ ಕೋಲನ್ನು ನೆಟ್ಟು ಎತ್ತರ ಹೆಚ್ಚಿಸುವುದೂ ಉಂಟು.

ಕಟ್ಟು ಹಾಕಲು ಬೇರೆ-ಬೇರೆ ಉದ್ದೇಶಗಳಿವೆ. ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ್ದು ಒಂದು ಉದ್ದೇಶವಾದರೆ ಹೊಳೆ ರಭಸ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ದಡಗಳನ್ನು ಕೊರೆಯುವುದನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸುವುದು ಮತ್ತೊಂದು ಮುಖ್ಯ ಉದ್ದೇಶ. ಹೊಳೆಯನ್ನು ದಾಟಲು ಕೆಲವು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಜಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಕಗಳನ್ನು ಹಾಕುತ್ತಾರೆ. ಇಂತಹ ಕಡೆ ಮಣ್ಣು, ಮರಳು ಶೇಖರವಾಗಿ ಹೊಳೆಯ ಅಗಲ ಕಡಿಮೆ ಮಾಡುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದಲೂ ಕಟ್ಟು ಹಾಕುವುದು ರೂಢಿ.

ಕಟ್ಟುಗಳ ಬಾಳಿಕೆ ನೀರಿನ ರಭಸದ ಮೇಲೆ ಅವಲಂಬಿತ. ಅಸಡಾ-ಬಸಡಾ ಮಳೆ ಹೊಡೆದರೆ ಒಂದೇ ರಾತ್ರಿಗೆ ಕಟ್ಟುಗಳು ಕಾಳಿಯ ಪಾಲಾಗುವುದುಂಟು ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ ಕಾರವಾರದಿಂದ 40 ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಇಲ್ಲಿಗೆ ವಲಸೆ ಬಂದಿರುವ ಸೈರೋಬ್ ಬಾಳ್ವಾನಾಯಕ್. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಮಳೆಗಾಲ ಆರಂಭಕ್ಕೆ ಮುನ್ನ ಕಟ್ಟು ಹಾಕುತ್ತಾರೆ. ಊರಿಗೆಲ್ಲಾ ಅನುಕೂಲವಾಗುವ ಕಡೆ ಮನೆಗೊಂದಾಳು ಸೇರಿ ಕಟ್ಟು ಹಾಕಿದರೆ ಕೆಲವು ಕಡೆ ನಾಲ್ಕೈದು ಕುಟುಂಬಗಳವರು ಸೇರಿ ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ.

ಮನೆ ಬಳಕೆಗೆ ನೀರು ತರುವ ಅರಿಣೆಗಳು

ಕಟ್ಟುಗಳನ್ನು ಹಾಕಿ ತಿರುಗಿಸಿದ ನೀರನ್ನು ಮನೆ ಬಳಕೆಗೆ ಬರುವಂತೆ ಮಾಡುವ ವಿಧಾನವೇ ಅರಿಣೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಒಗದಿ ಎಂಬ ಮತ್ತೊಂದು ಹೆಸರೂ ಉಂಟು. ಅಡಿಕೆ ಮರ, ಬೈನೆ ಮರ ಅಥವಾ ಬಿದಿರನ್ನು ಮಧ್ಯೆ ಸೀಳಿ ತಿರುಳು ತೆಗೆದು ನೀರು ಹಾಯಲು ಅನುಕೂಲವಾಗುವಂತೆ ಬಳಸುತ್ತಾರೆ. ಶಿವಪುರದಲ್ಲಿ ನಾವು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ನೋಡಿದ್ದು ಅಡಿಕೆ ಮರದ ಅರಿಣೆಗಳು. ಮನೆಯ ಮೇಲ್ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಹರಿಯುವ ಕಾಲುವೆಯ ಒಂದು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಅರಿಣೆಯ ಒಂದು ತುದಿ ಇದ್ದರೆ ಅದರ ಮತ್ತೊಂದು ತುದಿ ಮನೆಯ ಬಚ್ಚಲಿಗೆ ಸಂಪರ್ಕ ಆಗಿರುತ್ತದೆ.

ಸದಾ ಅರಿಣೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದೆರಡು ಅಡಿ ಎತ್ತರದಿಂದ ನೀರು ಬೀಳುತ್ತಲೇ ಇರುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆ ಬಂದ ನೀರು ಬಚ್ಚಲಿನಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದು ಮುಂದೆ ಹೋಗಿ ಕಾಲುವೆ ಸೇರುವ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಇರುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಅನುಕೂಲವಾಗುವಂತೆ ಇಲ್ಲಿನ ಬಚ್ಚಲುಗಳು ಮನೆಯ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿರುತ್ತವೆ. ಅಡುಗೆ ಮನೆಯಿಂದ ಅರಿಣೆ ನೀರು ಬೀಳುವಲ್ಲಿಗೆ ಒಂದು ಬಾಗಿಲಿರುತ್ತದೆ. ಊಟ ಮಾಡಿದವರು ಸೀದಾ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ಬೀಳುವ ನೀರಿಗೆ ಕೈಯೊಡ್ಡಿದರೆ

ಮುಗಿಯಿತು. ಅಡುಗೆ ಮನೆಯ ಪಾತ್ರೆಗಳನ್ನೂ ಅಷ್ಟೇ. ಅರಿಣಿಗೆ ಪಕ್ಕದಲ್ಲೇ ಬಿಸಿ ನೀರು ಹಂಡೆ. ನೀರು ತುಂಬಾ ಬಿಸಿ ಎನಿಸಿದರೆ ಬೀಳುವ ತಣ್ಣನೆ ನೀರನ್ನು ನಾಲ್ಕು ಚೊಂಬು ಮಿಕ್ಸ್ ಮಾಡಿಕೊಂಡರೆ ಮುಗಿಯಿತು. ಹಲ್ಲುಜ್ಜಲು, ಕೈಕಾಲು ತೊಳೆಯಲು, ಪಾತ್ರೆ ತೊಳೆಯಲು, ಅಡುಗೆ ಮಾಡಲು ನೀರು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವ ಪ್ರಮೇಯವೇ ಇಲ್ಲ. ಕುಡಿಯಲಷ್ಟೇ ನೀರು ಸಂಗ್ರಹ. ಈ ನೀರಾದರೂ ಎಂತಹುದು? ಕಾಡಿನ ಅಸಂಖ್ಯಾತ ಗಿಡಮೂಲಿಕೆಗಳ ಬೇರನ್ನು ಸೋಕಿಕೊಂಡು ಬಂದ ಸ್ವಚ್ಛ, ಶುದ್ಧ ಜಲ. ಫಿಲ್ಟರು, ಅಕ್ವಗಾರ್ಡುಗಳ ಹೆಸರೇ ಇಲ್ಲಿ ಎತ್ತುವಂತಿಲ್ಲ.

ಅರಿಣಿಗಳ ಉದ್ದ ಮನೆಗೂ, ಕಾಲುವೆಗೂ ಇರುವ ದೂರವನ್ನಾಧರಿಸಿರುತ್ತದೆ. ಕೆಲವರು ಒಂದೇ ಅಡಿಕೆ ಮರ ಬಳಸುತ್ತಾರೆ, ಇನ್ನು ಕೆಲವರು ಎರಡು ಮೂರು ಅಡಿಕೆ ಮರ ಜೋಡಿಸಿಕೊಂಡಿರುತ್ತಾರೆ. ಈಗೀಗ ಶಿವಪುರಕ್ಕೂ ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್ ಪೈಪುಗಳ ಪ್ರವೇಶವಾಗಿದೆ, ಆದರೆ ಎಲ್ಲೋ ಕೆಲವರ ಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ. ಹೆಚ್ಚಿನವರು ಅಡಿಕೆ ಅಥವಾ ಬಿದಿರನ್ನೇ ಬಳಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

"ಅಡಿಕೆ ಮರದ ಅರಿಣಿ ಎರಡರಿಂದ ಮೂರು ವರ್ಷ ಬಾಳಿಕೆ ಬರುತ್ತದೆ" ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ ಶಿವಪುರದ ಕೃಷ್ಣಾನಾಯಕ್. ಬಿದಿರಿನದೂ ಇಷ್ಟೇ ವರ್ಷ ಬಾಳಿಕೆ ಬರುತ್ತದೆ ಆದರೆ ಅದನ್ನು ಕತ್ತಲಲ್ಲಿ ಕಡಿದಿರಬೇಕು ಎಂದು ನಾಯಕ್ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಇದು ಇಲ್ಲಿನವರ ನಂಬಿಕೆ. ಬಿದಿರನ್ನು ಬೆಳದಿಂಗಳಿರುವಾಗ ಕಡಿದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಬೇಗ ಹುಳು ಬೀಳುವುದಂತೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಕತ್ತಲು ಕಾಲ ಅರ್ಥಾತ್ ಅಮಾವಾಸ್ಯೆ ಹಿಂದೆ-ಮುಂದೆ ಕಡಿಯುವುದು ಒಳ್ಳೆಯದು ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. (ಬೇರೆ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿಯೊ ಇದೇ ರೀತಿಯ ನಂಬಿಕೆಯನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು)

ಹೊಳೆ ದಾಟಲು ಸಂಕಗಳ ಬಳಕೆ

ಶಿವಪುರದಲ್ಲಿರುವ 50 ಮನೆಗಳು ಮೂರ್ನಾಲ್ಕು ಮೈಲಿ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯಲ್ಲಿ ವಿಶಾಲವಾಗಿ ಹರಡಿಕೊಂಡಿವೆ. ಒಂದು ಮನೆಯಿಂದ ಇನ್ನೊಂದು ಮನೆಗೆ ಕನಿಷ್ಟ ಅರ್ಧ ಫರ್ಲಾಂಗು ದೂರ. ಒಂದೆಡೆಯಿಂದ ಮತ್ತೊಂದೆಡೆಗೆ ಹೋಗಬೇಕಾದರೆ ಹಲವಾರು ಸಣ್ಣ-ದೊಡ್ಡ ಹೊಳೆ ಅಡ್ಡ ಬರುತ್ತವೆ. ಈ ಹೊಳೆಗಳನ್ನು ದಾಟಲು ಆ ತುದಿಯಿಂದ ಈ ತುದಿಗೆ ಮರದ ದಿಮ್ಮಿ ಅಥವಾ ಹಲಗೆಗಳನ್ನು ಜೋಡಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಅವೇ ಸಂಕಗಳು. ಸಂಕಗಳಿಗೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬಲಿತ ಗಟ್ಟಿಮುಟ್ಟಾದ ಮರವನ್ನೇ ಬಳಸುತ್ತಾರೆ. ಬಲಿತ ಅಡಿಕೆ ಮರವನ್ನೂ ಸಹ ಬಳಸುವುದುಂಟು. ಶಾಲೆಗೆ ಹೋಗುವ ಮಕ್ಕಳು, ಪೇಟೆಗೆ ಹೋಗುವವರು, ತೋಟಕ್ಕೆ ಹೋಗುವವರು ಈ ಸಂಕಗಳನ್ನು ದಾಟಿಯೇ ಹೋಗಬೇಕು. 20-30 ಅಡಿ ಉದ್ದವಿರುವ ಹೊಳೆಗೂ ಸಂಕ ಹಾಕಿರುವುದನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು. ಇಲ್ಲಿ ದಾಟುವುದು ಕಷ್ಟ. ಜೋಲಿ ಹೊಡೆಯುತ್ತದೆ. ಇಂತಹ ಕಡೆ ಕೈಯಿಂದ ಹಿಡಿಯಲು ಆಸರೆಯಾಗಿ ಹಗ್ಗವನ್ನು ಕಟ್ಟಿರುತ್ತಾರೆ.

ಹೊಳೆ ರಭಸವಾಗಿ ಬಂದು ದಡ ಕೊಚ್ಚಿದರೆ ಸಂಕಗಳು ನೀರು ಪಾಲಾಗುತ್ತವೆ. ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ದಾಟಿ ಬಂದವರು ಸಂಜೆ ವಾಪಸು ಹೋಗುವ ವೇಳೆಗೆ ಸಂಕದ ಸುಳಿವೇ ಇಲ್ಲದ ಉದಾಹರಣೆಗಳೂ ಇವೆ. ಮತ್ತೆ ಸಂಕ ಹಾಕಬೇಕು ಅಥವಾ ಬೇರೆಲ್ಲಿಯೋ ಬಳಸು ದಾರಿ ಹಿಡಿಯಬೇಕು. ಇಂತಹವೆಲ್ಲ ಇಲ್ಲಿನವರಿಗೆ ಚಿರಪರಿಚಿತವಾದ್ದರಿಂದ ಎಲ್ಲದಕ್ಕೂ ತಯಾರಾಗೇ ಇರುತ್ತಾರೆ.

ಶಿವಪುರದ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು

ಹೀಗೆ ಸಮೃದ್ಧ ನೀರು ಮತ್ತು ಅದನ್ನು ತಮ್ಮ ಅಗತ್ಯಗಳಿಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಬಳಸುವ ಸಮೃದ್ಧ ಜ್ಞಾನವನ್ನೂ ಹೊಂದಿದ ಶಿವಪುರ ಒಂದು ನೆಮ್ಮದಿಯ ತಾಣ ಎಂದು ಓದುಗರಿಗೆ ಅನಿಸಬಹುದು. ಒಂದು ರೀತಿ ಆ ಅನಿಸಿಕೆ ಸತ್ಯ. ಆದರೆ ಶಿವಪುರದ ಜನರಿಗೆ ಅವರದೇ ಆದ ವಿಶಿಷ್ಟ ಸಂಕಟಗಳಿವೆ. ಆ ಸಂಕಟಗಳಿಗೆ ನೀರೂ ಸಹ ಕಾರಣ ಎಂಬುದು ಕಹಿ ಸತ್ಯ. ದೇವರು ಈ ಹಳ್ಳಿಗೆ ನೀರನ್ನು ವರದಂತೆ ಕೊಟ್ಟರೆ ಸರ್ಕಾರವು ಅದನ್ನು ಶಾಪವಾಗಿ ಪರಿವರ್ತಿಸಿದೆ.

ಸಾರಿಗೆ ಸಂಪರ್ಕ ಇಲ್ಲಿನ ದೊಡ್ಡ ಸಮಸ್ಯೆ. ಮೊದಲು ಬೀರ್ಕೋಲ್-ಸುಳಗೇರಿ-ಕದ್ರಾ ಮಾರ್ಗವಾಗಿ ಶಿವಪುರಕ್ಕೆ ಸಂಪರ್ಕ ರಸ್ತೆ ಇತ್ತು. ಘಟ್ಟ ಪ್ರದೇಶವಾದ್ದರಿಂದ ಕೋಣಗಳನ್ನು ಬಳಸಿ ಚಕ್ಕಡಿ ಹೊಡೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಜನ ಮತ್ತು ಸರಕು ಸಾಗಾಣಿಕೆಗೆ ಇದೇ ಆಧಾರ. ಆದರೆ ಕೊಡಸಳ್ಳಿ ಜಲ ವಿದ್ಯುತ್ ಯೋಜನೆಗಾಗಿ ಅಣೆಕಟ್ಟು ನಿರ್ಮಾಣದ ನಂತರ ಈ ದಾರಿ ಜಲಾಶಯದಲ್ಲಿ ಮುಣುಗಿ ಹೋಯಿತು.

ಹಳ್ಳಿಗೆ ಒಂದು ಕೂಗಳತೆ ದೂರದಲ್ಲೇ ಕಾಳಿ ನದಿ ಹರಿಯುತ್ತದೆ, ಹರಿಯುತ್ತದೆ ಎಂಬ ಪದಕ್ಕಿಂತ ಹರಿಯುತ್ತಿತ್ತು ಎಂಬುದೇ ಸೂಕ್ತ. ಏಕೆಂದರೆ ಈಗ ನದಿ ಹರಿಯುತ್ತಿಲ್ಲ, ಬದಲಾಗಿ ನಿಂತಿದೆ. ಕಾರಣ ಈಗಾಗಲೇ ಹೇಳಿದಂತೆ ಹಳ್ಳಿಯ ಕೆಳಭಾಗದಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮಾಣವಾಗಿರುವ ಕೊಡಸಳ್ಳಿ ಅಣೆಕಟ್ಟು. ಅದರ ಹಿನ್ನೀರು ಶಿವಪುರವನ್ನು ತಾಕುತ್ತದೆ. ಶಿವಪುರದವರು ತಮ್ಮ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ವ್ಯವಹಾರ, ಕೊಡು-ಕೊಳ್ಳುವಿಕೆಗೂ ಶಿರಸಿ ತಾಲ್ಲೂಕು ಯಲ್ಲಾಪುರವನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿದ್ದರು. ಅದು ಕೇವಲ 25 ಕಿ.ಮೀ. ದೂರ. ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಲು ಕಾಳಿಯನ್ನು ದಾಟಬೇಕಿತ್ತು. ಅದೇನೂ ಸಮಸ್ಯೆಯಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಅಣೆಕಟ್ಟು ಕಟ್ಟುವ ಮುನ್ನ ನದಿ ವಿಶಾಲವಾಗಿ, ತೆಳುವಾಗಿ ಹರಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ಸುಲಭವಾಗಿ ದಾಟಬಹುದಾಗಿತ್ತು.

ಅಣೆಕಟ್ಟಿನ ನಿರ್ಮಾಣದ ನಂತರ ಹಿನ್ನೀರು ಬೃಹದಾಕಾರವಾಗಿ ನಿಂತು ಇವರು ದಾಟುತ್ತಿದ್ದ ಸ್ಥಳ ಮುಳುಗಡೆಯಾಯಿತು. ಅಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು 80 ಅಡಿ ಆಳ ಮತ್ತು 900 ಅಡಿ ಅಗಲದಷ್ಟು ಅಗಾಧ ಪ್ರಮಾಣದ ನೀರು ನಿಂತಿತು. ಈಗ ಒಂದು ಹಲಗೆ ತೆಪ್ಪವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂದು ಅಲ್ಲಿಯೇ ದಾಟುವ ವ್ಯವಸ್ತೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಹಲಗೆಯ ಮೇಲೆ ನಿಂತು ನದಿ ದಂಡೆಗೆ ಕಟ್ಟಿದ ಹಗ್ಗವನ್ನು ಜಗ್ಗುತ್ತಾ ನದಿ ದಾಟಬೇಕು. ಆದರೆ ಅದು ಅಪಾಯಕಾರಿ. ಶಿವಪುರದ ಹಳ್ಳಿಗರು ನಡುರಾತ್ರಿ ಇದ್ದರೂ, ಅಬ್ಬರದ ಮಳೆ ಇದ್ದರೂ ಈ ತೆಪ್ಪ ಬಳಸಿಯೇ ಹೋಗಬೇಕು. ಬೈಕುಗಳು, ರೇಶನ್ನು ಮುಂತಾದುವನ್ನು ಇದರ ಮೇಲೇ ಸಾಗಿಸಬೇಕು.

ಈ ಹಳ್ಳಿಗೆ ಬೇರೆ ಕಡೆಯಿಂದ ರಸ್ತೆ ಸಂಪರ್ಕವೇ ಇಲ್ಲ. ಇದನ್ನು ಸರ್ಕಾರವು 70 ರ ದಶಕದಲ್ಲೆ ಅಭಯಾರಣ್ಯವೆಂದು ಘೋಷಿಸಿರುವುದರಿಂದ ಇಲ್ಲಿಗೆ ರಸ್ತೆ, ವಿದ್ಯುತ್ ಅನ್ನೂ ಕೊಡುತ್ತಿಲ್ಲ. ಹಳ್ಳಿಗರೇ ಸೇರಿ ಉಳವಿ ಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಲ ಕಿಲೋ ಮೀಟರ್ ನಷ್ಟು ಹೊಸ ರಸ್ತೆಯನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರು, ಆದರೆ ಅಭಯಾರಣ್ಯ ಪ್ರದೇಶವಾದ್ದರಿಂದ ಅದರ ಸುಧಾರಣೆಗೂ ಸಹ ಅರಣ್ಯ ಇಲಾಖೆಯವರು ಅವಕಾಶ ಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತಿಲ್ಲ. ಇದು ಸಾಲದೆಂಬಂತೆ ಈಗ ಸರ್ಕಾರದ ಅತ್ಯಂತ ಮಹತ್ವದ ಹುಲಿ ಸಂರಕ್ಷಣಾ ಯೋಜನೆಯೂ ಈ ವ್ಯಾಪ್ತಿಗೇ ಬರುತ್ತಿದೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಶಿವಪುರದ ಜನರು ದ್ವಂದ್ವದಲ್ಲಿಯೇ ಬದುಕುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

***